

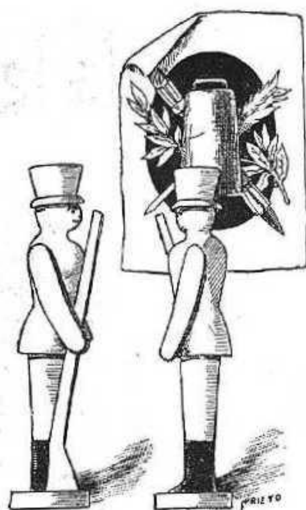
Preu: **UNA** pesseta

Antoni López, editor - Barcelona

Almanach de

La Esquella de la Torratxa

PRIETO

ALMANACH

DE LA

ESQUELLA

DE LA

TORRATXA

PERA

1899

XI De sa publicació

ANTONI LOPEZ · EDITOR
LLIBRERIA ESPANYOLA
Rambla del Mitj · 20 · BARCELONA ·

Barcelona: A. López Robert, impressor, Conde del Asalto, núm. 63.

TAULAS ALFABÉTICAS PER AUTORS

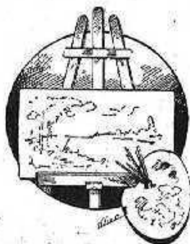

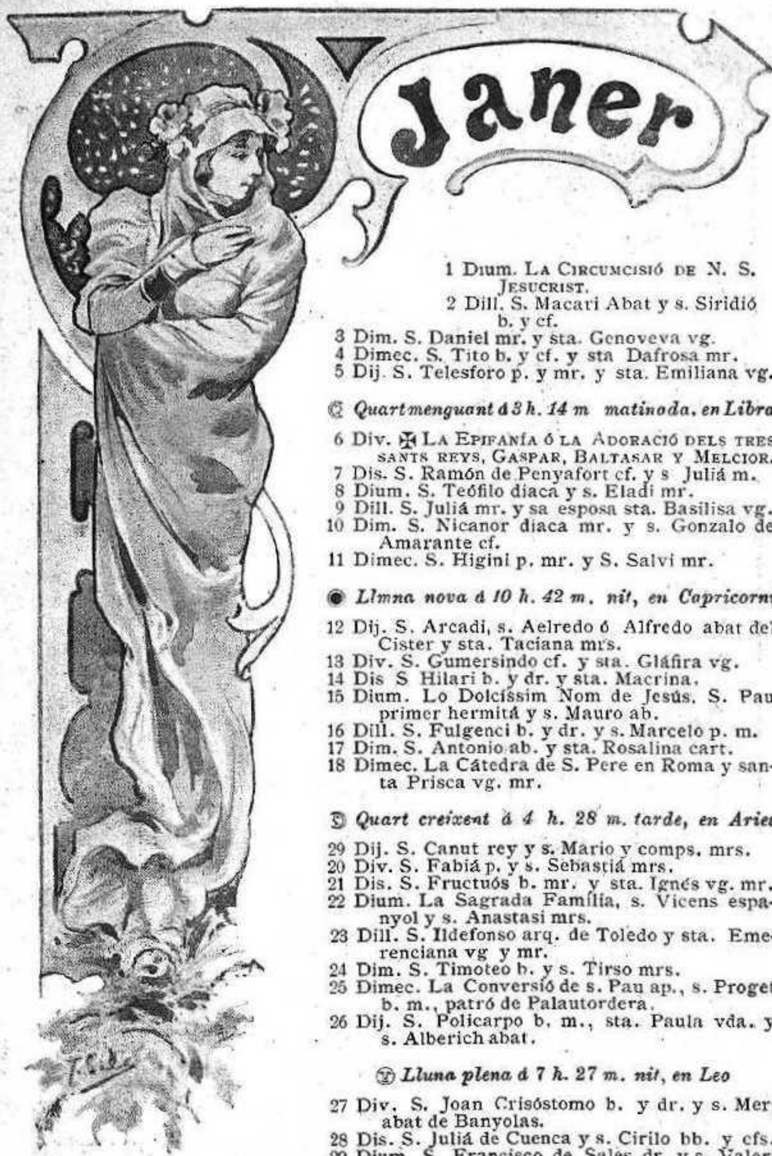

ILUSTRACIÓ

FOTOGRAFÍAS DIRECTAS:

GRABATS DE **Pere Bonet**

1 Dium. La Circumcisió de N. S. Jesucrist.
2 Dill. S. Macari Abat y s. Siridió b. y cf.
3 Dim. S. Daniel mr. y sta. Genoveva vg.
4 Dimec. S. Tito b. y cf. y sta Dafrosa mr.
5 Dij. S. Telesforo p. y mr. y sta. Emiliana vg.

Quart menguant á 3 h. 14 m matinada, en Libra

6 Div. ✠ La Epifanía ó la Adoració dels tres sants reys, Gaspar, Baltasar y Melcior.
7 Dis. S. Ramón de Penyafort cf. y s Juliá m.
8 Dium. S. Teófilo diaca y s. Eladi mr.
9 Dill. S. Juliá mr. y sa esposa sta. Basilisa vg.
10 Dim. S. Nicanor diaca mr. y s. Gonzalo de Amarante cf.
11 Dimec. S. Higini p. mr. y S. Salvi mr.

Lluna nova á 10 h. 42 m. nit, en Capricorni

12 Dij. S. Arcadi, s. Aelredo ó Alfredo abat del Cister y sta. Taciana mrs.
13 Div. S. Gumersindo cf. y sta. Gláfira vg.
14 Dis S Hilari b. y dr. y sta. Macrina.
15 Dium. Lo Dolcíssim Nom de Jesús. S. Pau primer hermitá y s. Mauro ab.
16 Dill. S. Fulgenci b. y dr. y s. Marcelo p. m.
17 Dim. S. Antonio ab. y sta. Rosalina cart.
18 Dimec. La Cátedra de S. Pere en Roma y santa Prisca vg. mr.

Quart creixent á 4 h. 28 m. tarde, en Aries

29 Dij. S. Canut rey y s. Mario y comps. mrs.
20 Div. S. Fabiá p. y s. Sebastiá mrs.
21 Dis. S. Fructuós b. mr. y sta. Ignés vg. mr.
22 Dium. La Sagrada Familia, s. Vicens espanyol y s. Anastasi mrs.
23 Dill. S. Ildefonso arq. de Toledo y sta. Emerenciana vg y mr.
24 Dim. S. Timoteo b. y s. Tirso mrs.
25 Dimec. La Conversió de s. Pau ap., s. Proget b. m., patró de Palautordera.
26 Dij. S. Policarpo b. m., sta. Paula vda. y s. Alberich abat.

Lluna plena á 7 h. 27 m. nit, en Leo

27 Div. S. Joan Crisóstomo b. y dr. y s. Mer, abat de Banyolas.
28 Dis. S. Juliá de Cuenca y s. Cirilo bb. y cfs.
29 Dium S. Francisco de Sales dr. y s. Valeri b. cfs.
30 Dill. Stas. Martina vg. mr. y Aldegundis vg.
31 Dim. S. Pere Nolasco cf. y fdr.

1 Dimec, S. Ignasi mr.
2 Dij. ✠ LA PURIFICACIÓ DE N.ª S.ª y s. Corneli centurió b. y cf.
3 Div. S. Blay b. mr., y lo Beato Nicolau de Longobardo mínim y cf.

Quart menguant á 5 h. 17 m. tarde, en Escorpió

4 Dis. S. Andreu Corsino.
5 Dium. N.ª S.ª de la Bonanova.
6 Dill. Stas. Dorotea y Revocata mrs.
7 Dim. S. Romualdo ab.
8 Dimec. S. Joan de Mata fdr.
9 Dij. Sta. Apolonia vg. mr. y s. Nicéforo mr.
10 Div. Sta. Escolástica vg. y s. Guillem duch d' Aquitania, hermitá.

Lluna nova á 9 h. 24 m. matí, en Aquari

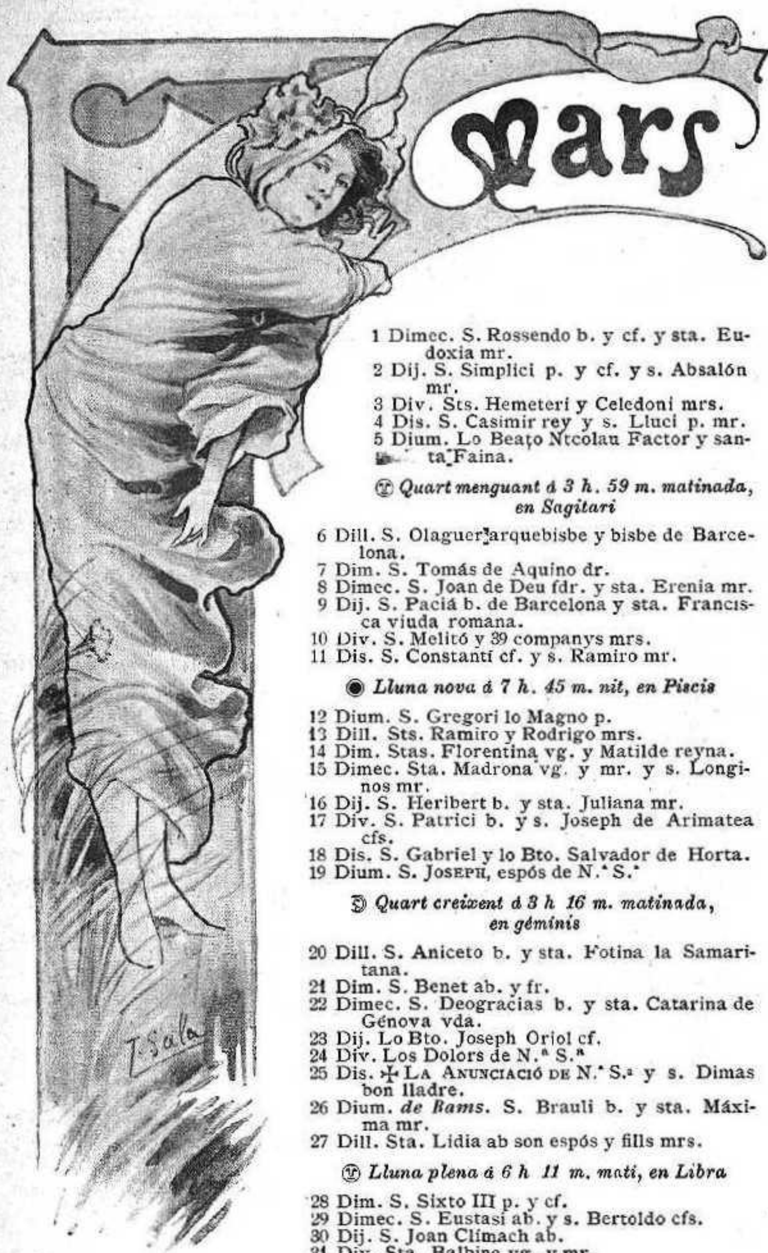
11 Dis. Los set sants servents de María fundadors.
12 Dium. Sta. Eularia vg. y mr. y santa Humbelina vg.
13 Dill. S. Benigne mr., s. Fulcrán y sta. Catarina de Riccis vg.
14 Dim. S. Valentí pbre. mr.
15 Dimec. *de Cendra*. S. Faustino pbre.
16 Dij. S. Onéssim b. y s. Honest mrs.
17 Div. S. Policroni b. y s. Rómulo mrs.

Quart creixent á 8 h. 44 m. matí, en Tauro

18 Dis. S. Simeó b. mr. y la Beata Cristiana vg.
19 Dium. S. Mansuet b. y s. Alvaro cfs.
20 Dill. S. Sadot b. y s. Nemesi mrs.
21 Dim. Sts. Vérulo, Secundí y Sirici mrs.
22 Dimec. La Cát. de S. Pere en Antioquía y s. Abili b.
23 Dij. S. Pere Damiá b. y dr. y santa Margarita de Cortona.
24 Div. S. Matías ap y sta. Primitiva mr.
25 Dis. S. Cesari b. y Avertano cfs.

Lluna plena á 2 h. 8 m tarde, en Virgo

26 Dium. N.ª S.ª de Guadalupe de Méjich.
27 Dill. S. Leandro arquebisbe de Sevilla dr. y s. Baldomero.
28 Dim. S. Romá ab. y fdr. y s. Rufí y comps. mrs.

1 Dimec. S. Rossendo b. y cf. y sta. Eudoxia mr.
2 Dij. S. Simplici p. y cf. y s. Absalón mr.
3 Div. Sts. Hemeteri y Celedoni mrs.
4 Dis. S. Casimir rey y s. Lluci p. mr.
5 Dium. Lo Beato Nicolau Factor y santa Faina.

Quart menguant á 3 h. 59 m. matinada, en Sagitari

6 Dill. S. Olaguer arquebisbe y bisbe de Barcelona.
7 Dim. S. Tomás de Aquino dr.
8 Dimec. S. Joan de Deu fdr. y sta. Erenia mr.
9 Dij. S. Paciá b. de Barcelona y sta. Francisca viuda romana.
10 Div. S. Melitó y 39 companys mrs.
11 Dis. S. Constantí cf. y s. Ramiro mr.

Lluna nova á 7 h. 45 m. nit, en Piscis

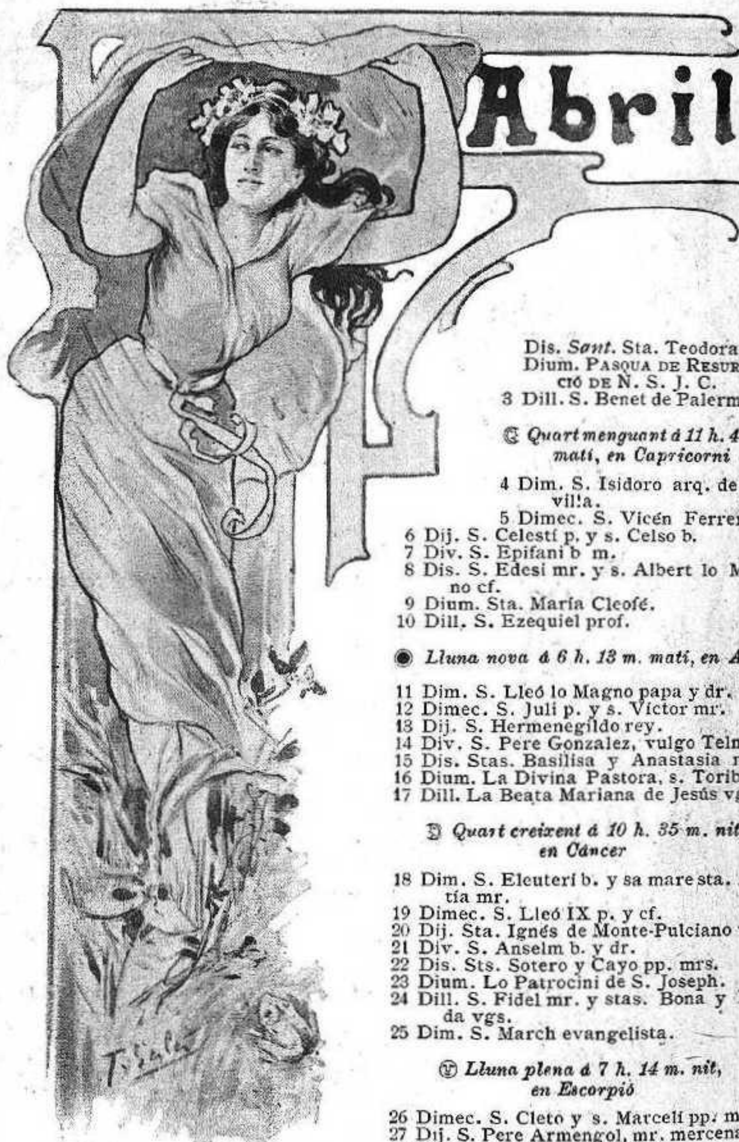
12 Dium. S. Gregori lo Magno p.
13 Dill. Sts. Ramiro y Rodrigo mrs.
14 Dim. Stas. Florentina vg. y Matilde reyna.
15 Dimec. Sta. Madrona vg. y mr. y s. Longinos mr.
16 Dij. S. Heribert b. y sta. Juliana mr.
17 Div. S. Patrici b. y s. Joseph de Arimatea cfs.
18 Dis. S. Gabriel y lo Bto. Salvador de Horta.
19 Dium. S. JOSEPH, espós de N.ª S.ª

Quart creixent á 3 h 16 m. matinada, en géminis

20 Dill. S. Aniceto b. y sta. Fotina la Samaritana.
21 Dim. S. Benet ab. y fr.
22 Dimec. S. Deogracias b. y sta. Catarina de Génova vda.
23 Dij. Lo Bto. Joseph Oriol cf.
24 Div. Los Dolors de N.ª S.ª
25 Dis. ✠ LA ANUNCIACIÓ DE N.ª S.ª y s. Dimas bon lladre.
26 Dium. *de Rams.* S. Brauli b. y sta. Máxima mr.
27 Dill. Sta. Lidia ab son espós y fills mrs.

Lluna plena á 6 h 11 m. matí, en Libra

28 Dim. S. Sixto III p. y cf.
29 Dimec. S. Eustasi ab. y s. Bertoldo cfs.
30 Dij. S. Joan Clímach ab.
31 Div. Sta. Balbina vg. y mr.

Abril

Dis. *Sant*. Sta. Teodora mr.
Dium. Pasqua de Resurrecció de N. S. J. C.
3 Dill. S. Benet de Palermo cf.

Quart menguant á 11 h. 48 m. matí, en Capricorni

4 Dim. S. Isidoro arq. de Sevil!a.
5 Dimec. S. Vicén Ferrer cf.
6 Dij. S. Celestí p. y s. Celso b.
7 Div. S. Epifani b m.
8 Dis. S. Edesi mr. y s. Albert lo Magno cf.
9 Dium. Sta. María Cleofé.
10 Dill. S. Ezequiel prof.

Lluna nova á 6 h. 13 m. matí, en Aries

11 Dim. S. Lleó lo Magno papa y dr.
12 Dimec. S. Juli p. y s. Víctor mr.
13 Dij. S. Hermenegildo rey.
14 Div. S. Pere Gonzalez, vulgo Telm.
15 Dis. Stas. Basilisa y Anastasia mrs.
16 Dium. La Divina Pastora, s. Toribi b.
17 Dill. La Beata Mariana de Jesús vg.

Quart creixent á 10 h. 35 m. nit, en Cáncer

18 Dim. S. Eleuterí b. y sa mare sta. Antía mr.
19 Dimec. S. Lleó IX p. y cf.
20 Dij. Sta. Ignés de Monte-Pulciano vg.
21 Div. S. Anselm b. y dr.
22 Dis. Sts. Sotero y Cayo pp. mrs.
23 Dium. Lo Patrocini de S. Joseph.
24 Dill. S. Fidel mr. y stas. Bona y Doda vgs.
25 Dim. S. March evangelista.

Lluna plena á 7 h. 14 m. nit, en Escorpió

26 Dimec. S. Cleto y s. Marcelí pp. mrs.
27 Dij. S. Pere Armengol, mr. mercenari.
28 Div. S. Pau de la Creu fdr.
29 Dis. S. Pere de Verona mr.
30 Dium. N.ª S.ª de Montserrat y santa Catarina de Sena vg.

1 Dill. S Felip y s. Jaume apóstols.
2 Dim. S. Atanasi b. y dr.

Quart menguant á 5 h. 39 m. tarde, en Aquari

3 Dimec. La Invenció de la Santa Creu.
4 Dij. Sta. Mónica vda.
5 Div. La Conversió de sant Agustí y s. Pío V papa.
6 Dis. S. JUAN ANTE-PORTAM LATINAM.
7 Dium. S. Estanislao b.
8 Dill. La Aparició de s. Miquel arcángel.
9 Dim. S. Gregori Nazianceni b. y dr.

Lluna nova á 5 h. 31 m. tarde, en Táuro

10 Dimec. S. Antoni arq. de Florencia.
11 Dij. ✠ LA ASCENSIÓ DEL SENYOR, Sts. Pons, Eudal y Evelí, mrs.
12 Div. S. Domingo de la Calzada cf.
13 Dis. S. Pere Regalat cf. y s. Mus pbre. mr.
14 Dium. N.ª S.ª dels Desamparats.
15 Dill. S. Isidro Llauradó cf.
16 Dim. S. Joan Nepomuceno mr. y sant Ubald b.
17 Dimec. S. Pascuál Baylón cf.

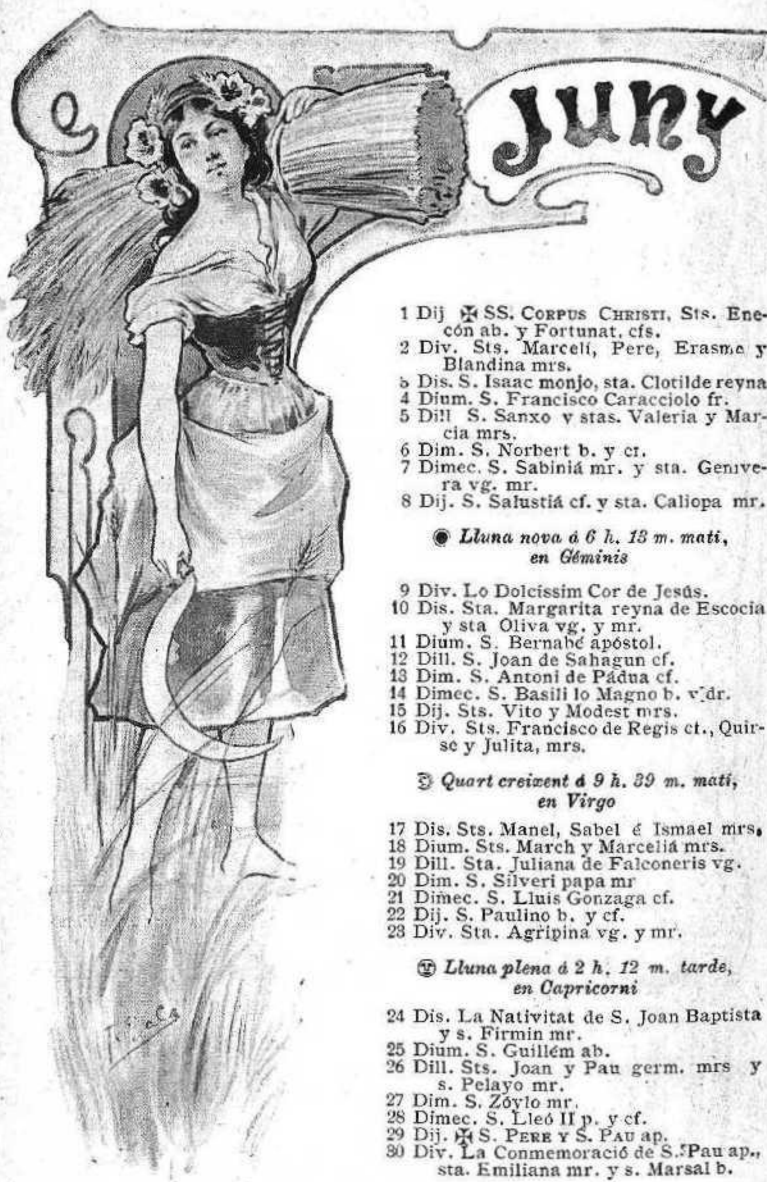
Quart creixent á 5 h. 5 m. tarde. en Leo.

18 Dij. S. Félix de Cantalici cf. y sta. Claudia mr.
19 Div. S. Pere Celestí p. y s. Ivo adv.
20 Dis. S. Bernardí de Sena cf.
21 Dium. PASCUA DE PENTECOSTÉS, S. Secundí mr. y la Beata María del Socós.
22 Dill. Stas. Rita de Cassia vda., y Emilio mr.
23 Dim. La aparició de s. Jaume ap.
24 Dimec. Stas. Afra, Susana, Marciana y Paladia mrs.
25 Dij. S. Gregori VII papa.

Lluna plena á 5 h. 41 m. matí, en Sagitari

26 Div. S. Felip Neri fdr. y s. Eleuteri p. mr.
27 Dis. Lo venerable Beda pbre.
28 Dium. La Santísima Trinidad.
29 Dill. Sta. Teodosia mr.
30 Dim. S. Fernando rey d' Espanya.
31 Dimec. N.ª S.ª Reyna y Mare del Amor hermós y sta. Petronila vg.

Quart menguant á 10 h. 47 m. nit, en Piscis

1 Dij ✠ SS. CORPUS CHRISTI, Sts. Enecón ab. y Fortunat, cfs.
2 Div. Sts. Marcelí, Pere, Erasmo y Blandina mrs.
3 Dis. S. Isaac monjo, sta. Clotilde reyna
4 Dium. S. Francisco Caracciolo fr.
5 Dill S. Sanxo y stas. Valeria y Marcia mrs.
6 Dim. S. Norbert b. y cf.
7 Dimec. S. Sabiniá mr. y sta. Genivera vg. mr.
8 Dij. S. Salustiá cf. y sta. Caliopa mr.

● *Lluna nova á 6 h. 13 m. matí, en Géminis*

9 Div. Lo Dolcíssim Cor de Jesús.
10 Dis. Sta. Margarita reyna de Escocia y sta Oliva vg. y mr.
11 Dium. S. Bernabé apóstol.
12 Dill. S. Joan de Sahagun cf.
13 Dim. S. Antoni de Pádua cf.
14 Dimec. S. Basili lo Magno b. y dr.
15 Dij. Sts. Vito y Modest mrs.
16 Div. Sts. Francisco de Regis cf., Quirse y Julita, mrs.

☽ *Quart creixent á 9 h. 39 m. matí, en Virgo*

17 Dis. Sts. Manel, Sabel é Ismael mrs.
18 Dium. Sts. March y Marceliá mrs.
19 Dill. Sta. Juliana de Falconeris vg.
20 Dim. S. Silveri papa mr
21 Dimec. S. Lluis Gonzaga cf.
22 Dij. S. Paulino b. y cf.
23 Div. Sta. Agripina vg. y mr.

Ⓟ *Lluna plena á 2 h. 12 m. tarde, en Capricorni*

24 Dis. La Nativitat de S. Joan Baptista y s. Firmin mr.
25 Dium. S. Guillém ab.
26 Dill. Sts. Joan y Pau germ. mrs y s. Pelayo mr.
27 Dim. S. Zóylo mr.
28 Dimec. S. Lleó II p. y cf.
29 Dij. ✠ S. PERE Y S. PAU ap.
30 Div. La Conmemoració de S. Pau ap., sta. Emiliana mr. y s. Marsal b.

☾ *Quart menguant á 4 h. 37 m. matí, en Aries*

1 Dis. S. Galo b. y sta. Leonor reyna.
2 Dium. La Preciosíssima Sanch de N. Sr. J. C.
3 Dill. S. Trifó y companys mrs.
4 Dim. S. Laureano b. y lo Beato Gaspar de Bono.
5 Dimec. S. Miquel dels Sants, cf.
6 Dij. S. Isaías prf. y s. Tranquilí mr.
7 Div. Sts. Fermí y Odó bb.

Lluna nova á 8 h. 24 m. nit, en Cáncer

8 Dis. Sta. Isabel vda., reyna de Portugal.
9 Dium. S. Zenón y comps mrs.
10 Dill. S. Cristófol mr., los set germans mrs. y sta. Amalia.
11 Dim. S. Pío I p. mr. y s. Abundio pbre mr.
12 Dimec S. Joan Gualbert ab.
13 Dij. S. Anaclet p. mr. y sta. Mirope mr.
14 Div. S. Bonaventura car., b. y dr.
15 Dis. S. Enrich emp.

Quart creixent á 11 h. 49 m. nit, en Libra

16 Dium. N.ª S.ª del Carme.
17 Dill. S. Aleix cf. y sta. Marcelina vg. mr.
18 Dim. S. Frederich y stas. Sinforosa y Marina.
19 Dimec. S. Vicens de Paul fr.
20 Dij. S. Elías pr. y sta. Librada mr.
21 Div. Sta. Práxedes vg.
22 Dis. Sta. María Magdalena penit.

Lluna plena á 9 h. 34 m. nit, en Capricorni

23 Dium. S. Libori b. y cf.
24 Dill. Sta. Cristina vg. mr.
25 Dim. ✠ S. JAUME APOSTOL, PATRÓ D'ESPANYA y s. Cugat mr.
26 Dimec. Sta. Ana mare de N.ª S.ª
27 Dij. S. Pantaleó mr. y sta. Juliana mr.
28 Div. Sts. Nasari, Celso y Víctor mrs.
29 Dis. Stas Marta vg. y Beatrís vg. mr.

Quart menguant á 12 h. 35 m. tarde, en Táuro

30 Dium. Sts. Abdón y Senén mrs. y santa Donatila vg. mr.
31 Dill. S. Ignasi de Loyola fdr.

Agost

1 Dim. S. Pere ad-víncula y s. Feliu de Girona.
2 Dimec N.ª S.ª dels Angels.
3 Dij. La Invenció del cos de s. Esteve prot.
4 Div. S. Domingo de Gusman cf. y fr.
5 Dis. N.ª S.ª de las Neus y sta. Afra mr.
6 Dium. La Transfiguració de N. S. J. C. y los sts Just y Pastor germs. mrs.

Lluna nova á 11 h. 40 m. matí, en Leo

7 Dill. S. Gayetá fr.
8 Dim. S. Ciriach y companys mrs.
9 Dimec. S. Romá soldat.
10 Dij. S. Llorens mr.
11 Div. S. Tiburci mr. y sta. Filomena verga mártir.
12 Dis. Sta. Clara vg. y fundadora y sta. Felicíssima.
13 Dium. Sts. Hipólit y Casiá mrs.
14 Dill. S. Eusebi mr. y sta. Limbania vg.

Quart creixent á 11 h. 46 m. matí, en Escorpió

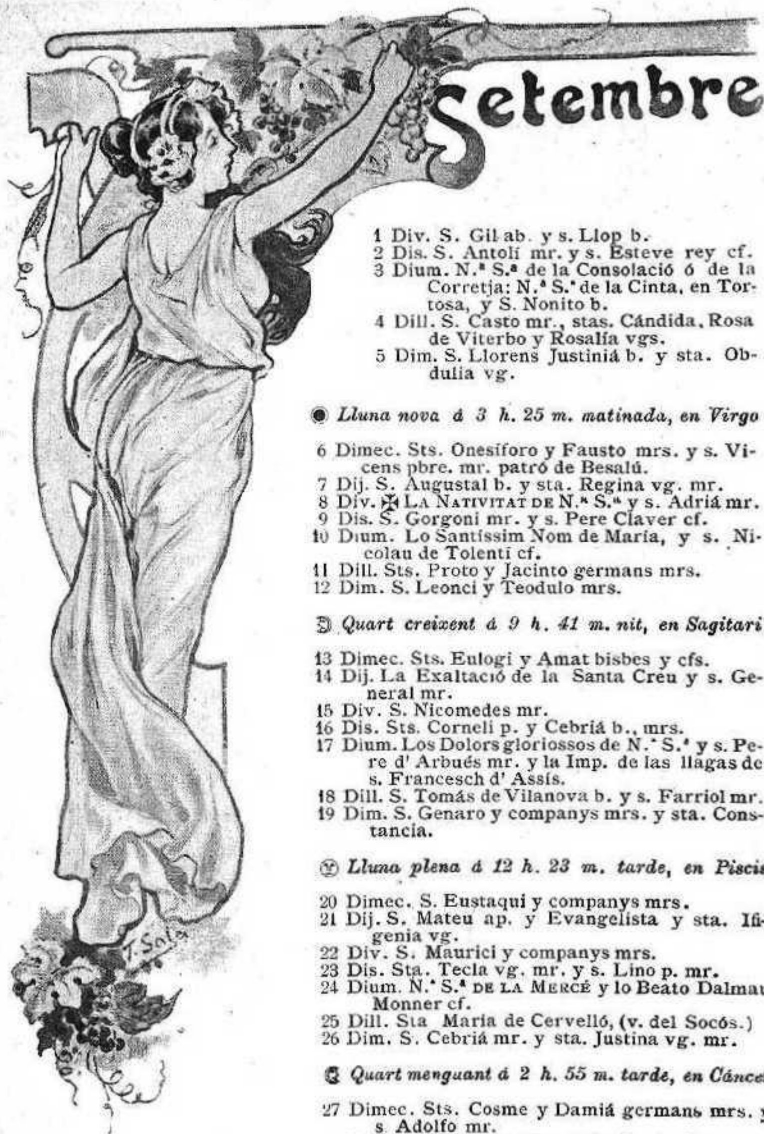
15 Dim. ✠ La Assumpció de N.ª S.ª y s. Tarcissi mr.
16 Dimec. Sts. Roch y Jacinto cfs. y santa Serena vg.
17 Dij. S. Lliberat ab. y s. Mamet mrs.
18 Div. S. Agapito mr. y sta. Elena vda. emperadora.
19 Dis. S. Magí mr. y s. Mariano cf.
20 Dium. S. Joaquím pare de N.ª S.ª, s. Bernat ab. y dr. y s. Filibert ab.
21 Dill. Sta. Joana Francisca Fremiot vda. y fundadora.

Lluna plena á 4 h. 37 m. matinada, en Aquari

22 Dim. Sts. Sinforiá y Fabriciá mrs.
23 Dimec. S. Felip Benici cf.
24 Dij. S. Bartomeu ap. y sta. Aurea vg.
25 Div. S. Lluis rey de Fransa.
26 Dis. S. Ceferí p. mr. y s. Simplici mr.
27 Dium. Lo Puríssim Cor de María.

Quart menguant á 11 h. 49 m. matí, en Géminis

28 Dill. S. Agustí b. y dr.
29 Dim. La Degollació de S. Joan Baptista.
30 Dimec. Sta. Rosa de Lima vg.
31 Dij. S. Ramón Nonat card. y cf.

1 Div. S. Gil ab. y s. Llop b.
2 Dis. S. Antolí mr. y s. Esteve rey cf.
3 Dium. N.ª S.ª de la Consolació ó de la Corretja; N.ª S.ª de la Cinta, en Tortosa, y S. Nonito b.
4 Dill. S. Casto mr., stas. Cándida, Rosa de Viterbo y Rosalía vgs.
5 Dim. S. Llorens Justiniá b. y sta. Obdulia vg.

Lluna nova á 3 h. 25 m. matinada, en Virgo

6 Dimec. Sts. Onesíforo y Fausto mrs. y s. Vicens pbre. mr. patró de Besalú.
7 Dij. S. Augustal b. y sta. Regina vg. mr.
8 Div. ✠ La Nativitat de N.ª S.ª y s. Adriá mr.
9 Dis. S. Gorgoni mr. y s. Pere Claver cf.
10 Dium. Lo Santíssim Nom de María, y s. Nicolau de Tolentí cf.
11 Dill. Sts. Proto y Jacinto germans mrs.
12 Dim. S. Leonci y Teodulo mrs.

Quart creixent á 9 h. 41 m. nit, en Sagitari

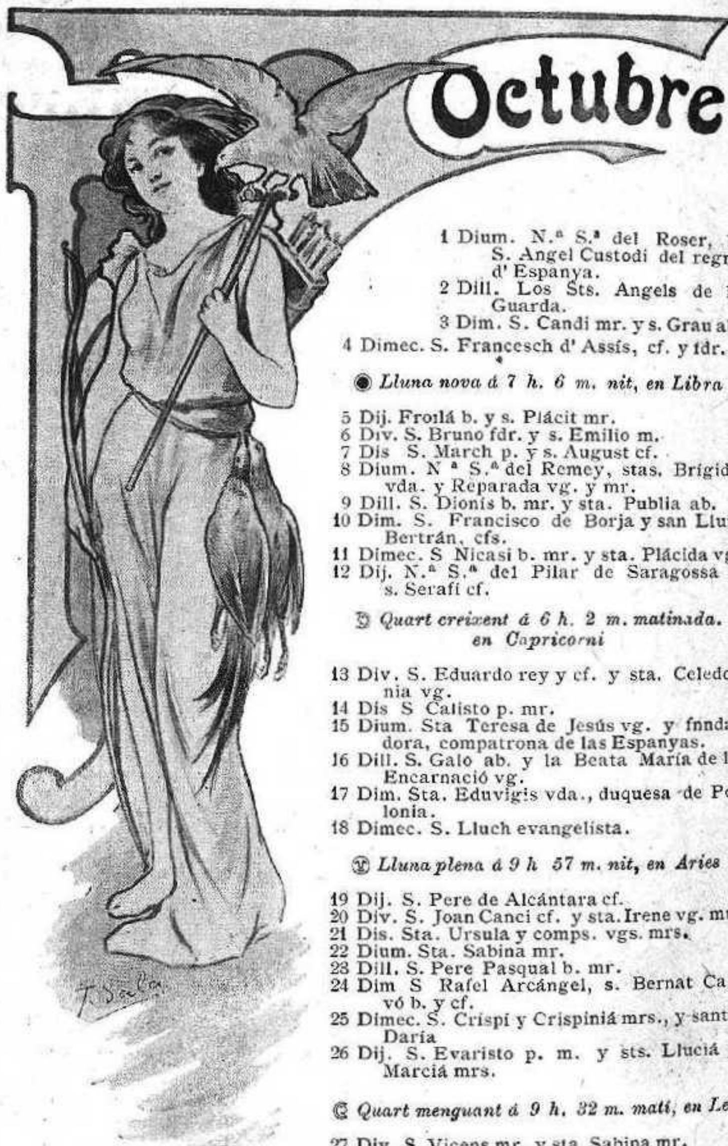
13 Dimec. Sts. Eulogi y Amat bisbes y cfs.
14 Dij. La Exaltació de la Santa Creu y s. General mr.
15 Div. S. Nicomedes mr.
16 Dis. Sts. Corneli p. y Cebriá b., mrs.
17 Dium. Los Dolors gloriossos de N.ª S.ª y s. Pere d' Arbués mr. y la Imp. de las llagas de s. Francesch d' Assís.
18 Dill. S. Tomás de Vilanova b. y s. Farriol mr.
19 Dim. S. Genaro y companys mrs. y sta. Constancia.

Lluna plena á 12 h. 23 m. tarde, en Piscis

20 Dimec. S. Eustaqui y companys mrs.
21 Dij. S. Mateu ap. y Evangelista y sta. Ifigenia vg.
22 Div. S. Maurici y companys mrs.
23 Dis. Sta. Tecla vg. mr. y s. Lino p. mr.
24 Dium. N.ª S.ª de la Mercé y lo Beato Dalmau Monner cf.
25 Dill. Sta María de Cervelló, (v. del Socós.)
26 Dim. S. Cebriá mr. y sta. Justina vg. mr.

Quart menguant á 2 h. 55 m. tarde, en Cáncer

27 Dimec. Sts. Cosme y Damiá germans mrs. y s. Adolfo mr.
28 Dij. S. Wenceslao mr. y lo Beato Simón de Rojas cf.
29 Div. La Dedicació de s. Miquel Arc.
30 Dis. S. Geroni dr. cf. y sta. Sofía vda.

1 Dium. N.ª S.ª del Roser, lo S. Angel Custodi del regne d' Espanya.
2 Dill. Los Sts. Angels de la Guarda.
3 Dim. S. Candi mr. y s. Grau ab.
4 Dimec. S. Francesch d' Assís, cf. y fdr.

Lluna nova á 7 h. 6 m. nit, en Libra

5 Dij. Froilá b. y s. Plácit mr.
6 Div. S. Bruno fdr. y s. Emilio m.
7 Dis S. March p. y s. August cf.
8 Dium. N.ª S.ª del Remey, stas. Brígida vda. y Reparada vg. y mr.
9 Dill. S. Dionís b. mr. y sta. Publia ab.
10 Dim. S. Francisco de Borja y san Lluis Bertrán, cfs.
11 Dimec. S Nicasi b. mr. y sta. Plácida vg.
12 Dij. N.ª S.ª del Pilar de Saragossa y s. Serafí cf.

Quart creixent á 6 h. 2 m. matinada. en Capricorni

13 Div. S. Eduardo rey y cf. y sta. Celedonia vg.
14 Dis S Calisto p. mr.
15 Dium. Sta Teresa de Jesús vg. y fnndadora, compatrona de las Espanyas.
16 Dill. S. Galo ab. y la Beata María de la Encarnació vg.
17 Dim. Sta. Eduvigis vda., duquesa de Polonia.
18 Dimec. S. Lluch evangelista.

Lluna plena á 9 h 57 m. nit, en Aries

19 Dij. S. Pere de Alcántara cf.
20 Div. S. Joan Canci cf. y sta. Irene vg. mr.
21 Dis. Sta. Ursula y comps. vgs. mrs.
22 Dium. Sta. Sabina mr.
23 Dill. S. Pere Pasqual b. mr.
24 Dim S Rafel Arcángel, s. Bernat Calvó b. y cf.
25 Dimec. S. Crispí y Crispiniá mrs., y santa Daría
26 Dij. S. Evaristo p. m. y sts. Lluciá y Marciá mrs.

Quart menguant á 9 h. 32 m. matí, en Leo

27 Div. S. Vicens mr. y sta. Sabina mr.
28 Dis S Simón y s. Judas Tadeo ap.
29 Dium. S. Narcís b. mr.
30 Dill. S. Claudio y s. Marcelo, mrs.
31 Dim. S. Quintí mr.

Novembre

1 Dimec. ✠ La festa de tots los Sants y s. Benigne pbre.
2 Dij. La Conmemoració dels fidels difunts y sta. Eustoquia vg. y mr.
3 Div. Innumerables mrs. de Saragossa y s. Armengol b. y cf.

● *Lluna nova á 10 h. 19 m. matí, en Escorpió*

4 Dis. S. Carlos Borromeo b. y cf.
5 Dium. S. Zacarías prof. y sta. Isabel.
6 Dill. S. Sever b. de Barcelona mr. y sant Lleonart ab.
7 Dim. S. Florenci b. y cf.
8 Dimec. Los quatre Sants germans mrs. coronats.
9 Dij. S. Teodoro mr. y la Dedicació de'la Basílica del Salvador en Roma.
10 Div. S. Andreu Avelí cf.

☽ *Quart creixent á 1 h. 27 m. tarde, en Aquari*

11 Dis. S. Martí b. y cf. y s. Mena mr.
12 Dium. Lo Patrocini de N.ª S.ª
13 Dill. S. Estanislau de Koska cf.
14 Dim. S. Serapi mr. y s. Rufo primer bisbe de Tortosa.
15 Dimec. S. Eugeni b. mr. y s. Leopoldo emperador.
16 Dij. S. Elpidi y comps. mrs.
17 Div. S. Gregori Taumaturgo, sts. Iscle y Victoria mrs.

○ *Lluna plena á 10 h. 11 m. matí, en Tauro*

18 Dis. S. Máximo b. y s. Bárulas noy mr.
19 Dium. Sta. Isabel reyna d'Hungría vda.
20 Dill. S. Félix de Valois cf. y s. Octavi mr.
21 Dim. La Presentació de N.ª S.ª en lo Temple.
22 Dimec. Sta. Cecilia vg. y mr.
23 Dij. S. Climent p. mr y sta. Lucrecia.
24 Div. S. Joan de la Creu fr. y sta. Flora vg. mr.
25 Dis. S. Mercuri soldat mr. y sta. Catarina vg. mr.

☾ *Quart menguant á 6 h. 27 m. matinada en Virgo*

26 Dium. Los Desposoris de N.ª S.ª y sant Conrat b.
27 Dill. Sts. Fecundo y Primitiu mrs.
28 Dim. S. Gregori III p. y cf.
29 Dimec. S. Sadurní b. m. y s. Filomeno mr.
30 Dij. S. Andreu apóstol.

Desembre

1 Div. S. Eloy b. y cf.
2 Dis. Sta. Elisa monja cartuixa.

Lluna nova á 12 h. 40 m. nit, en Sagitari

3 Dium. S. Francisco Xavier cf. y sta. Magina mr.
4 Dill. S. Pere Crisólogo y sta. Bárbara vg. mr.
5 Dim. S. Sabas ab. y sta. Cristina mr.
6 Dimec. S. Nicolau de Bari, arquebisbe de Mira
7 Dij. S. Ambrós b. y dr.
8 ✠ La Inmaculada Concepció de N.ª S.ª, patrona d'Espanya y sas Indias.
9 Dis. Sta. Leocadia vg. mr.

Quart creixent á 8 h. 55 m. nit, en Piscis

10 Dium. N.ª S.ª de Loreto y sta. Eularia de Mérida vg. mr.
11 Dill. S. Dámas papa espanyol.
12 Dim. S. Sinesi lector mr. y sta. Odila.
13 Dimec. Sta. Llucia vg. mr.
14 Dij S. Nicasi y Pompeyo, bisbes.
15 Div. S. Eusebi b. mr.
16 Dis. Sta. Albina vg. mr. y sta. Adelayda emperadora.
17 Dium. S. Llatzer b. y cf. y sta. Bibina verge mr.

Lluna plena á 1 h. 23 m. matinada en Géminis

18 Dill. N.ª S.ª de la Esperansa ó de la O.
19 Dim. S. Nemesi mr. y sta. Fausta vg. mr.
20 Dim. S. Domingo de Silos ab.
21 Dij. S. Tomás ap. y s. Severiá b. y cf.
22 Div. Sts. Zenón, Demetri y Fluviá soldats mártirs.
23 Dis. Sta. Victoria vg. mr. y s. Sérvulo paralítich.
24 Dium. S. Delfí b.
25 Dill. ✠ La Nativinat de N. S. J. C.

Quart menguant á 3 h. 40 m. matinada, en Libra

26 Dim. S. Esteve.
27 Dimec. S. Joan ap. y evang.
28 Dij. Los Sants Ignoscents mrs.
29 Div. S Tomás arquebisbe de Cantorbery mr.
30 Dis. La Traslació de S. Jaume ap. y sta. Anisia mr.
31 Dium. S. Silvestre p. y sta. Coloma vg.

L' ARRIBADA DEL ANY NOU

(per *M. Moliné*).

—Ay avi, quina ciutat mes plena de tarugos!

LA NOSTRA GUERRA

Onze anys fa ab lo present que venim sostenintla. Guerra, sí: guerra á mort contra l' ensopiment, contra 'l mal humor, contra la murria, contra la tristesa, que son els principals enemichs del esperit humá. Y fins ara no tenim sino motius pera cantar victoria.

Partidaris de lluytar fent us de las armas modernas més perfeccionadas, perque no 'ns succeheixi lo que li ha pasat á Espanya ab los Estats Units, varem convocar als artistas á públich concurs, oferint un premi de 250 pessetas á la millor cuberta pera 'l present *Almanach*. Dels xeixanta nou traballs rebuts hem triat el qu' hem considerat més apropósit, resultant ser del jove artista D. Pau Roig. La sorpresa ha sigut pera nosaltres tant més agradable en quant l' elecció ha recaygut en una persona á qui ni de nom coneixiam. Rebi l' interesat junt ab lo premi, la nostra enhorabona. De la imparcialitat ab qu' hem procedit, n' estem ben segurs: ara per lo que respecta al acert, jutjarho podrán els nostres lectors mateixos, passant á examinar tots los projectes, que quedan exposats desde l' aparició del present *Almanach*, en lo *Saló-Parés*.

Altras milloras hem introduhit també en la present publicació no escasejant esforsos ni sacrificis. Lo lector podrá apreciarlas fullejantla. Ja hem dit que sosteniam una campanya, y ara afegirém que mentres poguém contar ab aqueix brillant exércit d' escriptors y artistas que cada any ens secundan ab creixent interés, hem de considerarnos invencibles, per mes que

la pau ab el públich no podrém ferla may, en la impossibilitat en que 'ns trobém de pagarli las grans atencions que 'ns dispensa.

L' ESQUELLA DE LA TORRATXA, al reconeixeho com ho reconeix desitja á tots los seus lectors un any molt mes felís que 'l que acaba de transcorre pels pobres espanyols.

L' AMO DEL ANY 99 (per *M. Moliné.*)

¿Es el Sol *qui goberna l' any nou? ¡Ay la mare ja* suarém!

SOMNI

Avants d' esclatar la primavera, un cop cada any, totas las noyas que moriren verges com las flors; totas las que moriren de amor ó d' anyoransa, ó pels desenganys de la vida, surten á mitja nit de llurs tombas, se

teixeixen un mantell ab la boyra, y en aplechs invisibles com el vent, volan... volan per l' espay...

Son cos no s' ha podrit, lo temps ha respectat la seva bellesa y virginitat, la terra ha sigut son estoig.

En lo infinit, assegudas en los núvols á forsa de petons y sospirs fan del no res tota mena de flors, de papellonas y d' aucells.

Dels petons de las noyas morenas, de ulls y cabells negres y sanch ardenta, que moriren de sed d' amor, neixen los aucells y las papallonas, los clavells, los nardos, los gessamins, las rosellas y totas las flors de flaire forta ó de colors encesos.

Y dels sospirs de las noyas rossas, de ulls blaus y feble naturalesa, que moriren de melangía somniant amors, neixen los lliris, los pensaments, las flors dels tarongers, las margaridas, las violas y totas las blancas humils y esblaimadas.

Finida sa tasca, devallan totas las noyas á guarnir la terra ab sas joyas primaverals.

Per aixó naixen les flors per tot arreu y devegadas misteriosament com si no tinguessen llevor.

Las flors que surten en las escletxas de las finestras ó parets de las presons, son posadas per las noyas que tenen á sos aymants presoners. Varen fer un crim folls de gelosía. Y *ellas* els hi posan flors en penyora d' estimació y perque no anyorin tant las bellesas de natura.

En penyora de estimació posan herbas en los bordissos dels campanars de llurs pobles, en los terrats de sas casas y vora las tombas de sos pares ó dels seus aymants.. . . . .

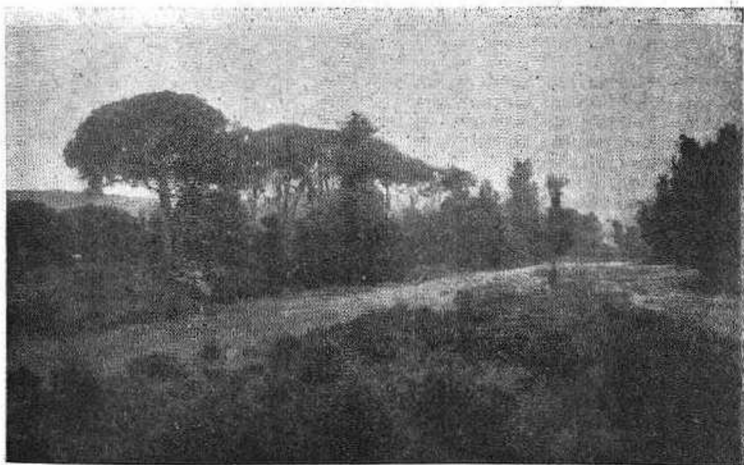
Per aixó neixen les flors per tot arreu y devegadas misteriosament com si no tinguessin llevor.

. . . .

Ans de ficars quiscuna en la seva tomba, cridan á las aurenetas, perque vinguin á fer lo niu, y aixís recordin l' amor y la primavera.

L' aubada ab que fineix aquella nit de resurrecció, es la mes bonica de tot l' any, perque está plé l' espay de efluvis de bellesa despresos de las noyas que moriren verges com las flors.

Hortensi Güell.

La riera de Llavaneras. (Paisatje de *J. Masriera*).

Pésol d' olor (*per* J. Brull).

PARLAR CLAR

Tens una casa tancada
que no hi habita ningú
y la clau sols la tens tú
perqué estiga ben guardada;
pero avuy qu' estás cansada
de tenir la casa axís,
me dius que fora precís,
perqué tu estigas millor
que jo siga 'l comprador
que 't tregui del compromís.

—

Jo 't parlaré francament
perqué vull las cosas claras;
hi ha qui compra casas caras,
hi ha qui compra malament;
y com avuy molta gent
no te consideracións,
jo, per evitar rahóns,
molt claret tinch de parlar:
¿Vols vendre? Jo vull comprar;
donchs entrém en condicións.

—

Crech qu' está ben conservada
la casa que dius que tens,
bon puesto, bons fonaments,
mes ó menos adornada,
y que tindrá la fatxada
com un' altra qualsevol;
pero noya ab axó sol
no n' hi ha prou per contentarme
y jo vull assegurarme
si val poch ó si val molt.

—

Casa que á mí m' ha agradat
de fora, he volgut llogarla,
pero després de habitarla
creyent haverla estrenat
he tocat per resultat
enganyantme el propietari,
que un altre que avans va anarhi
no devía ser molt net,
deixant rastre á la paret
de lo que jo vaig trobarhi.

—

Anant fins ara á llogué,
he tingut de sufrir molt,
pero quedantme 'l consol
de viure en altre carré,
y com axó no está bé,
quan ja es cosa decidida
comprar casas per la vida,
avans de posarho en práctica
vull usar de certa táctica
que jo 't diré desseguida.

—

Vull tenir la llibertat
de ficarme á casa teva
y usarne com si fos meva
sense cap dificultat;
y si després que hi he estat
conech que 'm pot conven',
ab franquesa podré dí'
que m' agradan els teus tractes,
y llavors cumplint els pactes
la casa será per mí.

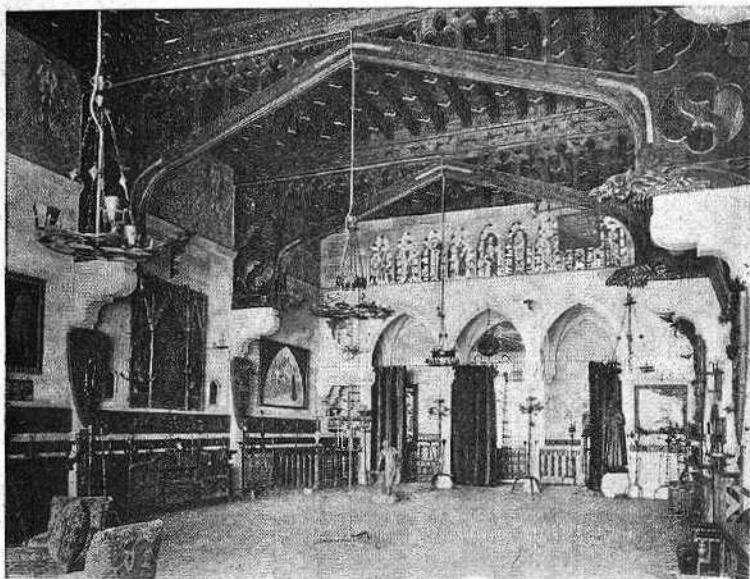
Lluís C. Callicó.

La cullita (per *J. Robert P.*)

De la vinya al cup.

En la blanca Sitjes (Fot. de *J. Serra.*)

La Gran Sala del Cau Ferrat.

CASTOR Y PÓLUX

—Ja sabs que t' estimo mes que si 'm fossis germá. Els dos no tením familia, 'ns havem criat junts, hem estudiat junts, y 'l tenir diferent carácter ha fet que may ni 'l mes petit rossament alterés en lo mes mínim la nostra antiga y estreta amistat; per lo mateix te parlo clar y ab tota sinceritat: la Julia no 't convé.

—¡Pam! ja ho has dit; ¿y per qué?

—No siguis aixís; ¿per qué? Massa que ho sabs: perque es coqueta, presumida, aixelabrada....

—¡Alsa, alsa!

—Y criada per la seva mare, que li deixa fer lo que vol, té 'l carácter dominant, y tú, pobre amich meu, qu' ets apocat y tímit....

—¡Prou!

—S' ha acabat, no 'n parlém mes. Has volgut saber lo meu parer: te li dat ab tota franquesa, de la manera que jo acostumo y á que té dret la amistat que als dos ens uneix.

—No deus ignorar que 'l día que la vaig veure per primera vegada en el teatro, ella ja 's va fixar en mí, y quan després de l' estreno del meu saynete vaig sortir á rebre 'ls aplausos del públich, ab la mirada 'm va dir "Te felicito de cor.„ Als dos días, passant per davant de casa seva, no tan sols rigué molt ab una amigueta qu' estava al balcó ab ella, sens dupte recordant els xistes de la meva comedieta, sino que va cridar á las vehinas perque 'm contemplessin y com volguent dir: "Mireulo bé, qu' es un autor cómich dels bons.„

—No siguis ignocent; reya y cridava á las demés perque fessin coro ab las sevas riallas; ¿pero no sabs el motíu?

—¿Quín?

—Perque uns xicots t' havían penjat alló que penjan pel día en que deurías celebrar el sant, pe'ls Ignocents.

—La....

—Sí; en Carlets ho va veure y sense que tú te 'n adonessis, te la va treure y després m' ho va explicar á mí. Desengányat, no fa per tú.

—Donchs aixís, tindré de passar la vida vestint santas; jo no 'm puch casar.

—Ab un' altra sí; pero ab la Julia no: 't faría anar com una pilota. Y vaja, no ho vull!

—¡M' hi casaré!

—¡No t' hi casarás!

***

—Tinch entrada á la casa y m' hi casaré, sí, sí y sí.

—Enrich....

—No soch ni la meytat tan rich com tú, pero ja la podré mantenir.

—Lluís, no y no!

—¡Te dich que sí! Quín empenyo! Qualsevol diría que la vols per tú.

—¿Per mí?

—Jura que no n' estás enamorat.

—Ho juro.

***

—La Julia ha anat á passar dos mesos á Tarragona. Quan torni será la meva esposa.

—Enrich, fes lo que vulgas, jo desisteixo; veig que sería inútil insistir, y no vull veure la teva desgracia pe'ls meus propis ulls. Demá marxo á Valencia.

—¿Y quán tornarás?

—No ho sé.

—Me sab greu; pero no sé perque ets tan tossut.

—¡Adios, Enrich!

—¡Adeu, Lluís!—Que m' escriguis.

—Ja ho faré.

—Es molt bon xicot; pero tenía aquella manía. Me dol perdre la seva amistat ... pero en fí, sembla que m' hi tret un pes de sobre! ¡Ay! ¡qué tardarán á passar dos mesos!

***

—¿Una esquela per mí?

—Yeyám.

¡¡Reyna Santa!! ¡No pot ser! ¡Infame, vil, canalla, mal amich, traidor, hipócrita! No hi ha lloch á duptes, no pot ésser mes clar: "Don Luís Más y „Doña Ju-

D. Jaume I, lo *Conquistador* (Busto de *R. Atché*.)

lia Camps de Más, tienen el gusto de participar á V. su efectuado enlace y le ofrecen, etzetra, etzetra....

—¡Gracias! Y porta la fetxa del vint; avuy fa quinze días. Ja sé quín regalo de boda els hi haig de fer: un revólver de cinch tiros; dos per ell, dos per ella y un per mí; pero 'm sembla que no 'm podré contenir y en Lluis carregará ab tots cinch. Avuy marxo á Tarragona. ¡A Tarragona manxan! No: á Tarragona matan. Ja 'ls hi explicará 'l telégrafo; será desastrós ¡res de saynete, será una tragedia de las més horripilants!

***

—¡Canalla!

—Escóltam y no regiris la butxaca.

—¡Quín descaro! Digui, digui.

—Es veritat lo del casament, y á pesar de tot segueixo estimante com avans. No podía permetre que fossis infelís y m' he sacrificat per tú.

—¡Gracias!

—Escolta, home; ab lo teu carácter haurías sigut desgraciat per tota la vida. Jo ab ma de ferro la he comensada á domar, y potser de aquí á un quant temps la Julia, ja será tota un'altra. Ja te la presentaré després; potser no la coneixerás. D'un cop de puny li he fet saltar totas las dents; pero hi trobo ventatja, no li he deixat comprar una dentadura postissa, y per no ensenyar la boca deserta, apenas enrahona. ¡Tot, tot ho he fet per tú. ¿Quína necessitat tenía jo de casarme á disgust? ¿T' estimo ó no?

—¡Sí, Lluís, sí; ets el millor amich que trepitja la terra! Estás perdonat, te dech estar agrahit y ho estich. No 'n parlém mes; olvidém lo passat, y visquém tots tres junts en santa y perpétua pau.

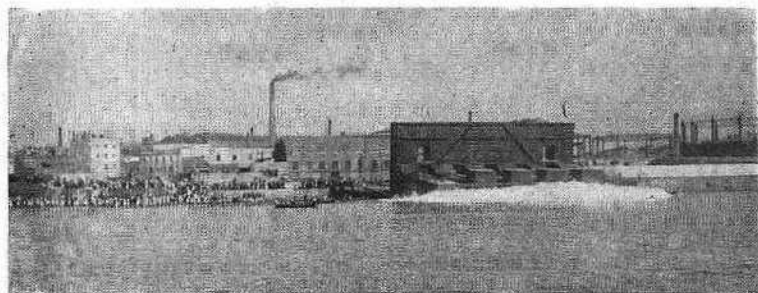
—¡Ah! ¡Enrich, no; axió no pot ser, no es factible! La abnegació té 'ls seus límits. Si jo aceptés lo que tú 'm proposas, deixaría de ser un bon amich y 'm convertiría...

—¿En qué?

—¡En un burro dels mes grossos!

F. Figueras y Ribot.

Recorts de l' any (Fot. de *Rus.*)

Botadura de una part del dich flotant en la platja dels tallers de la Maquinista Terrestre y Marítima.

EPÍGRAMAS

En una cervecería
un duro cambiá 'n Manel,
y al veure que ab molt recel
lo dependent el prenía
digué del tot impacient:
—Ja se 'l pot mirar qu' es bó,—
Y ell va dir:—No miro axió.
—¿Donchs que mira?
—Si es dolent.

—

—Avuy Albert m' han tallat.
—¿Que ha sigut potsé en baralla?
—No, home no, m' han prés la talla;
Veus que tinch d' aná á soldat!

Lluís Campanyá

LAS ESTACIÓNS (per *M. Moliné.*)

PRIMAVERA

LA LOCOMOTORA

(VALENCIÁ)

Corre que te corre,
creuha 'l mon sancer;
la serra, la plana,
poblats y deserts;
á son pas s' humillen
tots los elements,
y ella airosa, gentil, triunfadora,
va dient als homens:
—Jo soch lo Progres.

Jo soch lo Pervindre,
¡pobles desperteu!
del be á la conquista
jo vos portaré;
lo camí es llarguíssim,
la vida molt breu,
animeuse á seguir mon eixemple,
si aném depreseta,
pronte arribarém.

Llarch lo camí, encare
es mes trist y lleig,
negres precipicis
hi han per tot arreu,
son, fam y tenebres,
l' acompanyament;
en tan aspra y cruël travesía
¡ay de quí al principi
deixe pedre 'l tren!

Me creá del sabi
la mágica veu,
me du la esperansa,
m' anima la fé,
la fé en altres díes
millors y mes bells;
ajudeume á alcansar eixa gloria,
jo soch lo Pervindre,
¡pobles desperteu!—

Y seguix sa ruta,
triunfant y potent;
corre que te corre,
ningú la deté,
perque du en son ventre
la forsa, l' poder,
y si algú per davant se li posa,
l' aplasta ab ses rodes
y seguix corrent.

JOGIM GADEA MIRA.

LO CARRER DE LAS DONZELLAS

Hi ha á Barcelona un carrer
situat en la part més céntrica,
pel que, ja hi passan els prims,
pero 'ls grossos.... ab prou feynas.
De carros y carretons
en aquell punt, ni se 'n resa;
y tenen totas las casas
en lloch de balcons, finestras,
que l' *amplaria* no permet
exterioritats de cap mena.
De un á un van els que hi passan,
que dos de costat no hi entran;
els que hi entran fent brasset
l' han de desfé y fé cadena,
si son dos enamorats
y 'l deixarse aná 'ls hi reca.
L' ayre, ab traballs hi respira,
pero la claror s' hi ofega;
de modo, que en seré y núvol
allí no hi ha diferencia,

EL NOSTRE CONCURS (per *C. Cornet.*)

—Em falta una idea per la cuberta del' Almanach!

—Ja la tinch!!...

y 'ls vehins saben qu' es nit,
no per la llum que may veuhen,
sinó pels miols dels gats
que hi van á pendre la fresca.
El carré es dels més antichs
y 'ls antichs eran gent seria
(fama que no 'ls hi he posat,
y ab aixó, no 'ls hi vull treure);
pero no sé si sería
en serietat ó en brometa,
si es sátira ó epigrama,
sorna, crítica ó platxería,
que al carreró més reduhit
de la romana Favencia,
al que milló que *carrer*
podría dírseli *escletxa*,
van batejarlo ab el nom
de carrer DE LAS DONZELLAS.

CONRAT ROURE.

UN RECORT DE CADAQUÉS (per *S. Russinyol.*)

Gent de mar.

ROMANTICISME

La Primavera vestía de coloraynas la Natura.... Els rossinyols, amagats entre las bardissas y el fullam dels arbres, saludavan al bon temps ab llurs cants armoniosos. Las flors treyan poncellas; verdejavan els blats alegrement, y 's veyan blanquejar en las planuras, com pera distreure la imaginació afadigada per la monotomía del paysatje, las nevadas copas dels admetllers florits. Las saulas y els desmays de vora la riera, enmirallavan en l' aygua llur brancám que anava espessehintse, engalanantse ab fullas d' un color tendre y transparent.

Tot parlava al cor de la vida que retornava ab el vigor y la forsa de la jovenesa; tot estava saturat de poesía misteriosa; tot somreya de goig y de ventura. Fins el cel se mostrava més blau, més pur, més hermós que may.

Y els esperits assedegats d' amor, se sentían dominats per un impuls irresistible que 'ls enlayrava, comunicántelshi alé, fent correr per llurs

venas onadas de sanch nova, que donava potencia als membres entumits.

***

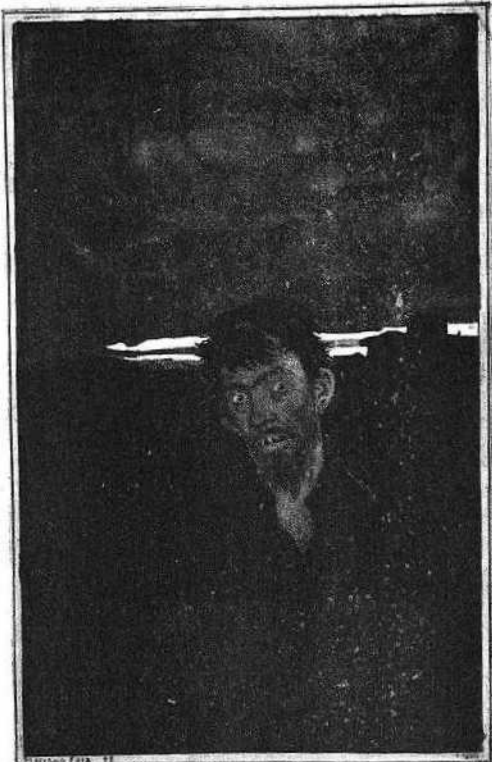
LA DONZELLA Y EL GALÁN, sentintse dominats per la primavera del cor y possehits per la de la Naturalesa, creuhavan el jardí ben agafats.... ben estrets.... De tant en tant els llabis d' ell s' acostavan als d' ella, y á la xerradissa de las aus y al soroll de las fullas, que 'l vent feya remoure, s' hi barrejava la fressa d' un petó llarch.... molt llarch.

Y continuavan el passeig conversant en véu baixa.

—¿M' estimas?—sospirava ella dolsament.

—....¿Véus aquest sol que brilla al cim dels nostres caps?—preguntava ell; y posant en sas paraulas tot el foch, tot el romanticisme que omplía la seva ánima, continuava després d' un curt silenci, en qué 's sentía fins l' alenar de llurs pits amorosos: —Si no fos aquest sol, las poncellas que 's veuhen al voltant nostre no s' obrirían may.... Pero ell las hi dona vida de la seva, las feconda ab els seus raigs esplendorosos, las tenyeix dels colors vius ab que s' engalanan, admirant als mortals que las contemplan.... ja veus si las estima.... Donchs el meu amor per tú es tan gran, tan intens com el del sol per las floretas. Sí, jo també vull donarten de vida.... y 't vull estrényer en els meus brassos,.... y al calor del meu pit, vull que s' operi en tú la gran, la sublím transformació que s' opera en la poncella al ferse rosa..

TIPOS RURALS (per *M. Foix.*)

El boig de la Masia.

—¡Oh, que me 'n fan de felissa las tevas paraulas!—exclamava ella, reposant sa testa hermosa damunt la espatlla d' ell, girant els ulls enlayre ab expressió de goig, sentintse cor-presa d' un munt de desitjos inconscients.

.... Y sempre agafats, y parlant sempre del amor que 'ls núa, eixiren del jardí y s' endinzaren pel bosch, trobant tan dolsos els lligams de sos brassos y assaborint tanta mel de sas bocas y ubriagantse tant ab els mots que 's vessavan á cau d' orella, que s' oblidaren de tot... y varen avansar á la ventura.... y 's trobaren perduts sense adonarsen. . . . .

. . . .

Vingué l' estíu, ab las aclaparadoras soleyadas que tot ho creman. La

crúa realitat, també aclaparadora moltas vegadas, tragué al *galán* del costat de la *donzella*.

Y mentres qu' ell, en terras apartadas, esbrabava son foch y son romanticisme en brassos d' un altre amor, ella passava las horas de solitut plorant amargantas llágrimas, asseguda ab indolencia entremitj de sas germanas d' infortuni, aquellas flors que s' havían badat als besos amorosos del meteix sol que ara las corsecava y las marcía crudelment, com corsecavan y marcían á n' ella 'ls desenganys del ser volgut que obrí son pit al amor donantli vida de la seva, estrenyentla fortament, cuydantla afogar ab sas abrassadas impuras....

JOSEPH MORATÓ Y GRAU.

FRUYTA DOLSA (per *J. Cuchy*).

Moscatell de la terra.

JO...

¡Que n' só d' infelís!
¡Si n' tinch de desgracia!

Quan era petit
van morí 'ls meus pares,
mos pares volguts
que tant m' estimavan,
y m' vaig quedá al mon
vessant tristas llágrimas....
Del pobre orfanet
ningú se 'n cuidava...
¡Que n' só d' infelís!
¡Si n' tinch de desgracia!

Vaig anar creixent
dejú d' esperansas,
ab sed d' estimar;
de carinyo ab ansias....
Moriren aprés
companys de ma infancia,
y m' vaig quedar sol,
¡mes sol que no estava!....
¡Que n' só d' infelís!
¡Si n' tinch de desgracia!

Quan ja vaig sé un home
d' *ella* vaig prendarme
y la vaig aymar
com aquí no s' ayma;
ella m' va trahir
estimant á un altre....
¡el cel la perdó
com l' he perdonada!
¡Que n' só d' infelís!
¡Si n' tinch de desgracia!

Mon cor está buit,
mos ulls sense llágrimas;
ans de temps, mon cap
s' ha pintat de plata;
res me dona goig;
lo mes bell me cansa....
crido:—¡Vull morir!—
Respón Deu:—¡No encare!—
¡Que n' só d' infelís!
¡Si n' tinch de desgracia!..

ANGEL MONTANYA.

. . . .

La Tuyetas (per *J. Lluís Pellicer.*)

—Bó! ¿Y ara? De qué riuhen?

QUADRET

De las dotze que 'l vetllavan...
á las tres se va morir.
¡Quíns gemechs la seva dona!
¡Quínas llágrimas sos fills!

—

Feu la mort del just. De jove
qu' era l' amo del Molí,
y en la pau de Déu finava
entre sa mullé' y sos fills.

—

Era al Octubre, y la pluja
no pará en tota la nit,
entre 'ls brams de la ventada
y 'l remor creixent del riu.

—

Tocá á Morts en sent de día
l' hermiteta de Pontíns;
tot mullat arribá l' Avi
fent cinch horas de camí.

—

Y s' va torná á posá á ploure
y tot se va aná enfosquint.
Entre aquella claror d' aygua
¡qué trist que feya 'l Molí!

F. Bartrina.

CANTARELLAS

Tal com van posantse 'ls temps
tots semblarém aviat sastres,
puig quedantnos sense rals
no sabrém de qué fer mánegas.

—

¡Tinch tantas cosas per dirte!...
Ne tinch tantas y tan dolsas,
que quan te las digui, crech
que no 'ns entendrém de moscas.

—

Pots parlar perque tens llengua;
perque tens ulls pots mirar;
pro com no tens cor, nineta
no pots jamay estimar.

—

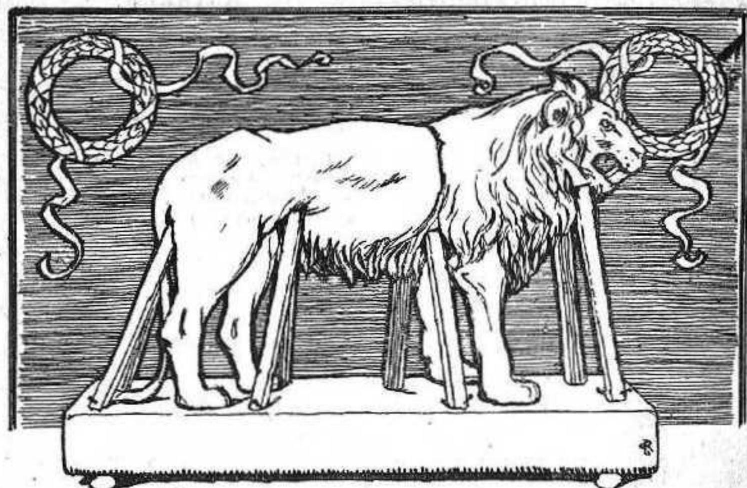
A trench d' alba jo 'm desperto,
tot seguit de tú 'm recordo,
y al pensar qu' estás dormint,
penso: tómbathi. Y m' hi tombo.

J. F. Gervasi.

Esquilat (per *R. Miró*).

—Si á En Pere Romeu, un dia
l' arribessin á esquila,
¿qué seria?
—Qué seria?
Un Perico com tants n' hi ha.

LA REGENERACIÓ D' ESPANYA

Y LA CARBONERÍA MODELO

Ilustració de J. Ll. Pellicer.

L' espectacle ha durat uns tres anys; de primer sols se tractava de quatre ximples mes ó menos negres; després el color de aqueixos ximples se va anar aclarint; va comensar la lletanía dels *muertos vistos* y 'l gran organisador ¡no 'n va donar poca de feyna á la Trasatlántica! Embarca qu' embarcarás: may s' acabava.

Hi aná l' un general; hi aná l' altre: l' un volent refer pactes que no havía cumplert; l' altra ab garrotadas al comptat. Los *muertos vistos* cada día eran mes, las embarcadas anavan seguint.

Marcha de Cádiz dematí y vespre, y aquellas gloriosas paraulas entre 'l vespre y el dematí, que la posteritat grabará ab lletras d' or, si 'n queda, de *hasta la última gota de sangre* y *hasta la última peseta*, ó á l' inrevés, que tot era hú. Molta *Integridad nacional*, molta honra del *pabellón*, una mica de *león de Castilla* y de *nuestras gloriosas tradiciones*, anavan sostenint l' escalf de l' ensopiment general. A las horas, de una altra banda quatre *micos*, aixís ho deyan, varen fer com aquells quatre ximplets negres ó blanchs, y á la Trasatlántica encare se l' hi va girar mes feyna.

¡Reyna Santíssima, qué n' hi va haver de *muertos vistos!* A centenars: esgarrifava. El cap de feyna va tenir mal d' ulls y va haver de plegar. Lo nou fadrí major va seguir un altre tarannà: ab regalets y bonas paraulas ho va deixar tot que donava goig.

Per l' altre cantó també, tart y malament tot se va arreglar, adonantse que negres y blanchs tenían rahó y quan tot anava tan be segons ho portavan els diaris, esclatá un barco, no se sab encare com, y 's va extraviar una carta no se sab tampoch de quina manera... y vingué 'l gran destarotament.

D. Quixote s' exasperá com may ho havía fet. La *marcha de Cádiz* no parava; de porchs y de tocinos ens ne ferem un tip. Las energías espanyolas se despertaren de debó y resucitá 'l veterano general *No importa*, que ¡pobret! va resultar un *Tant se m' endona*, y á las horas micos, negres y blanchs ens varen, descaradament, tornar á faltá 'l respecte, y comensá la série de gloriosas pallissas, estunyinadas y cap-girells que tant han ad-

mirat á tot lo mon, veyent una guerra, nova modernista 's pot dir, en que un sol pegava y, naturalment, l' altre no mes rebía.

La pasterada de una banda se 'ns va florir al forn: á l' altra ni de pastar hi va haver temps; tot se 'n va anar á rodar, tant per mar com per terra. Cal confessar que 'l resultat va esser gros, complert com ningú se l' esperava. Calculat *á ojo de cubero* com diuhen sabiament els castellans, diguém: tres mil milións y sobre de tots los milións, cent mil infelissos, sacrificats per unas hisendas que tothom sab massa be 'l benefici que á uns y altres sempre ens han donat.

Ademés dels cent mil enterrats, que bon repós tinguin, aplicant la mateixa comptabilitat del *cubero* ja podem posar uns cinquanta mil entre un cantó y l' altre, que á judicar per los que han arribat, sols servirán tota sa vida, si s' allarga, pera pena y angunia de sos pares y germans, de trista memoria que fará malehir sempre mes á milers y milers d' espanyols la esborrajada poca solta de la nostra administració.

D. Quixote ha quedat fet malbé per fora y per dins: de la *celada* no 'n queda res; la corassa sobre tot, millor que no n' hagués tingut: tot estabellat; tot perdut; ell malmés, nafrat y aixafat; pero com lo *D. Quixote* de ara es pitjor que 'l de debó, que al veures las bonas y las malas li va revenir lo enteniment, tothom se ha esvarat tremolant de que no fassi alguna nova eixida per aquets mons, convensut de que no hi valen *curas* ni *barberos* y de que per llibres que 's cremessin li seguirían las mateixas manías.

Donchs, ja tothom se préocupa de com se ha de arreglar, una cosa que de arreglada no ho ha estat pas may. La feyna es grossa, potser mes de lo que tothom se pensa; empró com pera treure la rifa lo primer es tenir ganas de pendre un billet, y després ferho, per arreglar lo desguitarrament de ara, lo primer es desitjar empéndreho y després no somniar truytas ni somniar res. No pretenguem ser ni Icaro ni Prometeu; siguem de la manera que poguem una mena de Hércules, que va netejar aquells estables tan bruts y tan fastigosos; netejem sobre tot, que lo del lleó y las altras feynas, serán fabas comptadas quan las escombrarías siguin fora.

Que aixó de la regeneració no es pas impossible, que aixó no son cebas, ho proba ab eloquencia, no la rahó de homens entesos, ni principis ni caborias, sino un fet que ningú pot posar en dupte y que tothom pot comprobar á la hora que vulgui.

LO PRIMER QUE VEUHEN (per *Ll. Labarta*).

—Mira aquell jove... Li surten las betas dels calsotets.

CRIATURADA DE L' ANY (per *M. Moliné*).

La Marxa de Cádiz.

Qué al parlar de la nostra regeneració, tothom fa la mitja rialleta... ¿Això qué vol dir? Cosas mes difícils se realisan, y á casa nostra.

¿Qui, no mes perque li diguessin, creuría may que una carbonería pogués esser un establiment net, endressat y agradable, vistós en una paraula? Ningú. Sense veurel, ningú 's convencería de que un establiment ahont s' hi carrega y descarrega y s' hi remena carbó tot lo día, pugui ser com los demés, bonich y endressat; ni ningú admetería que la mestressa, no porti gens de aquell polsím negre á la cara que ve á ser com la cédula de carboner.

Donchs, no hi ha mes! Existeix á Barcelona una carbonería que be 'n podem dir modelo. La botiga está pintada de un blanch que te, com la roba que ara 's renta á la moda, una punta de blau. Per de fora, un lletrero de bon aspecte l' anuncía, perqué hi es ben necessari, ja que ningú sospitaría que allí s' hi ven carbó, ni mirantse las duas pilas de senallas plenas de combustible, d' alsina y de pí, de *bolado,* de Italia ó del país, ó de cok granallut y repicat; pilas de senallas que á cada porta (la botiga fa cantonada) fins tenen un cert aspecte decoratiu, de columnas estampidas com se troban entre 'l marxa-peu y la llinda dels portals. Las senallas de palma, no cabassots com s' acostuma, son netas encare que sembli això un miracle; semblan novas. Per dintre tot es tan net com per de fora; fins crech que deu esser net lo carbó: paviment, parets, mobles y utensilis tot, com se sol dir, podría lleparse.

Sapiguent això, qualsevol creurá fácilment que la mestressa es, de cara y de roba, mes neta que 'l mateix establiment, y per lo demés, com aquest es molt agradable. ¡Déu nos en dó cada día! Pera diferir en tot la nostra carbonería modelo, de la bruticia y deixadesa de las altras, te com á complement un quadro, qu' exorna la botiga; una mena de pintura decorativa, ahont la senzillesa de l' artista no ha arribat per això als símbols del modernisme, pero qu' en una carbonería deu admétrers tal com es.

Ara bé: ¿quíns cataclismes, quíns desoris, quína va ser la cosa extraordinaria que va causar la determinació de transformar una carbonería en un establiment net y decent? ¡Misteri! com dihuen los francesos, misteri que per lo nostre cas no cal esbrinar. Lo important es que la regeneració s' es feta.

Per lo tant, quan de un lloch, símbol fins ahir de lo brut y deixat, se 'n ha fet per una estranya iniciativa un modelo de ordre y netedat, qualsevol te 'l dret y ab fonament, de alimentar esperansas en la regeneració del

estat espanyol, per símbol que sigui de desballestament, de deixadesa y de tantas altras cosas. Tot está en posarsho al cap. Si un establiment se ha regenerat, els altres consemblants poden també regenerarse, ¡pero entenemnos! pera fer això no cal que á totas las carbonerías s' hi posin columnas de senallas, se pintin blaviscas las parets y dintre á la botiga s' hi posin quadros decoratius. Cadascú que neteji, endressi y ho ordeni segons li convingui, perqué no tots los carboners vihuen al *Ensanche*, ni tots tractan ab *americanos*, y cada hú te 'ls seus cabals y 'ls seus gustos diferents. Carboner pot haverhi que no vulgui lletrero, com un sombrerer ó una droguería; tal hi pot haver que ni vulgui sentir á parlar de quadro: l' un pot tenir botiga ab duas portas, l' altre ab una y fins qui tingui carbonería d' escaleta. ¡Mare de Deu!

Res de reglaments ni de motllos; lo de modelo ha de consistir en fer tots lo mateix, fentho cada hú de la manera que li vingui be, fins de la manera que li dongui la gana, si tant s' estiran las cosas. Per consegüent, si tots los carboners (ó carboneras) fessin lo que una ha fet, tindríam lo ram de la carbonería desinfectat, regenerat.

Y per lo tant, si 's considera á l' Administració espanyola, que be s' hi pot considerar, com una gran carbonería deixada, bruta y plena de trenca-colls per tots los recons, ab sucursals desarregladas de la mateixa manera, que fan fástich en tots sentits, no hi ha mes que tenir bona voluntat, y cadascú, ab escombras de bruch ó de palma y ab espolsadors de simolsa ó corretja netejar; fins qui ho necessiti, que gasti desinfectants y després cadascú que arregli la botiga de la manera que degui, pintada á l' oli, ó emblanquinada, ó empaperada; ab quadro ó sense y ab lo corresponent lletrero si 's vol, per exemple: *Gran carbonería Central de Quiñones y Compañía*. Carbonería del Born, etc., etc.

P. Gatell.

Nota.—No 's cregui ningú que això de la Carbonería modelo es broma: existeix de debó, al cap de munt del carrer de 'n Claris.

Dius que no tens res per perdre,
pero ho dius perque ets modest;
puig podrías perdre cosas...
que 'm sabrían bastant greu.

—

Si no coneixen á un home
y 'l tractan per primer cop,
créguinme á mí; no se 'n fihin,
y si 'l coneixen... tampoch.

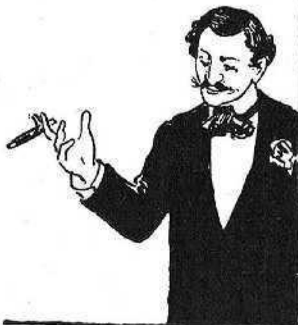
—

L' amor que no mes l' inspira
la virtut y la honradés
es mes duradé y mes digne
que 'l que 's basa en l' interés.

—

Quan me troba pel carrer
sempre 'm mira y fa un somrís,
pro d' això no me 'n contento;
te de ser mes decidit.

Pepeta Forgeron B.

Apunte de taller (per *P. Gargallo.*)

Modelant.

LA PLANA

La plana es ampla, extensa;
sota un cel de cobalt, la terra llensa
al espay infinit, tot son perfúm;
ni una boyrada, ni un lleu núvol sura,
y á dolls, á dolls, devalla de l' altura
una pluja de llúm.

—

Per entre 'ls camps de blat y de civada,
l' alba de fulla verda y nikelada
s' adorm mitj aturdida de claror;
un ventol caldejat, ve de la platxa
y á l' empenta amorosa de sa ratxa
l' estiu arriba ab sas espigas d' or.

—

Las abellas frisant rondinadoras,
pels florits tarongers, á totas horas
lo pólen xuclan del botó badat;
y cau de la brancada que s' esqueixa,
com cau del llabi la planyenta queixa,
lo fruyt daurat.

—

Dels estanyols, en las frescals riberas,
s' hi gronxan los canyissos y verderas,
del remorós lleveig als suaus petons,
y la plana s' adorm en sa llargada,
sota un llensol de blat y de civada,
de flors y papallons.

J. Novellas de Molins.

EPÍGRAMAS

Al veure passar dos negres
per la Rambla, 'l senyó Puga,
va preguntar á un criat seu
(també negre y bastant trutxa):
—¿Que son de ta rassa aquestos?
Y 'l negrito á tal pregunta
digué:—De Tarrassa? no,
mes aviat serán de Cuba.

—

Vull despatxá á en Gumersindo
—deya un llauner—per gandul
—¿Qu' es aquell fadrí—van dirli—
qu' enrahona tartamut?
—Aquest es.—Donchs aquell jove
traballa molt més que tú,
puig parlant, tú may fas feyna,
y ell parlant sempre fa embuts,

J. Ferrer B.

Las últimas cartas
(per *M. Urgell*).

—La penúltima vá ser la sota d' oros; l' última la qu' escrich avants de meicidarme...

La vall de Ribas (*Fot. de* J. Serra).

PEDRETAS

La forsa es un dret, que de poder tothom exercirlo per un igual no tindría més forsa que la del dret.

* Primer l' home aixeca els ulls al cel, desprès las mans; desprès ajup lo cap y baixa las mans; después se deixa caure de genollóns; desprès vincla 'l cos cap endavant, més, més, fins que 'l front li toca á terra; desprès se deixa caure allargat, y allí 's queda sense moures.

* L' home compadeix als altres en alló que desitja que 'l compadeixin á ell. Apart d' axó, la compassió no sol mourel gran cosa.

* Quan la fecunditat deixa de ser bondat, es destrucció.

* Hi ha home incapás d' enganyar á dretas; pero si d' haver enganyat inadvertidament li prevé un benefici, mal sía petit, l' haver enganyat no li dol com deuría, y encare encare, si á má ve, li plau l' engany de que ha fet víctima á un semblant.

* Lo día que á igualtat de bulto hi haja igualtat de pes, reinará aquesta entre 'ls homes.

* Si la felicitat pogués comprarse á pes d' or, sempre faltaría saber quánt pesa.

* Més de duas vegadas troba més espantosa la miseria 'l que la contempla que 'l que la passa.

* Quan á un cárrech fet per tú te responguin: "Tú també,„ ten per segur que has posat el dit á la llaga.

* Lo que 'ns agrada mes es alló que sols podém mirar nosaltres.

* Fes d' allargar gloriosament ton recort, sembrante en lo cor dels altres.

* Quant més esplendorós y rialler es l' espectacle que 'ns ofereix la naturalesa, més se retira de nostres llabis la rialla, més ens enfonza en la melancolía.

* Tant raspan las finesas al rústich, com las rusticitats al fí.

* Si quan te serveixen bé t' avesas á remunerar més de lo pactat ó de lo de costúm, pagant lo de costúm ó lo pactat te veurás servit de mala gana.

* Quan la muller se proposa ser tant com lo seu marit, sempre pren massa llarga la mida.

* La veritat es enemiga de la pau del matrimoni.

* Moltas vegadas la culpa no es del que abusa, sino del que consent.

* No dresprecihis tant lo que posseheixes, que no li donguis cap valor, ni ho estimis en tant, que privis de que 'n tinga.

* Lo camp, pel ciutadá es peresa, com la ciutat es peresa pel pagés. Bé está cada hu hont está.

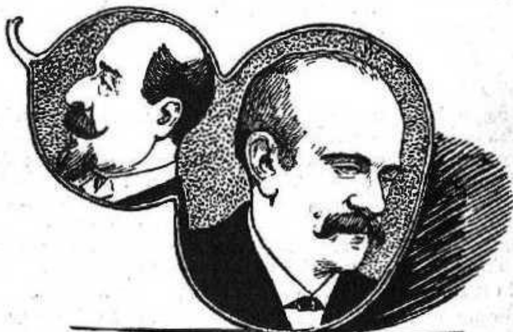
* La forsa es atropelladora quan no es omnipotent; quan es omnipotent es nivelladora.

* Quan la veu humana vibra, en lo cor del que la emiteix s' hi canta un Te-Deum ó s' hi forjan llamps.

* El que tot vol conseguirho á bofetadas, no ho consegueix tot sense rebre bofetadas.

TORQUATO TASSO SERRA.

CAPS ENCARBASSATS (per *M. Moliné*).

Eminencias políticas catalanas.

Monument qu' en honor de Legazpi y Urdaneta deu erigirse à Manila.—(Projecte de AGUSTÍ QUEROL).

CANSÓ DE CLAVÉ (per *J. Cuchy*).

Sota d' un sálzer
sentada una nina...

LA VENJANSA

El llenyater pren la destral,
ab bras forsut la enlayra,
y ab ferma empenta clava el tall
á l' olivera centenaria.

Fins prop del cor ha entrat el cer
y el tronch resséch es bada,
mentre las puntas del brancám
al extremirse crits exhalan.

Treu la destral el llenyater,
de nou son bras la branda,
y aquesta volta fins al cor
per la ferida el cer se clava.

Es trenca el tronch del oliver
espategant ab rabia,
mentre s' enxofa poch á poch
la massa espessa de brancatje.

El llenyater recula un pas,
el tomba un roch d' espatllas
y el cull dessota ab tot son pes
tota la copa del vell arbre.

Busca fugir pero no pot,
y el cor l' esglay li glassa
quan veu retórsers, animats,
tronchs, soca, fullas, lluchs y ramas.

Se sent á un temps cullit per tot;
dos tronchs groixuts l' abrassan.
mentre li buyda un brot ells ulls
y els branquillons la carn desgarran.

Quan com un pop se li ha enroscat
per brassos, coll y camas,
y el cos li enrotlla com serpent
una nuosa y aspre branca

l' estreny convuls esmicolant
aquella carn que sagna,
y al redressarse, humans pellings
en cada punta alegre enlayra
com á senyal de son triomf
y sa venjansa.

JEPH DE JESPUS.

CANTARELLAS

¿Dius que ahir la despedida
va tenir certa fredor?
Ja sé perque parlas, noya,
vas trobá á faltá 'l petó.

—

Si es cert, prenda, qu' en lo Cel
hi entran sols pamets hermosos,
tú no hi podrás pas entrar
si 'l porter no fa 'ls ulls grossos.

—

La dona alcansa del home
tot quant l' hi passa pel cap;
si no ho logra ab prechs, ab mimos;
y si no, ab plors y reganys.

—

He sentit dir jo que 'ls ulls
solen sé 'l mirall de l' ánima.
Si això es cert, l' ánima teva
está plena de lleganyas.

J. F. GAVIRES.

CLOROFORMO

Fantasía (per *Gómez Soler*).

Han passat una dotzena d' anys y ho recordo com si fos ara.

Lo doctor Cardenal tenía de ferme una delicada operació, y 'l llavoras practicant Sr. Candelas era l' encarregat de donarme 'l cloroformo.

Jo, nú de pel á pel com el día que vaig neixer, y ab la conformació de qui ja n' ha passadas de totas, y aquell es son últim recurs, esperava estirat damunt del burro (1) lo principi y final d' aquella tragedia quirúrgica en la qual m' havían repartit lo paper de protagonista.

Ab unas *compresas* (2) lo practicant forma una.... diguemne paperina, hi coloca un pessich de cotó fluix ben xupat de cloroformo y:

—Apa, respiri natural; no fassi resistencia perque li será inútil.

Primer síntoma: Una baumada de violetas com qui entra en un jardí amorosament cuidat.

Segon: la fator se fa mes forta fins al extrém de tapar los esperits. Lo malestar aumenta ¡m' ofego! Las orellas xiulan com quan los ausents parlan mal de tú, segons opinió popular. Una banda de tambors se va acostant batent caixas ab gran estrépit.

Tercer: tot son llumanetas, fochs follets que venen y van. Allá al lluny se veu la resplandor d' un gran incendi.

Quart: lluyto bras á bras ab un ser invisible que 'm guanya la forsa y la voluntat. Sento un cop sech qual ruido no 'l puch comparar á res de lo que he sentit en ma vida: per mí es un soroll nou.

Cambi total de decoració.

Me trobo extés á la voreta del mar: lo sorral tot es polsina d' or.

(¿Eh, qué poétich?)

Lo cel sense núvols, es un cel d' Andalusía, blau com los ulls de donzella rossa y enamorada.

(Continúa la poesía.)

Lo sol neix entre cel y aygua marcant faixas d' or bellugadissas damunt las onas que van á morir suspirant dolsas armonías á la mes propera platxa.

Lo meu benestar es general.

Lo meu cor s' ageganta y ocupa tot univers.

Vapor de ponx.

(1) Aparato operatori.
(2) Draps blanchs de fil.

Soch amo de tot.
Si axò es un somni, no voldría pas despertar may mes.
Sento remor de veus humanas.
Estich com lligat ab fermas cadenas.
Me pegan una pallissa; sento 'ls cops que 'm donan, pero no 'm fan mal.
¡Ara sí que me 'n sento! Pero no tinch forsas per tornarmhi.
¡Cá! ni sisquera puch protestar.
Per fí obro 'ls ulls.
Me veig voltat de metjes ab devantal blanch.
He estat un' hora y mitja cloroformisat.
Lo doctor Cardenal m' ha extret nou unsas de carn.

Lluís Millá.

REMEY D' AMOR

Malalta está d' amor, ¡pobra nineta!
y axò no ho sab tothom.
No menja ni descansa; sols sospira
y está anegada en plors.

Los metjes no han comprés lo que l' apena,
no entenen lo seu mal,
y en vá es que li receptin medicinas
per poderla curar.

Jo prou que 'l sé 'l remey que necessita,
no fora inútil, no.
Porteuli, si d' acás voleu que 's curi
al qui li robá 'l cor.

Deixéu als dos que 's parlin y que 's besin
y veuréu promptament
com retorna en son rostre l' alegría
que hi manca fá tant temps.

Ramón Llei.

NOTAS

En un *Café concert:*

S' está representant una pantomima, y poch ans de anar á efectuarse una mutació de quadro, apareix un lletrero penjat á las bambalinas que diu: "*Diez años después.*„

Un que ab un seu company s' estava en una taula bevent y mirant la funció, li diu aixecantse:

—Creume, noy, anemse'n, que de la manera com passa 'l temps, aquí encare 'ns hi sortirían cabells blanchs.

—

En un ball de societat.

Un sarahuista s' acosta á una noya y li diu ab tó molt amable:

—¿Qué té compromés el ball que van á tocar?

—Sí, senyor.

—Y l' altre?

—També.

—Y 'l que vé després de aquest?

—També 'l tinch compromés.

Cansat el sarahuista, al últim li pregunta ab molta sorna:

—Escolti: ¿y 'ls descansos també?

Carlos d' Alfonso.

MUSICA PROIBITA

AL AMICH SEBASTIÁ XANXO

—Ja hi dit á la mamá qu' aixó que feya
d' estar junt ab nosaltres, no ho volía
perqué al dar la llissó sempre ens distreya.
—Es clar roncava, estornudava ó reya
y ab un soroll semblant, no s' estudía.
Mes ara que estém sols, vosté ab paciencia
las notas tocará una per una.
Sentis be, lo cos dret, sense violencia;
la ma un xich decantada, aixís Crescencia,
ara á escoltarme á mí sigui oportuna.
Do re mi fa. Acostis mes al piano.
Sol fa mi re. Vosté toca ab judici,
si escolta be y va fent lo que li mano,
d' aquí mitj quart veurá com xano xano
comensará á tocá un altre exercici.
—Tocar aquestas cosas no m' agrada
y ab llissóns per l' istil no m' amohini.
—Ha d' apendre per graus, sinó l' ha errada;
sería comensar per la teulada
si ara estudiés á Verdi ó á Bellini.
—M' explicaré: lo piano sé tocarlo
y á dirli aixó de cop no m' atrevía;
vaig arribar fa temps casi á olvidarlo,
de modo que desitjo repassarlo
per apendre altre cop lo que sabía.
Cantaría també.... —¿Perqué no canta?
—Perqué molts cops mon cor tan fort palpita,
que 'm priva de cantar y aixó m' espanta.
La melodía que á mí mes m' encanta
no puch cantar, la *Música Proibita*.
—¡Que diu! quedo parat: per fí ensopego
lo bell ideal que sempre á Déu demano.
Damunt l' alfombra los genolls doblego
perqué canti Crescencia com li prego
si no vol que m' estrelli contra 'l piano.
Canti ab tota passió, cantim hermosa
que mon desitj irressistible avansa;
canti mentres li posi tremolosa
la ma sobre son pit, buscant ansiosa
sentir com palpitant, son cor se cansa.
—Cantaré sols un tros, lo milló —Esperi
que li obri la blusa avants no canti.
—*Vorrei baciare i tuoi capelli neri,*
le labbra tue e gli occhi tuoi severi,
estiguis, home estiguis no m' aguanti.
—¿Ja ha acabat? Apa tórnihi.—No me'n fío.
—No se compendre que tanta pó tingui.
—*Vorrei morir con te angel di Dio,*
O bella innamorata, tesor mio....
—¡Oh 'l cor com li palpita!—¡Mamá, vingui!
Y va venir. Agafa la Crescencia,
y—Tot ho hi vist—va dir,—tu ets la primera
que 'n tens la culpa, no tinch més paciencia.
Y trayentla del quarto ab gran violencia,
la va casi arrastrar fins á l' aigüera.
—Aquí tens el piano: cada día
el tocarás rentant els plats. Ja es hora
que 'm descansis y aquest que aixís volía,
ensenyar lo que á tú no 't convenía,

BARCELONA PINTORESCA
(per *M. Moliné*).

La guillotina.

ja pot tocar lo dos, que 'l tres es fora.
Me 'n vaig anar, la pena m' ofegava.
La Crescencia á l' aigüera!... Axó m' irrita!...
¡Ay pobre angelet meu, que be tocava!
Y ab quína forsa 'l cor li palpitava
tot cantantme la *Música Proibita*....

AMADEO DORIA.

LO GANDUL

SONET

—M' estich de panxa al sol fa mes d' una hora:
m' he llevat á las deu y desseguida
me n' he vingut aquí, que 'l temps convida
á jeure, mal que siga en una estora.
¡Jo no sé com hi ha gent traballadora!
Al hivern, ab lo fret, es la gran vida
estarse al llit fins que la truja crida
y no surtir fins que la neu es fora.
Y al istiu, pendre banys, dur vestits frescos
y anar sempre al café á pendre refrescos;
que al estiu traballant un home sua
y després lo suar pot portar cua.
Ja 'm cridan per dinar ¡tant bé qu' estava!
Si no fos que tinch gana ¡ni dinava!

NEMESI GILI.

ADAGIS CONTRADITS

—Cap geperut.... pot viure ab la esquena dreta.

—Qui parla del llop... no es mut.

—La viuda rica ab un ull... es bornia.

—Una desgracia... á ningú fa gracia.

—Oli, ví y amich... son tres cosas distintas.

—El pagés á la terra... si l' hi dona la gana.

—Buscar una agulla... allá ahont no siga, es en vá.

—Tot bon caballer... es de carn y ossos.

—Pots ben xiular... si l' ase es sórt.

—Lo que plau al llop... es de son gust.

—Qui canta á la taula y xiula al llit... ni menja ni dorm.

—Ni 'ls morts ni 'ls ausents... son aprop.

—L' avaro es com lo porch... tothom l' hi espera la mort.

—Val mes enginy... que una mala sogra.

—En la casa ahont no hi ha pá... hi ha gana.

—Lo peix que busca l' am... s' acosta á la mort.

—Qui tot ho vol averiguar... de cuydadós se guanya 'l nom.

—Vesteix un bastó... y sempre será prim.

—Quí á trenta anys no té seny... no 'n tindrá als vintinou.

—Si algú llegeix una carta... proba que sab de lletra.

—En la terra dels cegos... ningú *mira* prim.

J. CASULLERAS Y TRULLS.

MODIFICACIÓ

Per comparar que dos
no s' avenen se diu: "Sont gat y gos.„
Y no obstant s' ha observat
menjar junts gos y gat
fentse festas y jochs
y aquets cassos, creguéu, que no son pochs.
Fins un cop, segons diuhen, una gata
va dir mamá á una rata,
y sembla no 's pot creure
perque 'l gat á la rata no pot veure.
Axó 'm té demostrat
si es que no vaig errat,
que no hi ha odis mortals
en tota aquesta mena d' animals.
Donchs la comparació
que 's fa no es la milló;
mes bé crech que 's diría
y mes apropiat resultaría
al meu modo d' entendre,
no dir "com gat y gos„: "com sogre y gendre„,
perqué may s' ha probat
que menjessin els dos en un sol plat.

XANIGOTS.

Per las personas vulgars, los tontos, son aquells qu' en determinada qüestió, no son del seu parer.

—

Quan lo Sol surt, surt per tothom... pero als qu' están á la *sombra* no 'ls hi toca 'l Sol.

—

La Providencia es la Naturalesa ab raciocini.

—

La vida te de serio lo que no es en ella esencial: lo exterior, la execució. En termes teatrals, podém dir qu' es un *paper* fals y complicat, il-logich, melodramátich que vol una execució de *moltas campanillas*, pera lograr algún aplauso de las galerías.

—

Quan veig á un mascle carregat d' anells y brillants, sento l' ansietat de qui contempla una obra no acabada... Pot ser trobo que li faltan 'ls polvos d' arrós...

E. VILARET.

NOTA ARTÍSTICA (per *T. Muñoz Lucena.)*

La Verema.

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació* (per APELES MESTRES).

Una linea de centinellas marca la frontera que separa la nació Tal del territori Qual de sa Graciosa Magestat.

LA FORTUNA DE 'N GARRIGA

Tothom se preguntava lo mateix:—¿Ab qué 'ls ha fet tants quartos en Garriga?—Pró la resposta no venía may.

Quan la tafanería no está satisfeta, comensan las suposicións, els cálculs, els judicis temeraris: ¿Si será aixó? ¿Si será alló? En el present cas la malicia també hi pegava cullerada. Y tenía 'ls seus fonaments. Un xicot jove, cantant distingit, que comensa la seva pelegrinació artística per Europa, y de cop y volta torna á la patria, renuncía al traball y viu fent el bagarro, sense ofici ni benefici coneguts, vesteix bé, y per fí planta pís ab un luxo més que regular, es una tela prou ampla perque pugan retallarla á tort y á dret las llenguas d' estisora. Van comensar, donchs, á mossegarlo pel seu benestar: que si era qüestió de faldillas; que si era procedent de Monte-Carlo; que si era fruyt d' una picardía feta al seu empressari.... ¡qué se jo lo que deyan!

Ja era estrany, ja, que ab dos anys de canturias reunís tan bell passament, pero 'l misteri seguía indesxifrable.

Puch dir ab tota la boca que l' únich sabedor de la font d' aquella fortuna soch jo. Vaig prometre á 'n Garriga no descubrí 'l secret. Avuy ho faig per desvaneixer la mala fama que 'l sobreviu y perque no ha de vindre pas á demanármen compte desde 'l altre mon.

***

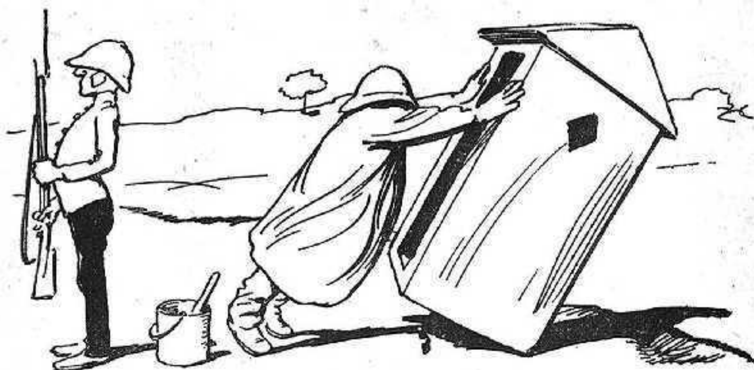
Va contarm'ho aixís mateix:

—Un dels homes que 'm feren de costat á Sant Petersburg es el Príncep Suvalki. No sé 'l perqué, pero intimarem de tal manera que bé puch afirmar qu' era son company y 'l confident de las sevas penas y alegrías més amagadas.

El Príncep Suvalki es petitó, barbamech, ros, d ulls blaus, blanch de pell, color sanitosa, veu dolsa y portament distingit. Té fesomía de cria-

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació* (per APELES MESTRES).

Naturalment, las garitas han de repintarse y, naturalment, per repintarlas es precis ajéurelas.

tura: una d' aquellas caras endarreridas, propias de las rassas septentrionals, que venen tardanas com las fruytas del seu país, y que disfressan l' edat rejuvenint als que las disfrutan. Gosa de fortuna inmensa, de las més fermas d' aquellas comarcas. Son carácter es prompte y violent, pero ni la fogositat, ni la energía passan al exterior: quan está enutjat podría compararse á la lámpara de Davy; la flama ardenta á dins, á fora la tela metálica que la enrotlla no deixa pas á una sola guspira.

Vaig coneixe'l quan estava enredat per tercera vegada ab Fanny Argyle, una inglesa capritxosa que tan aviat li fugía ab un embaixador extranger, com tornava á presentárseli logrant ab mimos y caricias l' olvit y 'l perdó de la falta comesa. Aquests amors eran tan poch secrets que á la mateixa Cort Imperial se bescantá al Príncep per las sevas frivolitats y lleugeresas, puig á fé causava mal d' ulls contemplar á un noble de tal prossapia endogalat per una qualsevol, sense familia coneguda, capassa de fondre en sas foradadas mans els tresors del temple de Salomón.

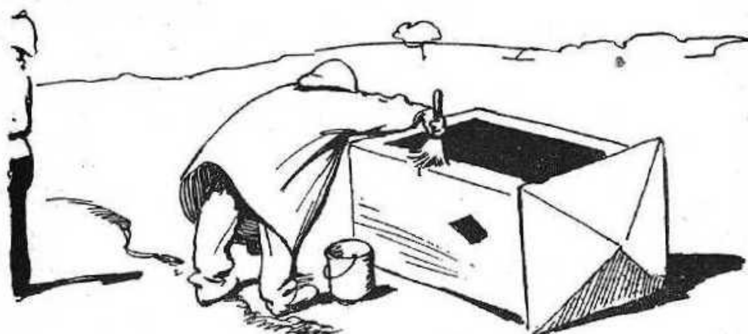
DURANT LA GUERRA (per *M. Urgell*).

Tots son fora!

Segur de mon afecte Suvalki 'n conduhí al niu de son amor. Allí anava á trobarlo jo moltas vegadas; varem sopar junts algun vespre, y al parlar ab Fanny sempre veya en las miradas de la inglesa 'l llampegueig d' una passió reprimida, que jo suposava potent y abrusadora. Y no sigué pas il-lusió meva. Las pocas

Com s' aixampla una frontera.—*Apuntes de colonisació* (per Apeles Mestres).

Y per casualitat, naturalment, cauhen sempre sobre l' altra banda de la frontera.

voltas que 'ns vejerem á solas, descubrí la Miss ab cínich desenfré sos plans atrevits d' una nova fugida, confiantme en tan novelesca aventura 'l principal paper, el d' héroe, raptor ó protagonista, dígasli com vulgas.

Haig de confessarte que al principi la tentació fou casi superior á mas forsas: Fanny Argyle era una dona guapíssima. Las inglesas acostuman á ser desgarbadas, pero la fulana de quí parlo reunía moltas perfeccións: com á físich, una Venus; com inteligencia, una Minerva; com á moral, un dimoni.

***

Feya algúns días que trobava al Príncep molt ensopit y poch comunicatíu. Ni 'l distreya ma conversa, ni l' aixeribían els qüentos d' escenari per quals enredos sentía avans suma predilecció.

A copia d' incitarlo, trencá 'l glas y va dirme:

—Amich meu, estich al mitj d' un batibull d' hont no sé com eixirme'n.

—Príncep, es gran temeritat la d' oferirvos mon apoyo, que resulta ben xich puntal per quí com vos té poder y riquesas; mes, disposeu de mí, que no haig de regatejarvos may els consells d' amich, única cosa que puch donarvos.

—A fé, que sols consells son lo que necessito; consells sans, d' un home franch, que surtin del cor.

—Donchs, si us expliqueu prompte, aviat els tindreu, que 'l meu cervell els fabrica prou depressa.

—A veure: ¿qué faríau vos en lloch meu? Tinch dos donas que 'm seduheixen, que m' atrauhen y que 'm fascinan. La una ja la coneixeu: es Fanny.

Nota del Pirineu català. (Apunte per *C. Enrich*).

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació* (per APELES MESTRES).

Y després de pintada una cara, naturalment, per pintar l' altra s' ha de fer rodolar la garita.

L' altra no l' heu vista may, pero l' haureu sentida nomenar: la Comtesa Cristina de Brody. Aquella es una diablesa hermosa; aquesta es un ángel de bondat y de bellesa. La de Brody es digna de la diadema imperial, per rassa, per honor, per fortuna y per guapesa. La vull per esposa: es un casament que constituhiría la meva eterna ditxa; mes tant ella com son pare s'oposan fins á que 'ls ne parli mentres tinga tracte ó relació ab la Argyle.

—Si parlés al Príncep, diría qu' ell fassi lo que millor li sembli. Parlo al amich Suvalki y li dich: deixeu á Fanny, no us convé semblant dona per cap estil.

—També opino com vos. Mes ignoreu que Fanny ha sigut la meva constant pesadilla. Cada volta que s' ha separat de mí he respirat ab desahogo. Pero torna, plora, cau á mos peus, me mira ab sos ullassos negres, tristos, entelats pel plor, y.... soch home al aygua; m' enterneixo, perdono, 'm domina y 'm fa esclau de la seva voluntat. Jo no sé que ha posat l' Infern dins d' aquellas ninas, que davant seu quedo atontat, sense paraula, y vaig allí hont me diu, faig alló que vol, esmaperdut, abstret, dominat per complert.

—¡Dona perillosa! Convé que marxi lluny, molt lluny, quant mes lluny millor.

—¡Lluny! ¡Ben lluny! ¡Que may més la torni á veure! Mes.... ¿quín home hi ha capás de desarraparla de vora méu?

¿Quí tindrá prou forsa ó prou virtut per arrabassar aquesta mala herba que se 'm

MARE TRISTA (per *R. Riera Molins*).

Pregant per ell.

Com s' aixampla una frontera.—*Apuntes de colonisació*
(per Apeles Mestres).

La qual—sempre per casualitat—vá rodolant frontera enllá.

entortolliga al cos, me roba la llibertat y m' amarga la existencia?

—Príncep, ¿parleu de bona fé?

—Vos ho juro.

—Donchs, escolteume: tinch acabada la campanya teatral; demá marxo cap á Espanya. Las moltas mercés que de vos he rebut vaig á recompensárvoslas ab un favor que us faré. Al despedirme del amich Suvalki li dich: Fanny Argyle aviat no us fará nosa. Jo us desempellegaré d' aquesta dona.

El Príncep va mirarme fit á fit, m' allargá la má tremolosa y encaixarem. Coneguí qu' era víctima d' un esferehiment extrany. Potser una lluyta interior tornava á remóureli 'l cor, combatut pels embats de son desitj seráfich de possehir á la de Brody y del terror satánich d' enquimerar á la Fanny.

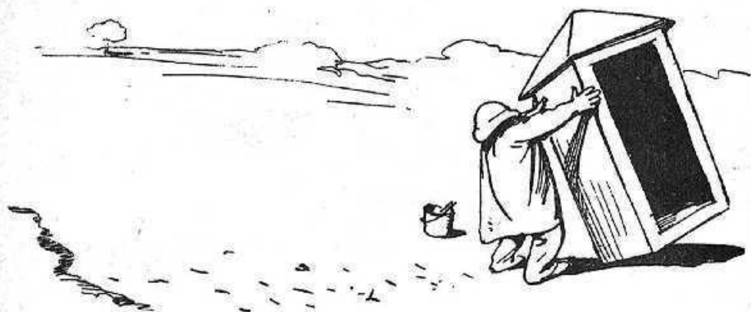
Interior.—(Apunte per *S. Berenguer*.)

***

Sigué joch de pocas taulas. La mateixa nit visito á la Miss, se 'm declara de nou, li pinto mon amor naixent, plé de foch y d' entussiasme. Ella m' escolta, s' escalfa per graus, y, boja d' alegría al participarli que aprobo 'ls seus projectes, ja no té altre desitj que marxar, fugir d' aquella terra freda que glassa las passions, y com els aucells empendre 'l vol cap á aquella Espanya de sos ensomnis, envers aquell país ideal, de sol ardent, de cel blau y d' estimacions volcánicas.

L' endemá al matí realisa 'ls mobles en pocas horas, y guardant las joyas y 'ls valors á la maleta deixém la capital de Russia per comensar un viatje de nuvis á través d' Europa.

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació*
(per APELES MESTRES).

Quan ja está llesta torna á aixecarse, naturalment, en el lloch hont per casualitat se troba.

Un minut avans d' arrencá envío al Príncep per má d' un missatjer la següent esquela:

"Amich Suvalki: cumpleixo la promesa. Me 'n duch á Fanny Argyle. No „tingueu cap rezel. Ara procureu alcansar la felicitat que anhelavau y que „de cor vos desitja —Pere Garriga.—„

* * *

La endiastrada inglesa tenía afany de veure mon. M' obligá á deixar el tren á la frontera.

—Vull entrar á ton país en diligencia, en tartana, en carro, en qualsevol vehícul propi de la terra. Vull veure la teva patria d' aprop; seguirla á peu si es necessari. Vull empaparme d' espanyolisme, de toros, de manolas, de gitanos, de bandolers, de seqüestradors....

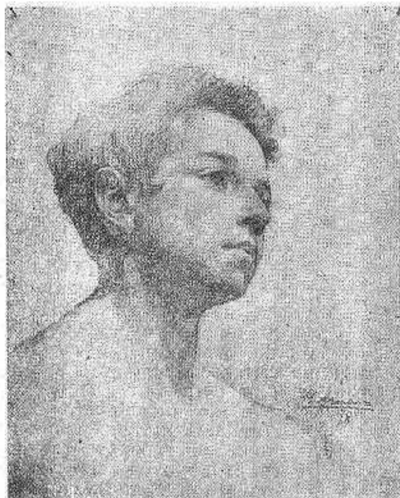
....

Y la pobra anava desbarrant com tots els extrangers que no 'ns coneixen.

Travessarem els Pirineus y aixamplá 'ls pulmons al saber que trepitjavam terra d' Espanya.

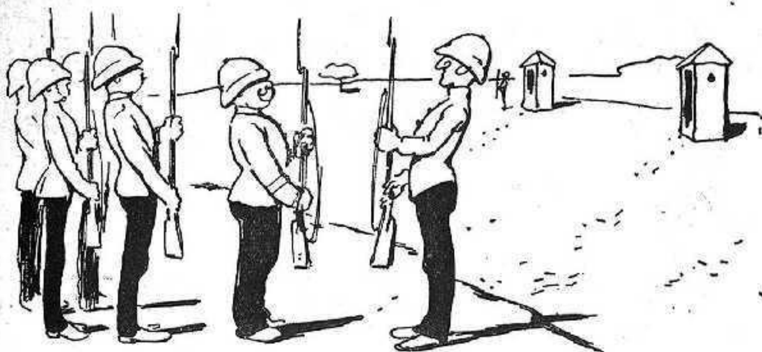
Seguíam la ruta dret á Barcelona á curtas jornadas, detenintnos en quants pobles y llogarets ens sortían al pas.

Arribarem á Vallpoltruga la vigilia de un aplech. Fanny 's decidí á anarhi. Un aplech, un espectacle nou, cosa may vista per ella; ¿cóm podía deturarla? La nit avans sigué tempestuosa á tot serho, y quan de bon matí, muntats en braus animals, eixí del Hos-

JUVENILIA. (Cap d' estudi per *E. Arnau*).

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació*
(per APELES MESTRES).

Vinguda l' hora del rellevo...

tal la nostra comitiva, dejorn, á punta de día per veure l' arribada dels romeus á la Capella, trobarem els camíns plens de mullena y las dresseras fetas un fangal.

La ermita de Sant Romá corona 'l Coll de las Balsamillas. Si 'l camí es intransitable á l' anada, en cambi hi ha pena de mort á la vinguda. Y aquell día malastruch tocá la bola negra á ma infortunada companya. La pinassa feu relliscar al matxo que montava, y en menos d' un dir—Jesús—Fanny Argyle caygué estimbantse á la Vall dels Escorpins, que té mes de setenta pams d' alsada. Dos mocetons de bona voluntat van recullírla passant pel camí fondo de la riera. Al Hostal la posarem al llit, y visqué potser una hora amodorrada y sense coneixements.

Aixís doná fí aquell viatje de recreo, emprés ab tota l' alegría y endolcit ab tota mena de carinyosos recorts.

Vaig ferme entregar dos copias del óbit; y agafant els bultos, no tinguí sossego fins á Barcelona. La maleta d' ella contenía una milionada entre papers y joyas. La fortuna 'm venía á las mans y no era qüestió de que volés.

Fanny no tenía familia; jo que me 'n incauto. ¿Ho trobas mal fet? Llavoras sigué quan á mí mateix vaig dirme: ara que traballin els burros. Plega 'l ram de cantá, y ¡alsa! á donarte bona vida.

***

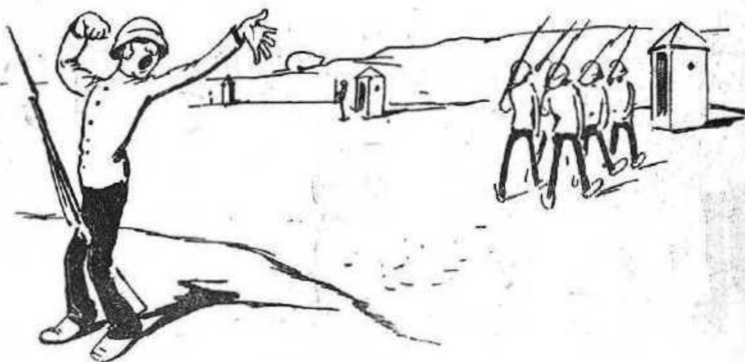
—¡Extranya! aventura y extranya manera de ferte rich!

UNA MODELO (per *R. Latorre).*

Modelo... pero no de virtut: de pintor.

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació* (per APELES MESTRES).

Se colocan els nous centinellas al peu de las garitas.

—¡Oh! Espérat que tot just soch á la meytat del qüento.

Als dos días de ser aquí, agafo l' óbit y 'l remeto al Príncep junt ab una carta que deya:

"Amich Suvalki: tinch el sentiment de dirvos que Fanny Argyle ha „mort despenyada. Deu ha permés que 's cumplissen vostres desitjos de no „véurela may mes. Disfruteu descansadament dels goigs del matrimoni, „que la infortunada Miss no vindrá pas á destorbar vostra felicitat.—Sem„pre amich—Pere Garriga.„—

Passan unas sis setmanas, y rebo un plech quan ni 'm recordava ja del país dels óssos. Veig sello y lletra del Príncep,—¿qué voldrá?

Y llegeixo:

"Amich Garriga: no 'm creya que 'l carinyo que 'm professeu arribés „tant enllá. Deu y Fanny vos perdonin. Jo reconech qu' heu cumplert ab „exactitut la paraula que 'm donareu de desempellegarme d' aquella dona, „y, ab franquesa, fins ne sento una sombra de penediment. No dupto que la „preparació y execució de vos„tre plan vos haurá ocasionat „amohinos y desembolsos, mes „la meva felicitat avuy asse„gurada m' obliga á recordar„me del quí s' ha exposat per „ella, y no prengueu á mal que „vos incloga un *cheque* de cinch „mil lliuras esterlinas, que es„pero aceptaréu en proba de „bona voluntat.

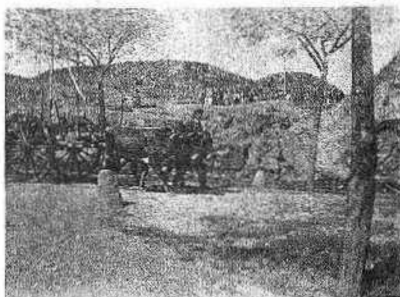
"Segueix amich vostre de „veras

Suvalki.

"P. D. Creméu la present, „no fos cas que vos compro„metés.„

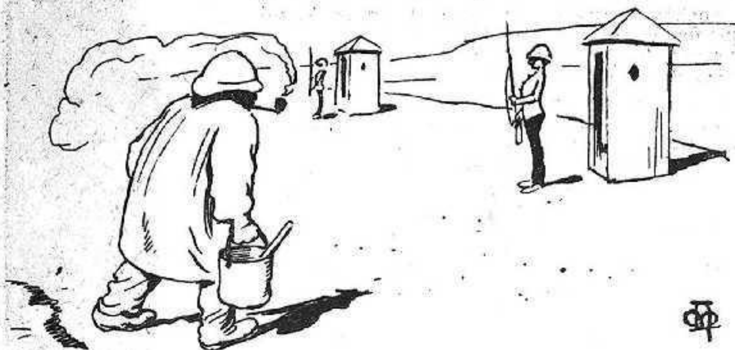
—De manera qu' ara 'l Príncep está convensut que lo de la relliscada es una mentida,

CATALUNYA PINTORESCA. (Fot. de *A. Más*).

Alrededors de Torelló.

COM S' AIXAMPLA UNA FRONTERA.—*Apuntes de colonisació*
(per APELES MESTRES).

Y, naturalment, las garitas, ¡be han de repintarse á lo menos una vegada á l' any perque fassin goig! ¡Oh, yes!

---

y ningú li treu del cap que jo só 'l qui precipitá á Fanny en aras de la seva felicitat.

Vinticinch mil d' un coll es bona picossada. ¿Qué havía de fer? ¿Protestar y retornarlos? ¡Cá! Que en Suvalki pensi lo que vulgui! Tinch la conciencia tranquila y la butxaca plena.

Per xó jo deixo cantá á tothom: que si una dona; que si á Monte-Carlo; que si naps; que si cols;....... noy, cadascú s' entén y balla sol.—

XAVIER ALEMANY.

GUTIERRAS... NO T' EMBOLIQUIS
(per *J. Navarrete*).

—Jesús, que barbaridad le iba yo á decir á esa barbiana!...

EPIGRAMÁTICH

No agradantli traballar
á la senyoreta Tula
se va posá á escriure versos
pensant ferhi una fortuna;
pero com que no tenía
ni reglas del Art ni Musa
may trobava consonants
pera fer ni una *aleluya*.
Un día que comensava
á escriure un "*Canto á la luna*",
devent posarhi 'l seu nom
va llensar la ploma ab furia,
y apareixent de moment
al seu davant D. Ventura
(poeta y critich dels bons)
li va dir:—Oh, se 'l saluda.
Vegi vosté si ara pot
trobá un consonant á Tula.
—¿Un no més?—ell replicá
—Un no més; la cosa es justa.—
Y com que la coneixía
li va contestar:—Gandula.

JOSEPH PONT Y ESPASA.

ENGRUNAS

I

Soch un náufrech, com tants n' hi ha en la vida
que fins la platja sens pietat l' escup,
y espero 'l cop de mar qu' ha de llensarme
á las platjas sens fí, d' eterna llum.

Y no sé per que 'm sembla que llavoras,
—vaga esperansa que á mí 'm resta avuy,—
aquí baix en la terra, alguna volta,
ha de plorarme algú.

II

Damunt ton pit.... ¡las horas qu' he passadas,
mon benvolgut amor!
Mes sempre m' ha mancat la ditxa aquella
de sentí batre un cor.

III

Jo estimo la branca que 'l bat de tempesta
feu caure sas fullas, com plor de malalt.
Lo jorn qu' altra volta la fulla perduda
recobra la branca, llavors.... ¡tant se val!

Jo estimo l' aucella que cércols de ferro
la tenen privada de llum y d' espay.
Per véurela lliure glateixo y batallo;
ja vola, ja canta.... ¡donchs ja tant se val!

Jo estimo, ayma mía, la creu solitaria
que vetlla las cendras, ¿de quí? ningú ho sab.
Si un jorn hi ploravan, si flors la cubrían,
la creu un temps sola, per mí ... ¡tant se val!

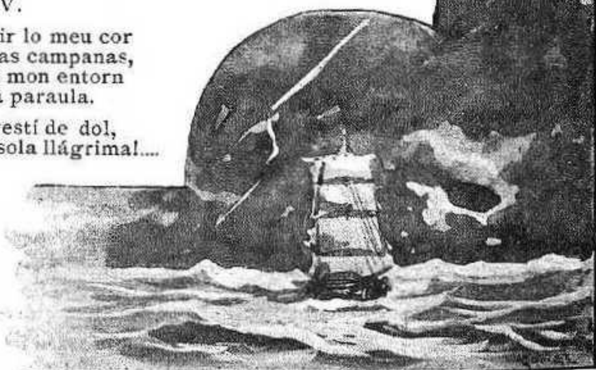
Jo estimo la nota que flota perduda,
qu' en alas del aire travessa l' espay.
Del cor hont arranca al cor que l' espera
la nota jo estimo, després.... ¡tant se val!

¡Oh, secas brancadas y notas perdudas
y creus solitarias y aucellas esclaus!....
Jo estich ab vosaltres, y os planyo y os canto,
en tant hi ha qui exclama, de mí.... ¡tant se val!

IV.

Quan va morir lo meu cor
no brandaren las campanas,
ni d' angoixa á mon entorn
va sentirse una paraula.

Ningú 's vá vestí de dol,
ni caigué una sola llágrima!....

Quan va morir lo meu cor
un altre esclatá en rialladas.

V.

Quín somni mes hermós, ma ben aymada,
lo somni qu' he tingut la nit passada
y que 't vaig á contar!
Es un somni tan bell, que si sabía
de tornarlo á somniar, me dormiría
per may mes despertar.

La Terra era un infern. Gegants fogueras
devoravan palaus y llodrigueras,
miserias y ambicións.
Y minant del abisme las entranyas
s' enfonzavan los pobles y montanyas
convertits en tións.

¡Esforsos sobrehumans, lluyta espantosa!
Fins la Mort, de la Vida tan gelosa,
sentía mortal greu.
Y las carns lentament se consumían
y els ossos descarnats se retorcían
amenassant á Deu.

En tant tú y jo, parella enamorada,
per damunt de l' espessa fumarada,
baix un cel sempre blau,
caminavam del bras, ab goig sens mida,
á poblá un altre mon de nova vida
tota ella amor y pau.

A. Juliá Pons.

Simpatía natural (per *L. Ensenyat*).

—May dirian qu' es lo que m' agrada mes del Parca? *Aquells micos tan grossos. ¡Semblan talment personas!*

ANÉCDOTAS

Dos joves se presentan á una casa de fora, y dirigintse á una noya molt bufada, pregunta un d' ells:

—Que 's pot veure 'l seu pare?

—El pare no; el papá, sí—respón ella ab molt orgull.—Vinguin ab mí.

Y 'ls acompanyá al hort, ahont trobaren al papá que posava adop á las plantas.

—

—Ja 'l tenim fora—exclamá 'l criat de una casa, venint de acompanyar fins á l' estació, á un senyor que 'ls hi havía donat molt amohino.

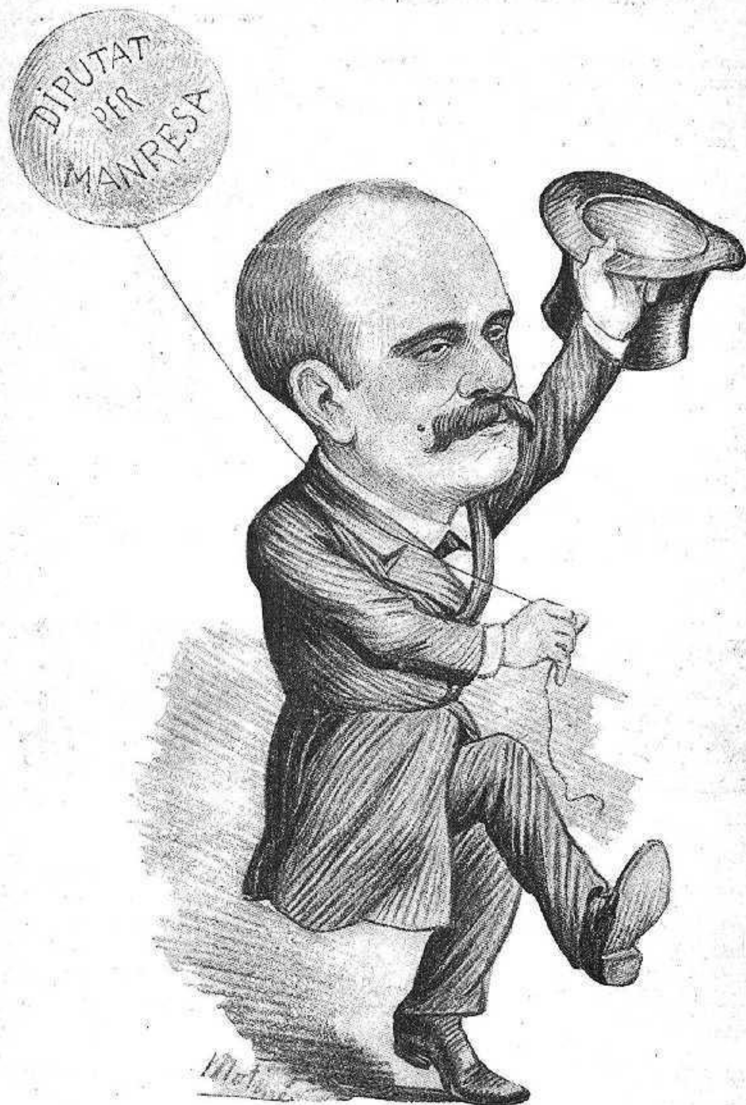
—No ho diguis massa alt—respongué l' amo.

—¿Per qué?

—¿No sabs que sempre diu que tot li surt al revés? ¡Quina 'n fora que 'l tren en lloch d' emportársele'n ens el tornés!

P. Casals Valls.

D' ARCALDE Á DIPUTAT (per *M. Moliné*).

—Després de tanta suada
al últim descansaré.
L' arcaldía es molt pesada,
y al Congrés s' hi dorm molt bé.

LAS PARAULAS

EPÍSTOLA AL JOVENT

Fabi, que, alegre y altiu
pur el cor y seré 'l front
deixas la pau de ton niu
per las trifulcas del mon,
per si tú no sabs encare
qu' en aquest mon desgraciat
no s' hi troba una vritat
ni per un ull de la cara,
condolgut de tos pochs anys
y tement per ta ignocencia
per deslliurarte d' enganys
vol donarte ma experiencia
eixa llissó de gran preu
que no s' apren en las aulas:
"En qüestió de creure, creu
lo que diuhen las paraulas,"
perqué si ab ellas es mènt
es pel sentit que hi donem,
pro si detingudament
son sentit analisem,
la vritat diuhen al fi,
perque la pietat divina
vol qu' en lo mateix verí
s' hi trobi la medicina.
¿Dius que vols probas? vejam:
Amor. ¿Que vol dir amor?
Mira 'l nom, comensa ab *am*
y repara, acaba en.... *or*.
La paraula *Religió*....
¿Que vol dir? Jo no ho diré.
Sols faré l' observació
que 'l mot ja comensa ab *re*.
¿*Fel*-icitat y *vent*-ura
no expressan perfectament
que son, per nostre amargura
l' una *fel* y l' altra *vent?*
Amich; es un mot bonich
que ab cinisme.... fins allí
per dir al próxim amich
ja comensa dihent *a mi*.
Ambició. ¿Quí es l' ignorant
que per sí sol no s' explica
lo que tal mot significa
veyenthi l' *am* del davant?
Lo mot *ser* es un gran mot
que ab tres lletras ¡no mes tres!
tot dihent ser ... ó siga.... tot,
llegit al revés diu.... *res*.
Del amor que desconfía,
d' aquest egoista recel
¡que bé se 'n diu *gelosía!*
gelosía, *ó sia* ... *gel*
Orgull; sense cap embull
diu aquest mot asquerós,
que sense l' *or* no hi ha *or*-gull
ergo.... l' or, es orgullós.
¿Y 'l mot *veritat?* Per di'
ab concisa claretat

LA SERENATA (per *J. Juliana*).

quant mala es la veritat
comensa 'l nom ab ... *verí*.
La paraula *pau* ben clá
sas excelencias pregona
¡per forsa te de ser bona
paraula que porta *pa*.
Si patétich algún maula
te parla de sentiment,
parteix pel mitj la paraula
y sabrás que *sent y ment*.
Valor: diu ben natural
aquest mot tant expressiu
que valor, es lo que *val,*
¿y que val? *or*.... segóns diu.
Dolor dolor.... Estich cert
y ho veig jo mes clar que 'l sol
que tal mot expressar vol
que *dol l' or*.... quan un el pert.

RATA D'IGLESIA (per *F. Sans Castaño*).

—Per limpiar bacinas ningú com jo.

PARÍS.—NOTA D' HIVERN (per *R. Canals*).

La paraula *honor* ja costa
mes d' analisar: jo opino
que eixa paraula es composta
de (a)-*hon*-(t)? y *or*. ¿Ho endavino?
Monarca: el sentit que encaixa
ab tal nom ja 'l veu tothom,
es compost de *mon*, pronom,
y 'l substantiu *arca* (caixa).
Poder: sens vacilació
puch afirmar verdader
que la essencia del poder
ja ho diu la paraula, es *po*.
Capellá: trasposant la á
final d' aquest mot tan vell
el sentit dona ben clá:
capellá, es dir, cap-(á)-ell.
Matrimoni: per estranya
que aquesta paraula sigui
no hi haurá ningú que digui
que sa interpretació enganya,
puig si ab tino 's descompón
trobém, *ma*, símbol del acte
tri (tres), el número exacte
del subiecte, y el fi... el *mon*.
Voluntat: paraula vaga
que al que la interpreta destre
dona aquest consell de mestre:
¿Vol?-unta, es á dir, paga.

¿Comprens ¡oh Fabi! 'l sistema
d' averiguació senzill
que resol el gran problema
d' anar pel mon sens perill
de que ningú t' ensarroni
parlant ab to seductor
de sentiment ó de amor
ó amistat ó matrimoni?
¿Sabrás usar oportú
aquest método que hi dit?
Si sabs ferho bon profit,
ó si no pitjor per tú.
Ara per la llissó aquesta
no 'n sentis pas *gratitut*,
que aixó es un *gra* que molesta
y jo 't desitjo *sa*-lut.

S. DEL PALAU.

CASSAT AL VOL

Un xicot demana caritat fent aquesta cantarella:

—Tingui compassió de aquest pobret que no te pare ni mare.

Un transeunt, li respon:

—Jo 't toch, mes pobre soch jo que 'ls tinch de mantení á tots dos.

DOMINGO DE LLEYDA.

NYEBITADAS

—¡Tingueu compasió d' un pobre cego carregat de familia!—deya un pobre arrambat á un portal.

—¿Quants fills teniu, pobret? va preguntarli una bona dona ab molt interés.

—¿Cóm vol que li puga dir? ¿Que no veu que soch cego y no 'ls puch veure.

***

Un periodista s' está preparant pera sortir ab la seva dona y li pregunta:

—¿Que ja estás llesta?

—Si, noy, no mes me falta posarme 'ls guants.

—¿No mes els guants, eh? aixís tinch temps per escriure l' article de fondo per demá.

***

Entre noys.

—M' han dit qu' el teu papá es concejal ¿es vritat?

—S- s- sí.

—Be, vaja, no tinguis por de dírm' ho, ja no ho diré á ningú.

***

Sortint del teatro.

—¡T' ha agradat l' obra?

—No, las tragedias no las puch sufrir.

—Pero si no era tragedia, era una comedia.

—T' ho pensas: á n' el cartel l' anunciavan com comedia, pero l' han assessinada.

J. Pagés Cubinyá.

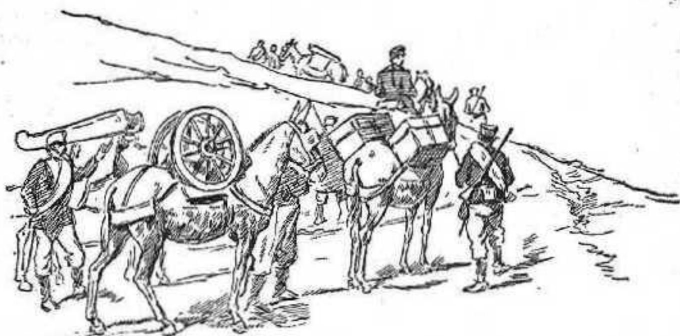
En la baixa Italia Quadro al oli de *R. Tusquets*).

La porqueyrola (per *Mariano Foix*).

¡Quinas cosas passan—en aquesta terra:
els pobres els crians—y 'ls senyors se 'ls menjan.

Recorts de unas maniobras (per *J. Pellicer Monseny*).

Artilleria de montanya.

LO RELIQUIARI

Donava condol contemplar el debat del pobre angelet víctima d' una "meningitis„ agitantse en convulsións horribles, las manetas closas, els ulls giravoltant dins de las órbitas orlejadas de color lívit, xarricant las dentetas y la mortal palidés de la carona quals carns se veyan fóndres per moments.

Sa desolada mare, mitj boja, no parava de renovarli las compresas d' aigua y vinagre á n' el cap, esperant ansiosa á son marit que tant retardava ab lo ponderat remey infalible.....

Feya vuit ó deu horas que 'l nen havia agafat aquell *febrón* precursor dels accidents en que ara 's debatia; el metje hi havía corregut desseguida ordenantli els calomeláns á dóssis ínfimas, mostassas, els draps d' aigua freda, y res hi valía; la enfermetat proseguia sa marxa destructora y veyent l' escás éxit que lograva la ciencia, 'ls pares se desesperavan davant l' impotencia de salvar al angelet que 's moría.

Fou allavoras quan donya Madrona, la vehina del replá, insistí sobre el famós reliquiari que per módica retribució, prévias bonas recomenacións, facilitavan unas senyoras de sa intimitat, tan religiosas com escassas de recursos, assegurant que jamay havían fallat sos efectes. Malalt al que la aplicació del maravellós reliquiari havía arribat á temps, malalt curat.

En busca de tan preuhat objecte havía corregut l' atribulat pare.—¿Encare no 's veu en Ramón?—preguntava la mare sens ventura á la minyona á qui la son rendia repapada en la butaca de prop del balcó. Y quan no obtenía resposta, neguitosa, s' atansava ella mateixa darrera 'ls vidres per escudrinyar el carrer que s' obria just al enfront del balcó, qu' era per ahont devía retornar lo séu marit.

L' hora era avansada; ja las carretel-las del servey de nit no feyan extremir els vidres rodant per l' empedrat del carrer; el carretó de café y llet acabava d' estacionarse en la cantonada; comensavan á passar grupos de traballadors ab la cama remangada y el mocadoret ab l' esmorzar als dits, cap á sos quefers; el día naixia en mitj del rosat boyrim que s' aixecava del cantó de mar y las bufadas de la brisa matinal apagavan las últimas escassas estrellas que fulguravan en el zenit.—Ara 's veu!—va dir de cop— ara ve en Ramón. Deu fassi que arribi á temps! Corri, vaji á obrir.—Y mentres la minyona despertada ab sobresalt anava mitj d' esma á obrir la

porta á son amo, la trista mare retorná al peu del bressol ahont l' infantó lluytava desesperadament ab la mort.

Lo *portier* de la cambra 's separá pera donar pas al desatinat pare que arribava regalimant suhor, esbufegant, sens poder articular paraula; seguidament obrí la caixeta que duya á la má y va treure 'n el reliquiari. Era un objecte de metall semblant á un medalló de rellotje, de cayres aguts y subjecte á un cordó vermell que atravessava l' anelleta del cap de munt; tenía un cristall al mitj per ahont se podía veure la pretenguda reliquia enganxada al fons per medi de una tireta de tela transparent. A manera d' orla, al voltant del cristall, s' hi llegia la següent minúscula inscripció: "Carn incorruptible de la beata Rita de Cassia„.

Besaren ab devoció 'l preciós objecte y seguidament el cordó rodejá el coll del nen y 'l reliquiari lluhí com una condecoració sobre el pit del pacient.

Pobre nen!, era ja mes del altre mon que de aquest, y marit y muller agenollats á cada banda de bressol, ab la mirada fixa á la carona del ángel, imploravan al cel que no retardés el miracle.

Un incrédul atribuhiría á que 'ls calomeláns deixavan sentir sos efectes y las compresas d' aigua freda apagavan al fí la combustió quals ardors havían sigut tan sensibles á flor de crani del malaltet; pero, ¿no era cás extraordinari que aquets efectes haguesin esperat á revelarse just al moment de la aplicació de 'l reliquiari?

El nen obrí la vista y descansá la mirada en els ulls de sa mare.

—Mam, mam,—balbucejá.

Y li donaren beure y un somris celestial ondulá per sos llabis diminuts, y el perill imminent aná allunyantse, la temperatura baixava, baixava, aquella palidés de magnolia 's matisava ab tintas lleugerament rosadas y els espósos omplian de petóns las manetas del ángel y 'ls queyan llágrimas de joya.

Vingué 'l metje mes tart y doná per salvat al nen.—"Lo que passa ab las criaturas es estupendo„—deya—"arriban á las portas de la mort y tornan á la vida y á la salut en lo breu espay de unas horas; avans, no obstant, un setanta per cent dels atacats d' aquesta enfermetat pagavan tribut á la mort, mes avuy la ciencia ab sos progressos no interrumputs auxilia á la naturalesa de una manera tan eficás que, ja ho veuhen, ahir vespre estava 'l nen cremantse en una temperatura entre 'ls 40° y 41°, ara 'l tenim quasi normal y dintre dos días, á no sobrevenir complicació, estará bó y sá com nosaltres„.—Y ordenant lo que cregué oportú per aquell día 's despedí satisfet de sa gran sabiduría y se 'n aná sens reparar *siquiera* en l' objecte que, verament, era qui havía produhit el miracle.

Oh, ciencia vanitosa que aixis t' engalanas ab mérits agens, que creus obra teva la que es filla de la intervenció sobrenatural, de aqueix poder ó forsa infinita que ton orgull no 't deixa veure ni apreciar!

Y felissos, devant del nen salvat, els pares s' adormian al voltant del bressol, y els aucells cantavan, y la llum del día entrava á dolls per las oberturas inundant la estancia de polsina d' or.

De sobte un crit estrident, horrible, 'ls desvetllá com si els haguessin punxat.

—Fill, fillet de l' ánima, qué tens?

Res já: estava mort! Jugant s' havía empassat el reliquiari, el tenía aturat á mitj coll, l' havía escanyat. Quedá ab las manonas agafadas en los cordóns de l' objecte, que com dos regalíms de sanch li eixian de la boca...

Andreu Solá.

EL PRIMER ESCLAT DEL COR

Cada volta que vaig dalt á la Espluga,
y als boscos de Poblet,
tot lo meu pobre cor repica á festa
com si arribés al cel.

Cada arbre, cada font, cada masía,
cada ombrívol torrent,
me parlan sols de tú; de l' estimada
de mon amor primer.

El llibre dels vint' anys, rich d' esperansas,
d' amorosos anhels,
s' obra davant mos ulls, tú l' illuminas
com el sol, de ple á ple.

Las tendras il-lusions me fan sa crida
com els pintats aucells;
la font ahont tú begueres, guarda encare
ton perfumat alé;

la cambra que habitavas, tanca, hermosa,
ton amorós accent,
la música mes pura y mes divina
que desd' aquí va al cel.

Gracioseta del cor, l' anomenava
ab el parlar mes bell,
recordant la Graziella, del poeta
mes rich de sentiment.

Ta imatge era la imatge de una Verge,
la flor de l' amatller,
y era ton cor la llantia de ma vida
que 'ls ángels han encés.

Jo 't sento dins de mí, y 'm crech mirarte
pentinant tos cabells,
sentada á mon costat, joyosa y bella
en gracia y mohiment.

¡Ay! jo 't trobo per tot, per tot t' abrasso
regalante mon bes,
veyent los nostres noms escrits encare
dalt del palau del rey.

Pel camí de la Pena y de la hermita
tos passos jo conech,
y 't veig passar mes bella que una fada
per sota 'ls castanyers.

Ta sombra m' acompanya per las plassas,
pe 'ls costaruts carrers,
somniant dolsament ab tas caricias,
y tendres juraments;

tas estretas de má, la despedida
quan el gelat hivern
envejós de ton goig, de ma ventura
vá estendre son mantell,
gelant las flors d' hermosa primavera
que no ha tornat may mes.

De tú sols n' he tingut alguna nova
morint d' anyorament;

RASTREJANT (per *Ricart Urgell*).

—*Aquest gos sent olor d' amo.*

MORO TANGERÍ (Apunte de *J. Benlliure*).

en el fons de mon cor te duch grabada
cantante en cada vers.

Siguis casada ó viuda, hermosa ó lletja,
sempre has sigut y ets
la primera poncella de la vida
cullida dalt dels boscos de Poblet.

FRANCISCO GRAS Y ELÍAS.

TARDE D' ISTIU, (Paissatje de *J. Mir*).

RUMIADAS

Dos germans que s' avenen molt, tant que l' un no sab anar sense l' altre: Els peus.

—

Si avants de naixer sigués possible enterarse bé de lo qu' es la vida, estich segur que al mon no hi hauría mes que bestias.

—

La vanitat de la dona es com el cambi; puja y baixa segons l' importancia que li dona l' home.

—

Home: ¿vols que la dona marxi dreta? Colócat á vanguardia y no fassis tintinas.

J. M. OROMÍ D' ARÚS.

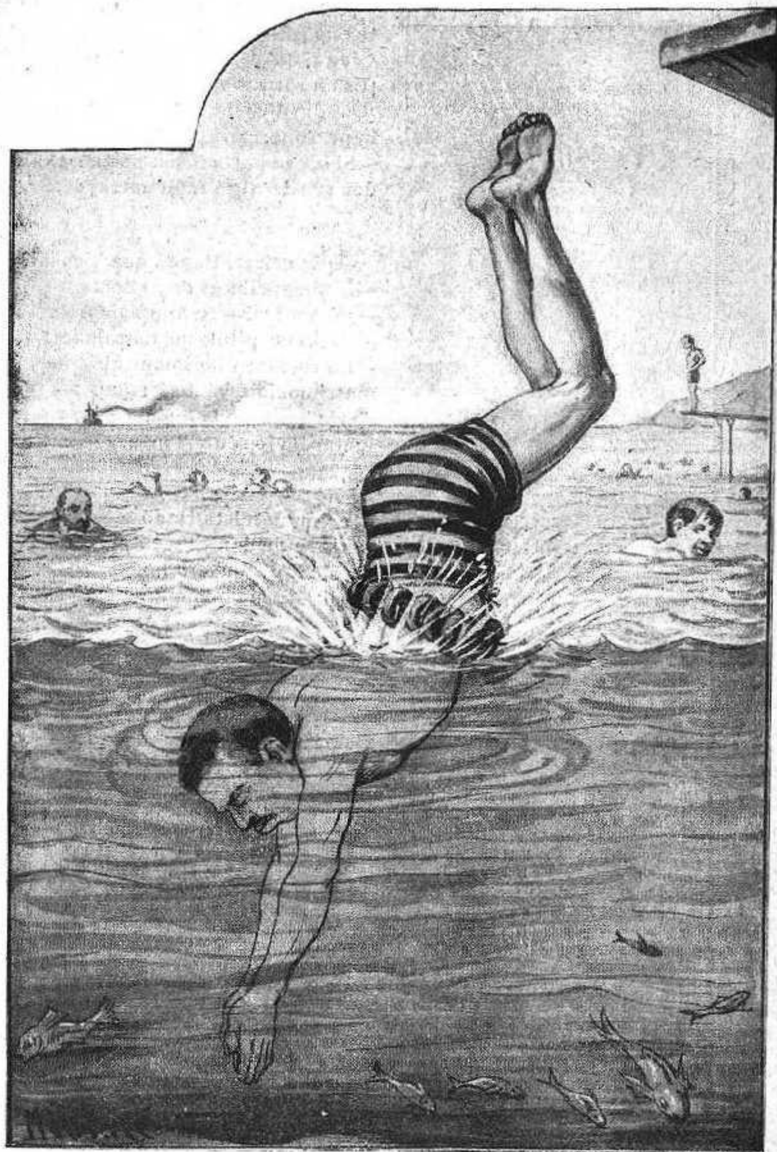
ACUDIT

—Escolta, Josepet, tú que sabs tant ¿no sabrías dirme qui va ser l' inventor de la pipa?

—¡Pché! ¡segurament que fou algun fumador que no sabía ferse 'l cigarro.

A. CARRASCA GAYAN.

LAS ESTACIÓNS (per *M. Moliné.)*

ESTIU

En la mar (per *M. Navarrete*).

Tempestat desfeta.

EPÍGRAMAS

¡Quín retrato més bonich
te exposat en Martí, mare!
Cregui qu' es una obra d' art.
¡Es un retrato que parla!
¿Quí diría vosté qu' es
la persona retratada?
—Si hasta parla 'l sèu retrato
deu ser de algú molt xerrayre.

—

—¿Es vritat, Pepet, que 't casas?
—Es cert; ella es de Sallent
—¿Y es rica?—Te alguna cosa....
—¡Quíns capítuls qu' hauréu fet!
—Lo resúmen dels capítuls
matrimonials vé á sé aquest:
desde 'l día de la boda
juntarém lo séu y 'l méu.

—

Lo modernista Badó
parlava de don Climent,
y volent dir qu' era bo
va di:—Es un home *indolent*.

J. F. Gavirbs.

CONTRAST

La Çinta s' enmaridá
ab en Pau, y tot seguit
anaren molla y marit
cap á ferse retratá.

Ben ajuntadets los dos
ab ayre alegre y pacífich
feyan un grupo magnífich
un retrato molt hermós.

Retrato que avuy contrista
pensant qu' en tal actitut
sols hi estaren lo minut
en que 'ls tirá 'l retratista.

Després tot ha sigut guerra,
puig per mes qu' ell se diu Pau,
combinan cada sarau
que fa tremolar la terra.

Y en mitj del quadro violent
que s' arma allí cada día
s' hi veu.... la fotografía
mentint descaradament.

Q. Roig.

Tristesa de pare (per *A. Tudó*).

—¡Pobre fill méu! ¡No ha tornat!

Catàlech curiós

L' SPORT ULTRA-INTELECTUAL

Llibrería y Poli-tipo-foto-zinco-calco-tele-fonografía

DE LA SOCIETAT

L' ESFEROIDE AMORFO

CASA-MUSSEU-OBSERVATORI FUNDADA L' ANY 3.000

Telefoto 19.254?—Hi ha ascensor psicodinámich

BARCILONIA (MARRUEKOS)

3.900

CIENCIAS

La vivisecció de las fibras sonoras d' un cervell pensant.—Obra dividida en 200 tomos, escrita en llengua cósmica, per Newton Crookes.

La Teleláctica.—Ultimas demostracións de la facilitat d' extraure llet de la *vía láctea:* en estat líquit, en natas y en formatje. Memoria llegida per son autor en el Gran Hospital Inter-sideral.

Philos-photo ó la Fotografía psíquica.—Sumari: L' última paraula de la psicografía.—La psicografía aplicada á la criminalogía.—Psicografía del pensament y de las ideas.—Amplificació de las ideas vagas.

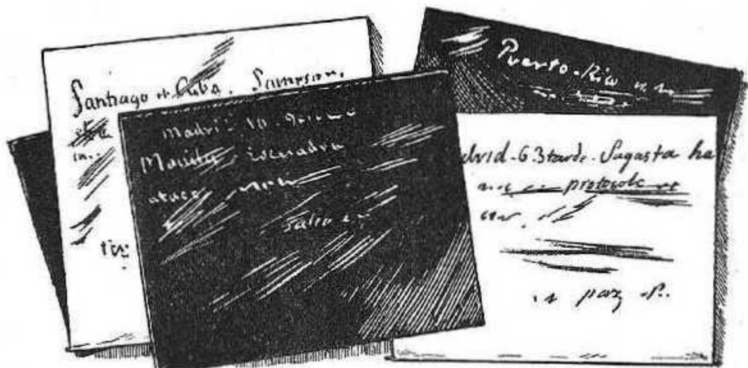
Psicodinamia.—Ciencia moderna que tracta del aprofitament de la *forsa de voluntat* com á *forsa motris.*

LITERATURA

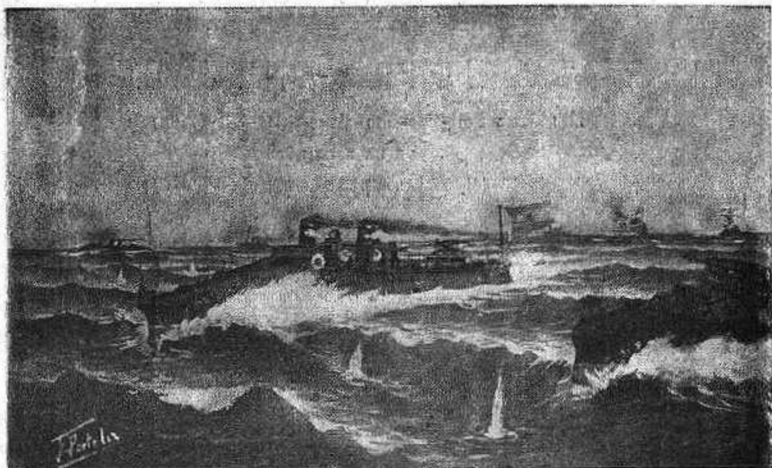
Un amor epidérmich entre un home y una dona.— Estudi experimental

---

LA PREMPSA SENSACIONISTA, DESPRÉS DE LA GUERRA (per *M. Moliné).*

Gran barato de pissarras y transparents per haverse acabat el negoci.

MARINA (per *F. Portela*).

de dos temperaments, per Voltaire Volta Humbold.—Cuberta animatografiada ab colors odorífers, polifónichs y fosforescents, per un distingit quimich-decorador.

Encefálicas.—Fruiments anímichs, escrits en prosa rítmica. En la confecció de la cuberta s' han empleat sanch y nervis humans.

Els cinch-cents mil ulls de l' Infinit.—Epopeya sideral, escrita en llengua homérica, acompanyada de láminas zootrópic-lumínicas y música intelecto-subjectiva, per Homero Romeu.

Ideas póstumas del gran Zoroastre, obtingudas per medi de la fotosicografía-retro- activa.

Debâcle en una gota d' esperma humá.—Terrible lluyta inconscient d' espermatozoides y zooperms, disputantse la vida fisiológica.—Estudi científich-literari, escrit en llengua harmónica per Dante August. Obra ilustrada ab 150 fono-cromotipias cinematografiadas ab tintas odoríferas.

Renechs sublims.—Per un sacerdot de l' Art, conegudíssim en tots els mons de l' Univers.—També 's venen renechs *sueltos*.

FILOSOFÍA

La supervivencia ultra-intelectual d' una idea morta en la negror de l' Infinit.—Disertació filosófica, dividida en cinch escenas, acompanyada de vistas cosmorámicas y melodias de color de somni.

La negació del Ser-no-Ser ó la vritat cósmica del Yo omniscient.—Sermó simbolich-intuitiu pronunciat en la Universitat Central pel Dr. Confuci, el día 6 Gutemberg de l' any 3.089.

ARTÍSTICAS

Portfolio del planeta Saturno.—Colecció de vistas y costums.—Fotografías animadas y parlants.—Reproducció fidelíssima de l' accent dels habitants saturnálichs.—Sumari del quadern primer: Cascadas de plom derretit.—Unas quantas cascadas més.—Vegetació metálica.—Llacunas d' ungüent insecticida.—Els saturnálichs anant *ab peus de plom* (*Sport* de moda).—Saturnals.

Poks-Piks.—*Album de caricatura moderna.*—Las figuras son tipofonografiadas per un procediment nou: cantan, riuhen, ballan, ploran, cridan, estornudan, fuman, escupen, etc., etc. En la última tipofonografía que representa un borratxo, fins se sent la furtó del vi.

El Magatzém de la xispa.—Album de caricatura antigua, desde 'ls temps nebulosos fins al sigle de la barbarie (XIX).—SUMARI: *Alemanya:* Col-lecció d' historietas infantils, bastant ben dibuixadas.—*Inglaterra:* Ninots extravagants y nyébits ab barret de copa.—*Fransa:* (Els francesos tenian fama de pornógrafos y vegis á lo que 's limitava son atreviment): Donas ensenyant els pits y la esquena.—Donas arremangadas fins sota l' aixella.—Donas completament despulladas, en varias *poses.*—*Espanya:* Retratos d' homes públichs y de donas públicas.—Toreros.—Frares, monjas, jesuitas, etc.—Uns quants toreros més.—Concejals.—Més toreros.—Grupo de lladres: de brusa y de livita.—*Suplement* (sigle XX): Invencións —Miseria.—Luxo.—Suicidis.

LLIBRES RAROS

Fem constar á nostres favoreixedors que de las obras en aquesta secció anunciadas, no 'n possehim més qu' un sol exemplar, adquirit per pura casualitat pels distingits bibliófils de la casa. La majoria d' ellas perteneixen á l' época bárbara.

Ideas de color de música.—Poesies per..... (el nom está corcat).

Cançons d' un jotglar fill del gas am veu de nit enragullada.—*Son autor*: Jacme Mirasol (apóstol del Modernisme).—El llibre está imprés en lletres movibles, y els dibuixos que il-lustren el llibre son xabacans é infantils.

L' Anima-alada.—Poema decadent polifónich, escrit am prosa blavenca.—*Son auctor:* A. Llonça Igual.

ADVERTENCIA

La Societat *L' esferoide amorfo*, remet exemplars á tots els planetas de primera y segona magnitut, no responent de la evaporació dels llibres, si las casas designatarias no han remés junt ab la demanda per valor de 15 gotas entropélicas de potencia cerebral, pera gastos de seguretat ascendent.

SUCURSALS: En la Montanya hirsuta de Venus y en las auríferas anellas de Saturno.

Tenim vías siderals establertas en totas las constelacions del Cosmos.

El possehidor del Catàlech

ROSSENDO PONS.

EN LO LLIT

SONET

¡Que s' hi está bé! Cad' hora es un minut
y la vida... un badall, dintre del llit.
En l' hivern sobre tot, bó y arrupit,
¡que no 's tracti d' adops á la salut!
Altres més poch amichs de la quietut
matinarán ab diligent delit
per veure 'l sol sortir... Jo, un cop sortit,
el trobo més hermós y més... crescut!
Y la naturaleza endormiscada;
lo camp, lo ríu, l' arbreig, la matinera
brisa de tants poetas alabada,
me la imagino rica á ma manera,
desde 'l llit, més hermosa tal vegada
que no ho es en la vida verdadera.

T. DOYS.

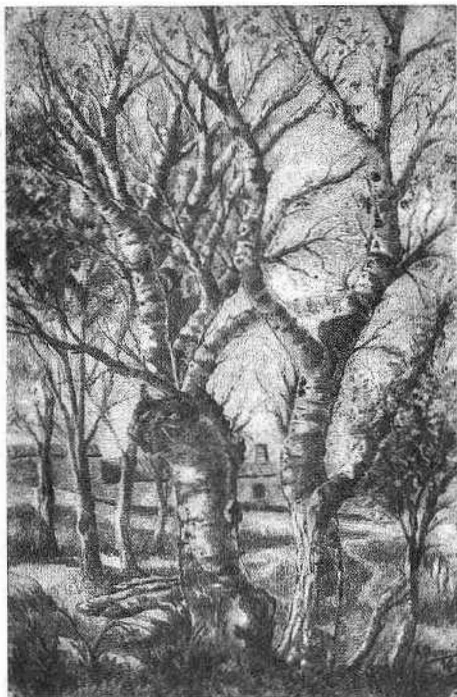
LO BÉ D' ÁNIMA

(QÜENTO POPULAR VALENCIÁ)

I

La mort de Quico Moscatell, lo major colliter de vi de Benicarló, fou molt sentida per tot lo poble. No sense motiu; perque l' home ademés de joliu y divertit, era en estrem lliberal, y com el negoci li anaba vent en popa, may negaba un duro á aquells de sos paisans que, obligats moltes vegades per la dura necesitat, se veyen en lo trist cás de demanárlilo. En mitx de tan bones qualitats, ne tenía una mala que, á juí de les persones de bon seny, li perjudicaba en gran manera: la de tindre una folla afició al vi. Lo such de parra tenía pera ell tant d' atractiu, que son major plaher consistia en pal-ladejarlo en la bodega de sa casa ab la bona companyía dels seus amichs, fins al punt de després d' haver buidat alegrement alguns barrals, caure redó en terra completament emborrajat. Llavors estava l' home en les sehues glories, y á tindre sancera conciencia de son vergonyós estat, estich segur que per rés del mon hauría volgut renunciar á ell, tanta era la pasió que per la beguda sentía.

Estudi (per *A. Becerra).*

Alrededors de Baeza.

Son fill Bertomeuet —un gicot de venticinch anys, molt ben paregut, el qual per ser un bon partit, duya revoltes á les fadrines del poble desitjoses de casarse— era també aficionat á empinar lo colse; pero, com millor que les bones, s' hereten les males qualitats, totes les que son pare tenía de franch y lliberal, les tenía ell d' interesat y vil, per lo qu' entre 'ls seus paisans gosaba de poques simpaties, puig era poch amich de fer favors, y sobre tot, de donar un dineret ronyós á nengú.

Ab estos antecedents bé 's pot compendre lo disgust que tindría quant lo notari, complint ab son deure, li va llegir lo testament del difunt, y vore qu' este, qu' encare que amich de bromes havía segut en vida un bon cristiá, deixaba entre altres llegats piadosos, una bona suma pera bé d' ánima.

II

Lo soterrar fou una vera manifestació de dol. Jamay en la vil-la s'

havía vist cosa pareguda. Grans y gichs acompanyaren lo cadavre fins al fossar, y quan apunt de ficarlo en lo clot, no sense esguitarlo avans ab lo sarpaset, li cantá lo senyor Retor lo darrer respons, tots aquells que mes beneficis li devien no pogueren menys de recordarlos pesarosos d' haverlos perdut pera sempre.—"Era nostre benefactor—dien—Deu li donará en lo cel la mereixcuda recompensa„.

Motius tenien tots pera plorarlo, perque sense exageració de cap género, se podía dir que ab sa mort havía mort també l' alegría del poble. Tant contribuía ab so genit festiu á desterrar lo mal-humor dels demés que davant d' ell no podía haver nengú trist.

En los alegres díes de Setembre era quan nostre home mes disfrutaba. La recol-lecció del raim y les demés faenes propies de la verema li ocupaben les hores, y demprés qu' el nou vi, acabat d' eixir del trull, pasaba á omplir per complet les amples botes de la bodega, acostumaba á obsequiar als treballadors ab una festa, que duraba tres díes, y que tenía molta semejansa ab les antigues bacanals paganes. Pera qu' el paregut fora major, en ella, demprés de no pochs excesos, tot hom s' emborrajaba ab lo front coronat de pámpols.

Coquetería. (Busto de *Torquato Tasso*).

Ab la mort del colliter, tots aquells desoris havien acabat, perque 'l seu sucesor, tenint en conte sa manera de pensar, era de creure que no estaría dispost á seguir tan dolentes costums.

Quan lo cadavre va rebre la darrera lligonada de terra, Bertomeuet, que ab los ulls reblits de llágrimes precenciá la trista ceremonia, exclamá dirixinse al senyor Retor:

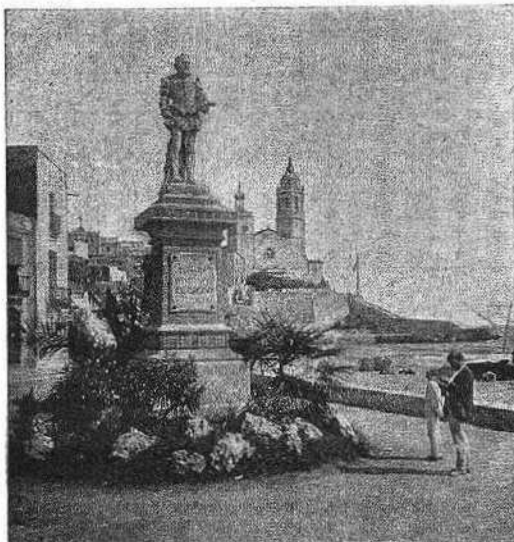
—Demá á mitx día espérem en sa casa: tinch que dirli la voluntat de mon pare per lo que pertoca á bé d' ánima.

III

Al endemá á l' hora convenguda entraba 'l jóve per la porta de la Casa-Abadía.

Lo senyor Retor l' esperaba en son estudi comodament repantigat en un antich silló de cuiro. Sobre la taula d' es-

RECORT ARTÍSTICH DEL ANY (Fot. de *J. Serra)*.

Monument erigit per suscripció pública en la Rivera de Sitjes en honor del célebre pintor Domingo Theotocopuli (el Greco).

criure—cuberta per un tapet verdós y que tenía davant—havía una bandexa argentada ab un gran bescuit ensucrat y en altra pareguda una ampolla de vi ranci y dos gots de fí cristal de Bohemia. Sis cadires de Vitoria, un almari plé de llibres empergaminats, un Sant-Cristo de talla ab unes fulles seques de ram benehit lligades al arbre de la creu, y alguns quadros rel-lijosos penjats de les parets, completaben lo moblaje d' aquella modesta cambra, propia, per tots conceptes, del ministeri sagrat del home que la ocupaba.

Apenes Bertomeuet entrá en ella, quan lo capellá, demprés de dirli que se sentara en la cadira que havía mes prop de la taula, donanli ab la punta d' un gabinet un trós de bescuit, li digué:

—Prén y menja; les coses d' este mon s' arreglen millor fent per la vida.

—Té vosté rahó—li respongué 'l jove aceptant l' obsequi.

—Ton pare,—afexí 'l sacerdot entrant en materia—segons mes noticies, ha deixat una bona suma pera bé d' ánima, ab lo qual ha fet molt bé, perque al fi y al cap l' home, per just que siga, peca set vegades al día, y solamens ab sufragis y oracions se pot lliurar de les penes del Purgatori. Com sé que vens á parlarme respecte al particular, no prengues á mal el que te fasa una pregunta: ¿Importa molt el llegat?

—Trescentes lliures pera altres tantes mises—li respongué 'l interrogat pesarós.

—Me pareix prou—esclamá lo Retor obrint l'ull, en vista de la importancia de la suma.

Y omplint de vi ranci els dos gots que havien damunt de la taula, afexí oferinli 'n ú d' ells al jóve:

—Per la memoria de ton pare.

—Amen—replicá Bertomeuet, per dir alguna cosa.

Pero al dur el got als llavis y pal-ladejar el contengut, que mes que vi, era una garnaja de primer órde, no pogué menys d' esclamar ab la satisfacció del inteligent en la materia:

—Superior!... Vi com este no se collita en nostra terra: lo manco deu tindre doscents anys.

—Es molt mes vell,—li respongué 'l capellá donanse importancia—es tan vell com lo mon.

—¿De veres?

—Com qu' es vi del Paradís y tinch la plena seguritat de que d' ell de-

gueren beure, avans de pedre la gracia, nostres primers pares.

Lo jóve qu' encara que ruquerol tenía molta gramática parda, comprengué que 'l Retor qu' era bromiste, li volía fer creure aquella bola; per lo que se posá en guardia, concretanse á dirli:

—En ma vida havía begut un vi igual: dupte n' haja altre superior.

—T' enganyes:—li contestá lo sacerdot mes animat—en tinch altre que li aventaja en gran manera; vas á tastarlo.

Y cridant á la majordona li maná que duguera certa botella que conservaba empolsegada, entre moltes altres, en ú dels racons de la bodega.

No tardá l' ama en cumplir el mandado.

Lo Retor prengué la botella, la destapá, y omplé de nou els gots plé de satisfacció. Era un vi daurat de dos segles; un verdader néctar, digne d' un canonje, qu' encenia la sanch ab tota la forsa del sol d' Andalucía.

Bertomeuet, llepanse 'ls morros de gust, no pogué manco de reconeixer qu' era moltisim millor que l altre.

—¿Y este vi de ahon es? —li preguntá ab interés al sacerdot.

Este, dispost á dur la broma avant, li respongué de sopetó:

—Del Purgatori.

—¡Refocle!—esclamá 'l jóve sens poderse contindre.—¿Vól vosté que li diga una cosa?

—Parla, que t' escolte plé de curiositat.

—Que de lo dit no hiá res.

—¿Perqué?—li preguntá lo Retor ab estranyesa.

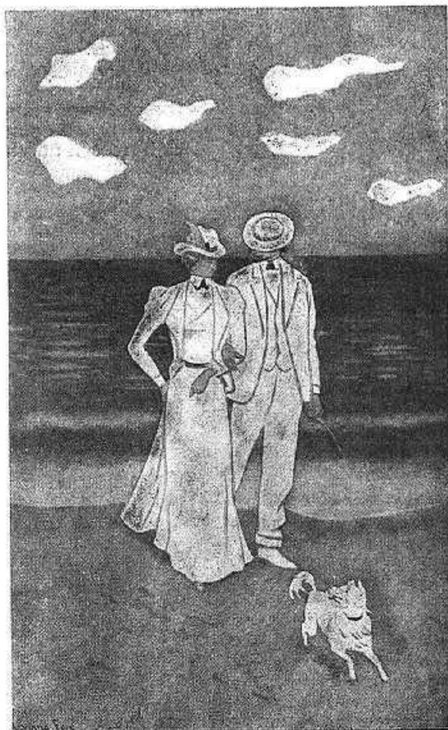
Y, deixanlo ab un pam de nas, li respongué l interrogat socarronament:

—Perque 's devades; puix tinch la persuació de que si en lo Purgatori beuen tan bon vi, no voldrá mon pare eixir d' éll, per mes mises que se li diguen.

J. F. Sanmartin y Aguirre.

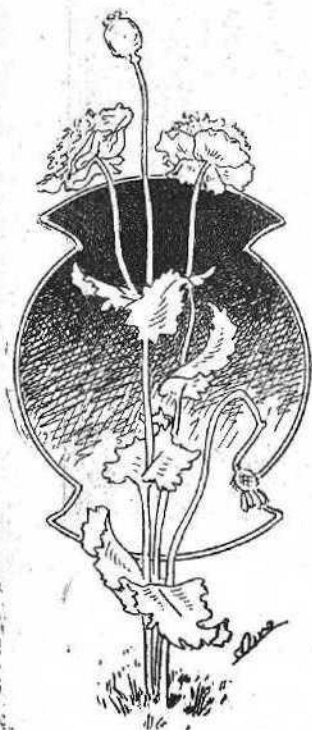
Páginas modernas (per *Mariano Foix*).

Un idili blanch.

LO BARÓ DE LA NANSA

NOVELA HISTÉRICA INSUSTANCIAL

I

Lo Baró de la Nansa,
un home molt més lleig que *Sancho Pansa*,
tenía per esposa una minyona
fresqueta, jova, guapa y rodanxona;
y com passa en molts cassos
el Baró era un varó dels més pallassos.

II

Un dijous cap al tart, que no tenían
res que fer, així 'ls dos s' entretenían:
—"M' estimas forsa, encare„?—
li deya ell, acostántseli á la cara,
perque era curt de vista
y per' veure si estava alegre ó trista.
—A n' aquesta pregunta—
ella diu—la vritat, no hi veig la punta,
prou que ho sabs que t' estimo
perque de nit y día sempre 't mimo.
—¿Y seguirás sent sempre fiel esposa?
—Sempre sí, (y baix) que no trobi un' altra cosa.
Lo Baró somrihent fa una ganyota
y pessigantli 'l nas, diu:—Ah, bojota...
Mentres la va *obsequiant* ab tal postura
—Qué n' es d' animalot!—ella murmura.

III

Es de nit; tot es calma; surt la lluna
y faltan cinch minuts per tres quarts d' una.
Satisfet lo Baró en sa cambra ronca;
uns quants mosquits l' enrotllan movent bronca.
La Baronesa está *pelant la pava*
al jardí ab lo Baró de Galtablava,
que ab tot y sa noblesa
li agrada molt parlar de roba.... estesa.
Encare que passejan á las foscas
no buscan pas cargols ni cassan moscas,
y com que un gran misteri tot revela
val més tirarhi un vel.... ó bé una vela.

IV

En lo palau tothom se desespera;
per dintre hi ha un bullit, pro de primera;
lo servey ab destresa
buscant va, inútilment, la Baronesa,
y 'l Baró de la Nansa ab amargura
plora, pobret, igual que una criatura.

V.

Arriba en lo palau un patje tendre
que 's veu que de caló 'n porta per vendre;
Va en busca del Baró y al punt li entrega
una carta tancada ab *pega grega*.
—¡¡Es d' ella!!—fent un crit lo Baró exclama;
y després de gratarse un xich la cama
'l obra furiós y veu ¡mala negada!
que víctima ha sigut d' una rifada.

VI

Tal carta misteriosa
á n' el pobre Baró molt trist el posa,
y en sa cambra tancat molt se capfica
no atinant lo que aquella significa,
mentres ab desconsol crida:—¡Jo 'm moro!
¡quína carta, Deu meu!.... ¡¡la Sota d' oro!!

J. Staramsa.

BEN DIT

—Noya á quánt ven aquestas maduixas?

—A noranta l' últim.

—¿A noranta?... ¿Que 's creu que 'n tinch desitj?

—¿No veu que son de las primeras?

—¿De las primeras? Si ja fa tres senmanas que me 'n vaig fer un tip, en una torra d' Horta.

—Ja ho crech ja; per això l' hi deya qu' aquestas son de las primeras que menjaría..... pagant.

J. Bagunyá.

Delicias de Barcelona.—Banys de mar (per *M. Moliné*).

Las puras ayguas de la Mar Vella.

CRIATURADAS

Una nena de onze anys dormia soleta en un quartet, que á un costat tenia 'l dels seus pares, y á l' altre 'l dels seus avis, y á las nits se moria de por al véures tota sola.

Un día dinant, davant de tothom, digué ab molta ignocencia:

—Ay, ja voldría ser casada pera poder dormir ab companyia.

—

Una familia bastant numerosa, convidá á dinar á un nen de cinch ó sis anys per cert molt llest.

Al parar la taula, ja ios ab intenció ó sense, li varen posar una copa esquerdada, y ell, al asseure 's, se 'n adoná desseguida, dihent tot picat:

—Vaja, está molt bé, posar una copa esquerdada á un convidat!

J. Batista C.

CONFIDENCIA (per *F. Gómez Soler*).

—Els homes son aixís. ¿Sabs perqué en Lluís ara mateix ballava ab la Julia? Per ferme rabiar.

—Senyal que t' estima.

TRÁGICH FINAL DE UNA NOVELA (Quadro al oli de *A. Fabrés.*)

¿QUÍ ES L' ÚLTIM?......

—Y ara?..... ¡Qualsevol creuría, al veure tanta gent, que no raja cap mes font á Barcelona! Ves á quina hora tornaré á casa.

—Eh, noya qu' hem de fer?..... Au, au, vaji á fer nosa á un' altre lloch.

—Uy filla, si que li cou. ¿Qué potser l' he trepitjada que crida d' aquest modo?.....

—Vosté dirá.

—Es que si li he ratllat las sabatas, las hi faré enllustrar de nou.

—¡Que 'n te poca de solta! Ab prou feynas deu saber atipar pardals y vé á cridar mes que 'ls altres.

—*Vamos señores, un poco de silencio que aquí al cuarto* pis *hay* malals.

—Miris don Municipal, aquesta *no quiere ir* allí baix.

—*¿Que no quiere formar?..... no faltaba mas.* Au tu, á fer *cola.*

—No toqui, per aixó. ¿Que 's pensa que no tinch orellas?.....

—*Vaya, vaya fuera romances y póngase usted en fila si quiere llenar la* ampolla.

—Ah, si, fujiu tots, que vé la Russia. Aquets no poguent fer corre 'ls dits ja no te rahó ningú.

—Creguim noya, vingui aquí ó sino li pendrán el puesto.

—Aquí baix m' haig de posar?..... Si que 'n tenim per estona!

—Y donchs, qué vol ferhi, s' ha de patir.

—Y tota aquesta gent te qu' omplir?.....

—No ho sé, potser han de buidar, ja 'ls ho preguntarém.

—Ay fill, no se 'm rifi.

—Vamos dona, no tingui tan mal génit.

—Ola Pepeta!... tu també per aquets barris?...

—Y ara?... de ahont surts bona pessa, ja 'm creya qu' érats morta.

—Gracias á Deu encare bellugo.

—Y donchs? ¿Ahont t' has ficat que no se 't veu en lloch?...

—Es perque ja no serveixo á casa la senyora Maneleta.

—Ja has tornat á cambiar?..... Semblas un cubell de lloguer que no está vuit días á una mateixa casa.

—Que vols ferhi si estich de pega. No 't pensis que á la d' ara hi embruti gaires llansols, perque, noya, tot lo día menjan tocino y á mí no 'm proba gaire.

—Que vols dir que ja matan?...

—A casa 's mata tot l' any, perque 'l senyor fá de metje.

—Sempre serás plaga.

—Y ara?..... Qu' és aquell escándol de allí baix?

—*Señores, no rompan filas que no es* res; *es el aprendiz de la taberna que le han dado una bolea en* lo nas.

—Ay Deu meu, si la sanch li vá á raig fet.

—Está clar *si se lo han dejado como un tomate* al caliu.

—Y quí ha sigut?..... ¿Aquell ganapia del fuster?... Gran mal se 'n fá de pegar á una criatura!

—*Si, pero es aquello el chico morrechaba* l' aixeta *y se conoce que el otro no quiere* babas de ningú.

—Y per axó li ha pegat?..... Vamos, home, no s' arrambi tant.

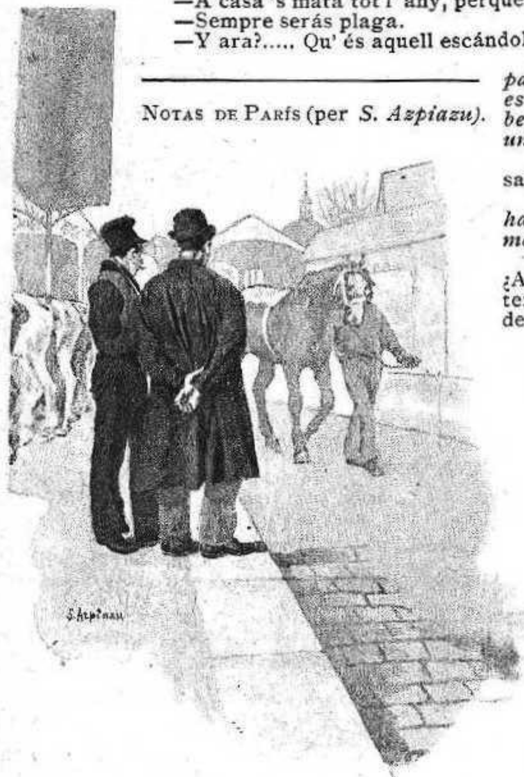
—Que té por que la escarboti?.....

—Déixal estar, si es un ordinariot. Vaya una cara per ferne un nas!

—*Vamos, ahora son ustedes las que 's barallan?.....*

—Be, escolti,

NOTAS DE PARÍS (per *S. Azpiazu*).

En el mercat de caballs.

que 'n tením per molt rato de estar aquí plantats?... Jo ja 'm canso. Pórtins una cadira.

—Segui *al suelo* que si cau no pendrá mal.

—Gracias home. Per seure á n' aquet sofá no necessito 'l seu *premís*.

—Escolti, encare com no fregan la aixeta ab diacolon que alló tira y potser rajaría mes.

—*Se conoce que ustedes están* de llomillo y lo qu' es *yo ya quisiera estar en casa*.

—Que l' has entés?.....

—No l' hi contestis ó sino encare 't faría creure que la Mare de Deu 's diu Joana.

—Quí es l' últim?.....

—Aquí, noya, *al lado de esta chica*.

—Al costat de aquesta mossa?.....

—Y ara, qué ho díu per mí aixó de mossa?.....

—¿Perqué?..... ¿qu' es cap mal?.....

—Vosté deu ser la mossa. ¡Ahont va aquesta poca vergonya!

—*Vamos señores*.

—No 'm toquis ¿ho sents?.... ó sino t' arrenco 'l monyo.

—Deixam anar que 'm fas mal.

—Malehida!.... quína esgarrapada m' ha dat.

—Ara va be.

——*Adios, ja se ha roto el jarro*.

—Miris que se arrencan el postís.

—Eh, *chicas,al cuartelillo*.

—T' haig de deixar com nova. Deixim vosté, no 'm toqui.

—Deixila, si es tan maca.

—¿A mí 'm vols pegar?....

—Acóstat que 't posaré com un lliri.

—A mí.... ¡Ay bona nina!....

—Vóltalas.

—Tú, marrech, que callém.

—Ay....

—Bruixa.

—*Vamos, separarse*.

—Sepárilas, home.

—*Si parece que están* enganxadas... ¿No volen *dejarse?.... Pues*, noy *acerca* la galleda ... *Sistema Kneipp*.

—Brétol, guindilla, mira com m' ha posat!

—Noyas, que callém.

—No vull, ho

Cassera (per *N. Vázquez*).

—*Si vosté cassa conills, jo casso... cassadors sense llicencia.*

sab?.... Se 'n fará cinch pedras. Aném, Pepeta, vaig á donarne part.
— —Quí, vosté?.... S' ha acabat *la paciencia. Al cuartelillo. Así otra vez sabrá quien* es la autoritat.

SANTIAGO BOY.

LA VICTORIA Y EN PEPET (per *M. Moliné*).

—El nen ha de creure sempre á la dideta ¿ho sents?

NOTA DE CIUTAT (per *J. Cardona).*

Tornant la feyna.

CASTELLOMANÍA (1)

¡Via fora!

Corren una patuleya
de catalans vergonyats
que d' usar tenen taleya
certs modismes castellans,
¡no per rés! sols perqué s' pensan
que l' usarlos fá més fí....
Y, á fé, que 'ls termes que llensan
ab uns molls s' han de cullí.
Més, ells *¡ala!* ab aquella ánsia
de ser castellanisats,
se donan certa importancia
trasplantant mots esguerrats
que 'ls fá se' objecte de broma
y 'ls ridículisa en tot....
Echan manu d' un idioma
que 'l coneixen.... de rebot.
Per cert que dels tals n' hi há
tot un reguitzell; abundan:
son els que ab el catalá
—segóns diuhen—no s' hi *enfundan.*
¡Ja 'ls arreglaría jo
á tots aquets pocas-penas
que no més per darse tó
clavan sempre *alante* y *buenas,*
y *Ave María* sentint
Puríssima, desseguida
responen com per instint:
Sens' pecada cunsabida!
Per *supuestu*—com ells diuhen—
que també ho pelan aixís
quan alguna carta escriuhen
d' aquellas de compromís.
¡Ya sa bé! Deuhen pensarse
que 'l parlar naturalment
es cosa de rebaixarse
aqueixa mena de gent.
Si tots els que reneguessin
de sa parla natural,
al menos no malmetessin
la dels altres.... ¡menos mal!
Notéuho: qui ha renegat
del llenguatje de sa terra,
á n' el idioma furtat
per ell, sense solta esguerra.
De Catalunya 'ls *senyós*
que fán parlar llengua estranya
als fills séus, cada tres.... dos
no 'n parlan bé cap d' Espanya.
Y 'ls séus fills, quan grans ja son,
usant sempre un parlar fals,
enrahonan—com hi ha mon—
igual que 'ls municipals.
Y com castellá, al servey,
fan parlarli, de rutina,
la minyona ¡es clar! per lley
á Cervantes ¡¡l' assessina!!
Resultat: que á conseqüencia
de parlá aixís, sentiréu
—apurantvos la paciencia—
disbarats per tot arréu.
Ara mateix ja fá fástich
eixa *castellomanía*
dels catalans bórts. Per cástich,
de Catalunya 'ls treuría;
y dántloshi una cartera
com als noys, tot desseguit,
¡¡¡arri—per la carretera—
á estudi cap á Madrit!!!

J. BARBANY (PEPET DEL CARRIL).

(1) Únich accéssit al "premi Campeny„ en lo primer Certámen literari de *L' Atlántida.*

JUSTA

Entra un anell á comprá
en Ramón molt decidit,
y veyent que bé li está
diu:—Ja 'us el podéu mirá:
em ve com l' anell al dit.

C. G. REDEMBACH.

Bellesas Italianas (per *Enrich Serra).*

Tipo romà.

PENSAMENTS

Quan els que aspiran á serte sogres t' alaban la noya *que 't guardan,* pensa que tals alabansas mes aviat son perque 'ls convens tú que no perque 't convingui la noya.

—

Se necessita mes talent per viure felís que per fer la fortuna de 'n Rostchild.

—

A moltas bestias no més las hi falta 'l parlar y á moltas personas 'ls sobra.

—

Hi ha personas que al morir aumentan de categoría, perque passan á ser pols y quan vivían encare no hi arribavan.

—

Al qu' es bo hasta l' excés, primer se li acaba la vida que 'ls disgustos.

—

Volguer arreglar las cosas cridant es com volguer fer caminar be donant empentas.

—

Si vols conseguir algún *favor* de alguna dona, regálali una cosa per lluhir. No li fassis present d' un didal ó un canonet de posar agullas perque li semblaría que li vols dir: ¡Traballa, gandula!

—

Al *espasa* que no sab serne, 'ls *mansos* se li emportan el toro al corral y 's queda fet un tonto; al casat que no sab serne, 'ls espavilats se li *dallonsas* la dona y 's queda fet un *manso*.

—

Plany al jove que te passións, pero plany també al vell que no n' ha tingudas en sa joventut.

—

Deixa fer y axó 't donará llibertat per fer també.

—

Tancar los ulls davant del perill es exposarse molt á tenirlos després d' obrir dintre del mal.

Ramón Massip.

GRUAS Y ESTELS

En Perico y en Manel
van pel camp súa que súa;
l' un al coll porta una grua,
l' altre al coll porta un estel.

Saltan ceps y reguerons,
empenyuts per sa fal-lera,
tancant cosa tan lleugera
dels brivalls las ilusions.

Quan arriban al botjá,
prim el fil, llarga la cúa,
en Perico alsa la grúa,
en Manel l' estel fa alsá.

Descapdellan sens recel,
y com aus de llargas plomas,
ja l' estel puja á las bromas,
ja la grúa arriba al cel.

De sopte l' ayre tranquil
se torna horrible ventada:
la grúa cau esquinsada,
del estel se trenca 'l fil.

En Perico y en Manel
s' entornan súa que súa,
sense estel y sense grúa,
sense grúa y sense estel.

Jo vaig pel mateix camí,
y al veure son desconsol,
pobre, trist, perdut y sol
no 'm canso de repetí:

—Del mon en lo disbarat,
de la sort ab las ventadas,
¡Quántas gruas esquinsadas!
¡Quánts estels el fil trencat!

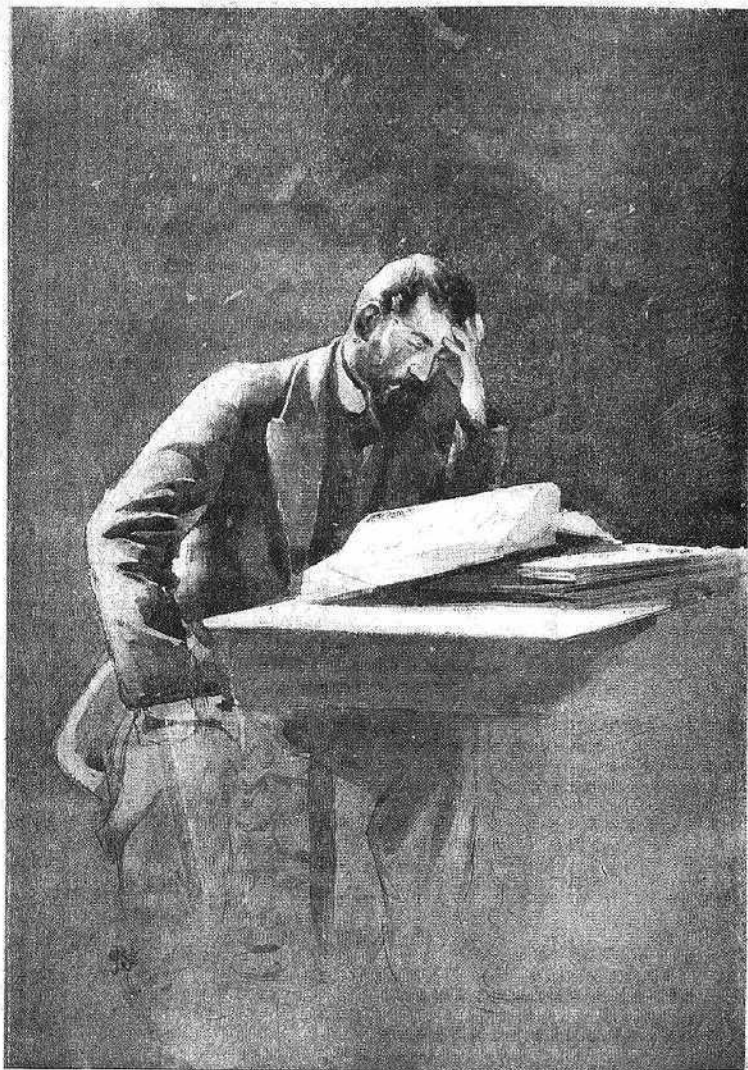
Joan Tomás Salvany.

Nota d' hostal (per *Roig Ensenyat*).

L' hora de las vessas.

Avuy día (per *Lluís Pellicer*).

Cosas raras: un espanyol qu' estudia.

GENT DE LA COSTA (per *M. Balasch*).

Esperant la tornada del llaut.

LA MORT DEL BUS

Era de bon matí; anavam á la vela cap en fora, poch á poquet, moventnos apenas á impuls d' un ventijol perdut que tot just removía l' aigua, donant al mar aquell aspecte escamatós que forman l' aplech de milers y milers d' onadas microscópicas. A certa distancia las clapas blavencas se destacavan enmitj d' una inmensa extensió blanca, d' una planuria d' argent-viu hont el sol hi escampava tacas de color daurat y puntas de diamant.

En els trossos de mar llapissats de blau per las ratxas ensopidas del vent, se hi veyan ratllas blancas, formant caminets y corriols que senyalavan las internas corrents impetuosas d' aquell mar gegant en apariencia tan tranquil y com adormit.

Allá lluny, tancant l' horisó, s' ajupian las boyras esperant emperesidas

que s' aixequés lo vent, y de per tot, en l' ayre, s' arremolinava un polsim d' or que 's movía nerviosament, á dins de la tremolosa calitja.

La vela moltas vegadas, s' esllanguía y queya vertical com els pendóns suspesos del sostre d' una iglesia y esbategava remorosa com si cridés anyoradissa al vent que no la volía amanyagar.

—No hi ha remey; haurem d' agafar las pelitrocas,—va exclamar el patró, mentres escurava la pipa picantla y repicantla en lo palmell de la ma.

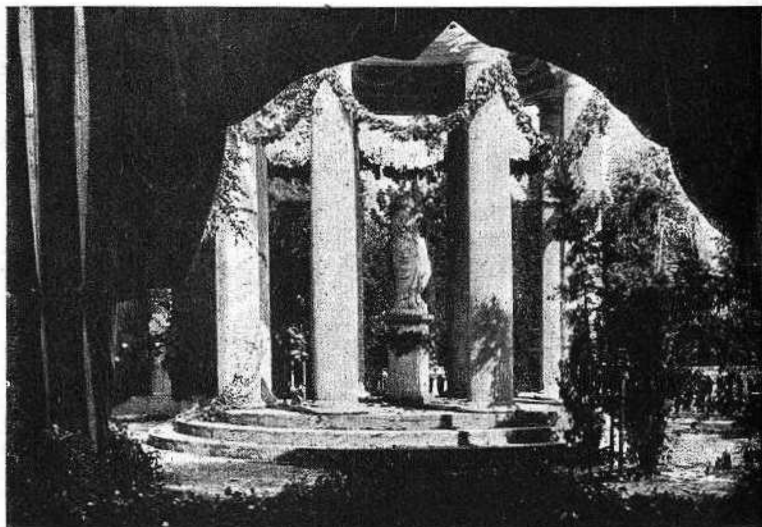
—Está dit,—varem respondre á coro, sense que ningú 's mogués del seu puesto, esperant á veure qui ho faría.

Al últim ens hi vam posar, sens apretar gayre, malaltissos de peresa sota aquell sol que cremava com un dimoni després d' atravessar l' espessa cortina de vapor d' aygua transparent que no refrescava gota ni un lleuger sospir d oratge.

Allá lluny distingiam un llagut fondejat; eran els bussos que ja feya rato que corallavan. Sense cansarnos gayre 'ns hi anavam acostant; ja veyam perfectament com feyan rodar la máquina, y 'l vigilant company que te la corda que posa en comunicació al bus ab l' embarcació.

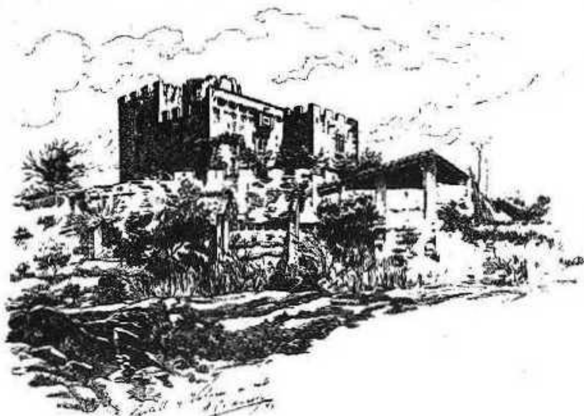
Quan varem arribarhi comensavan á preparar un altre baixada. El bus qu' estava de torn, se va sentar en la banqueta, y tots els demés el van rodejar afectuosos. Sobre 'ls pantalóns y calsotets de franela que duya, van posarli uns altres calsots gruixuts de panyo blau destenyit; uns pauchs atapahits li calsaren sobre els mitxons de grossa llana, y després enmitj d' un silenci religiós va comensar la verdadera *toilette*. Te quelcom de solemne aquell acte que fa sempre pensar en la mort; quelcom d' imponent aquells preparatius de la lluyta del home ab els elements, de la descenció maravellosa del ser humá á las entranyas del mar plé de misteri per' anarlí á robar sas joyas que amaga avar y gelós.

RECORTS DEL ANY. *La Ifigenia* al Laberinto (Fot. del *Sr. Marqués de Alfarrás*).

L' escenari.

En la Costa de Llevant (per *A. Cardunets*).

Castell de Vilassar de Dalt.

Callavan tots, á mesura que anavan vestintlo ab l' extrany trajo de goma. Ja no treya mes que l cap, qu' eixía com la petita testa d' una tortuga de l' ampla y botaruda closca. Tot seguit desapareixía baix l' escafandra que semblava un fanal gros de barco, y arreu, ab cuidado escrupulós, anavan tots cargolant las roscas qu' asseguravan l' existencia del pobre presoner. La máquina, en això va comensar á funcionar portant l' aire vivificador al fons d' aquell envoltori que tancava un home.

El bus va posar sos peus de plom en l' escaló primer y comensá ab pena la seva descenció. Una vegada dins de l' aigua, la pesada massa va adquirir soptada lleugeresa y agafantse ab las mans als escalóns de fusta va baixar depressa cap al fons. Als pochs moments el veyam lluhir com una taca verdosa y arreu desapareixer en l' abisme.

Lo teníam á sota; una alsada de quaranta brassas el separava de nosaltres. La máquina funcionava sense parar, rellevantse els homes quan els brassos ja no podían mes, y el vetllador, després d' haver deixat anar el llarch tubo que lligava á la vida l' home sumergit, ab la corda á la ma esperava atent y recelós qualsevol avís.

Sobre 'l mar corría un vol de bambollas, d' ensá per enllá, assenyalant la ruta submarina que feya el cercador de coral.

Ningú deya un mot. Als cinch minuts el de la corda senyalá ab una estrabada 'l transcurs del temps. El mar seguía bullint en direccións encontradas.

Quan varen passar cinch minuts més, el vigilant mariner doná nova senyal. Els pobres que feyan anar la máquina estavan amarats de suhor.

Dotze minuts havían passat ja y encare 'l bus no 'n tenía prou. Per fi quan ja 's contavan tretze minuts d' estada, una violenta sacsejada de la corda va posar en guardia á tots. Pará la máquina, 'l mar no bombollá ja mes, y 'l vetllador recullí depressa y corrents la manguera salvadora, en tant que varem veure venir disparat desde 'l fons, com un monstre marí, la extranya forma del bus. Al pujá'l brillava sa fantástica vestimenta ab verdors fosforecents.

Quan va ésser á dalt sas mans s' agafaren á duras penas á l' orla del llagut. Tot seguit se 'n adonaren els companys que li mancavan las forsas.

A pés de brassos el varen tirar á bordo y quedá extés en la cuberta com un cos mort.

Depressa varen descargolar el casco, y al sortir el cap, se descubrí la cara, tot ella presa de color morat. Els ulls tancats y la boca pantejant feyan pensar en l' agonía.

Ab un raig de rom als llabis intentaren reanimarlo, pero inútilment.

Quan fou lliure de sa inflada vestimenta 's notá que de mitj cos en avall faltava en absolut la vida; las extremituts oferían la fredor del marbre y 'l desllorigament de las grans caygudas. Sobre 'l pit, per la respiració petita y fatigosa, semblava que hi pesés una mole inmensa que l' ofegués.

Sense dirse una paraula, tots pálits y plorosos, els tristos companys van comensar á fregar desesperadament aquell cos ahont la sanch no circulava. S' hi feyan ab verdader furor, pero en vá; el fret guanyava cada volta mes terreno; la opresió creixía y 's notava com un aplastament d' ossos y l' esclat de las entranyas del cos que queda entre las runas d' un gran ensorrament. El vell mar, gelós y avar de sos tresors, l' havía sorprés en sas misteriosas fondarias y li havía donat una abrassada mortal, una d' aquellas que fan escapar l' ánima del cos.

S' estava morint. En molts ulls brillejavan llágrimas y en molts llabis hi florían oracións.

Sota aquell sol espléndit que fecundava totas las cosas, se desfeya una vida. En la plena llum, entre un mar rialler y un cel blavíssim, la mort surgía pálida y terrible.

Al despullar al moribont, van tréureli de dintre la bossa el coral qu' havía recullit. Sense que ningú 'n fés cas, estava allí sobre cuberta, destacantse una branca hermosa y gran de coral fí. Humida encare, al raig del sol, lluhía com sanch presa d' aquell pobre difunt.

Aquella branca sens dupte havía sigut la causa de la mort del bus. Quan devía haver costat el arrancarla!

El mar tranquil y rialler semblava que contemplés la seva obra, com si no hagués fet cap mal, de igual modo que 'ls monstres de las llegendas orientals qu' están á l' entrada de la cova del tresor, per ofegar al atrevit que gosa penetrar en sos dominis.

Els bons companys del bus no 's volían donar. Nosaltres eram ja bastant lluny y encare veyam conmoguts á n' els homes aquells fregant ab desesperació 'l cadavre.

Vaig tancar els ulls, y mitj somniant se m' aparegueren dos imatges; una creu en un cementiri de la costa, y una verge napolitana, de negres ulls, ab una creu de coral feta d' aquella branca que va matar á un home.

Frederich Rahola.

Atracos fí de sigle (per *J. Cuchy*).

Y al sigle vinent... ni la camisa.

CAPRITXO

—La Sila may té caló.
—No ho vull pas creure Asumpció.
—¡Cadascú per 'llí ahont l' enfila!
—¡Si no pot sé!
—¿Y perque no?
—¡Donchs digas que tindrá un *do*
si re fa 'l sol á la Si-la!

F. Carreras P.

HI HA QUE DISTINGIR

Parlant de toros, va dir
un día un fusté-manyá:
—Jo, sens ser mestre torero
l' alternativa solch dar.
—¿Qué donas l' alternativa?
¿Y á quí l' has dada, veyám?
—Als picadors ... de las portas
y als picadors.... de rentar.

E. Sunyé.

Sal de la terra (per *S. Matilla*).

¡Barba, noy!

PERFILS CÓMICHS

Preguntaren á una modista, perque tenía la costum d' anársen al llit ab lo didal posat.

—Ja veurán,—respongué,—com casi cada nit somnío que cuso, si no me 'l poso, 'm clavo unas punxadas que 'm fan veure las estrellas.

—

La senyora repta á la criada perque no neteja prou bé; aquesta, picada en son amor propi, alardeja de que, respecte aquest punt, encare may ningú li ha passat la má per la cara.

—Oy que sí, embustera—diu la nena interrompent—ahir mateix jo vaig veure com el papá te li passava.

Sanch de Cargol.

CANTARS

Al pare l' han fet arcalde,
al fill l' han fet agutzil,
ab la filla jo m' hi caso:
ni ella ni jo mirém prim.

—

Tinch la sogra molt avara,
per no gastá humor no riu,
no gasta bromas, ni gana,
ni modos ab son marit.

—

Las noyas de Barcelona
tot ho volen fer pulit
se pensan que son bufonas
fentse el cos com un mosquit.

—

Quan dius que l' amor t' espanta
predicas lo que no creus:
cap sórt s' espanta dels trons
ni cap cego dels llampechs.

—

Es la vida un tren que corra,
mentres passa tot li fuig:
passat, de son terratrémol
no se 'n recorda ningú.

—

¡Quina 'n fora que algún día
algún sabi descubrís
que 'ls sabis d' avuy combregan
tots ab rodas de molí!

—

Si no fos las anyoransas,
si no fos lo desitjar
y 'ls enganys y duptar sempre
la vida podría anar.

—

Una cosa es tenir dida
y un' altra lo tenir llet
¿qué 'n treus de tenir masías
si no sabs l' art del pagés?

—

—¿Quí t' empeny que [tant rodolas
deya l' aureneta al mar
y la mar li responía:
—Lo vent de l' eternitat.

† J. Coroleu.

EPIGRAMÁTICH

Pels carrers de Barcelona,
feya ballar una mona
fa molt temps, un extrangé,
y al veureho una senyoreta
va exclamar:—Uy qu' es lletjeta
no es gens maca, no val ré.
Al sentí axió aquell subjecte,
sens faltarli á n' el respecte
d' aquest modo li digué:
—Be es vritat que no es maqueta,
mes dech dirli senyoreta
qu' es més *mona* que vosté.

Manel Benet.

L' enemich del pobre (per *M. Moliné*).

Desprès del yankée, *no faltava mes que aquest.*

SINCERITAT

El malalt crida al metje.
—¡Senyor doctor, jo 'm moro!
—Cá! Aixó son exageracións del seu temperament. ¿Veyám la llengua?.. ¡Hum! ¿Veyám el pols?... Psé!...—
Suca la ploma, extén una recepta y:
—¡Hasta demá!
Mentres el metje baixa las escalas, el malalt segueix cridant:
—¡Jo 'm moro! ¡Jo 'm moro!... ¡Verje, 't prometo un ciri!
Y 'l doctor, entre sí, murmura:
—¡Pobret! Me sembla que lo qu' es demá...

***

L' endamá 'l malalt está completament bo. Tan bo, que hasta 's lleva y surt de casa y se 'n va á portá 'l ciri á la Verje de la Salut.

—¡Gracias!—diu ajonollantse devant de la imatje: — ¡ gracias pél miracle que haveu fet!

—Si qu' es un miracle — diu el metje que també ha arribat al santuari y s' ajonolla darrera del malalt.

—¿Oy que sí?

—Si senyor: al ser á casa vaig adonarme de qu' en lloch de receptarli unas fregas li havía receptat una purga. ¡Miracle!

—¡Y tal!—exclama l' apotecari, qu' en aquell moment s' ajonolla al costat del metje:—després de despatxada la recepta, vaig veure que en compte de posarhi bicarbonat hi havía posat polvos d arrós. ¡Miracle!

Apunte de taller (per *M. Benedicto*).

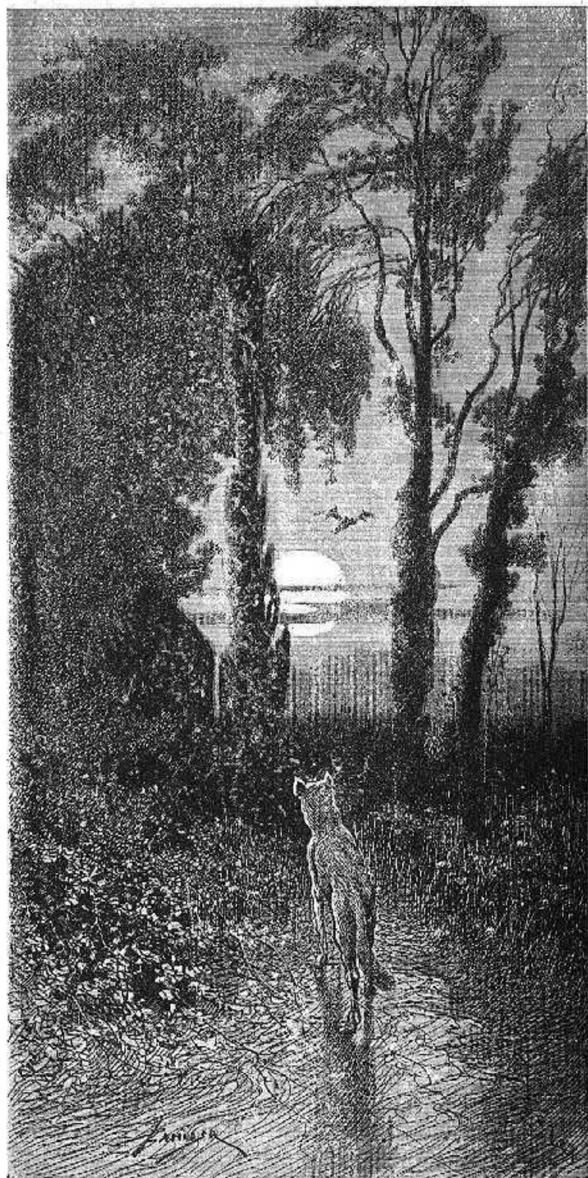
—En efecte—murmura 'l cerer entrant á l' iglesia y ajonollantse á la vora del apotecari:—¡interessar y lograr la protecció de la Verje ab un ciri que no conté ni una gota de cera!... ¡Miracle!

—Realment—pensa 'l capellá, que surt de la sagristía y s' ajonolla á prop del cerer:—¡atribuhir á la imatje una curació de la qual ella no 'n sab una paraula!... ¡Miracle!...

Entre tant, la Verje 's mira als cinch ajonollats, y somrihent d' una manera extranya, sembla que 'ls digui:

—¡Déu us beneheixi á tots!

Fantástich.

NIT DE LLUNA (Paissatje per *J. Pahissa*).

Xarrichs de montanya (per *L. Eseuyat).*

—¿Qué t' agrada mes, Blay, el caldo ó 'l pa?
—Las sopas de caldo.

LO CASORI

Per poch aixerit que sía
ningú hi haurá que no aboni
qu' es traball de sastrería
el fé 'l llas del matrimoni.
Y si 'l qui no ho veu prou clá
vol escoltarme un moment,
ab mí al final convindrá
qu' es cusir fé un casament.
Quan per primer cop s' aturan
una donzella y un jove
y per sé amables s' apuran....
ja son á triar la roba.
Demaná als pares la má
no es res més que pendre midas,
com sols es marcá y tallá
festejá ab las mans unidas.
Es l' aná al café ó al teatre
treure 'l llustre; las posturas
y 'l cambi d' un petó que atre
fer bastetas y costuras.
Oferirse rams y toyas
es sobre-filar com cal;
lo regalo de las joyas
n' es la proba general.
Ab las amonestacións
y 'ls papers ben enllestits
tením los traus y botons
y tots los termes guarnits.
Cercar pis y mobiliari
es afinar lo conjunt;
senyalá 'l día, donárhi
per remato 'l darrer punt.
Y al ser al peu de l' altar
de l' entrega en lo moment
lo dir "si pare„ es saldar
la factura incontinent.
Lógich es dir de passada
qu' aqueix llás també té modas
y uneix alguna vegada
dos cors que no van ni ab rodas.
Y com que un cop n' es lligat
no admet retoch de cap mena,
de llas de felicitat
se torna dogal de pena.
¡Ay! si per desgracia un día
se li desfila algún punt!
entre mil si mil n' hi havía
no es possible arreglarne un.
Per deslligarlo es precís
faltar á Deu y á la lley
y arribant un cas aixís,
ni ab pedassos te remey.
Fet d' amor y dignitat
dura tant com la existencia;
trágicament l' esguerrat
s' ha d' escorre ab la paciencia.
Resultant de tot axó
lo contrast y proba ensemps
que no 's sab si va bé ó no
fins que no s' hi es á temps.
Jo ab tot si per cas sabía
qu' una noya 'm vol complaure
per més misteriós que sía
ab gust m' hi deixava caure.
Sols per saber si es engany
alló que 's diu: "que ab la dona
s' hi passa en tot jorn de l' any
quan menys una estona bona.„

Marangi.

El millor amich (per *F. Fló).*

Els llibres no traheixen may.

Els éxits del any.—*La Corte de Napoleón.*
(Fot. d' *Esplugas*).

Prólech.—*Catarina la planxadora.*

TIPOS BARCELONINS

EL BURGÉS

Quan un se troba en alguna fonda de provincias, y en alguna de las taulas, sent parlar á crits, riallas estrepitosas, parlaments ab un castellá empeltat, dirigintse al camarer ab certa franquesa brutal barrejada de domini, ja poden dar per segúr que hi ha un burgés catalá.

Aquest tipo de burgés que regna per tot arreu, aquest fruit que ha donat la flor de la revolució francesa, aquest home improvisat y enriquit á corre cuita, á tot arreu se conreuha, pero segóns las nacións, segóns l' ambent que 'l rodeja y la terra que l' abona, té las sevas variants, els seus tipos y las diversas especies que forman la gran familia.

El burgés catalá auténtich, no se sembla als burgesos d' altres llochs. L' influencia de vehinat, el modo d' improvisarse, la llevor que l' ha fet neixer, la terra que l' ha criat, y 'l caliu y la sort que l' han fet viure, ne fan un burgés á part, mes bonich, mes fresch, mes lluhent, y mes en plé desentrotllo; un burgés que 's compon de mena de *Sancho Panza*, de yanki *paté*, y aventurer castellá, ab ressabis de feudal y pretensións democráticas; un burgés que ha acaparat las ranciós d' altres temps y s' ha servit del *progrés* per servirlas mes baratas

Prólech.—*Entrevista de Catarina ab Fouché.*

Prólech.—*Catarina amparant á Neipperg, ferit y fugitiu.*

Els éxits del any.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas).*

Prólech.—*Catarina servint als guardias nacionals.*

á la seva gran parroquia; formant una classe única; 'l sindicat del mal gust, el gremi nivellador de tota vulgaritat, el cassino ahont no mes entra 'l que no surt mes que 'ls altres, y té 'l talent ab *prudencia* per no comprometre l' ordre y la bona digestió de la classe reposada.

El burgés d' aquesta terra, es de mena cridaner, lo que proba qu' es tonto de conviccións. Res de paraulas discretas, de modulacións de veu, de pensaments mitjas tintas. Tot té de dir'ho cridant: "clá y catalá„, com ells diuhen, y qui no li agradi que ho deixi. Al café totas las taulas vehinas han de saber de que 's parla; á la fonda la conversa es de familia; als toros l' amistat es general y generals els pochs modos; al teatre els parers se tiran d' un palco á l' altre; la tristesa es cridanera y la broma..... Deu 'ns guardi de la broma de un burgés, que quanne surt un de broma, y 'n surten molt sovintet, es cosa d' apretar á corre fins á trobar una frontera, que posats á ser graciosos, son capassos, de rompre tota la pisa d' una taula de café, d' arrancar tots els asientos de la plassa, ó de fer un bassal de vi, si 's troban en un dinar que 'l gasto pagui la broma.

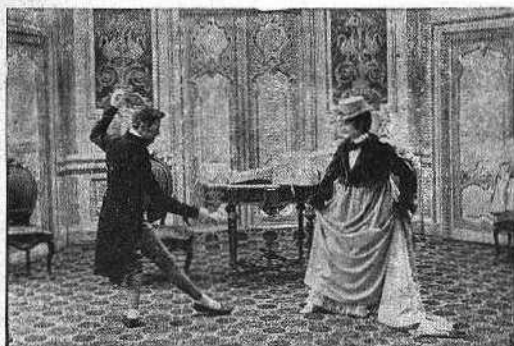
Prólech.—*Reconvencións entre Catarina y 'l seu nuvi Lefebvre.*

Com que son amos dels quartos, y la trista experiencia ha demostrat la farsa y poder que tenen, ells, que 'ls guardan, senten un despreci inmens pels que van buits de butxaca, 's creuhen

Prólech.—*El moment critich. La busca del ferit.*

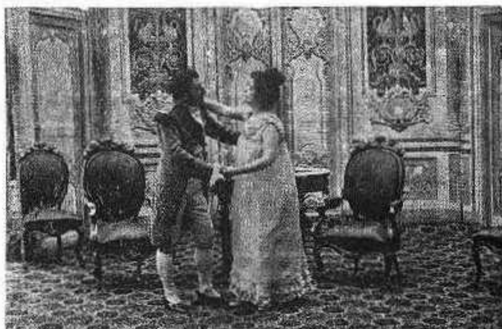
ELS ÉXITS DEL ANY.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas).*

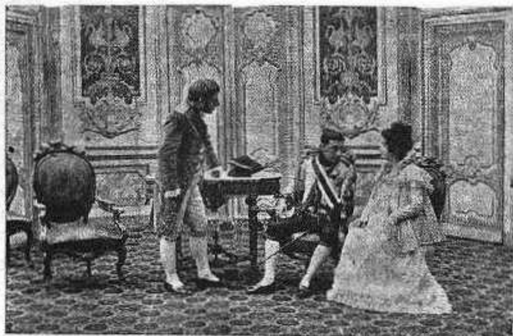
ACTE PRIMER.—*La llissó de ball.*

superiors als inferiors de moneda, y ells volen donar la moda, dirigint el sentit comú y sobretot passar per llestos.

Primer deixarán morir una dona en la miseria, que creures passar per tontos auxiliant pobrement á las víctimas dels seus vicis; primer deixarán escorrers els llassos de l' amistat que 'l poguerse imaginar que l' amistat els explota; primer se deixarán robar mil duros á n' el negoci que creures que se 'ls estafa demanánlos'hi ab bons modos dugas pessetas deixadas. Conservant en el fondo del seu ésser, com conservan las reliquias de pagés de que prevenen, ne conservan la malicia, aquella astucia petita que 'ls hi surt en las costums, apesar del seu aspecte y dels diners que 'ls disfressan y ¡oh vanitat de burgés! al revés d' eixa disfressa, ells suposan disfressats á tots els que no 'ls imitan. El que dú 'ls cabells mes llarchs de lo que mana 'l seu barber, es un artista, un home poch mes ó menos. El que porta uns pantalons que son mes amples de baix ó mes estrets de cintura ó no son tallats ab pauta al istil del remat universal de nivellació de calsas, es un home original, un home que 's vol fer veure apartantse de las lleys que 'l burgés te nivelladas; el que porta á n' el cervell, ideas amples de miras, fuig de la vulgaritat y vol formarse criteri y tenir propia inventiva, es enemich del burgés; que ja qu' es ell el que paga, no vol que nin-

ACTE PRIMER.—*Marit y muller.* (*El mariscal Lefebvre, y Catarina, Duquesa de Danzig*).

ACTE PRIMER.—*L' embaixador De Neipperg, despedintse del Mariscal y la Duquesa.*

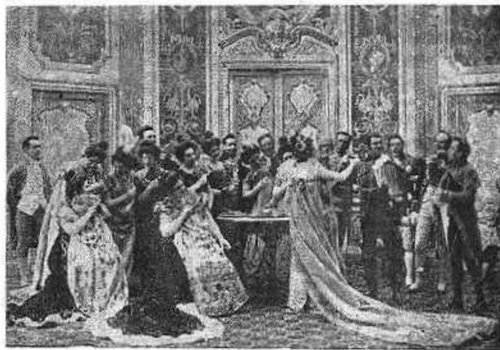
ELS ÉXITS DEL ANY.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas*).

ACTE PRIMER.—*La recepció. Sortida de la Duquesa Danzig.*

gú s' aparti de las costums qu' ell conreuha en el sindicat del vulgo.

El sindicat de burgesos del poble de Barcelona, es dels que ignoran mes cosas de tot el gran criadero. En quant á lletras, ab prou feinas sab de lletra. El catalá no l' enten: confessa que no té costum de llegirlo; que no l' ha aprés de petit, y que de gran, no ha tingut temps, perque altres mals-de-cap tenía; el castellá, si be l' enten no 'l pronuncia, y té de llegirlo baix, per no caure á n' el *ceceo,* ó entrebancarse ab la *zetas;* el francés el sab de vista, y de totas las tres llenguas ne desprecia las ideas. Las novelas no son pels homes madurs, per gent seriosa com ells, y qu' están acomodats y tenen altras caborias; els versos ni concebeixen que n' hi haja pogut haver; la poesía ni saben lo que vol dir; els articles de costums son cosas per matar el temps; els de ciencias no son escrits pel seu gasto; tot lo mes que vos llegeixin, son las

ACTE PRIMER.—*La Duquesa recordant que ha sigut planxadora ofereix beure als concurrents.*

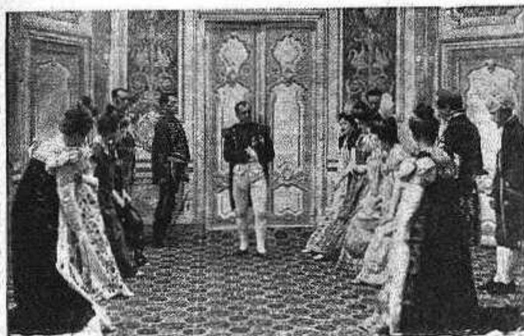
cosas de política, deixatadas á l' altura d' una comprensió lleugera; las cotisacións y cambis, y alguna que altra gacetilla, com píldora literaria, qu' ajudi á pahir lo que saben y no pertorbi 'l seu viure de persona respectada per tots els altres burgesos.

De música, no se sab per quins ressabis, ni per quinas tradicións, ni per quin voler de Deu, 'ls ha de venir l' enténdr'hi, pero es el cás, qu' están

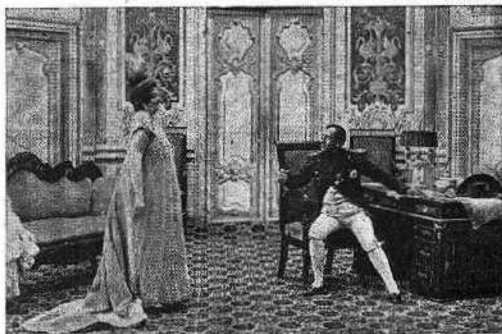
ACTE PRIMER.—*Ruidós rompiment de la Duquesa ab la princesa Elisa y la Sra. de Rovigo.*

Els éxits del any.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas*).

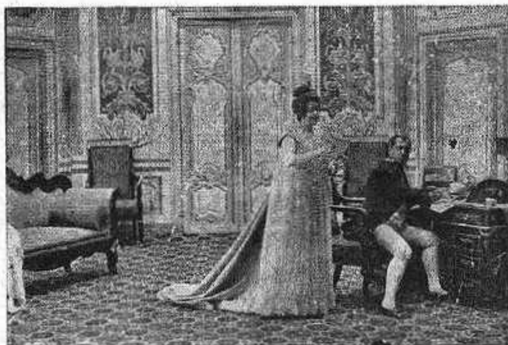
Acte segón.—*Aparició del Emperador en son despaig.*

segurs de que hi entenen, que 'ls músichs els tenen por, y qu' ells posan el *conforme* á las obras músicals. Lo que temen els artistas de la veu, es lo que 'n dirém franquesa, per no dir poca vergonya. Els fracassos dels cantants, en altres llochs menos entesos, se protestan ab un silenci de glas, fredor que gela als artistas molt més que 'ls crits y 'ls xiulets; pero aquí per no creurers enganyats, per lo d' aquella astucieta de pagés anat á més, el burgés aficionat té de fer veure al cantant, qu' ell sab de que se las heu, y té de fer véureli de modo que se 'n recordi per sempre. Això si, no 'ls hi doneu música realment sincera, ni música popular, ni música á mitja veu, ni filigranas modernas, ni melodías senzillas, ni modestas armonías, que tampoch vos entendría. El crit del tenor entra mes á l' espessor d' aquells caps acorassats, que totas las filigranas; un concertant-apoteossis mes que las finesas de Franc ó 'ls chorals de Palestrina; el Duo de la Africana mes que un quarteto de Beethoven. La qüestió es notas pel gasto que s' ha fet; si la entrada ha estat cara, que hi treballi molta gent, y que cridin tant com puguin, y que 's guanyin el jornal ab molts crits y molta orquesta.

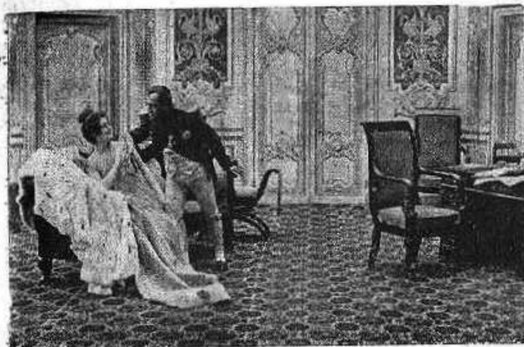
Acte segón.—*Entrevista de la Duquesa ab l' Emperador.*

En quant á pintura ¡válgam Deu Nostre Senyor! En quant á pintura, han passat l' era del cromo y han

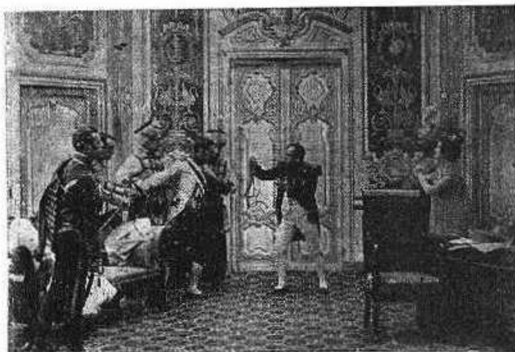
Acte segon.—*Escursant las distancias.*

ELS ÈXITS DEL ANY.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas).*

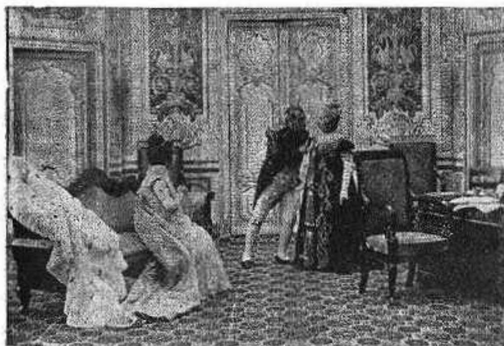
ACTE SEGÓN.—*També l' Emperador es home.*

entrat á l' era de l' oli fresch; de las estampas brodadas han saltat á n' el *peluche;* de las mentidas d' avans á la veritat sense solta. Si en el quadro, per exemple, hi ha una figura de dona, lo primer son els detalls; que la seda sembli seda, y 's confongui ab la seda de debó; que 'l vellut sigui lluhuent, que las blondas semblin teixidas á pols y brodadas ab pinzells de pel de marta, y que la dona de dintre, sia guapa al capritxo del burgés: res de magres, res de deixos malaltissos ni decadencias de tons ni siluetas nerviosas; el tipo que seduheix al burgés barceloní, vé á ser un Rubens de l' *ensanche*, abundant, plé, ample y fornit, ahont com sempre, 'l seu preu correspongui ab la vianda, ahont no s' enganyi á ningú, ahont no 'l prenguin per pagés. El seu ideal de dona, es una noya de fora vestida ab sedas de dintre; una matrona ordinaria molt carregada de joyas ó una Venus de provincia, com ells diuhen, ben menjada y ben vestida. Las finesas de color se 'ls escorren per la vista, y no mes els colors d' Indio se 'ls clavan á la mirada.

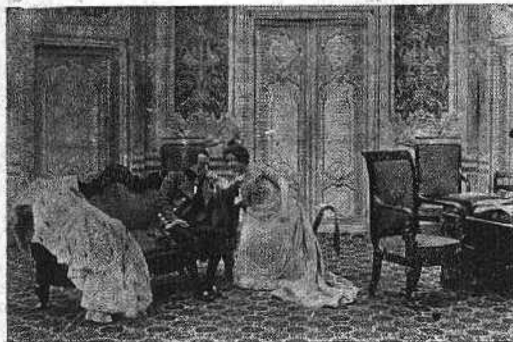
ACTE SEGÓN.—*Escena violenta entre l' Emperador y l' embaixador De Neipperg.*

Axó si, en paisatge, ells están per la veritat, pero una veritat á sa manera; axís es que sempre 'ls sentireu dir:—Aquets verts son falsos, aquets grochs no sont justos; el cel es inverossímil; axó no es prou natural ó alló altre no pot ser. Per ells l' imaginació, l' invenció, la fantasía, l' idealisme, las impresións perso-

ACTE TERCER.—*Rezels del Emperador.*

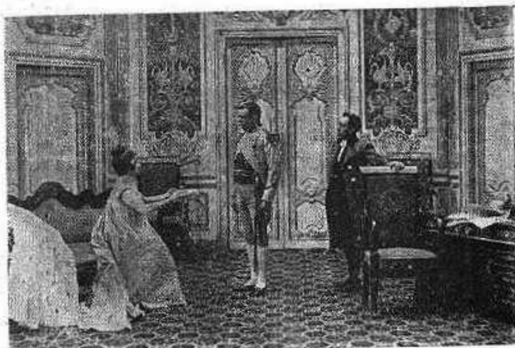
Els èxits del any.—*La Corte de Napoleón.* (Fot. d' *Esplugas*).

Acte tercer.—*La Duquesa combina ab Fouché la salvació de De Neipperg.*

nals, son cebas, res mes que cebas. Com que 'l instint del bon gust no 'ls hi serveix de criteri, y com no volen confessar la curtedat dels seus somnis, l'aixut del seu pensament y lo esquifit de sas miras, prenen la veritat per pauta y 's quedan tan satisfets ab aquesta gran *trobada.*

Pero com havem dit al principi, quan el burgés barceloní no compren alguna cosa, ó li ve ample, en comptes d' analisarla, generalment la tira á broma, y res mes esgarrifós que la broma d' un burgés. Deu no li ha pas fet la gracia de concedirli la gracia. Tindrá l' honradesa, la seva franquesa brutal, fins bon cor y sentiments delicats; pero quan un burgés de la terra 's vulgui fer el graciós, es cosa d' agafar el tren. La broma li surt espessa, suada, cansada, fins malalta y entristida. Quan arriba l' acudit ja 's parla d'un altra cosa; quan la crítica ha arribat, lo burlat ja es fora; quan l' ha *dita*, ningú sab perqué la deya; ha hagut d' apuntar tant rato, que quan tira en comptes de tocá 'l blanch descarrega 'ls perdigóns á sobre dels que l' escoltan. Y aixó proba que 'l burgés barceloní no es flexible, ni enginyós, ni sent amor á las arts. A copia de posar máquinas, també s' ha anat tornant máquina. Máquina de guanyar diners, d' ensacarlos y guardarlos, pero máquina á la menuda, sense corretjam de nervis ni potencia de gran máquina; má-

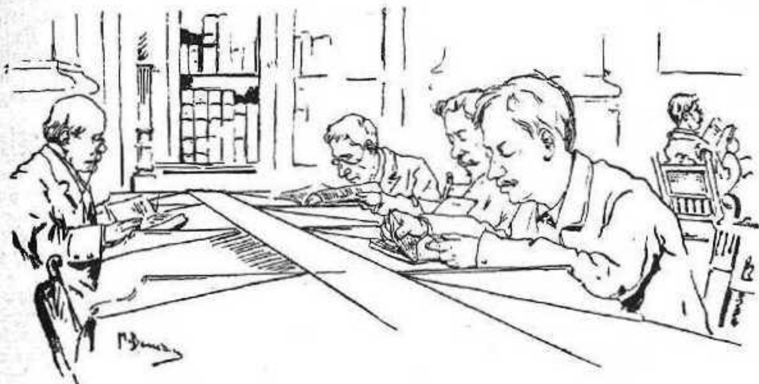
Acte tercer.—*Prossegüint la maniobra.*

Acte tercer.—*Després del triunfo.*

quina positivista, pero per fer calderilla.—Yankis de rebotigueta sense ideals ni caborias, els burgesos de la terra, son rutinaris de mena. Per això, per introduhir una moda de París, uns elástichs, una forma de sombrero, ó unas civellas, están pocas semanas; pero per acullir una idea ó un avéns necessitan una pila d' anys, y al últim quan lo recullen, ja ha quedat endarrerit. L' únich consol que tenim es que d' això de burgesos la terra n' está atapahida.

SANTIAGO RUSIÑOL.

FURAS DE BIBLIOTECA (per *M. Benedicto*).

¡DEMÁ!

¿Qué diuhen? ¿Que del *demá*
vé la nostra perdició?
Al revés! Sort d' ell; sinó,
ja podríam ben plegá.
En lloch de vituperarlo
com sol fé algun infelís,
jo crech que si no existís
fóra precís inventarlo.
¡Demá! Paraula fantástica,
plasso que ab un buf expira....
y que quan convé s' estira
igual que la goma elástica!
¡Demá! Sant ángel guardiá
dels mil defectes del home! ...
Vaja, no admeto ni en broma
que diguin mal del demá.
Si ell diligent no acudía
á ajudarnos en molts cassos,
¿quí 'ns treuría dels mals-passos
en que 'ns trobém cada día?
Peresa, informalitat,
apuros.... ¡Tot això es vent!
Un *demá* ben amatent,
y ja ho tením arreglat.
Demá 'm llevaré més prompte,
demá deixo de fé això,
demá comensaré alló,
demá li pagaré 'l compte.
—¿Té aquell traball llest?—No está,
pero demá li despatxo.
—¿S' ha arribat allá?—Macatxo!
Hi vaig sens falta demá.
Demá donaré una vista
á aquell plet temps há pendent;
demá indefectiblement
aniré á trobá 'l dentista.
¡Demá! ¡demá!... Burladero,
tapadora, salva-vidas,
disfressador de mentidas....
¡jo t' admiro! ¡jo 't venero!
Vull dirho; vull fer constá
que ta forsa incomparable
pot tant, que.... Pero ¡qué diable!
Ho deixarém per demá.

C. GUMÁ.

ILUSIONS QUE FUGEN

Ilustració de J. Pellicer Montseny

Cada moment que l' Iscle 's trobava sol ab sa filla, li sortía á parlar d' en Faló Fonolleda qu' era tan rich, tan guapo...

Pro sa filla com si sentís ploure no 'n feya cabal, fins que al cap de temps, cansada de tants sermóns de son pare y de tant Fonolleda, va contestarli resoluda que no li agradava y que no ni hi parlés mes. Ell va insistir; va retreure 'ls masos, las vessanas, las suredas que tenían á can Faló; la conveniencia de casarli si la volgués, ¡qu' encare ho duptava! Pro ella que nó y que nó, fins que l' Iscle cridá: —Si 't vol t' hi casarás, jo hu mano!— Y s' en aná mal humorat y la Tresa quedá plorant com una Magdalena.

S' aná fent fosch y la Ritó la cridá á la cuyna pera ajudarla á arreglar lo sopá. En un moment que la vella sortí á buscar aygua, la Tresa cridá al Berto que ja s' estava á l' entrada ab els altres mossos esperant 'l sopar, y quan estigueren ben sols en la cuyna, la noya s' en-nuagá y no pogué dirli ni paraula omplíntseli de llágrimas els ulls. Lo Berto probá de consolarla. —¿Qué tens? ¿qué 't passa Tresa?...— y la Tresa probava d' enrahonar y no podía. Al últim, sols pogué dirli que son pare volía casarla á la forsa, que li havía parlat d' en Faló de can Fonolleda, pro qu' ella havía dit que nó y qu' encar ho deya y ho jurava. —¡No, may! ¡Primer morta que casarme ab altre!... Al ser aquí va entrar la Ritó y 'l pobre Berto sens esma sortí á fora á pensar, á esbargirse...

En mitj la quietut que per tot regnava, sentint no mes el contínuo cant del grill y el lliscar melangiós del regueret que corrent anava amagantse y mirant extasiat las estrelletas que lo mateix que diamants omplían l' ample espay del firmament, se reposá creyent de tot cor que la Tresa 's moriría avants de casarse ab altre que no fos ell.

¡Pobre Berto! May havía somiat tan sols qu' un jorn ó altre algú s' interposés entre 'l cor d' ell y 'l de la Tresa. Sols temía de l' Iscle, pro per instint; li feya por y no sabía 'l perqué.

Aquell día comensá á compendre que tot lo del mon no son clavells y violas. Aquell viure d' ilusións al costat de la Tresa havía de acabarse tart ó dejorn y l' hora era arribada. L' Iscle es rich, pensava, molt rich y es clar, buscará un hereu rich com ell pera la seva pubilla.—Jo só pobre, murmurava entristit; tan pobre que no he vist may sis pans de un cop en la pastera de casa... Y 'ls ulls se li amaravan y plorava, plorava...

¡Pobre Berto! —¿Per qué, deya, no vaig anar á neixer á can Fonolleda?— Y plorava mes y malehía hasta l' hora qu' entrá de porqueter á cal Riudoms, prop de la Tresa.

—¡Si jo pogués fer diners!—murmurava. ¡Si pogués fer diners!... Estalviant, estalviant forsa... tindría al cap de l' any... tindría... y contava ab els dits.—Dotze, dotze mesos á quatre duros... son... cinquanta... cap á cinquanta. Cinquanta ab quatre anys son... cá, una miseria pel que vol l' Iscle. ¡May, may podré ser rich!... Y tornaren á omplírseli 'ls ulls de llá-

grimas y plorá, plorá molt rato. Fins que sentí la curriola del pou; llavors se fregá 'ls ulls y mirá cap allí. Vegé una dona que pouhava; devía ser la Ritó. Va acostarshi poch á poch, y 'l cor cóm li saltá al reconéixer á la Tresa! Va acostars'hi mes y l' abrassá estrenyentla fort sobre son cor com volent dir: —¡Que vinguin ara á pendrémla! —Y la mirava d' un modo y tant l' estrenyía, que feu esclamar á la Tresa:—¡Berto! ¿qué fas? ¿qué tens?... prou... prou... ¡Mira que surten!—En Bessas sortía á fumar el cigarro y la Tresa y després 'l Berto van anar dins y no s digueren res mes.

Lo Berto no estava be en lloch; tenía calor, á voltas fret y decidí anarsen á dormir....

Com si tingués formigó en tot lo cós, se revolcava anguniós pel llit, fins que sens ell donarsen compte, al cap de tres horas de revolcarse y de patir, s' adormí y degué somiar... de segur, que li robavan á la reyna del seu cor. ¡A sa estimada Tresa!

P. Colomer.

La primera volada (per *M. Navarrete*).

—¡Encare que sigui un xaval quan convé tinch punts d' home. Y si vols t' ho probaré.

CAPRITXOS

Mon amor desprecías, perqué á un altre
estimas ab dalé,
y en ell xifras, nineta, ta esperansa,
lo teu somni més bell.
Com qu' estimo de cor, comprench la folla
passió que á tú t' encén
y sufriré en silenci, la desditxa
que vé dessobre méu.
Deu te fassa felissa y ben ditxosa....
¡No puch dirte res mésl

—

Al rebre' un bés de tos llabis
amorós, tendre, vehement,
crech trasportarme á la Gloria
voltat d' un chor d' angelets.

—

Mira si t' aymo ab frisansa
que per tú dóls amor méu
cent cops la vida daría
si acás cent vidas tingués.

—

Des' que vaig sapiguer que 't dius María
tot resant en tu penso cada día.

Joseph Pújadas Truch.

UN PETONET (per *Mariano Foix*).

- Bé, fésme'l... pero desprès confessate'n!

A UN CASTELLUFO

¡Ep, mestre!.... s' ha de acabar
aquesta cursilería
ab que pretens tot lo día
quants t' escoltan enganyar.

Estás en ridícul, sí;
hi estás á mes no poderho,
que, fins com á patriotero,
resultas.... un arlequí.

Ves si no: fill de la Pera,
desmamat á Besalú
y trobá 'l catalá dú,
vulgarot ... en tal manera

que, tirantlo de recó,
per xampurrar com un lloro
quatre fastigots de moro,
de torero y de caló,

t'has cregut que ab molt *Ustez*,
com fa la gent de *Madriz*
y dir Cláris per Clarís
y dir Jérez per Jerez,

ne tens prou á ta cultura
per guanyar l' admiració
de tothom ... Donchs jo d' aixó
en dich.... una xifladura.

Y no hi ha més, que no estufo
cap beneyt ... Per mí temps ha
no ets *xitxa* ni *limoná*:
no ets mes que un trist castellufo!

¿No ho sabs qu' entre poch y massa
hi ha 'l terme mitj?.... Está bé
que busquis fé algún papé,
pero.... no 'l fassis d' estrassa!

No espatllis lo castellá
qu' es una llengua bonica ..
y ningú millor s' explica
qu' en la llengua que mamá.

En catalá ni resant,
sent com dius vulgar y cru,
no 's traca á Deu may de tú,
com els castanyolos fan.

Jo, creu que si sorprenía
á un Pérez escarní al Cid,
li cridava:—Noy petit,
per més home lo tenía.

Qui no respecta com deu
lo que 'ls avis li han deixat,
es tot un cara-girat
digne del major menyspreu!—

Figúrat, donchs, per la mostra
sent com soch catalá net,
quín concepte tindré fet
dels que maltractan lo nostre.

Y mes que tot, lo llenguatje
qu' es lo monument millor
per apreciar l' antigor
y els valiments del llinatje.

¡Ay de qui á un fals patriotisme
lo sacrifica, ignorant
que al ferho aixís va llensant
á trossos lo séu baptisme!

Si avuy sos ramplóns ceceos
y exageraments de jota
son la crítica, la riota
de tertulias y ateneos,

á no trigar, de son neci
castellanisme per cástich,
allá d' hont no 'l trega 'l fástich,
ha d' escombrarlo 'l despreci.

Y á fe que ha d' ésser galdós
per mes que no cosa nova,
pensar si té, qui així 's troba
més d' un pare ó més de dos.

¿No m' entens?... Donchs vésho á dí
á un gárrulo de caball,
d' aquells que fins lo gra d' all,
si es castellá troban fí.

Y veurás per més tanoca
que surti, quan bé argueix
que qui sa llengua aborreix
parlar la dels ases toca.

La teva no tornis ja
á embrutí ab lleponerías,
y donchs catalá naixías,
del pa, digan sempre pa.

Honrar la patria es virtut
y es crim ofendre á la mare....
¡Qui no parli com son pare,
deuría tornarse mut!

F. Ubach Vinyeta.

Ignocencia (per *Pous y Palau*).

A plé ayre.

TORNANT DE FRANSA

—¡Peret!.... ¿Tú aquí altra vegada?—

No 'm vaig poguer contenir: al veurel, vaig posarme á riure.

Feya quinze días que s' havía despedit de mí, dihent que se 'n anava á Fransa á fer fortuna: á Lyon, á París, no sé ahont m' havía dit que anava. El xicot se feya uns cálculs d' alló més hermosos, y 's prometía tornar á Barcelona al cap d' uns quants anys convertit en un *míssiu* y ab la maleta plena de franchs y *lluisos*.

—Pero ¿já coneixes la llengua?—li havía preguntat jó, estranyat del séu atreviment.

—¡Oh la llengua ray! Quan un es espavilat, l' aprén desseguida.—

Perque 'l principal defecte de 'n Peret es aquest: tenirse per molt espavilat. Y 'l pobre xicot, sense ferli disfavor, tot s' ho ben necessita.

EL BATLLE DE BARCELONA (per *M. Moliné*).

—L' arcaldia que jo tinch
no es cap cas extraordinari:
fent el pagés *vaig pujarhi,*
fent el pagés *m' hi sostinch.*

EN LA MAR DEL MON (per *F. Gómez Soler*).

Pesca d' arrastre.

Per xó, al véurel altra vegada aquí, en compte d' extranyarmen, vaig rébrel rihent.

—Y donchs, Peret ¿qué dimontri ha sigut aixó? ¿Ja has fet fortuna?

—¡Calla home!—va murmurar una mica avergonyit, baixant el cap:—la ditxosa llengua francesa m' ha tallat las alas.

—¿Ho veus? ¿Te 'n recordas de lo que jo 't deya al anárten? La llengua, la llengua!....—

Aquí en Peret va formalisársem.

—Bé noy; pero hi ha llenguas y llenguas. ¡Quí s' havía de figurar que 'ls francesos enrahonessin d' un modo tan estrambótich!—

—¿Sí?—vaig ferlijo, veyentme venir un deliciós rato de broma:—¿De veras?

—Lo mes estrambótich del mòn! No pots pas imaginartho.

—Veyám; conta, conta—vaig exclamar, procurant posarme ben serio.

Y 'l xicot comensá á explicarse.

—Considera tú que de bonas á primeras te 'm trobo ab qué de l' aygua 'n dihuen *o*.

—No es mal principi. De manera que al carreter que crida *¡oh!* ab l' intenció de fè aturá 'l matxo....

—Li duhen un cantí desseguida. Bueno. Ara supósat tú que demanas *naps*. ¿Sabs que 't portan?

—¿Xirivías?

—¡Unas estoballas!.... ¿Dius que tens *fam?* Tothom entén que tens dona. ¿Parlas d' un *balé?* Se pensan que vols dir una escombra. ¿Vols anar al correu? Has de demanar *¡la post!*

—¡Si que devías estar divertit!

—Oh, espérat, qu' encare 'n venen de mès grossas! Imagínat que rebs un cop de *cutó:* ¿qué 't pot succehir?

—Res!

—Pues t' equivocas: pots quedar mort, perque 'l *cutó* allá es un ganivet.

—¡Ave María Puríssima!

—Un *pél* es una pala; un *mes*, una missa; un *pom*, una bomba; un *sot*, un tonto....

—Digas, donchs—vaig exclamar sonrihent—que tú devías semblar un *sot* com una casa!

—Ni que t' en burlis. ¿Sabs qué son *chés?*

—Valencians.

—¡Cadiras!.... Un *nú* es un nuvol, de l' ánima 'n diuhen l' *am*, un *bany* equival á un presiri.... En fí, perque vegis si son beneyts, á las criadas ¿no endavinarías may quin nom els hi donan?

—¿Quín?

—*¡Cervantes!* Y aixó que la majoría d' ellas son tan carrinclonas y atrassadas com las d' aquí.

Al arribar á aquest punt no 'm vaig poguer aguantar.

—¡Has fet bè de tornar, Peret!—vaig dirli, deixant anar d' un cop totas las riallas que durant la conversa se m' havían quedat á la boca.

—¿Vritat que sí?

—Si senyor: una nació tè 'l dret d' enrahonar tan estrany y enrevessat com li dongui la gana; pero això de que de las criadas ne diguin *servantes*... verdaderament, es el *colmo* de la desfatxatés y del cinisme.

A. MARCH.

L' ART AL CARRER (Fot. de *D. Agustí Moreno*).

Música clássica.

EN L' EXPOSICIÓ

—Mira aquest quadro, Pasqual.
—Veig que han pres á la Pepeta
per modelo. Bé ¿y quánt val?
—Deu naps.
—Per una pesseta
jo compro l' original.

SALVADOR BONAVÍA.

CANTARS

Una ingrata l' altre día
per una equivocació
me va fer corre 'l rellotje
creyentse robarme 'l cor.

GONNELLA POÈTICH.

—

Diuhen que del cor imatje
n' es la cara.... ¡quín error!
Tú tens la cara molt blanca
y en cambi molt negre 'l cor.

FIDEL DELFÍ.

ACUDITS

—Ninch, ninch....
—¿Quí hi ha?
—Que no hi fora 'l Sr. Bondía?
—No, senyor: ¿qué no veu que plou?

A. PALLEJÁ.

—

—¿Veu aquest home que passa? Donchs ha fet ell sol mes mal que 'l que que puguin fer vosté y tota la seva parentela.
—Deu ser dentista.

C. G. REDENBACH.

LO SECRET DE 'N AMATLLÉ

—¿Sabs, Rosa, lo que 's murmura?
—¡Ay, María, no 'n sé res!
—Que la filla de 'n Ventura
ha fugit ab el promés.
—Ja hú deya jo qu' era una herba....
¡Quín jovent corre, Jesús!
—Com m' ho han dit ab gran reserva,
per favor, no 'n fassis ús.
¡Te-re-rí! ¡Te-re-ré!
Lo secret de 'n Amatllé!

—

Per tal noticia, mitj tonta
vá la Rosa al séu marit,
y punt per punt me li conta
lo que la María ha dit.
—¡Me fás quedar fret com néu
no ho haguera cregut may!
—Com qu' es un secret Andréu....
sigas callat.
—Això ray!
¡Te-re-rí! ¡Te-re-ré!
Lo secret de 'n Amatllé!

—

Ab los desitjos mes grans
l' Andréu al barber ho esplica
y ja tots los parroquians,
s' enteran de mica en mica.
Després d' armar lo xibarri
van dihent:—No hú diguéu pas;
mentres que per tot el barri
tothóm parla d' aquest cás.
¡Te-re-rí! ¡Te-re-ré!
Lo secret de 'n Amatllé!

—

Ningú 'l secret se detura
ni 's parla ja de res més
que la filla de 'n Ventura,
ha fugit ab el promés.
Al pujá el Rectó á la trona,
qu' era trempat com un all,
per fer la cosa mes bona....
¡Tira 'l *secret* trona avall!
¡Te-re-rí! ¡Te-re-ré!
Lo secret de 'n Amatllé.

M. Brot de Farigola.

FAULETA

Deya á sa mare—l' hermosa Sió:
—No 'm deixis sola—mareta no;
may m' abandonis—perque ningú
m' estimaría—de cor com tú.
Sa mare deya—mirant al cel
eixas paraulas—dolsas com mel:
—Filleta meva,....tros del meu cor;
ja sabs de sobra—que 'l nostre amor
sublim es sempre—gran é infinit;
l' amor de mare—may es fingit.

....

Jamay olvidis—á n' el roser
la rosa 'l deixa—per son plaher;
lo rosé á n' ella—fiel y constant
no l' abandona—ni un sol instant.

....

....

Ara, filleta,—pensa un ratet
y 'l fondo aplicat—d' aquest qüentet.

Aguileta.

LAS DEU

(ENSAIG DE LITERATURA MODERNISTA)

"La porta... ¿Quí ha tocat la porta?... S' ha mogut la porta... ¡Tanquéu la porta... ¡Ditxosa porta!"

(*La Intrusa*)

Després de sopar, las pobras donas se trobaren sense sapiguer qué fer.

—¿Quín' hora es?—preguntá la noya gran.

La tía consultá 'l rellotje y respongué ab veu apagada:

—Las deu.

—¿Juguém á cartas, per matar l' estona?

—¿A qué voléu jugar?

L' ávia's ficá en la conversa:

—A *las deu*.

—¿Las deu? ¿Quín joch es aquest?

—Molt bonich. Lo mal es que potser serém massa.

—¿Vol dir?

Van contarse: eran deu, cabalment las que 's necessitavan.

—¡Justas! — exclamá l' avia: — podém jugar las deu.

Agafá ella mateixa las cartas y comensá á donar.

—Us adverteixo que per cada partida que 's pert s' han de pagar deu céntims.

Totas s' hi conformaren y la vella va seguir donant y explicant el joch, que las altras no conexían.

—El tres—deya—val una pedra; el rey, dugas; el caball, quatre.

—¿Y l' as?—preguntá la neboda.

—L' as, deu.—

Se posaren á jugar y arribaren á fer deu partidas, que per un capritxo de la sort, las perdé totas la noya gran.

Cansadas y rendidas per la són, las pobras donas se 'ns anaren á dormir.

—¿Ja ha pagat las partidas que ha perdut, la noya? preguntá l' ávia á la neboda al ficarse al sèu quarto.

—No senyora.

—Donchs, si no las ha pagadas... las deu.

MATÍAS BONAFÉ.

LA GARDENIA (per *N. Vázquez*).

—Cuydado á pérdrela, ó sino pensaré mal.

REVERIE (Dibuix de *F. Sardá.*)

Pensa? Somríu? Al lluny esmaperduda
fluctúa la mirada. El cor va en ella,
no 'l pensament. Aspiració inefable,
inconcreta, indecisa l' atormenta,
ab torment que es torment y es fruició fonda.
Es que l' amor s' acosta. L' anuncían
neguits sense motíu, plors sense causa,
esclats de joya repentins. Poncella
á punt de flor, qu' entre las fullas closas
sent, estremida, com dins seu penetra
la tebior del sol que ha d' abrusarla,
ab lo ple de sos raigs quan l' hora sía.

J.

REFRANS ADOBATS

Val mes un gust.... que un disgust.

***

Lo diable quan es vell.... ja ha sigut jove.

***

Tantas vegadas va 'l canti á la font.... com las que li duhen.

***

Qui vulga peix.... que vaji á mar.

***

Quan els gossos lladran.... senyal que no dormen.

PEPET DE L' ALA.

LAS ESTACIÓNS (per *M. Moliné*).

TARDOR

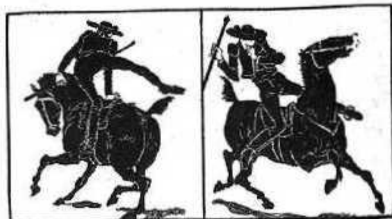
PER VESTIR SANTS

¡Ay dida! Jo vull casarme
y no trobo casadó,
las petitas s' enmaridan
y á mí apar que ningú 'm vol.
¡Tants y tants que ahí 'm voltavan
com abellas á las flors!
¡Tants y tants com ne tenía
per triar, tots hereus bons!
¡Tants y tants que 'n rebutjava
solzament per fer soroll!
¡Aquell rotllo que tots feyan
quan passava *la dels Pons!*....
¡Y avuy sort qu' en mí reparin
cabalers y vellacons;
y ben contenta si 'm treuhen
á ballar després que tots
tenen ja parella jove,
per més que no tinga dot!
¡Ay dida! ¿Perqué no 'm volen?
¿No m' ho sabréu explicá?
La dida ni se la escolta,
y 'ls boixets tot cambiant,
va seguint la patronada
murmolant de baix en baix:
"Ha festejat ab trenta,
"no s' ha casat ab cap
"li posarém esquella
"y la duré al remat.„

—

—¡Jo bé segueixo las firas,
mercats y festas majors!
Y curso totas las modas,
y gasto pentinat nou,
y calso polacras altas
ab borletas y talons!
¿Qué no só ben carinyosa?
¡Potser massa y més que prou!
Tots me tiran amoretas,
pubillatje tinch y gros
sense dots, censos, ni deutes,
drets de tías ni nebots.
Del Roser só sacristana
y 'm faig veure en professons.
Fins me canta goigs y albadas
al compás del guitarró
lo subtinent del Resguardo,
aquell del mostatxo ros.
¡Si me 'n diu de cosas, dida!
¡Y en castellá qu' es tan dols!
¡Mes en parlant de casori,
'l dolent, sempre fa 'l sórt!
¡Ay dida! ¿Perque no 'm volen?
¿No m' ho sabréu explicá?
La dida ni se la escolta
y 'ls boixets tot cambiant,
va seguint la patronada
murmolant de baix en baix:
"Ha festejat ab trenta
"no s' ha casat ab cap;
"li posarém esquella

UN LANCE EQÜESTRE (Escena viva per *J. Dalla Francesca).*

—¡Arriba!... *—¿Y ara?*

—¡Redimontri!.., *—Ni al Circo Eqües-tre.*

—¡Ja t' arreglaré! *—Ay: ets tú que m' has arreglat.*

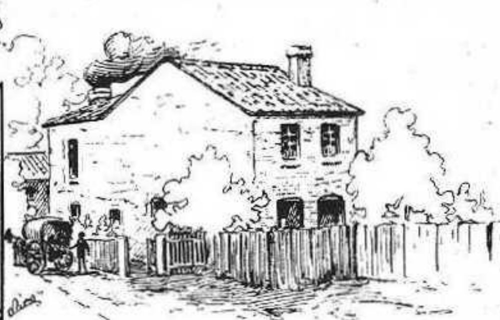
"y la duré al remat.„

—

¡Cóm s' ha desfet la pubilla
desde 'l últim mes de Agost!
Diuhen que ha estat molt malalta
y per cert d' un mal traidor
que ni 'l barber sab curarlo
ni tampoch lo metje nou.
Es el cas, que la van treure
á pendre ayguas, no 's diu 'hont,
y allí ha passat cinch senmanas
ab la senyora Engració

qu' es una capsa tancada
y dona de molt de mon.
Ara viu trista, marcida,
casi bé no 's veu en lloch
com no sía á la Parroquia
y encare á entrada de fosch.
Se diu que ha promés dur hábit
ab escut dels *Set Dolors;*
que fa hereu del pubillatje
al noy gran de la Rosó
que dels *Pons* es la segona;
diuhen que la pobra vol
ferse monja de La Selva
en passant la Concepció....
¡Diuhen tant.... y tantas cosas!
Mes jo dich per acabá
lo propi que diu la dida
quan va los boixets mudant.
"Ha festejat ab trenta,
"no s' ha casat ab cap,
"li posarém esquella
"y la duré al remat.

EDUARD VIDAL VALENCIANO.

¡OH! LA GENT DE FORA.....

Ilustració de R. MIRÓ.

JUST comensava 'l mes de Juny quan un día la meva senyora va dirme:

—¿Vols t' hi jugar qu' endavino lo que 't preocupa...?—

—Veyam... digas...—

—¿Veritat qu' estás pensant ahont podríam anar á passar l' istiu aquest any...?

—Pues... no ho has encertat, prenda; lo que 'm preocupa es no trobar la manera de dirte qu' aquest any podríam soprimirho aixó de passar l' istiu á fora...—

—¡¡Que dius!!—

—Lo que sents... carinyo...—

—¡Pero tu no calculas las consecuencias... Cóm quedarem ab nostras relacions!—

—Mira, bufona, si nosaltres fossem d' aquells que 's limitan á anar *á fora*, en llogant un *palacio-galliner* ab vistas al corral y ab una cinquantena de duros que gastessim tot quedaría corrent; pero nosaltres, de ferho, ha de ser ab el rumbo de sempre y tu ja sabs que 'ns costa un dineral. Los negocis cada día van de mal á pitjor; á la prou crítica situació del istiu passat afegeixi 'l *descalabro* de las *Fransas*, la baixa de las *Cubas* y la puja dels *franchs*... Tagalos y yanquis á Filipinas, yanquis y mambissos á Cuba, á la Península *sense un pá á la post*... y digam, si ab un dit de seny hi ha algú que pensi ab comoditats estiuhencas... Ademés, recorda que 'l didatge del nen ens costa un ull de la cara...—

—¡Una idea! ¿Y si escribíam á la dida que 'ns procurés una habitació en el seu mateix poble...?—

—Vols dir...

—Si home: ab l' excusa de estar prop del nen... ab pochs diners cubriríam las apariencias... ¿Qué 't sembla?—

—No ho trobo del tot desacertat... Avuy mateix escriuré.

Y posant lo que 's diu fil á la agulla, als vuit días de haverlos escrit arribavam al poble de Pochydolent disposats á passarhi una llarga temporada.

*
* *

—*Sinyorets*—va dirnos la dida al primer día—en aquest *llogaret* no 's *minxa* carn de *xay* ni de *bacó*...—

—Mentres hi haji bons pollastres...—

—Això si, y *baratets* que 'ls *minxarán*...—

En gracia á la brevetat passaré per alt las peripecias, neguits, sustos y disgustos y decepcións que passarem en los tres mesos qu' estiguerem en aquell malehit poble, y sobre tot á las horas de menjar. Las sis ó vuit criaturas que per lo poble pasturavan lo mateix que bestioletas, encare no veyan que paravam la taula ja las teníam dintre de casa, glatint y mirantnos del mateix modo que haurían mirat á las bestias del Parch quan las hi reparteixen la *teca*... Lo resultat va ser que tant jo com ma esposa varem perdre la gana y que apesar de gastar triple de lo que havíam calculat, lo mateix ella que jo 'ns hi aprimarem. Alló de que 'ls pollastres anavan tan barato no mes va ser el primer día; aixís els pollastres, com tot lo demés, en sabent qu' era pels *sinyorets*, aumentava de preu qu' era una delicia... pels altres. Ab pena y dolors arribarem al Setembre y un cambi brusco de temperatura 'ns feu pendre 'l determini de despedirnos de nostres... enemichs. ¡Ja era hora!

*
* *

Als pochs días de nostra arribada á Barcelona 'ns sorprengué una carta de la dida qual final copio:

"I tan Bien estoi muí recentida por que no mea, echo saber si an llegado vienomal. El niño sige Bueno i zano i rrovusto i lian zal i do dos dientes de bajo i hemos de terminado Vajar apesar las projimas fi estas dela mercet. El dido le guarda una Sor presa. Suia de todo cuarizon Ficunda.

Post-dat, el Jueves llagaremos sin falta y espero cá nos vendran á ricibir sin falta.„

Aixís mateix vaig ferho el día indicat, y á las sis de la tarde en punt arribava el didot ab tres criaturas sevas y dugas nebodas casadoras de trenta cinch á quaranta anys (¡cada una, ey!) las quals,—segons mes tart van dir—aprofitavan las bonas relacións del *uncle* per visitar per primera vegada nostra ciutat.

—¿Ay... ay... y la dida y 'l nen...?—vaig preguntarlos delorosament sorprés...

—Ja veurá—va contestar ab tota tranquilitat el dido—ja pensavan baixar també... pero... es lo qu' ella ha dit:—Aixís no 'ls donarém tanta molestia... y s' han quedat.—

¡Jo sí que vaig quedarme mes mort que viu! Al arribar á casa y al enterarse la meva senyora de que no li portavan al nen... per poch no li agafa un atach de nervis... de debó.

—¡Quina barra!—va murmurar entre dents la minyona al sentirho.

Ab molt traball varem enquibirlos de la manera que poguerem. En això 's feu vespre. Al sentarnos á taula per sopar—com que alguns parents y coneguts tenían noticia de que arribava 'l nen... ¡ne volen de visitas! Naturalment, deixarem los forasters á taula á fí d' explicar á las visitas lo *perqué* no havía baixat el nen...

Al tornar al menjador... ¡bona nit, viola! lo qu' es del sopar ja no se 'n cantava gall ni gallina... Els forasters havían fet neteja de tot, ¡de tot! Encare 'l dido demanava á la minyona que li fes una *torrada ben groixuda*..

Res, lo que la xicota havía dit:—¡quína barra!—

***

Al quart día després de la invasió vaig rebre una carta que anava dirigida al dido y que com es natural vaig entregarli sens obrirla.

Després de dinar ens demanaren per sortir sols...—¡Gracias á Deu—vaig pensar entre mí respirant de un modo que feya quatre días que no respirava...

A la qüenta anaren á l' estació, perqué al cap d' algunas horas comparegué la comitiva visiblement aumentada ab un germá del dido que duya dos escopetas, sarróns, cananas y quatre gossos conillers amarrats pel coll ab una corda y movent un xibarri mes que regular...

—Pero... ¿d' ahont rediables sortiu ab tant bestiá?—no vaig poder menos de dir al dido...

—Es la sorpresa que li vaig prometre á la carta,—va contestar ell.—¿Qué no se 'n recorda de quan anavam á cassar, al poble? Son els mateixos gossos dels quals vosté deya entusiasmat:—Ab bestias axís m' empenyaría en fer sortir conills fins dels forats de las claveguеras de Barcelona.—Y jo vaig pensar:—Donchs cap á ciutat faltan bestias y per axó he fet baixá al meu germá... De probarho no s' hi pert rés... ¿no li sembla?

JOSEPH ROSELLÓ.

¡NO ES PAS TOT HÚ!

Moltas vegadas, Paquita,
estantme á n' el téu costat
he volgut dirte:—T' estimo,
com may á ningú he estimat.
Mes sempre al obrir els llabis,
no sé per qué, no he gosat
aquesta confessió ferte
y t' he dit al cel mirant;
—¡Quína caló fá aquest vespre!
ó bé: ¿Qué 't sembla, plourá?

JAPET DE L' ORGA.

SANT FRANCESCH (Pintura al olí de *J. Garnelo*).

NOTAS AL LLAPIS (per *F. Urgellés*).

DE PASSEIG (per *J. Blanco Coris*).

—Creume á mi que tinch experiencia: no te 'n fihis dels homes. Tots, fins els que 't semblarán mes franchs, tenen cosas amagadas.

QUATRE GOTAS (per *M. Vallvé*).

—Obrim el parayguas, no fos cas que se 'm derretis la sal.

SI NON E VERO...

Diu que al *Parque* fará un mes,
l' aygua del *lago* per dins
formava grans remolins,
á dret, á tort y á través.
Com la cosa no parava,
van da avís á la Alcaldía
per si investigar volía
misteri que tant durava.
L' alcalde un bon xich sorprés
nombrá sens mes dilació
una docta comissió,
perque lo cas estudiés.
A poch se traslladá allí,
comprenent que dins l' estany
s' hi movía un cos estrany
com que no 'n pogués sortí'.
Un ánech no ho era pas,
sería animal més gros!
y encare, si no eran dos:
¿mes com van ficarhi 'l nas?
Fetas semblants reflexions,
resolgué la comissió
aná á buscá un pescadó
que obrés segons instruccions.
Y en efecte, dit y fet,
al poch se 'n presentá un
y sens mes espera, al punt,
al *lago* tirá l' artet
Y ¡oh sorpresa! al recobral
després d' un xich de bregá
¿qué dirán que va pescá?
¡Una fada natural!
En Dardé ple d' emoció
va dir: —¡Hermós exemplar
que vindrá á aumentá en gran part
desde ara la "Colecció„!—
¿Mes com aná allí á parar?
Per més qu' un li preguntava
ella en callá s' obstinava
y re se 'n treya pe 'l clar.
Mes per fí, un que d' astut peca
digué sent cosa aprobada,
que al punt fos interrogada
pe 'l comandant Vilaseca.
Y axís fou: lo comandant
tan bé la va sonsacá,
que al punt li va fe explicá
l' historia del seu encant.
—Jo 'm dich Pepa—digué ella
—Y al carré del Paradís
vivía, quan d' improvís
vingué á véurem una vella.
Me va dir que un me volía,
mes ja estant jo compromesa,
ella 's va dar per ofesa
jurant me 'n recordaría.
Y tirantme tota airada
uns polvos de cap á peus,
y fentme signos y creus,
al fí 'm va deixá encantada.

Com que 's tractés d' un amago,
dins d' un sach me va posar
y aquí 'l *Parque* 'm va portar
tirantme de cap al *lago*.—
Tal es l' historia. En Falqués
li feu una instalació
per que així á la "Colecció
zoológica, visqués.
Y ara tenint per vehins,
l' avestrús, camell y gossos;
en Ravatxol, l' Avi, 'ls ossos,
els lleons y 'ls porchs espins,
dins d' un sortidó elegant,
coberta d aygua á curull
com lo bacallá en remull,
passa las horas roncant.
Mes quan ningú la importuna
contemplant sa instalació,
surt de dins del sortidó
y se 'n posa á cantar una.
Qu' es fábula podrán dir....
Y qué? Las fadas dormidas
ja se sab! tot son mentidas:
parlantne s' ha de mentir.
¿Mes no es cert que á algún poeta
modernista, tal vegada
li inspiri això una balada
ab la següent cansoneta?

La fada del Park
dins l' aigua del xarc,
de jorn fa bacaines,
i al entrar la nit,
deixantne son llit,
á só de dolçaines
canta la cançó:
De la virondaine,
de la virondó.

JULIÁ CARCASSÓ.

L' ARRIBADA DEL REPATRIAT (per *J. Cuchy*).

La guerra ha sigut pesada;
pero tot lo sufriment
saldat queda en lo moment
de la primera abrassada.

PESCANT DE NIT

¡Si 'n feya de temps que la idea de anar á pescar á la encesa se 'ns removía dintre 'l cap! Mes, avans no tinguerem totas las andróminas á punt, varen passar una pila de días. Per fí, un dissapte á la tarde ho tinguerem tot amanit. Una gran sacassa plena de teyas assoleyadas que cremarían com lluquets, pera fer llum; una paella gran, foradada com un garbell de passar fabas, per teyera; una fitora per' ennastar las anguilas, que semblava la forquilla de 'n Banyeta; una trema pera lo que pogués convenir, y un cabás com una sanalla pera posar el peix.

La riera distava mes de mitja hora; 'l camí era dolent com un corriol de cabras, y la nit fosca com una gola de llop, quan 'ns várem posar en marxa.

En Jan com á mes valent s' encarregá de la saca, 'n Pau de la trema y la teyera, jo del cabás y la fitora.

Rostos avall cap á la riera 'n Jan clavava cada ensopegada que cantava 'l credo y fins una vegada se 'n aná d' oros decantanse ab la saca sobre 'n Pau que rebé una bona matrussada, y com jo anava al bell darrera seu estalonantlo, ab la sotragada 'm va ventar un cop de paella que ab un xich

mes me desarela 'l tendrúm del nas. Encare 'n Jan y la saca capgirellavan, que ja deya ell ab tota formalitat:

—Si 'm descuido una mica me 'n vaig á terra.

Varem fer alto. 'N Pau deya que tenía mitja costellada somoguda, jo 'm palpava 'l nas que 'm cohía com un bitxo, y 'n Jan digué que 's trobava mes bé que may, donchs els rochs eran massa tous per ferli una macadura á n' ell.

Guspirejavan en la foscor algunas estrellas. L' ambent de aquella nit era suau y dols. Lluny, de tant en tant ressonava algún lladruch, y sot avall de la negra fosca surtía 'l remoreig joganer y alegre de la riera y la cantúria de las granotas.

—¡Rellamp!—digué 'n Pau tantost arribarem al rieral—¡no hem portat la botella!

—Ja es bona l' aygua—va respondre sentenciosament en Jan que regalant suhor s' amorrava á beure com un matxo.

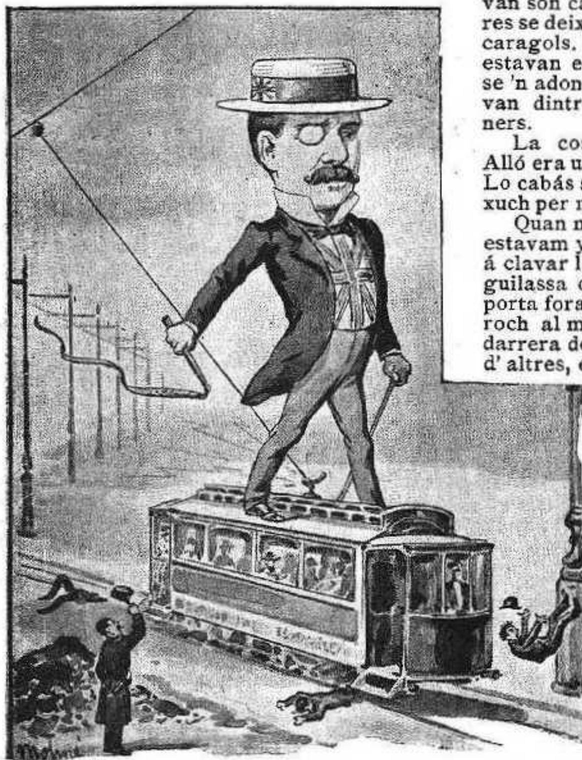
No varem pas gansejar. Encesas las teyas, passejavam la flamarada per sobre l aygua, ab molt silenci. Las granotas que cantant aixarrancadas prenían la fresca damunt dels palets, ab la claror quedavan enlluhernadas, paravan son cant y sense móures se deixavan agafar com caragols. Els peixos també estavan ensopits, y quan se 'n adonavan ja 's trobavan dintre 'l cabás presoners.

La cosa marxava be. Alló era un pescar divertit. Lo cabás se anava fent feixuch per moments.

Quan mes engrescats hi estavam y jo 'm disposava á clavar la fitora á una anguilassa com una barra de porta forana ¡paf! peta un roch al mitj de la gorga y darrera de aquell una colla d' altres, espessos com pluja menuda. Un roch com el puny arrabassá la teyera de las mans de 'n Pau la qual cayent á l' aygua ab gran xiuxiuhera se apagaren las teyas y quedarem á las foscas.

Jo cercava á las palpentas el cabás del peix en mitj de aquell foch granejat, pero sol-

El gran destructor y conquistador de Barcelona (per *M. Moliné*).

¡Pas al inglés!

zament vaig trobar un roch que 'm petá al bell mitj de la carcanada.

Fugir va ser l' únich remey.

Ens entaforarem pel mitj de las bardissas, jonchs, canyas y sálichs que creixian vora 'l rieral, depressa, depressa, fins á ser lluny de aquella malehida pedregada.

—¿Quí eran?—Si, vagin á saberho. Una bona colla devían ser donchs feyan molta garjola.

—Ara 'ns robarán el peix—deya ab rabia 'n Jan.—Vull sortir fins á las envistas.

Se 'n aná. Al cap de un rato varem sentir un soroll de ferramenta y un crit que 'ns va esferehir.

—¡Corréu, veniu,—cridava á mitja veu en Jan — soch aquí, cuytéu!—

Varem anarhi y 'l trobarem á la vora de una feixa de melca. Se havía agafat ab una trampa, parada sens dupte per amarrarhi alguna llebra. Ab traballs y penas varem treurel del apuro. La sanch li brollava de la cama, y á regalims baixava fins á la espardenya que 'n quedá vermella. Fent claror ab cerillas, li arreglarem com poguerem, deplorant aquell incident desgraciat.

Fet y fet havía passat temps y quan ens 'n adonarem ja la claror del día avansava per l' espay inmens y las montanyas despullantse de la fosca anavan apareixent ab sas magestuosas formas.

Varem escoltar y res mes varem sentir que la canturia de las granotas y 'l remoreig de l' aygua del rieral. Varem tornarhi. Las teyas nadavan en la gorga; la saca buyda, la teyera esclafada. Lo cabás també hi era, pero en compte de peix, per mofa, aquells murris, hi havían fet unas feynas poch olorosas.

—Si qu' hem fet bona pesquera!—deya 'n Jan tot coixejant.

Y tots tres, un darrera l' altre, afadigats, decandits, mitj molls y ab lo cor trist, anarem pujant, pujant aquella costa abrupta, mentres lo sol saltava rialler de un turó á l' altre, sembrant polsina d' or per las boscurias y 'ls aucells se rebejavan alegres en sa llum.

Quim Artigayre

Intermedi (per *V. Buil*).

En su lugar descansen.

UN ÈXIT (per *J. Lluís Pellicer*).

—¿Veus? Ja t' ho deya que 'ls barrets agradarian...

FULLA D' ALBUM (per *Ll. Masriera*).

Flor de pensament.

A TOTA LLUM

El nas afilat
la ullada vidriosa,
els llabis aixuts,
tot óssos al rostre;
extés sobre 'l llit
de la quadra fonda,
sos darrers moments
coneix que s' escolan.
Bé l' ha vista prop
la Mort moltas voltas....
¡Fa tant y tant temps
que al Hospital colga!
Prou la sent venir
freda, silenciosa:
y ara ve per ell,
per ell: li demostra
la intensa fredor
que ja li embota
las estremitats
y al cor se li acosta.
No té, no, ningú
del llit á la espona;
com si fos un bort
sol y vern se troba.
Els altres malalts
prou feynas els dónan
al *hermano* vell
y á la pobra monja....
El metje l' ha vist
no fa pas mitja hora,
y ni l' ha polsat:
sols ha donat l' ordre
de ferli injeccions
de morfina, dobles.
¡Cóm li bat el cor!
¡Cóm bada la boca!
Revanxina els dits
estirant la roba.
El rogall penós
li núa la gola....
¡Oh! ¡ja 'l te! ¡ja 'l te!
Sent de sas manotas
la glacial pressió
que lo pit li esbotza.
Els ulls aclucats
per darrer cop obra,
li minva el panteig,
sas mans se desclouhen,
que als llabis se sent
besadas febrosas....
¡Es el Sol! ¡El Sol,
tot vida, tot forsa!
Vé pe'l finestral
en ruixada hermosa,
s' extén sobre el llit,
ab las parets topa.
Tot maurantli el cos
al capsal s' ajoca
com si li parlés
ab veu misteriosa,
de passats amors,

de penas confosas,
de esfumats ideals,
de regióńs ignotas....

A. LLIMONER.

NOTA VIVA

Dalt del cel blavíssim un sol espléndit llumena 'l món, donant á totas las cosas tons virolats y alegres, com si talment la terra estés de festa... y es cert, puig lo bon temps s' acosta. Passeig amunt s' allargan las fileras dels arbres, encare sechs y nusos, pero no tant tristos com al hivern... sembla que vulguin dirnos que ja es vinguda l' hora de la brotada, mentres lo sol estampa á terra llurs entrellassadas brancas, dibuixanthi estrambótichs arabeschs... Lo rodar dels cotxes y dels carros y 'l potejar dels caballs y 'l drinch de llur cascabelleig fa avuy una remor que sembla més alegre que la d' altres días.

FULLA D' ÁLBUM (per *P. Roig*).

Al aguayt.

Lo semblant de la gent que va y ve atrafegada es també més rialler, més alegroy que may, y son més francas, més aixordadoras las rialladas y 'ls crits de la quitxalla de *senyors* qu' amunt y avall del ample y assoleyat passeig corra ab cércols y pilotas, mentres los més xiquets se gronxan cofoys en brassos de llurs didassas...

Tot d' una, com vinguda de terras tristas, atravessa l' assenyorit passeig una gran colla de pobres esguerrats bò y fent sonar instruments tan esguerrats com ells mateixos... quì una flauta esquerdada, quì un fiscorn tot plé de bonys, y arman tots junts tan forta saragata que la gent se tomba sorpresa á mirarlos: uns somriuhen y passan depressa; altres, molt poquets, 'ls hi fan almoyna... perqué, cal saberho, aquesta colla d' homes, entre quins ni un sol n' hi ha de ben sencer, son pobres, molt pobres, d' aquests que si volen viure han de demanar caritat als altres homes, germans seus... Y, com que 'l Carnaval es prop, han disfressat llur miseria, pera fer més llástima á la gent, ab quatre pellingos de colors ben llampants; uns duhen las calsas vermellas y blava la casaca, altres la duhen groga, altres verda, y tots al cap hi portan uns barrets estranys guarnits ab llassos esfilagarsats y ab plomas rebregadas... Y aixís, en filera miserable, atravessan l' ample passeig, sota aquell sol alegre d' un jorn de primavera...

Pera véurels passar y sentir la música tota la quitxalla para sos jochs, pintantse gran estranyesa en los ulls un pam oberts de nens y nenas, puig no entenen llurs capets, ignoscents de las miserias del món, lo qu' alló vol dir... Mentrestant, las didas y maynaderas, fent amples rotllos, veuhen com els pobrets s' allunyan coixejant, coixejant y se 'n riuhen desvergonyidas...

RAMÓN POMÉS

PENSAMENTS

Si totas las donas portessin els pensaments escrits á la cara, no n' hi hauría cap que tingués una sola amiga.

—

Un home desenganyat se torna boig; una dona, dolenta.

—

Tres son las cosas que portan á las donas al precipici: las amigas, l' enveja y els miralls.

—

Per conéixer als homes s' hi ha de tractar; per conéixer á las donas s' hi ha de renyir.

—

Deixant apart la virtut, sempre treurá mes profit del mon una dona callada qu' una coneguda per seductora. Sempre es mes fácil tallarse ab un ganivet que no talli que ab un d' esmolat.

—

Los fets dels tontos instruheixen als malvats; los fets dels malvats instruheixen als sabis.

—

Molts tontos no son enganyats per ésser massa tontos.

—

A un home cobart, l' espanta 'l morir; á un valent, el viure.

—

En moltas ocasións veureu ignorants que ab una deshonra creuhen honrarse.

Lluís Campanyá.

El génebo xich (per *Cilla*).

Una marxa ben xu'esca, un argument molt confús,

notas y galls... molta gresca... y acabat amén Jesús.

ACUDITS

A un pagés que havía passat una temporedeta á Barcelona, li preguntavan al séu poble qu' era lo que li havía agradat mès de la ciutat, y ell va dir:

—Un *trayatu* que hi vaig anar y que feyan "l' *ou du* de la Africana."

—

Dos aficións únicas tè en Carlos: la cassa y la lectura.

Y las porta fins á tal extrem que quan vol pendre xocolata exigeix que aquesta siga comprada á ca 'n *Cunill* y 'ls melindros á ca 'n *Llibre*.

—

En Joseph va toparse ahir ab en Saldoni que venía d'Horta portant mes de una carnicera de tocino.

—Hola Saldoni, ¿com ho passas?

—De *matute*, noy.

JUMERA

CANTARELLAS

L' únich medi d' obtenir
pau á casa en sent casat,
es deixar sempre á la dona
fer sa santa voluntat.

—

Si un solter de serho 's cansa
sempre pot cambiar d' estat;
un casat ja pot cansarsen
que casat s' ha de quedar.

—

No 't deixis afalagar
ab paraulas massa tendres:
pensa que la estimació
se te al cor y no á la llengua.

—

Si al negarte un petó observas
que se 'n riu per sota 'l nas,
ja veurás com, si insisteixes,
tart ó d' hora te 'l fará.

—

No pots figurarte, hermosa,
lo trip trap que 'm sento aquí,
quan me miras d' aquell modo
que tú sabs y jo vull dir.

—

Quan ballavau l' altre día
tú y aquell xicot tant gras
¿qué teníau por de caure
qu' estéssiu tan agafats?

J. F. BUSQUÉ.

PESCADORA (per *J. Blanco Coris*).

Quan fica 'ls peuhets al aygua
no es estrany que agafi peix,
els te tan blanchs y tan monos
que li serveixen d' esqué.

LAPSUS

En una fonda.

S' ha entaulat un senyor per un esmorzar y al mateix temps que 'l mosso li acaba de cantar la llista dels plats del día, un d' aquells venedors ambulants que tot ho segueixen, acostantse á la taula li diu casi á cau d' orella:

—Boquillas, gemelos, pipas, botonaduras, armilleros...

Lo senyor mitj distret dirigintse al mosso que s' ha quedat esperant las sévas ordres:

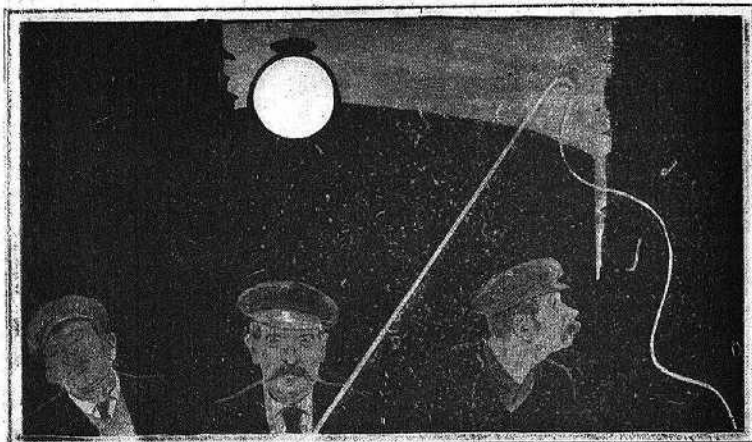
—Pórtam *armilleros* saltats.

ANTONET DEL CORRAL

¡OH, L' AMOR! (*)

Ilustració de MARIANO FOIX

Lo llargarut y negre carruatje 's tambalejava y cruixia al atravessar lo carrer del Sant Sepulcre, ple de clots y de roderas. Dalt del pescant, aixoplugat dessota de una gran capota de gutaperxa un home guiava entonant entre dents una cansó canallesca: un altre feya una bacayna apo-

yant cap y espatllas en un ángul del pescant, y un tercer mitj clucant son únich ull, puig era borni del esquert, procurava llegir, al través de la foscuria, órfena de llums, los números de las casas per davant de las quals anava passant lo vehícul, de qual fanal vermell, fixat al cim brollava una claror rojenca iluminant débilment la tristesa del carrer.

Balancejantse sens parar, y de tant en tant cruixint com si s' anés á rompre, deixant á son pas l eco de un soroll somort de caixa buida, lo cotxe tirat per dos caballs negres y esllomats arribá al peu de una casa de aspecte miserable senyalada ab lo número 103, qu' era 'l que 'l borni anava ataleyant, y á un xiulet del cotxero 'ls dos animals s' aturaren de sopte, com ho haurían pogut fer á subjectarlos una má de ferro.

Saltá 'l borni del pescant, y 'l que guiava agafant lo bras del que dormía y sacsejantlo ab violencia:

—¡Ala, Daniel!—exclamá—*arriba!*... ¡Malehit sigas tú y la teva eterna borratxera!... ¡Ala! *Arriba,* dich! ¡Gandul, més que gandul!

L' home no 's despertava, pero al etjegar lo cotxero un renech dels mes recargolats, obrí 'ls ulls, se 'ls fregá una bona estona, mirá ab estupidés al seu company, y de prompte, sense dir un mot y com obehint á una costúm, baixá del carruatje, ab perill de rompre's la crisma sobre las llosas de l' acera.

Mentres tant lo borni havía donat ja tres truchs forts ab lo pica-portas de la miserable casa, y pel balcó del pis ters havía tret el nás una dona, que digué:

—Vá desseguida!

La qual al poch rato apareixía en lo buyt de la porta de l' escaleta, mal

(*) Traducció catalana de *J. Roca y Roca.*

vestida, desgranyada y ab un llumet d' oli á la má dreta.

—Vostés serán els encarregats d' emportarse'n al difunt?—preguntá á n' els del cotxe, després de haverlos saludat.

—Els mateixos—respongué un dels tres.

—Donchs, quan tinguin gust...—barbotejá la dona, sense terminar la frase.

Y ella, 'l borni y 'l borratxo, atravessaren l' entrada y escalas amunt tots tres, lentament, la dona davant fent llum, plena de cellas, ab las faldillas curtas, ensenyant las camas y unas mitjas foradadas. Pujava 'l borratxo emparantse ab una má de la barana de l' escala, fent tentinas y parlant tot sol, discutint ab si mateix ó tal volta ab fantasmas ó enemichs quimérichs que li feya veure l' alcohol. A la esmortuhida claror del llumet d' oli tenían tots tres la grogor indefinida y esferehidora de las figuras de cera y las sombras de llurs cossos projectadas sobre las parets de la caixa de l' escala pareixían horribles mónstruos, sers pertanyents á una generació extingida y deforme.

Al arribar al pis tercer, la dona pitjá una porta pintada de color de mangre, y després de haver passat per un corredor llarch, entraren tots tres á una sala gran, rectangular, en la qual hi havía sis ó vuit cadirotas atrotinadas y plenas de drapots, una calaixera de caoba tan gran com antigua ab sobre de mármol damunt del qual s' hi veyan una olla de terrissa, algunas ampollas de vidre ab líquits de distints colors, una xeringa d' estany, una cotilla vella y greixosa, la imatje de un sant manco dels brassos y uns vendatjes tacats de sanch seca y negrosa. Al fons de l' habitació, damunt d' un llit de ferro molt alt, molt vell y molt brut hi jeya estirat, cubert ab un llansol lo cadávre de un home, á lo que semblava inflat... Penjava sobre 'l capsal un retrato de Garibaldi y dessota del llit una gibrelleta sense nansa exhalava unas fortors..... En las parets s' hi destacavan mitja dotzena de grabats al acer, representant distints epissodis de la passió de Jesucrist, y en un dels ánguls de la sala, á terra, una gallina seca y mitj pelada dormía ajocada dintre de una gabia de fusta. La llum de una candela de seu iluminava l' estancia.

Los homes del furgó agafaren lo cadávre per sos dos extrems, lo tragueren del llit y per referse del esfors de haverlo alsat á plom, com també pera poderlo agafar mellor, lo deixaren á terra, al bell mitj de la sala.

Notant el borni que, al moure 'l, una viscositat negrenca que devía exirli de un ó mes orificis de la cara havía tacat la tela ab qu' estava embolcallat preguntá á la dona de quina malaltía havía mort aquell home.

Una esgarrifansa recorregué tot lo cos de la interpelada, la qual girant-

se d' esquena al llum, en lloch de respondre, mostrá la papeleta de defunció extesa pel metje de la Casa de Socorro.

El borni sols per curiositat llegí 'l paper y preguntá:

—Era 'l seu marit?

—Si, senyor,—digué la dona fent un singlot que volía ser un gemech.

Quan los del cotxe tornaren á agafar lo cos del difunt per emportársele'n, una nova onada de such viscós tacá de nou lo llensol.

—Recristina ¡y com escup aquest mestre!—exclamá 'l borratxo, buscant un tros de tela neta, pera carregar ab aquell bulto sense embrutarse 'ls dits.

La viuda, sempre d' esquena al llum, y de manera que la séva sombra caygués sobre l' envoltori mirava als dos homes, inquieta y ab mal contingut recel. Li tremolava 'l llabi inferior y una ratxa de vent que s' havía introduhit en l' estancia per l' entre-obert balcó la feu extremir.

Tenía 'l pel roig, la pell de la cara blanca y fina, gran la boca, lo nas carnós y abultat, prims y descolorits los llabis. Era ampla d' espatllas y la seva sina voluminosa y trencada li queya sobre un ventre gros y arrodonit Estava embrassada, y com sia que portés las faldillas extremadament curtas, els del cotxe, de genollons junt al cadávre pera arreglarli la mortalla li veyan las camas primas y garrellas.

L' incerta llum primera del matí penetrant per l' entre obert balcó omplenava la sala de trista y soporífera melancolía. Pero la viuda no 's donava compte de això: lo que en tals instants la preocupava eran los llastimosos clapits de un gos, que allá al lluny semblava queixarse.

—Fássins llum—digué 'l borni á la dona, en tant qu' ell y l séu company, ab lo cadávre als brassos, disposávanse á sortir.

La viuda prengué la candela y alsantla quant pogué seguí als dos homes, tremolenca, silenciosa.

Guanyaren l' escala. Lo borratxo fent tentinas jurava y perjurava qu' en tota la seva vida havía carregat ab un mort tan feixuch com aquell. Per ser l' escala molt estreta 'l descens se feya difícil, pausat y sumament penós. Al arribar al replá del primer pis, y per exigirho en Daniel prengueren descans. Pel rostre dels dos homes relliscavan térbolas gotas de suor, y la viuda, en lo replá de mes amunt, seria, silenciosa, adusta, no treya l' ull de dessobre del cadávre, puig li semblava que continuava inflantse. Ab la llum á la má dreta y la mirada fixa sobre 'l mort procurava dissimular la impaciencia y 'l tremolor que la dominavan. La séva sombra

projectantse en la paret semblava la silueta de una bestia extranya. Per haver perdut una lliga-cama, una de las mitjas li havía caygut al garró fins al turmell, y notant que 'l borni al ajupirse li mirava las camas, ab la má esquerra s' apretá las faldillas contra las cuixas, y no per pudor, sino per un' altra causa.

Reanudada la marxa, poch temps després lo cadavre era colocat al furgó al bell costat de un altre difunt també sense caixa y de un sach de restos humans procedents del anfiteatre anatómich del Hospital. Prompte arrancá 'l cotxe y partí tambalejantse y cruixint. La viuda al observar los trontolls del vehícul, pensá sense volguer que 'l séu marit y l' altre mort que anava á n' el furgó toparían ab el cap tot lo camí, y fins li semblava sentir un ruido sort y esponjós...

Quan ja 'l cotxe 's perdía de vista al cap-de-vall del carrer, la viuda s' aixugá la suor de las mans passántselas per las ancas, s' arreglá las greñyas ab quatre esgarrapadas y somrient y alegre com si li haguessen tret un gran pes de sobre se 'n pujá escalas amunt.

Ja en sa habitació altra volta, s' encaminá á una porta que hi havía al fons del pis, y en veu baixa, casi aplicant los llabis al pany, digué:

—Antonet... Cuyta, surt... Ja pots sortir.

S' obrí la porta y aparegué un home groixut, molt moreno, morrut, de cara estrafalaria y repugnant y qual característica era com si diguessim l' expressió simbólica del terme del home y 'l comensament del porch.

Al veure'l la dona li tirá 'ls brassos al coll y en un arranch de passió fonda y salvatje 's besaren á las galtas, á la boca, á la nuca, com sers verdaderament felissos, enamorats...

—¿Y ara qu' hem de fer?—preguntá l home algún tant intranquil quan deixaren de petonejarse.

—No res—respongué ella.—Acabat amén Jesús. No s' ha descubert res... No hi pensém més.. Ala, á dormir. ¿No tens son, ratolí méu?

Per tota resposta ell li dirigí una mirada plena de lascivia que la feu extremir. Y esperonats per un desitj bestial comensaren á despullarse, en mitj del silenci de la matinada, al peu mateix del llit hont lo difunt pochs moments ans jeya estirat.

Prompte ella s' acomodá, com en un niu, en lo clot que 'l pés del cadávre havía imprés en lo matalás, y ell apagá 'l llum y pujá al llit.

Y s' amaren.....

....

....

....

¡Oh, l' amor!... Noble passió ¡benehida sias!

ADOLF MARSILLACH.

—————•○•—————

LA BRUIXA

QUENTO

Tot son vuyts y nous
y cartas que no lligan.

Fosca, fonda y molt estreta,
hi ha una petita escaleta
en un rónech carreró
de tan fantástich aspecte,
que 'l mirál 'l fa mal efecte
y 'l passarhi sol, fa pó.
En lo quint pis de l' escala,
que per alt cap mes l' iguala
perque es un pujar etern,
viu una vella arrugada
que, per lletja y mal carada,
sembla un tipo del infern.
Lo seu quarto está á las foscas;
tot junt sembla un trenca-closcas
difícil de endaviná;
tot brut y molt plé d' aranyas,
guarnit de cosas estranyas
posadas per 'quí y per 'llá.
Per 'quí un Sant Cristo ab faldillas,
per 'llá set ó vuyt cerillas
y un coci per fer perfums,
y en la paret hi ha un retrato
d' un que 's tirava 'l barato
y ara es guarda de consums.
Damunt de duas tauletas,
hi te varias ampolletas
y un pollastre viu plomat,
dos jochs nous de cartas grossas,
polvos en set ó vuyt bossas
y un gat negre embalsamat.
Tot es fosch; tot es misteri.
Alló fá perdre 'l sanderi
al home mes aixerit;
unturas, ungüents, pomadas,
mil cosas entremescladas
y un ciri vert tot guarnit.
La vella arregla sas eynas,
y entregada allí á tals feynas,
sent que trucan al seu pis;
corra á obrir molt presurosa
y entra una dona plorosa
que á la vella parla aixís:
—Encare que 'm vejeu jove,
me 'n passa una com un cove,
per 'xó us vinch á consultar,
puig m' han dit que feu miracles
y qu' en res trobeu obstacles
en aixó d' endavinar.
—Ja t' ho conech, diu la vella;
qu' es mala la teva estrella
tas senyals ho diuhen bé.
Esplícam tot lo que 't passa;
esplícamho bé, ab catxassa,
y jo t' ho endavinaré.
—Feya dos anys que m' estava
ab en Tits, á quí estimava
ant com se pot estimar....

IMPRESIÓ (per *J. Cardona*).

Flor de prat.

EN LO TOCADOR (per *N. Vázquez*).

L' últim cop de má.

UNA CURIOSA (per *R. Miró).*

—¡Qu' es bonich el mon vist per una escletxa.

PESCADOR DE GANGAS
(per *F. Gómez Soler).*

—A la disposició de las noyas macas, y de las vellas també... si tenen quartos.

M' ha fet una picardía;
tot d' un plegat, l' altre día
sense dir ré, m va deixar.
Després de mil sacrificis
reportantli beneficis,
no m' ha dit ni ¡adeu siau!
deixantme á mí, ab sas tramoyas,
sense roba, sense joyas,
sense honor y sense un clau.
—¿Donchs que vols fer? diu la vella;
y furiosa respon ella:
—Que vull fer? ¡Ferlo patí!
—Donchs, no 't donguis ja mes pena.—
Las cartas prompte remena
y li diu: —Deixaho per mi.
El dos.... el cinch.... ja m' entero!
Li farém ballá 'l bolero,
el quatre de bastos, ¿veus?
el set.... el nou.... van dos basas....
Ara surt el rey d' espasas;
patirá de cap á peus.
Si vols que no tinga cura,
portarás la raspadura
de quan se fassi afeytá;
jo m' arreglaré una cosa
y no 't vindrá á fer mes nosa.
Jo 't juro que patirá.—
Se 'n va corrents la minyona
y entra, al cap de poca estona,
á la casa d' un barber.
Casi á parlarli no gosa,
pero li diu, temorosa,
si eix favor li voldrá fer:
—Quan vinga aquell á afeytarse,
fassi 'l favor de guardarse
tot lo pel en un drapet.
Dilluns vindré jo á buscarlo....
mes sobre tot, al guardarlo
també guardim lo secret.
Lo barber, prou que l' escolta,
pero aixís que ha dat la volta,
ja no hi pensa, ¡tant se val!
puig en vigilia de festa
quan una barba te llesta
tan sols pensa en cobrá 'l ral.
Lo dilluns no hi fá pas falta
la xicota, y molt s' exalta
al trobá al barber sorprés,
y, ell, per sortir del apuro,
li diu.—El guardo; li juro;
¡vaya, no faltava més!
Tot seguit puja l' escala
y á un bagul que te en la sala,
afayta ab molt dissimul,
baixa al cap de poca estona
y li entrega á la minyona
pel del cuyro del bagul.

....

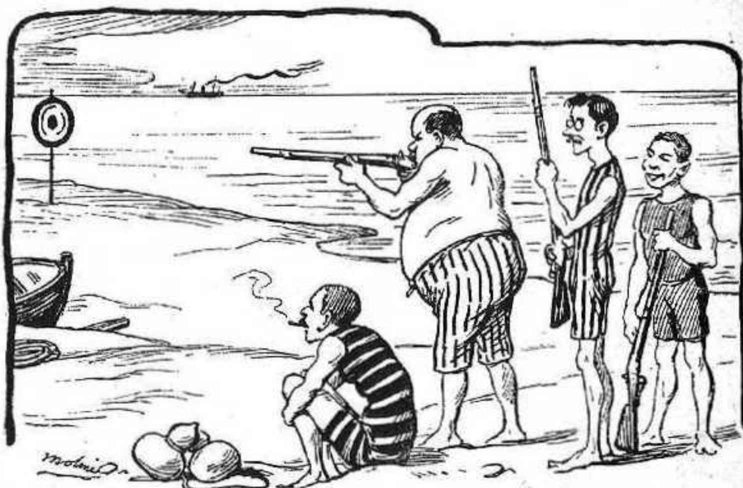
A la nit del següent día,
el barbé en lo pis sentía
com un infernal brugit;
á son soroll se desperta

tot seguit se posa alerta
y esbarat, salta del llit.
Als vehins demana aussili,
hi entran alguns ab sigili,
y ab terror veuhen aquets
que 'l bagul molt fort saltava
y furiós tot s' estrellava
contra 'l sostre y las parets.
La bruixa en sa casa reya,
y á la xicota li deya:
—Ja hem conseguit nostre fí.—
sense pensá en sa fal-lera,
com que 'l pel del bagul era,
que al bagul feya patí.

EUSSEBI BENAGES.

DURANT LO PASSAT ISTIU (per *M. Moliné*).

Per si hagués vingut en Watson
ab la Esquadra á moure gresca
els banyistas s' ensajavan
prenents'ho molt á la fresca.

GENI Y FIGURA...

Trobantse un avaro als últims, per allá 'ls encontorns de Nadal, demanava á Deu ab molt fervor, que si volía disposar d' ell, no 'l tregués del mon fins passat festas.

—¿Y axó? ¿per qué?—va preguntarli un de la familia que l' assistía.

—¿Que no veus—vá respondre—que si 'm duyan al cementiri un de aquets días, els enterramorts me podrían presentar la décima?

PEP COSTA

Una amiga del sport (per *Apeles Mestres*).

—¡Ay Senyor! No es pas án' els camins mes dolents ahont he sufert las pitjors caygudas!...

LA REUNIÓ DE LA TIPLE

Ilustració de F. Gómez Soler

—*Avanti, avanti, signore... maschere. Avanti, avanti...*

Aquesta era la frase ab que l' Escoti, la gran soprano de la temporada, rebía á sos amichs aquella vetlla.

Ni temps tenían aquets de treures l' abrich y de dar la má á 'n en Petroff, l' amich de l' Escoti, que del fosch passadís que servía de antessala sentían ja aquells *avanti, avanti*, pronunciats ab veu sonora y vibrant, per l'amable tiple, des del próxim menjador Y tot seguit, á dins, uns dotze homes esclafían á riure estúpidament y entre llurs riallas es sentía també la de la cantant; sino que la d' aquesta era ménos espontánia encare que la dels altres; una rialla trencada, nerviosa, com arrancada á la forsa, d' un esperit qu' estava ben lluny de tindre ganas de riure. Sí; perque l'Escoti comensava á estranyar l' ausencia de sas *amigas* l' Escarlati y la Bordoni.

—Las indecents! Las pochs modos! Això ja es massa; no 's pot aguantar! ¿y de qué 's burlan aquets ximples? Com si jo estés en ridícul! Es á dir que no entenen la meva brometa? Per ventura no som á carnaval? Ne vé algú de disfressat? Donchs, ab un *signore maschere* ¿no vull dir, no dich d' una manera ben enginyosa, qu' estich disposada á aceptar totas las bromas, á concedírloshi tota la llibertat de la disfressa, á no ofendrem de res de lo que 'm diguin?

—*Avanti, signore maschere, avanti!*

Y orella alerta, l' Escoti tot era guaytar si arribavan l' Escarlati ó la Bordoni. Pero, tot seguit, si ressonava una altra veu d' home per allá 'l corredor, los del menjador tornavan á esclafir á riure, y 's tornava á sentir entre aquestas riallas la rialla convulsa de la soprano, mentres son estimat ajudava al nou vingut á treures el paltó y 's desfeya en cumpliments ab cara alegre y expresiva, y 'ls ulls plens de satisfacció pe 'l enginyós acudit de la hermosa Escoti. "¡Si tenía unas sortidas!„

Llavors, entrá 'l més ignocent dels invitats, un poeta que, en somnis, adorava á la cantant y que, despert, no podía aguantar la seva mirada sens tornarse roig. Convidat pe 'l *tenorino* Petroff de qui s' havía fet amich sentintli cantar cansons populars russas que deya admirablement, lo poeta anava allí cregut de veure en l' intimitat y en roba d' estar per casa aquella Lucía, aquella Norma, aquella Aida, aquella Mignon adorada

des del palco. En Petroff li havía parlat d' una vetllada íntima, y aquellas riallas tan fortas y tumultuosas estavan delatant que allí hi havía molta gent. Per axió va entrar tot encongit, y en havent dat la má á l' Escoti més roig qu' una nena vergonyosa, va retirarse al peu de la porta, pintánseli á lo llarch d' aquella cara de bon minyó que tenía, l' emoció amarga de la decepció qu' estava passant. Des d' allí dominava aquell menjadoret despintat, pobrement amoblat y més plè de fum qu' una taberna. L' hermós bust de la matrona italiana ni 's destacava casi d'

aquell fondo boyrós, velat pe 'l fum y trencat pe 'ls brassos dels comensals que s' encreuhavan pe 'ls ayres passantse la sucrera, las tassas de thé, los sandwichs, la caixeta dels puros, un misto encés voleyant com un foch follet. Y las miradas esbarriadas del poeta anavan d' una cara á l' altra, sens trobarne ni una tan sols de coneguda. Tots aquells pocas soltas de rialla estúpida formavan una barreja estranya de nacionalitats, d' edats, d' educació: los uns vestían frach ab roseta y tot al trau; d' altres levita, alguns *jaqué* y fins n' hi havía d' americana. Aquí parlavan francés, allá rus, l' un catalá, l' altre castellá, y quan la conversa 's generalisava, l' italiá, malmés pe 'ls que no ho eran, s' atrevía sens tò ni sò á lluytar ab l' accent vibrant y hermós de la florentina.

—*Avanti, signore maschere, avanti!*

—Que salada! que graciosa qu'es!—tornava á repetir en Petroff, tot encisat, y encaixant ab els qu' acabavan d' entrar.

Justament eran tres periodistas coneguts del poeta, qu' en Petroff va cuytar á presentar á la cantant ab una consideració marcadíssima, la consideració servil que 's rendeix al déspota.

—*Oh, bravi, bravi!* Quina honra pera nosaltres, quina satisfacció pera la Sra. Escoti. Havéu estat sempre tan amables ab ella....

Y tot d' elogis ab lletra de motllo van ballar llavors pe 'ls ulls de la Sra. Escoti.

Tres nouvinguts van corre además á saludarla: lo barítono Rosetti, un homenás, ample d' espatllas y fesomía de gall, virilment reforsada per una

gran barba negra y llustrosa; lo tenor Compagnuoli, rodanxó y panxudet, qu' ab un cop de ventre va fer tremolar una tauleta, passant; y 'l diputat Bonvehí també bastant revingut, y que, ab tot y l' entremaliadura que li saltava dels ulls, duya ab molta prossopopeya 'l frach negre, la corbata blanca, los lentes d' or y 'l bigoti y péra.

Llavors tocá al poeta la tanda de pendre el thé, qu' en Rosetti 's va apresurar á servir als periodistas al peu de la porta ab aquell, mentres qu' en Petroff continuava son paper de layron, estirant mánegas, apilant barrets, anunciant als qu' arribavan, des d' aquella porta per hont s' escapavan las grans riallas, y las grans glopadas de fum espès y sofocant.

Pero l' animació havía anat creixent fins al punt que, l' Escoti ja ni 's recordava del desayre de la Bordoni y de l' altra *amiga*. Tot ho havía oblidat, y ja estava tan alegre com els altres, respirant admirablement aquella atmósfera enmatzinada, sense tossir ni pestanyejar, rebent ab fruició y orgull gens dissimulats totas las miradas més gulosas de sos admiradors. Que, l' Escoti 's sentía en plena possessió de sa bellesa apetitosa, senyora y majora de tots aquells desitjs ab que tan fácilment hauría pogut jugar á son pler no mes fent la mes petita senya, y trobava aqueixa llúyta molt més divertida que no pas la qu' havía de sostindre ab el públich des de las taulas. Son instint femení prefería molt més l' adoració á sa bellesa que l' adoració á son talent dramátich y á sa veu. Sino que pensanthi, la va rependre la rabia de no veures acompanyada de la Bordoni, célebre per la lletjor, y de l' Escarlati tants cops xiulada, que s' haurían mort d' enveja. Entre aquella vintena d' homes, no hi havía més donas qu' ella y sa cambrera, una histérica alta y prima com un esterinyinador, mes morena qu' un cuyro y sempre escabellada y mal vestida encar que no tan lletja qu' impedís al diputat de clavarli, de quant en quant, alguna llambregada de foch, tot estirantse 'l mostatxo.

Lo poeta comensava á entretenirse escoltant á sos amichs, uns burletas que feyan la caricatura de tots aquells beneyts y grossers, quan en Petroff, aprofitant un instant de treva, comparegué planyentse de que s' estessen drets, y 'ls hi demaná que fessen el favor d' entrar á la sala ahont podrían acomodarse mellor.

A 'n aquella atmósfera fresca de la sala, embaumada per la fragancia d' un parell de rams de flors hermosíssims, lo gas de l' aranya feya una llum blanca y de flam quiet. Al entrarhi, los quatre amichs van respirar y deixá's caure al sofá y á las poltronas verdas, experimentant una impresió semblant á la del viatger que d' un wagó de fumadors salta al moll d' una estació: ayre trasparent y sá, espay per moures, quietut pera recullirse. Pero ni boy temps havían tingut pera deixar las tassas qu' aguantavan encare á la ma, qu' un tiroteig de taps d' ampollas de *champagne* los arribá á la orella. Al menjador s' armava una gran gresca.

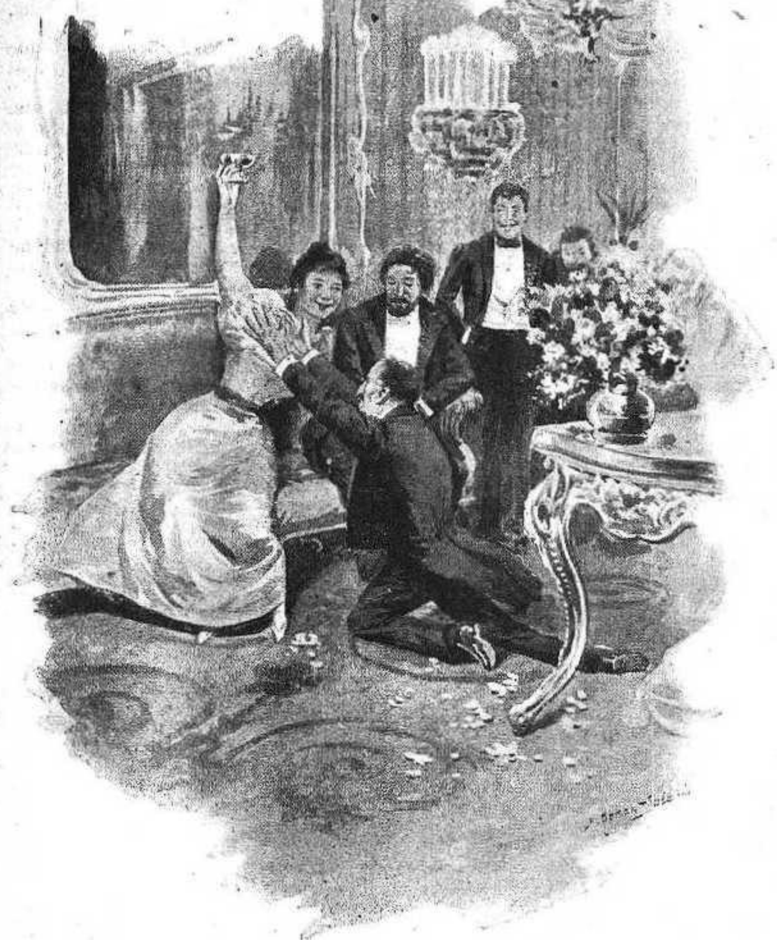
Tot seguit van distingir veus claras, crits, corredissas y, tot d' un plegat, se van veure sorpresos per l' Escoti qu' entrava corrents ab la copa en l' ayre, disputantla ab grans riallas als esforsos d' un vell ridícul que la seguía de puntetas pera héureli mellor. Derrera d' ells, venían tots los demés, en massa, brassejant, cridant, empenyentse com un munt de xicots al entorn de la figuereta. Los llums, el mirall, la taula, tremolavan. Algunas flors se van esfullar, y 'l renou aixordador d' aquells crits va fer gemegar las cordas del piano ab esgarrifansas de dolor. L' Escoti, pantejant de fatiga, encesa de calor, doná una mitja volta y 's va deixar caure al sofá entre 'l poeta y un periodista. Tot ensemps, aquell vellot se vá agenollar á sos peus, fent torce de riure á tothom, fins que l' Escoti, cercant amparo en el periodista, amagá la cara derrera sa esquena, exclamant:

—*Ma per Dio, signor Fontanet, signor Fontanet*!

Y sense mirársel, rient encare á tot riure, abaixá 'l bras entregantli la copa. En Fontanet la va pendre d' una revolada y, boig d' alegría, s' engolí 'l *champagne* ab ayre de triomf, mentres l' Escoti procurava retirar el cap de son amagatall, escapant del contacte de la cara del periodista, que l' havía girada cap á n' ella ab una expresió tota amorosa.

Mes tothom tenía 'ls ulls fits al senyor Fontanet, contemplant l' estranya figura que feya. Era ja un home d' uns seixanta anys, que no podía dis-

fressar, ni á forsa de cosmétichs y tints empegassats pe 'ls cabells y bigoti qu' adornavan son caparró y sa careta de cunill. Petitó, denarit, nerviós, se movía com una fura. Vestía

frach y lluhía moltas joyas. Comerciant rich, anava sempre darrera d' enlluernar á las donas de teatro que volía conquistar ab sa riquesa, y aquesta pretensió diabólica 's traslluía més encare qu' en son empolaynament ridícul, en lo cremell ja agonisant pero sempre en jóch de sos ullets rodóns que li saltavan del cap quant més glatía. En haventhi un xich de quietut, s' aixecá y brindá:

—A la dona! Sempre á la dona, únich anhel de la nostra vida!

Y s' atansá la copa als llabis, replena de *champagne*, y se 'l empassá, mentres aquí y allá cridavan:

—Oh! Oh! Senyor Fontanet, això es massa.... l' únich, l' únich!

—Y sí; la dona, res més que la dona; sempre, sempre!

—Pero quina? De quina edat?

—De quin color?

—Blancas? Morenas?

—Cóm!—respongué en Fontanet—Jovas, vellas, blancas ó morenas, quí negará que totas son bonas, totas l' únich anhel de la nostra vida?

Un gran picament de mans mofeta acullí aqueixas paraulas, mentres que la cantant s' escapava á buscar la seva cambrera pera presentarla al Sr. Fontanet.

Pero y are! Ahont s' ha ficat la cambrera? se preguntava la Escoti, que no la trobava en lloch, ab tot y qu' el seu pis era molt reduhit. Y com tombant el cap, al passar pe 'l corredor, la vegés esmunyirse de la seva cofurna, arrambantse á la paret y seguida del diputat Bonvehí:

—Ah! pi....llet! exclamá senzillament la tiple, esclafint una rialla de bacant al veure la ganyota estúpida de sátir ab la qual volía en Bonvehí dissimular un poch sa vergonya.

Mes l' Escoti, trobant molt natural l' aventura, no 's recordá ja sinó de emportarsen aqueixa cambrera, la Lluisa, á la sala. Com qu' era aragonesa, 's tractava de ferli ballar un xich la jota.

—Ah! Ahont es el senyor... cóm se diu?.... El senyor.... el senyor *Unich Anhel?*—feu l' italiana, sens abandonar l' aragonesa, que la seguía tota encongida, roja, desgrenyada y sornuda.

La concurrencia aplaudí estrepitosament l' acudit de l' Escoti, y en Petroff exclamá un cop més, tot enternit:—Quínas sortidas! Quín talent que té!

Lo tenor Compagnuoli y 'l diputat, que volía fer oblidar sa endimoniadura á la senyora á forsa de gresca, van comensar á buscar á 'n en Fontanet. A l' últim lo van trobar dintre l' alcova.

—Senyora, aquí té 'l senyor.... *Unich Anhel!* No sé qué hi devía fer allí dins.

Llavors, en Fontanet, decantantse, enrera'l cós y ficantse'ls dits grossos de las mans en las aixellas de l' armilla, confessá que.... flayrava; mot que fou aplaudit ab un nou esclat de riure.

Y com després, accedint á un desitj general, se vá posar á ballar la jota ab aquell pal de Lluisa, lo diputat, assentantse al costat de la Escoti, va dirli:

—Sab qué olorava en Fontanet, allí?

La cantant arronsá las espatllas.

—El llit de vosté.

—Ah! No més això?

Si no que la jota, en aquest moment, s' enduya l' atenció de tothom. Tothom tenía 'ls ulls clavats en la balladora que giravoltava continuament, encarcarada com una nina, los brassos en creu, los ulls á terra, l' expressió encare sornuda y d' humiliada, mentres el Sr. Fontanet tot era trontollar y fer tintinas sens poguer seguir el compás ni dar las giravoltas d' aquella dansa vertiginosa é infinita per por d' anarse'n d' oros. Lo públich picava de mans, cridava holé! Y tothom reya estúpidament, fins el poeta que, desde son recó, se contemplava l' escena preguntantse interiorment quina solta tenía alló.

Per sórt, en el moment en que 'l Sr. Fontanet anava á caure marejat, va entrar el barítono Rosetti portant un *ponche* qu' acabava de fer. Lo pianista y la balladora van parar. Calía pendre 'l *ponche* que, segóns deya son meteix autor, era excelent. Ell n' estava tot joyós. En Petroff y la Lluisa van entrar tot seguit, carregats de grans safatas plenas de pastas, y 'l garbuix de miradors se vá desfer en petits rotllos pera anarse acomodant cada hu mellor.

La Escoti comensá á conversar ab un periodista, explicantli la seva historia, una vida de novela que glatía per veure publicada en els diaris.

Criada per son germá, que feya d' ataconador á Florencia, creya que 'ls seus pares eran morts. A quinze anys, al costat de son germá 's feya mitja pesseta de jornal; pero com qu' ella tenía una passió per la música y aborría aquell ofici, s' aferrá á la coneixensa qu' havía fet ab un bon home, qu' á la vegada era un bon pianista, y va abandonar al seu germá per' apendre de solfa. Al cap d' un any, entrava al Conservatori, essent admirat son talent. Van aplaudir sa vocació y la van dedicar al teatro, lo somni de tota sa vida. "Aqueix teatro qu' are maleheixo día y nit!„

—Pero per qué, figuranthi com vosté hi figura sempre tan alt?

—Ah! vosté no sab lo que hi pateixo, créguim. La vida de teatro es espantosa.... Pero, torném, torném, si no li sab greu, á la meva historia.

—Y després va trobar als seus pares?

—Un día, al cementiri de Florencia, un senyor alt y grós y molt ben vestit, topant ab mí 's va parar á mirám'. Jo que 'm poso á tremolar....

—Era 'l pare de vosté.

—Sí; la veu de la sanch....

—Oh! la veu de la sanch!—feu 'l periodista, qu' era tot un burleta.

—El tal senyor, me comensa á mirar molt, se m' acosta, me pregunta com me dich, y 'm demana per favor que 'l deixi venir á véurem. Jo m' hi negava, pero sospitant qu' entre ell y jo hi hagués algún llas estrany, ja que al veurel tremolava tota, hi vaig consentir. Llavors, un día, ell que 'm diu: —"Só ton pare. Ta mare no es morta. Es dins d' un convent. Jo só molt rich. Renuncía al teatre, sepárat del teu company y vínaten ab mí.„

—Y vosté ho va fer?

—Oh, no.

—Oh! Magnífich!

—Pero cóm renunciar jo al teatre, al meu somni de tota la vida? Cóm abandonar al home que m' havía dat la carrera, jo qu' aborreixo l' ingratitut?

Y al dir això, l' artista inflava tot el pit, tirava 'l cap enrera y dava á sos ulls l' expressió orgullosa que prenía al fer la Norma.

El poeta, que desde son recó havía anat sentint aqueixa conversa, s' atansá; pero, un gran aplauso 'ls soptá á tots.¡Entrava 'l gran tenor Stork, l' home del día, la gloria de la temporada teatral. La Escoti, sens poder ni esperar qu' en Petroff, ja enganxat als faldóns de la casaca del gran tenor, l' acompanyés fins al peu d' aquell sofá, s' aixecá y se 'n aná decidida á trobarlo, aplaudint afectuosament ab sas manonas.

Y en Compagnuoli, enretirantse per allí ab l' enveja pintada á la cara, exclamá pe 'ls qu' aplaudían:

—Infelissos! Qué servils!

Després, deixantse caure al costat d' en Bonvehí, li preguntá, pera distreures, si era cert que se 'n anava á Madrid.

—Sí, senyor. Demá marxo.

—A defensar els interessos de Catalunya, eh?

En Bonvehí 's va engallar tot y, al cap d' un moment:

—Millor diríam els interessos de la civilisació—feu.

Y com el tenor Compagnuoli 's quedés tot callat davant d' aqueixa idea que li semblava grossíssima, el diputat lo va deixar pera empendre al pianista:

—Dígui, donchs, y la seva ópera?

—No ho sé, no ho entench, me la van retardant sempre. Desconfío de tothom.... Axís es que jo agrahiría á vosté que....

—Pero cóm!—exclamá en Stork, ficanthi cullerada.—Es á dir qu' encare 's fá ilusións? Ay, pobret! donchs vosté no sab lo que passa. Tot s' ha acabat. Van á tancar el teatro.

Casi tots van corre á enrotllar al tenor, atropellantse.

—Cóm? Qué diu? No fassi bromas!

—No es broma, no—cridá en Compagnuoli—Prou es ben cert. Y res; ha arribat lo qu' havía d' arribar ab aquets salaris tan crescuts; la bancarrota.

—Calla, tú, ximple!—exclamá 'l gran Stork.

Y ja seguint el camí emprés, va comensar á contar una pila de fets inverossimils, que tots sos companys escoltavan grochs de rabia y de por "Ah! l' empressari, l' empressari! Miserable! prou que 't coneixíam, ja! Estafota, pillo, perdulari!„

—Pero si ja os ho dich, cobrant semblants mesadas! ...

—Calla, calla, tú! Al menos sabessis dissimular l' enveja que se 't menja. No son las mesadas, no; los cantants dolents son los que fan tronar una empresa. Recórdat del Radamés que vas fer abans d' ahir .. ¿Ja no 't recordas de la xiulada que....

—No 'm xiulavan á mí, qu' era á la senyora.

—Cóm?—saltá la Escoti, cloguent els punys, els ulls com dos mistos, tota blanca y amenassadora, mentres en Petroff li treya de la vora á empentas y cops de punys l' insolent.

Los periodistas, el diputat, el poeta y fins en Fontanet contemplavan alló tots aturdits, quan, de sobte, el gran Stork esclafa á riure, agafa á l' Escoti per la cintura y, fent senyal al pianista, 's posa á ballar ab ella furiosament, cridant:

—Babaus! y que 'n sou de babaus, Mare de Deu!

Y tenor y tiple desaparegueren ben prompte de la sala, emportats per l' empenta del wals, y apretats l' un contra l' altre com una parella d' envelat.

En Compagnuoli y en Petroff, qu' havían ja fet las paus, tornavan de brasset molt amichs.

—Está be!—exclamá, mort de riure, 'l diputat, al véurels.

Mes, en Fontanet, que s' havía imaginat ja desempenyar el paper de testimoni en el desafío, deya qu' aquella reconciliació era una cobardía. Y pera oblidar una impresió tan dolenta, eixí de la sala á veure ahont parava la Escoti.

—Qué busca, qué busca?—li va preguntar el barítono, penjántseli al bras y parantlo á la porta de la cambra ahont seguía ballant el gran tenor.—Que busca á 'n en Petroff? Aquí 'l té.

—Ah! Carat! y que bé faría el Mefistófeles, vosté.

—El Mefistófeles? Ca, no; el meu paper, en el Faust, es el de Valentino.

—Bé, vaja, bé! Aném, aném á trobar á 'n en Petroff. Y que 'n es d' aixerit!

En Rosetti somrigué irónicament, y en Fontanet, seguint en la seva, afegí:

—Y bé, que 's diverteixin, oy?

—Ay, Petroff—va fer en Rosetti al topar ab ell—si are 'ns haguessis sentit! El senyor creu que te l' están fregint.

—Ep! ep! Jo no hi dit tal; dispensi.

—No s' hi amohini, senyor Fontanet, no s' hi amohini. Vosté ja sab que 's troba entre gent com cal, vritat? Altrament, no hauría pas vingut, oy?

—Enhorabona! Axó meteix.... Molt bé. Si no qu' aquest senyor, veig qu' es un plaga.

—Y sí, home, sí. L' amich Rosetti sempre está de broma. Massa qu' ho sè.

—Be—saltá aquest—me sembla qu' encare hi ha *champagne* per destapar ... Aném, aném al menjador.

Y com que 'l pianista seguía encare toca que toca, aixordant ab el seu

wals, y la parella no eixía de la cambra; en Fontanet, treyent foch pe'ls ulls, se 'n anava á plantarshi á la porta, quan tot d' una, en Stork li pega empenta y parantse davant d' ell li pregunta, rihent, qué hi feya allí.

—Olorava!—respon l' Escoti, doblegantse de riure.

Y 'l senyor Fontanet va confirmar la resposta fent una reverencia ab una rialleta plena de malicia estúpida.

....

—Y donchs?—feu el poeta, dirigintse als seus amichs—Qu' encare os quédeu? Jo me 'n vaig. Ja 'n tinch prou.... de bestiesas.

—Home: á veure com acabará.

—Are cantarán—hi va dir en Fontanet, que ningú s' escoltava.

—Ah! Vols veure com s' acabará aixó—va afegir un periodista al altre —A fora 'ns ho podrém empescar, home.

—Sí, sí, será lo mellor—exclamá 'l poeta, plé de menyspreu y roig de vergonya.

Narcís Oller

Monte Carlo (per *F. Gómez Soler*).

La terra dels jugadors y de las... ajogassadas.

FATALITAT

Ofegat de deutes, y no trobant ja cap porta oberta, determiná un pobre *Lássaro* suicidarse, tirantse de cap á mar.

Aixís ho feu en lo moll de Barcelona; pero un mariner que allí 's trobava, 's llansá á l' aygua darrera d' ell lograntsalvarlo després de no pochs esforsos.

Un dels curiosos que presenciaren l' escena, li digué:—Vos si que deveu la vida á n' aquest home!

Y 'l pobre suicida, dirigint els ulls al cel y llansant un fondo sospir exclamá:

—¡Ay Senyor!.... ¡Com si encare no 'n tingués prou de deutes!....

Dolors Mont

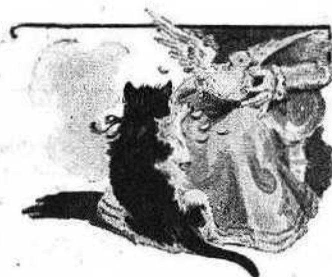
Tragedia casulana. (Notas vivas per *M. Navarrete).*

Lo colom á la falda com á mes manso, y 'l gat á terra perque 'ls gats á lo millor treuhen las unglas.

No obstant, al véures massa viciats, devegadas els mansos se prenen llibertats excessivas.

Y vels'hi aquí que ja tenim declarada la guerra entre 'l colom y 'l gat.

BUSCANT LA FELICITAT

—¿No es vritat que som felissos?
—Aparentment es vritat.
—¿Aparentment? ¿Que bromejas?
¿No m' estimas?
—¡Més que may!
—¿No t' amo jo?
—Be m' ho penso.
—Donchs, ¿qué 't falta per gosar?
—¿Qué sé jo? Penas, disgustos....
—¡Rés! No diguis disbarats,
fills de malsanas lecturas
ó d' un pessimisme extrany.
—Sí, ho comprench: soch un utópich,
un ser desequilibrat ...
—Difícilment pot trobarse
altre matrimoni igual.
Ens avením de carácter,
gosém octaviana pau....
—¿Pau? Inercia, guerra sorda
que al últim convertirá
nostres cors en duras rocas,
nostras ánimas en glás.
Tú y jo seríam ditxosos
si no congeniessim tant;
pro aquesta monotonía,
no interrompuda jamay,
fastidía, aburreix, cansa ...
—May ho havía reparat.
Jo que 'm creya tan ditxosa...
—Si t' ho creus, sempre 'n serás.
Per mí l' insuls platonisme
no engendra felicitat.
Tú careixes d' esperit,
jo, igualment, soch apocat.
A lo millor succeheix
que d' apetit faig badalls,
que tú també tens desitjos
d' alimentarte, y no obstant,
la falta d iniciativa
ens condemna á dejunar;
y, tenint pa á taula y gana,
ens estém morint de fam.
—De manera que 'ls gastrónomos,
segóns el teu ideal,
gosan de ditxa suprema?
—No; perque 'l massa menjar
també enfita y s' indigesta.
La ditxa está en el contrast,
saber trobá 'l terme mitj
l' agre-dols, la varietat;
sabia es la naturalesa.
Fíxathi y observarás
que, mentre 'l Globo terrestre
va fent son curs incessant,
la nit alterna ab el día,
la lluna renova 'ls quarts,
las estacións se succeheixen,
y molts cops, per acabar,
després d' un expléndit día
sobrevé una tempestat.

Donchs.... per qué no hem d' imitarla?
¿qué hi fá que de tant en tant
se senti ressoná 'l tró
precursor del temporal,
si, passada la tempesta,
el cel s' ha d' asserenar
y reapareixe 'l deu Febo
ab més explendor que may?
—¿Donchs la ditxa consisteix
en estar sempre nyich-nyach?
—No sempre: ab alternativas.
Si no congeniessim tant,
per fútils motíus podríam
rompre las hostilitats
cada día al dematí
y al vespre firmar la pau.
—O 'l divorci. No t' espanta
l' escándol y 'l "qué dirán?"
—Empleém pólvora sola
y cap tiro 's sentirá.
Nostras armas siguin morros,
nostres projectils, reganys,
y nostras majors batallas,
renyinas d' enamorat
per poder reconciliarnos.
—¡Molt bé! Donchs d' aquí endavant
et daré un plat de rebufos
á cada ápat.
—¡Molt me plau!
Avuy aniré al cassino
á disfrutá ab els companys....
—Y jo, aixís que siguis fora,
m' arribaré fins al ball
á voltarla ab mon cosí.
—¿Eh?
—¿Mana? ¿Qué t' has pensat?
La guerra está declarada.
Si haig de sufrí 'ls seus atachs,
vull defensarme y ofendret.
—¿Y la moral?
—¿Qué moral?
El fí justifica 'ls medis.
Si tems, demana la pau.
—Jo la pau no la demano.
—Donchs jo tampoch.
—¿No? ¡Ja, ja!
Quan te trobis bloquejada
y abatuda per la fam,
y quan vegis que t' estrenyo
el siti, tan bén armat,
jo 't prometo que, rendida
d' amor, capitularás.

M. Badía.

LA VIUDA

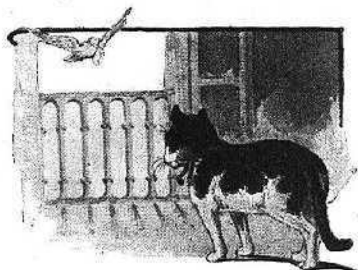
I.

Desde 'l porxo hon surgeix mitjas
contempla 'ls bous com li llauran
los camps de terra argilenca
que avans lo marit sembrava.

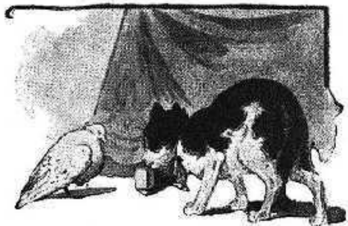
Tragedia casulana. (Notas vivas per *M. Navarrete*).

Suspensió de hostilitats, gracias á la intervenció amistosa de la mestressa, peró la professó va per dintre.

—No, en quant á seguirte per l' ayre, no ho faré pas, perque no tinch alas; per tú tornarás.

—Ola maco: ¿qué tal? ¿l' ha probat bé la volada?

Tragedia casulana (Notas vivas per *M. Navarrete*).

—Els amos se 'n van... Ha arribat la meva.

—Y ara quan tornin, que 'l fassin ab arrós.

Lo mosso qui mena 'ls bous
te per la viuda corrandas
y uns ulls que son medicina
pel dol que li corca l' ánima
Ella 'l veu de bon matí
alegroy com á la tarde,
á flor de llabi 'l mitj-riure,
l' amor á frech de sas galtas;
y quan arriba la nit
y 's tanca dintre sa cambra
óu encare aquella veu
refilant cansons galanas.
Mes ella te l' esperit
erquerp á certas disbauixas,
y la imatge del espós
ni s' esborra ni se ultratja,
puig desde 'l porxo no oblida,
veyent los bous com li llauran,
la sanch que remou la rella,
á glops, á glops soterrada.

II.

Florían de bo 'ls rosers,
que ja 'l maig los festejava.
La viuda al saltar del llit
los amarava totsd' aygua.
Carinyosa cridá al mosso,
qui deslligant unas garbas
entonava sas cansons
ab un dalit que encisava.
—Batista!—digué.—Ets aucell
que may tem la escopetada....
omplénam la portadora,
puig gastan set eixas plantas.
—Mestressa,—li contestá,—
l' aucell ja ferit de l' ala,
cantant amoixa 'l dolor
que la ferida li causa.
—No fassas esment de penas,
quan la sort no t' es escassa....
—Mestressa, vos no sabeu
que á mí la sort m' es mortalla.
—Ets un plagot!—Nó es pas cert.
—Perts lo seny!—Axó no encare...—
La viuda 's posá á regar
y 'l mosso seguí ajudantla.

III.

Aufegava 'l cant dels grills
l' alé de la matinada.
Lo mosso ben nú de peus
s' enfilava dalt de un arbre.
Era una grossa noguera
que aixoplugava ab sas brancas
del mas de la hermosa viuda
bona part de la teulada.
Per anar á la finestra
no hi havía milló escala.
Era de fusta la porta,
de fusta vella y corcada.
N' hi hagué prou ab una empenta:
la porta feu pas al lladre
y un xiscle no gaire clar
se sentí al fons de la cambra ...
Mes aixís que sortí 'l sol
ja 'l mosso estava ab la fanga
atalayat al traball,
refilant cansons galanas.

IV.

La viuda moments després
resolta aná á confessarse
y ab lo confés s' obligá
á traure 'l mosso de casa.
Entrá en lo mas coratjosa,
li preparà la soldada,
y doná un crit de:—Batista!—
aspre y sech, replé de rabia.
Lo mosso forsa amatent
comparegué á la ordenansa,
traspuantli 'l cor pels ulls,

l' amor brodant sa paraula.
Y al mirarse fit á fit
lo plor torbá las miradas;
hi hagué un abrás dels estrets,
de aquells que fonen las ánimas....

Y 'l confés, lo vell rector,
aquell jutje inexorable,
lo diumenge á peu de altar
á la viuda amonestava.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

L' ESCLAVITUT DE L' EDAT MODERNA

N bohemi, un de aquets xicots á qui 'l mon anomena aixís, per l' oraginalitat de son modo de viure y de pensar, per sa falta absoluta de respecte als prejudicis, receptas, motllos y convencionalismes socials, mitj escultor, mitj pintor y mitj poeta, de uns trenta anys d' edat, faccións varonils, figura simpática, carácter alegre y franch y sempre igual, solía burlarse de las preocupacións humanas en una forma molt divertida pels que tenían el gust de sentirlo.

—"Lo que no 'm puch explicar—deya—es com l' humanitat que de tan antich lluyta y batalla per conquistar la llibertat, havent cregut lograrla algunas vegadas, haja caigut en lo renunci de ferse voluntaria encare que insconscientment esclava, y no de un dictador, ni de lleys més ó menos tiránicas, sino de una maquineta tan sossa y tan vulgar, que avuy ja n' hi ha fins de sis pessetas. Molts homes s' ufanan de haver conseguit ser lliures, després de grans esforsos, y sense donarse 'n compte continuan mes subjectes que 'ls mateixos esclaus de la Roma imperial á una lley inflexible que 'ls goberna en tots los instants de la séva vida, qual códich rigurós portan ficat á la butxaca en forma de rellotje, lligat per una cadena ó grilló, símbol de la séva servitut.

"¡Cóm si encare no n' hi hagués prou ab las rudas fatigas inherents á la lluyta per l' existencia!

"La dura lley del rellotje tot ho reglamenta: lo mateix las horas del traball que las del descans; tant las de menjar com las de divertirse, arribant el major grau de aquesta tiranía quan se fá vida colectiva. ¡Pobre humanitat!... Y encare hi ha qui crida:—¡Visca la llibertat! Si aixó no fes fástich faría riure.

"Quan per necessitat ó per gust volém viatjar tením que cedir á las autocráticas lleys de las omnipotents Companyias de ferro-carrils ó de vapors, apoyantse aquestas en la ditxosa maquineta, símbol de la nostra, ó millor dit de la vostra esclavitut, perque jo no viatjo may mes que á peu ó en bicicleta.

"¿Hi ha res més senzill ni bonich que no tenir mes amo que la voluntat propia, subordinant á n' aquesta totas las necesitats materials de l' existencia, menjant quan se te gana, bevent quan se te sed, sense ocuparse may de l' hora que sigui? ¿Qué tením son? A dormir... de día ó de nit que aixó es indiferent. Per traballar totas las horas son bonas

APUNTE (per *J. Robert*)

Descans.

Galantejadors.

—*A la disposició de las noyas mes* monas.

quan se 'n te ganas, que sino ben inútils resultarán las lleys que haja fet sábia ó tontament la humanitat per reglamentarlas. ¡Avuy ray que fins la fotografía, qual factor principal era la llum solar, pot ferse artificialment á qualsevulga hora de la nit!

"Si, conforme á las més modernas doctrinas políticas y socials, la societat ans que tot ha de ser lliure, no ho es, ni ho será ni se 'n podrá dir mentres visca dominada per l' inútil rellotje. Tal volta se m' objectará que la vida social el necessita; pero, en aquest cas si la societat ha de servir per esclavisarnos, millor será que no n' hi haja. Las societats anteriors al sigle XVI no anavan pas carregadas ab aquest trasto y sabían fer cosas molt millors que las que fem avuy en distints conceptes.

"Lo rellotje, lo mateix que 'l telégrafo y 'l vapor han contribuhit á fernos mes positivistas: els ideals qu' endolcían la vida s' han perdut: aquella personalitat, aquell sello individual que distingía hasta als mes humils en los productes que sortían de las sévas mans han anat desapareixent, y fins han seguit lo mateix camí las diferencias que distingían als pobles, las quals cada día van borrantse si es que no s' han esfumat del tot, gracias á l' unitat desesperadora de la máquina que aixís devora distancias com medeix matemáticament lo temps y 'l traball, y qu' en lo taller inutilisa l' habilitat y l' inteligencia del operari, que avants se convertía en artífice y avuy no es mes que una petita roda del conjunt, fábrica.

"L' humanitat per medir los anys hauría de tenirne prou ab las quatre estacións, y ab la sortida y la posta del sol per medí 'l día. Los mesos no son sino un ceballot dels romans que volían darse tó glorificant á Juli Cessar, August, y altres personatjes; y 'ls que no som pagáns (no vull dir contribuyents) hauríam de despreciar aquesta distinció atés lo seu orígen y á fí de donar un nou disgust als propietaris no deixant que vencés may lo lloguer del pis.„

—"Y donchs, vosté com viu? —li preguntá somrient un dels que l' escoltavan.

—"Encare que poch deuría importarli, li contestaré. Menjo quan tinch gana si tinch de què; dormo quan ne sento necessitat, y en qual-

En la costa catalana (Fot. de *Boix).*

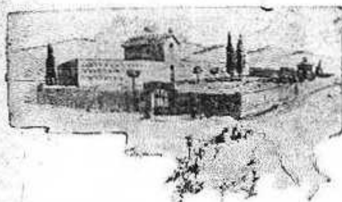

El Faro de Palamós.

sevol banda; y traballo quan me vé de gust qu' es molt sovint..... y adverteixi que faig tan cas del antipátich rellotje com de aquesta punta de cigarro.„

Y digué aixó llansant la que fumava.

LLUÍS LABARTA.

LO CEMENTIRI DE RODA

Ilustració de F. PELEGRÍ

(A la memoria de mon estimat pare *Joan Baucells y Serra*, lo consequent y lliberal MUSICH.)

Lo cementiri de Roda
lector, vet-aquí al davant.
Al bell cim d' una carena
s' aixeca 'l rónech palau,
ab sos xiprers y sos ninxos.
ab sas creus per terra enllá....

Es un fosar com tants d' altres,
l' hermós camp de la igualtat
hont los habitants del poble
richs y pobres, xichs y grans
en continua romería
van cercant justicia y pau....

Salve, Creu de pedra tosca
qu' al cim la capella estás
y amorosa extens els brassos
á quí á ta ombra santa jau;
jo 'os saludo parets blancas,
blancas parets del fossar,
que guardeu de nit y dia
la pols dels que van passant....

....
....

Tan bon punt la mort avara
se m' enduga d' un brassat,
vulga Deu qu' en ton recinte
trobi una casa pairal.

Y, ja al clot mos pobres ossos
ab altres mils barrejats,
fassan veure al mon imbécil
qu' aquí baix tots som germans!

J. BAUCELLS PRAT.

NOCTURN

(MODERNISTA)

Les ombres moventes,
vibrant furientes,
apagan el llum....
(Ai! dolentes!....
no més deixéu fúm ...
pro us quedeu á les palpentes,
ombres dolentes!)

Les remors invisibles de la nit
fan un rum rum
que glassa l' esperit
en la inmensa buidor del No-res....

(Probém d' encendre 'l llum!)
(Pro 'l llum no s' ha encés.)
....Y em vé un ensopiment....
i les ombres em donen les mans
i res se sent....
(¡Oh! quin descans!...)
(¡...................... .... !!)

¿Qu' es aixó que s' ha sentit?
....Tot m' he desensopit....
no veig res ... Ai! ombres dolentes!
vostre xiscle m' ha ferit....
....¡Y que us heu tornat pudentes!
les ombres ai se 'n van pel descusit.

J. PERA CORBA.

UN APURO HÍPICH (per *N. Vázquez*).

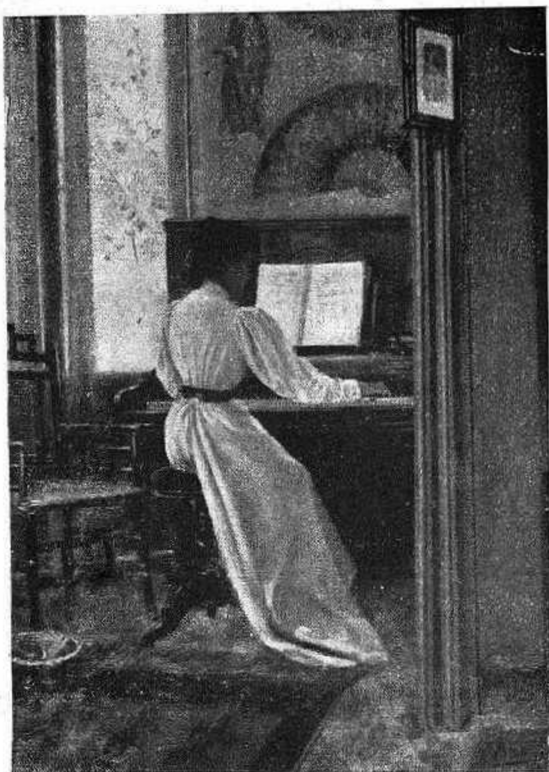

Rompuda la brida,
perduts els estreps,
las gallinas, fugint, cridan.
Ay, ay, noy si qu' estas fresch!...

LO MIRALL DE VENUS (*Fragment de un quadro al oli d'* ENRICH SERRA.)

TOCANT LO PIANO (per *Bernaegi.*)

Per matá 'l temps, tal fallera
es un recurs de primera:
per mata 'l temps, si senyors:
per mata 'l temps y... als autors.

LOS BORRATXOS D' ARA

Algú preguntará:—Ay! ay! ¿Que no son iguals que 'ls d' avans?

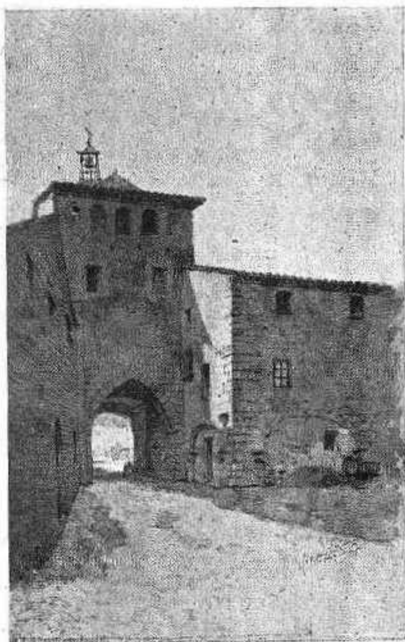
No!... Es á dir, sí, si 'ns atenim al significat estricte de la paraula *borratxo*, *farinot*, *belga* ó *curda*, que per totas aquestas y altras denominacións son coneguts; no, per lo que avuy día realment son, pels desastrosos efectes que produheix als devots de Baco l' us ó l' abús inmoderat del mam.

Lo verdader tipo, lo tipo clásich del borratxo, es més conegut en las poblacións secundarias, de curt vehinat, que no en las grans ciutats: en aquestas passa més desapercebut pel *vulgo;* la seva *celebritat* no sol traspassar las fitas d' un carrer, y devegadas ni això, limitantse las sevas *re-*

lacións á las dels seus colegas de la taberna y á las del arcalde de barri y municipal de punt. En cambi, aneu á qualsevol vila y á ben segur que trobareu algún tipo que s' haurá fet *célebre* no tan sols en ella sino hasta en la rodalía y comarca, per las vistosas *mantellinas* ab que sol adornarse ó per las feixugas *vigas* que 's carrega á coll.

Moltas son las poblacións que han tingut en altres temps tipos populars, borratxos que s' han fet llegendaris, qual recort s'ha conservat anys y més anys, y que avuy día 'n tenen d' altres que també passarán á la posteritat.

Donchs, bé; 'ls borratxos d' antany arribavan á sexagenaris, y hasta als setanta, relativament forts y enters. Un ne coneguí, quan jo era noy, que era un infatigable cassador, y als xeixanta anys ab la mateixa facilitat se bevía un porró d' aiguardent d una sola tirada ab acompanyament del indispensable xarrich, que portava l cap d' una cassera y ningú com ell per dirigir la gossada. Morí del beure, això sí, pero ben aprop dels setanta anys.

La torre del rellotje, presa desde l' interior del recinte.

En cambi, ¡quína diferencia! Avuy día trobareu *farinots* en lo bó de la juventut, aclaparats, decaiguts, mitj imbécils, ab lo cervell atrofiat, tremolosos y ab lo parlar emborbossat com si fossin vells de noranta anys, que quan passan per un carrer els xicots se 'n apoderan convertintlos en blanch de las sévas entremaliaduras.

¿Per qué tal diferencia d' efectes provinents d' una mateixa causa?

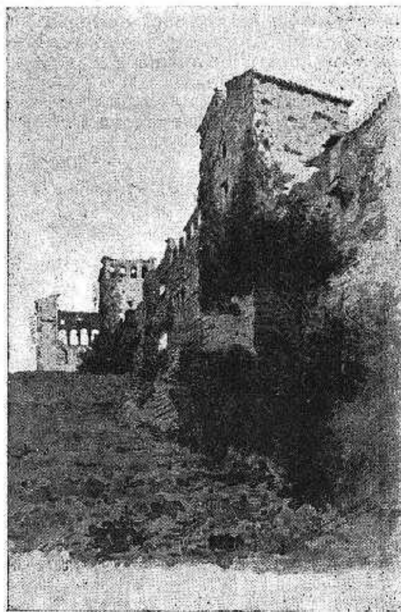
Senzillament: perque avans las begudas eran *naturals;* las alcohólicas s' encabessavan ab verdaders *esperits de ví,* destilats dels vins petits que no tenían sortida, en las mateixas fassinas ú ollas de las poblacións, y 'ls anissats eran anissats ab la matafaluga que 'ls hi donava aquell saboret tan agradable y olorós, els quals, usats ab moderació, resultavan un tónich y aperitíu millor que tots los vermouts *Torinos* y *Marsellas*, absentas *Pernods,* y altras potingas més ó menos auténticas, que ara s' estilan.

En cambi, avuy día, tota classe de begudas s' encabessan, no ab *esperit de ví*, sino ab *¡mals esperits!* que ni de nom han conegut al ví, destilats dels sabatots, dels ossos d' animals morts, del corretjam y ferros vells y de tota altra classe de desferras y porquerías, y la matafaluga dels anissats, per donarli 'l color blanch que pren aquest al contacte ab l' aigua, es substituida per l' *esperit de Saturno,* que simula 'l mateix efecte.

Y, naturalment, aquest *mals esperits*, una volta dintre del cos, fan de las sévas, y no 'ls treuhen d' allí, ni hi poden rés tots los exhorcismes y oracións que pera dit cas prescríu lo ritual católich, apostólich y romá.

La séva influencia va extenentse é infiltrantse per tots los organismes, encatarinantse ab preferencia ab lo sistema nerviós del individuo, y aquest,

(per *F. Soler y Rovirosa.*)

Ruinas.—La muralla del costat de tramontana.

al poch temps, comensa per enrahonar xafallós; després va acentuántseli l' emborbossament de la paraula, de tal manera, que ja sembla que la borratxera es en ell perenne; mes tart ja no se 'l enten de cap paraula, y finalment, tot ell decau en un estat de amodorrament, de verdadera imbecilitat, convertit en un jove vell idiota, sense forsas é inutilisat pel traball, vegetant miserablement pels carrers de la població, fugint d' ell los amichs y companys d' altres temps, essent la riota de la gent y la diversió dels poca-latxas y de la maynada.

Y tot això en lo curt espay de temps de mitja dotzena d' anys.

Aixís acaban los borratxos d' ara, alcoholisats per l' amílich alemany anissat ab l' *esperit de Saturno.*

RAMÓN RAMÓN.

DE LLUNYAS TERRAS...

Un subjecte que havía estat molt temps á América y que acostumava á contar moltas *guayabas*, esplicava á un amich sèu:

—Figúrat que una vegada passant per la vora de un ríu se 'm vá alsar una serp, que 't dich noy qu' era horrorosa. No mediría menos de nou metros.

—¿Cúbichs?

—No te 'n burlis que no son romansos. Ben pocas ganas de riure haurías tingut si te l' haguessis vista com jo, correntme al detrás y xiulant...

—Hasta xiulava?

—Sí, noy, sí.

—Y has dit qu' era á la vora de un ríu?

—Casi tocant á l' aygua.

—Ara ho entench: la serp no 't perseguía pas, y si xiulava era perque volía que t' abeuressis.

G. HOMAR.

ACCIÓ BENÉFICA

S' havía reunit una comissió pera premiar accións meritorias, y s' hi presentá un fulano, demanant que se li otorgués un dels primers premis.

El president li preguntá:

—Quíns mérits té per alegar?

—Hi salvat á tres amichs.

—¿En quinas circunstancias?

—Figuris qu' estavan á punt de casarse, y al un li vaig esbullar el casament y als altres dos ab els meus consells vaig ferlos desistir.

PERET DEL C.

RIMAS

Abrassada al meu coll, m' ha dit mimosa
ab sa argentina veu
—¿Quan has trobat qu' estava mes hermosa
dés que 'm coneixes?.... digas, amor meu.—
Jo llavors ab carinyo l' he mirada
encantat, un instant,
y li he dit:—La vritat, ma ben aymada,
lo jorn aquell que 't vaig trobar plorant.

—

Al sentir que 'm domina instint de fera
y que he perdut mos nobles sentiments,
plorant igual que un nen, á mi 'm pregunto
frenétich, exaltat y febrosench:
—¿Y 'l cor?—Y una veu trista á cau de orella
'm diu:—Ella te 'l té.
Allavoras m' assaltan mil ideas,
y pe 'l cap se 'm revolcan pensaments;
y al sentirme mitj boig, cridant pregunto:
—¡Oh Deu del cel! ¿Ahont es lo meu cervell?
Y aquella veu 'm diu á cau d' orella
—També, també te 'l té.

SURISENTI.

ES IGUAL

Estant en capella un reo condemnat á mort, un germá de la Confraría de la Sanch que l' assistía, li va dir, seguint la costum, que ja podía demanar lo que volgués, que tot se li donaría.

El reo ab molta flema:

—Está molt bé: vinga la gran Creu de Isabel la Católica.

—Home.... això no pot ser.

—No? Donchs fassim portar un petricó d' ayguardent.

J. DURBÁN.

VOCACIÓ CONTRARIADA

Entre pare y fill.

—Vaja—díu el pare, qu' es un home de respecte.—T' ho tens de treure del cap: jo no vull que deshonris el nom de la familia arrossegantlo per las taulas de un teatro.

—Ja hi ha un medi d' evitarho—respón el

FUNCIONARIS MUNICIPALS

(per *M. Moliné.*)

El quefe *de las bestiolas del Ajuntament.*

fill—si vosté vol, usaré pseudónim.

—Si, just: y si tens éxit, ningú sabrá que jo soch el teu pare.

Agapito.

GRANS D' ANÍS

—M' estimarás sempre aixís?—preguntava la Pepeta á n' en Francisquet dos días ans de casarse.

—No, filla, no: ara t' estimo en teoría y després t' estimaré prácticament.

—

A un subjecte que anava á suicidarse, 'l detura un transeunt preguntantli:

—Faría 'l favor de dirme quina hora te.

—L' última!—contesta l' altre reprenent la marxa.

—

—Papa ¿oy que la mama anirá al cel?

—Per qué m' ho preguntas?

—Perque ella 'm vá dir qu' eran molt raras las personas que anavan al cel, y com ella es tan *rara!*....

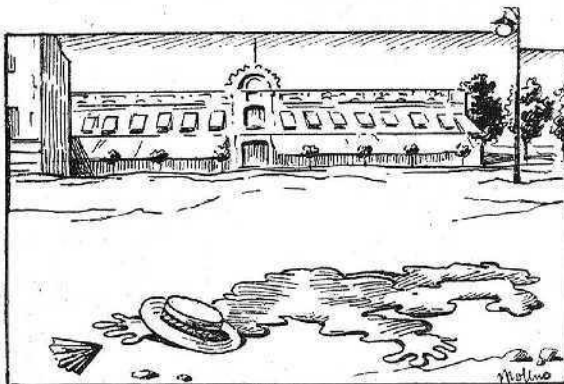
F. Carreras.

Sobre la sorra (per *Glandario*).

—Si las donas ens poguessin veure aixís ¡que 'n fariam de conquistas! ¿no 't sembla?

La plassa de Catalunya (per *M. Moliné*).

Un senyor temerari s' empenyá en atravessarla al mitj-dia del 8 de agost, y vá quedar liquidat.

EL PUNT DE MIRA (Escena viva per *J. Dalla Francesca*).

—Magnifich... Superior... Vaya un quadro!...

—Y vegi, mirat á distancia, guanya un cent per cent.

—Y quan mes un s' envetira...

BORIA AVALL

Al reputat artista F. Galofre Oller

Per davant de ca'l Veguer
¡quina sorda remor s' alsa!
La gent que hi rebull ja vé
corrent per la Davallada
de la Presó y tot seguit
cap á la Boria s' atansa.
Els enfeynats calderers
sospenen la seva tasca
eixint tots encuriosits
á las rónegas entradas,
en tant que la fresca creix
y las finestras se badan
per veurer al condemnat
que de la Presó devalla.
Ve cavalcant un rocí
un jayo de testa calva,
ab els ulls tot enfonzats,
color mort, begut de galtas,
y per mes befa y afront
núa du la magre espatlla,
lligadas ben fortament
las mans entercas com grapas
y es tot ell mes repugnant
que 'l vell rocí que l' aguanta.
Carrer avall lo segueix
voltantlo com una onada
una frisosa munió
de donas escabelladas,
de bailets espitregats,
vells, fadrins, monjas y frares
tot ab la impaciencia als ulls
y en lo rostre la ignorancia.
Diuhen que á aquell condemnat
Boria avall per lladre 'l passan;
com á únich malfactor
totas las mans l' assenyalan.
Si al públich afront l' han tret
per això los ulls no abaixa.
La vergonya no hi ha por
que li enrogeixi las galtas,
que res li fá á quí com ell
dú 'l vici imprés en la cara
y ha passat la joventut
entre 'l crim y la disbauxa.
Perque 'n guardin be 'l recort
van enssenyantlo las mares
als fillets qu' esborronats
á sas faldillas s' arrapan.
Per fí deturan el pas
al rocí que 'l reo cavalca
y fentse enrera amatent
el poble d' ell se 'n aparta.
Com si algú ho hagués manat
tot d' una el brugit s' apaga
y embadocada la gent
plena d' esglay mira y calla.
Fredament pe 'l criminal
la sentencia es escoltada,
mentres que 'l butxí ab bras ferm
li assota la ossuda espatlla
y á cada cop de fuet
que reb en la carcanada
de sos llabis moradenchs
una imprecació s' escapa
y 's contrauhen de dolor
tots els muscles de sa cara.
No se 'l veu defallir pas
sota 'l fuet que l' escalda,
que mes y mes s' enardeix
á cada cop que li clavan.
Fixa ab odi per l' entorn
sos ulls menuts com de rata,
que en sas concas llambregant
van encenentse de rábia.
Quan de sopte d' ira foll

se sent que la carn li sagna
y 's gira en sech al butxí
y aixís li parla ab veu aspre:
—"Fins á ferme forsa sanch
pega fort que per 'xó 't pagan
y aixi 't caigui en rodó 'l bras
quan acabis d' assotarme!„—

QUIMET.

ORTO (per *M. Urgell*).

Lo dia declina...
la vida també.

DITXOS POPULARS

DIFERENTS MODOS DE DIR QUE UNA PERSONA ESTÁ MOLT MALA.

Un camálich: "Acaba las forsas.„—*Un ataconador:* "No te adob.„—*Un criticón:* "No m agrada gens.„—*Una beata:* "Es á las portas del cel.„—*Un sereno:* "Se 'n va al altre barri.„—*Un metje:* "No te cura.„—*Un cuyner:* "Fa pudó de cremat.„—*Un jugador:* "Se pert per moments.„—*Un confiter:* "Acaba 'ls turróns.„ *Un teixidor:* "Te mala pessa al teler.„—*Un mariner:* "Fa ayguas.„—*Un herbolari:* "Se 'n va á fer malvas.„—*Un poca solta:* "Está tal-lá tal lera „—*Un carboner:* "Ho veig molt negre.„—*Un cassador de piola:* "Plegará gabias.„—*Un carreter:* "Va per mal camí.„—*Un acróbata:* "Está á punt de caure.„—*Un dentista:* "Te la mort á las dents.„—*Un cerer:* "Se fon com una candela.„—*Un rellotjer:* "Se l' hi acaba la corda.„—*Un advocat:* "Es causa perduda.„—*Un ferrer:* "Es picá en ferro fret.„—*Un pirotécnich:* "Está si peta ó no peta „—*Un taper:* "Se 'n va á ca 'n Taps.„—*Un adroguer:* "Está á la balansa.„—*Un marino:* "Navega per mala mar.„—*Un músich:* "Está als últims compassos.„—*Un gitano:* "El daría per res.„—*Un pessimista:* "Es mort.„

SALDONI XIMUS.

ENTRE AMICHS

—Avuy hi vist á la teva xicota.
—Y que te n' ha semblat?
—Ab franquesa t' ho diré, si no t' has d'ofendre.
—Ja ho pots dir.
—M' ha semblat una mica lletja. Fins te un ull mes petit que l' altre....
—No l' has vista bè: lo que tè es un ull mes gros que l' altre. Vet' ho aquí!

F. GARCÍA A.

LA FORNAL (per *J. Mir*).

En la fornal, de segur
s' ablaneix lo ferro dur.

Braus obrers, manxéu, manxéu
y altre cosa ablanireu.

A LA PRIMERA VOLADA

¡Qu es maca la Teresina!
Es una noya vehina,
y si jo no fos cobart!....
Pro 'l dirli res m' acoquina;
ab prou feyna 'l Deu-la-guard.
Ella.... no sé; crech que 'm mira;
á la barana s' hi estira
quan va per penjá l' aucell;
y á mí se 'm tomba 'l cervell
cada vegada que 's gira.
¡Qu' es roja y fresca! No sé
qué fé: de balcó á balcó
es lluny; no aniría bé;
y per parlarli al carré
em falta pit, de debó.
Prou qué ho faría quan passa
pel davant del escriptori
'hont estich, quan va á la plassa,
pero ¡cá! no tinch catxassa,
y em fa 'l cor un rebombori!....
Ab un mes tan sols y escás
que som vehins, n' hi tirat
de projectes un cabás;
pero 'l temor d' un fracás
á cada un m' ha deturat.
Esperarla á la escaleta,
anarla á trobá al terrat
quan hi extén la roba neta,
ensajá alguna rialleta
quan me passa pel costat;
ó bé un día á n' el pis seu,
fent qu' estich distret, trucar
en comptes de ferho al méu,
y dihentli que 'm sab greu
pogué així en conversa entrar.
Aquest últim plan m' agrada
y per fí l' adoptaré:
ella 's quedará parada,
y jo, ab veu emocionada,
sombrero en ma, li diré:
—"Dispensi.
—No hi ha de qué.
—No ho prengui á mal.
—Mal 'niría.
—Es que pensant ab vosté
podrá ser qu' un altre día
torni á perdre l' esma...., ¡Eh!
¡Magnífich! Passará aixís
la cosa, sense barrila;
y quan entraré al meu pis
seré 'l jove més felís,
no del barri, de la vila.

***

Axó al vespre: ¡ben pensat!
será més dissimulat.
¿Quan ho faig?.... avuy mateix,
y si per cas no succeheix
bé, ja estich aconhortat.
S' acosta l' hora. ¡Milló!
Tota la tarde un desvari
tinch, no sé 'hont es el Majó,
y he passat el Borradó
els assientos del Diari.
Soch al cantó ... á la escaleta....
tres passos.... ¡Ay, Teresina;
ara sí que 'l cor me peta!
crech que per tú la xaveta
se 'm posará á la botina.
Sento un xiu-xiu.... ¿qué será?
Es á n' el primé replá.
Dos bultos.... ¡si encench un misto....!
¡La Teresina... re.... cristo;
sola ab el fadrí manyá!
¡Ay! crech que al cor una espasa
m' hi han ficat: ells tocan l' ase:

RECORTS DEL CARNAVAL DE 1898
(per *M. Moliné*).

Lo jovent de avuy dia
de di 'l qu' es no 's recata:
quan aixís se disfressa
ell maleix se retrata.

NOTA D' ISTIU (per *F. Gómez Soler*).

A la voreta de l' aygua
es ahont s' hi está mes bé;
no hi ha caricias mes dolsas
que 'ls besos suaus del lleveig

BUNYOLS (per *M. Navarrete*).

—Si endavinas lo que porto dintre de aquesta paperina...
—¿Qué?
—Te daré un bunyol.

jo ¿que haig de fer? passo llís
y esbalotat, al seu pis
truco en compte del de casa.
La porta ab gran revolada,
l' obra un home de mans toscas,
que 'm venta una bofetada
cridantme:—¡Té! mal criada,
ves festejant á las foscas!

PERE UMBERT.

LO COMTE ARNAU

(QÜENTO MOLT MÉS FANTÁSTICH)

Dedicat á mon estimat amich Emili Lluch

Corrent camps á través, ab furia ardenta,
retorna á son castell Arnau lo comte,
vensut per un pesar que l' atormenta;
y corre y més y més, tant, que reventa
á Zaida son caball per serhi prompte.
Puig l' han fet sabedor que la Comtesa,
aprofitant del Comte la sortida,
fent escarni traydor á sa noblesa,
ha comés no sab com la lleugeresa,
de jugar al d' Arnau mala partida.
Y ell la llansa empunyant, ayrós avansa,
barrinant ja lo plan de sa venjansa.
Al ser á mitj camí, seca sa gola,
de córre sens repós, arriba á creure,
que l' empayta la sed, y 's desconsola;
perque ab la fosquetat que 'l bosch endola,
no sab trobá una font ahont poguer beure.
Mes ¡oh casualitat! un hostal topa,
entranthi tot seguit á fer la *copa*.
Tan bon punt ha begut, li agafa gana;
y com per ser á puesto l' home trina,
s' endrapa en cinch minuts, tal com Deu mana,
un plat de macarrons á la italiana,
donant á l' hostaler bona propina,
qu' es home generós y no li *raca*,
servintlo bé, gratarse la butxaca.
"Emboliquéuvos bé, la nit es freda,,
li observa l' hostaler, mes com lo Comte,
sempre ha sigut tossut, per darli un *mico*,
respón ab sequetat: "no m' embolico.„
Atent lo "á Deu siau„ á l' home dona.
y altra volta 'l·d' Arnau al camp se tira,
pera venjar son nom que tant blassona:
caball y caballer en poca estona,
mirats desde l' hostal, semblan de *fira*.
¡Arri, arri, tatá! que 'l mon tremoli;
puig qui se 'ns posi á tret, ja ha *begut oli*.
Las sombras de la nit, lo pas cedeixen
als débils raigs de llum de fresca aubada;
calandrias y merlots, son cant uneixen,
y ab coro abigarrat, honors rendeixen
al gran Comte d' Arnau per sa arribada.
Lo caball abatut, sa forsa acaba,
puig de *bó y reventat* no pot *dir faba*.

—

No fá pas gayres días que la prempsa
d' un fet de trascendencia s' ocupava;
y fent á la noticia comentaris,
aixís deya:
"La gent que ahir passava,
per la Rambla del Miti, va poguer veure
montat en un caball de magre rassa,
á un home molt vellet, de fatxa rara,
cabalgant pensatiu y ab gran catxassa.
Son trajo feya riure: una corassa,
cubría lo seu pit, y una gran llansa
empunyava nerviós y repetía,
posant los ulls en blanch:—"Oh sí: venjansa.„
La gent curiosa per semblant figura,
voltant lo seu caball feya *corrillo*,
fins qu' un municipal, per boig prenentlo,
se 1 endugué á remolch al quartelillo.„

—

Era 'l Comte d' Arnau, aquell gran Comte
que buscant son castell qu' en lloch trobava,
dés que l' hostal deixá, hont hi feu la copa,
¡¡ja feya nou cents anys que 'l mon voltava!!

Q. Malleu.

Sirena (per *J. Blanco Coris*).

Ulls xucladors.

Voltant per la platja
(per *J. Cardona*).

—*Veyám si avuy agafo peix.*

PORUGA

M' han dit avuy, Assumpció,
que casi bé cada nit
te sol venir molta pó,
y t' agafa un tremoló
que fins fas sorollá 'l llit.

—

Y aixó dius que 't passaría
si á cás poguessis trobar
qui 't volgués fer companyía,
y ho dius ab tal picardía
que s' enten que 't vols casar.

—

Comprench lo que deus sufrí
y, creume, que 't planyo, á fé.
¡Soleta haver de dormi!...
Lo mateix me passa á mí
que dormo solet també.

Joan Vía.

La mort del porch (Instantánea de *Rus*, colaborador artístich de *La Esquella).*

Preparat us del sacrifici.

PER LO FORAT DEL TELÓ

Tots los teatres tenen teló de boca.

Tots los telóns de boca tenen un forat. Un foradet rodó de dos á tres centímetres de diámetro. ¿Per qué tal forat? No hi ha dupte qu' es per mirarhi. Fins hi han colocat un vidre que completa la ilusió del *mirón*, y fá que la platea del teatre resulti com llanterna mágica colossal en qual interior s' hi mohuen figuras animadas. Mirant per aquell vidre pot ben dirse que 's véu *lo món per un forát.*

Per allí solen mirar los actors si 'l teatre está concorregut de senyoras. Las actrius, las tiples y las coristas hi solen guaytar pera enterarse de si ja ha entrat al palco ó s' ha assentat á la butaca, 'l senyor que 'ls hi envía 'l ram ó 'l xitxaretlo que 'ls aplica los *gemelos.* L' autor qu' estrena, sol mirarhi si ja son al teatre 'ls amichs, y si 'ls espectadors desconeguts están gayre sérios. L' empressari, quan hi guayta, ho fá generalment pera enterarse de si hi ha bona entrada. Jo, sense volguer negar que moltas vegadas hi miro ab aquest objecte, hi guayto més sovint que 'ls altres empressaris, perque 'l forat del teló se 'm presta á grans observacións, y embadalit hi ha vegadas que ab lo que veig á la platea desde l' escenari, estudío l' asignatura de tenir món, aprench de viure y fins filosofo.

***

Mentres lo teló de boca está alsat, la comedia 's fa á las taulas.

Quan lo teló de boca ha baixat, la comedia 's fá á n' el públich.

Y 'l forat del teló es lo millor punt de vista pera presenciar la execució de la comedia ó sainete que 's representa á la platea.

Aquella sanfayna que resulta de la diversitat de colors dels vestits, aquella bellugadissa que produheix lo mohiment dels que s' aixecan y se 'n ván, dels que s' alsan y no 's mohuen del puesto perque portan una camelia al *ojal*, y drets d' esquena á las taulas *dominan la situació*, y empleant lo llenguatje vulgar, "fán patir donas;„ dels que desplegant lo diari que ja duyan á la butxaca ó l' adquireixen d' algún venedor, se posan á llegir; de las senyoras y senyoretas que també s' aixecan, y pretestant que tenen

La mort del porch (Instantánea de *Rus*, colaborador artístich de *La Esquella).*

La degollina.

calor y han de estirar las camas, convencen al papá ó al marit de que las tregui á passejar una mica 'l *garbo* con la *cuenta y razón* de que al saló ó al jardí ó al carrer podrán crusar millor las miradas ab lo *galán* que las cautiva; tot aquest mohiment y molt mès que no descrich en gracia á la brevetat, unit al cridar contínuo dels venedors de periódichs y *cucurutxos de dulces*, al *zum zum* que á voltas creix y á voltas s' apaga pero que resulta sempre un burgit persistent, monótono, comparable sols ab lo murmull que produhiría un milió de burinóts que per la platea revolotejessin, tot plegat forma un conjunt escepcional, y tenint en compte las escenas y detalls que molts espectadors convertits en actors fán en tal comedia, obligan á exclamar com lo personatje de certa popular sarsuela: —*¡Cómo está la Sociedad!*

***

Y vaig á dirlos *algo* d' aquells detalls y d' aquellas escenas.

Fássinse cárrech els lectors de que estich mirant pel forat del teló y de que vaig donantlos compte de lo que vaig veyent.

En un palco de platea hi ha Donya Fulana ab lo seu marit. En un palco de primer pis, precisament sobre mateix del de platea, hi ha donya Mengana ab una amiga. El marit de la primera, acabat l' acte s' aixeca, treu un cigarro que no encén, pero que dóna á entendre que l' encendrá afora, surt del palco platea, passa 'l corredor, puja rápidament al primer pís y als pochs segóns ja se 'l veu assentat al costat de la Mengana qu' ocupa 'l palco del primer anfiteatro.

A n' aquest mestre la funció l' hi ha costat dos palcos, un per la Fulana de abaix y un per la Mengana de dalt; ha colocat la una sobre mateix de l' altra pera evitar un conflicte entre las dos rivals.

***

Un senyor grós, molt decidit, baixa pel *pasillo* central de las butacas y s' atura junt á la fila segona. En aquesta fila, y al extrém oposat hi ha assentat un jove molt elegant que porta 'l bigoti *estarrufat* á la francesa.

Lo senyor gros entra en la fila dirigintse al jove del bigoti. Aquest se 'n adona á temps y fent lo desentés s' aixeca, surt al corredor, se barreja ab la gent y.... ¡quí sab sí tornará á ocupar la butaca!

LA MORT DEL PORCH (Instantánea de *Rus*, colaborador artístich de *La Esquella*).

L' última extremitat.

¡Qu' es estrany! ¿Per qué ha fugit el jove? Ja ho entench. Conech al senyor grós; es un sastre acreditat, y sens dupte 'l jove del bigoti á la francesa ha fugit del sastre per por d' un escándol á la espanyola.

***

A la fila séptima hi ha una senyora guapa, soleta, tota sola. El qui l' acompanya ha sortit á pendre l' ayre y ella s ha quedat perque diu que á las senyoras que surten á passejar durant los entre-actes tothom las nota. La senyora mira que mira á un cantó y altre com si esperés alguna cosa.

En lo corredor veig una florista parlant ab interés ab un subjecte que fá cara de saberla llarga.

La florista 's separa del subjecte y poch á poch, y oferint y venent flors se deixa caure á la fila séptima, y ab molta cautela vá passant.... vá passant ... fins que 's detura al devant de la senyora guapa, ¿Li dóna flors? Nó. Sembla que parla. Ab lo mohiment dels llabis.... casi endavinaría las paraulas que 's crusan:

—Díu que demá á las quatre.

—Digali que está bè.

Y la florista acaba de atravessar la fila y surt altra vegada al corredor y torna á parlar ab lo senyor que fá cara de saberla llarga.

Lo qual proba que hi ha floristas de teatre que, ademés de vendre flors, se dedican á un' altra cosa.

***

Ens trobém en un intermedi anterior á un estreno.

Al mitj del *passillo* central, arrimats á la barana de l' orquesta están parlant dos individuos que ó molt m' enganyo ó son redactors de cert periódich.

—¿Has vingut pel estreno?

—Sí, pero jo tindría de sortir y voldría que després ens trobessim y m enteressis de com ha anat la obra nova.

—Pues mira: lo mateix volía demanarte jo á tú.

—¿Cóm ho arreglém?

LA MORT DEL PORCH (Instantánea de *Rns*, colaborador artístich de *La Esquella*).

Dispossantse á ferli la toilette.

—¿Tu tens de sortir?

—Es precís.

—Donchs, jo també; pero ja tinch un medi. Allá veig un escribent de l' administració del periòdich. Escolti. Fassi 'l favor.

Ja son trés els qu' enrahonan.

—¿Vosté 's queda al estreno?

—Sí, senyor.

—Donchs pot ocupar la meva butaca. Vegi com vá la obra nova, y acabat vingui á Munich y m' ho explicará.

—Quedi descansat, y gracias per lo de la butaca.

Els periodistas se 'n ván. L' escribent se dirigeix á la butaca y troba á un amich que 'l detura.

—Per tú he vingut.

—Donchs, ¿qué passa?

—Si vols veure á la Matilde es al Café de l' Alhambra. La Emilia també hi es. Anemhi y mentres jo parlo ab l' Emilia, tú enrahonarás ab la Matilde. Diu que t' ha de veure y á las onze se 'n anirán.

El cas es que jo m' he compromés á veure l' estreno. Calla: allá hi ha 'l meu sabater.

Y ls dos interlocutors se dirigeixen á un tercer, tipo d' industrial qu' en aquest moment emboca 'l *pasillo*.

—Escolti. ¿'M vol fer un favor?—diu l' escribent al sabater?

—Segóns lo que siga.

—Vosté veurá l' estreno.

—Per xó he vingut.

—¿En sortint d' aquí ahont pensa anar?

—Jo pensava anarme 'n á casa.

—Donchs, fassi un petit sacrifici. Vagi al Continental, espérim y 'm dirá com ha anat l' estreno.

—¡Aixó ray! L' esperaré y li diré lo que m' hagi semblat.

—Fíxishi bé sobretot, perque jo tinch d' esplicarho al redactor encarregat de fer la gacetilla.... y....

—Perdi cuidado. Ja hi entench jo ab aquestas cosas. Figuris que vaig calsar un grapat d' anys seguits á n' en Mañé y Flaquer.

LA MORT DEL PORCH (Instantánea de *Rus*, colaborador artístich de *La Esquella*).

Socarrim.

—Sobretot, molta atenció.
—Descansi.
—Ah, si vol, pot ocupar aquella butaca, ¿veu? del costat d' aquell senyor calvo...
—Gracias. Sempre estaré millor
Y ja tenim als dos companys en direcció á l' Alhambra, als dos periodistas campant per aquets móns de Dèu y al sabater del escribent de la administració del periódich, ocupant la butaca del crítich literari ó musical.

***

Desde 'l méu punt de vista 's distingeix perfectament un lletrero encartronat que diu: "*Queda terminantemente prohibido fumar en la sala.*" Perfectament. Al peu mateix del lletrero hi ha un senyor que fuma un puro..¿Quí es? Fa cara de ser de la policía.

***

¿Hi ha algú que diga que las butacas dels teatres están massa ajuntadas la una á l' altra?—Prou: Jo, —jo, —jo, —jo!— dirán molts á coro. Donchs allá á la fila 15.ª veig una parella amorosa que sens dupte troba que las butacas están massa separadas. Allí están acostats, molt acostadets; desde lluny sembla talment que 'ls caps se toquin. Oh, y encare 's ván acostant... acostant més. ¿En que parará això?

¡Voto al món dolent! Ja no 'ls veig. Sembla desde aquí que se 'ls haja tragat la terra y que dessobre hi hajan plantat escarolas. Es que á la fila 14.ª davant mateix dels dos enamorats s' hi acaban d' assentar dugas senyoras, ab uns sombreros ¡quins sombreros! Colossals, ab llassos llarchs, tiessos, enrabanats, y ab herbas altas com garbas d' aufals y unas plomas llargas que recordan las dels plomeros dels caballs qu' arrossegan la carrossa que vá detrás de la professó de Córpus. ¡Quína ganga pels que séuhen darrera! Ganga, sí, per la parella amorosa que ha quedat á cubert de moltas miradas importunas. Sens dupte son los únichs que s' alegran de que las senyoras portin els sombreros alts.

***

LA MORT DEL PORCH (Instantánea de *Rus*, colaborador artístich de *La Esquella*).

¡Bona vianda!...

Donguém una mirada al *galliner*. A veure. No distingeixo rés en concret. Centenars de personas afileradas que pocas vegadas s' aixecan per por de perdre 'l puesto; rengleras de caps que continuament se bellugan. Hi ha qui diu que "alló„ es la *plebe*. N' hi ha que 'n dihuen *el montón*. ¡Y pensar que moltas vegadas d' aquest *montón* ne surten els aplausos més justos, els xiulets més imparcials!...

***

Pero ¿qué passa? Tot lo teatre se ha posat en mohiment. Els passadissos s' omplan de gent que vá á ocupar lo seu puesto. Los qu' estavan drets se van assentant. Los assentats se repapan buscant posició mes cómoda. Los venedors y floristas buscan la sortida. Es que ja ha tocat el timbre. Es que vá á comensar l' acte, l' estreno de la sarsuela nova.

Ja tothom está assentat. Ara es la millor ocasió pera contemplar l' aspecte de la platea. Els amichs del autor sembla que 's disposan á *perdonarli la vida*. Els enemichs ja comensan á riure. Allá 's veu un senyor sério, ab cara d' amohinat. Demá déu véncer una lletra y encare no sab de ahont han de sortir las missas; aquí un jove mal humorat que mira enlayre com si estés rabiós perque no li correspon la senyoreta del palco; més enllá un altre que ha renyit ab la promesa y ha vingut al teatre pera distréures; aprop d' ell un altre qu' está cremat perque 'ls revenedors li han fet pagar la butaca el doble de lo que valía. Ab aquests y altres elements ha de lluytar l' autor de la obra nova. Anéulos á fer riure. ¡No n' están poch de tibats!... ¡Pobre autor!

Se sent un murmull. Lo director de orquesta ja ha pujat á la cadira... donan llum á la *batería*.—Crech—crech—fá la batuta—comensa la orquesta: se sent una veu que cridá *¡Fuera de escena!*

Aném... aném... deixemho corre... no fos cás que s' aixequés el teló y m' atrapés aquí al mitj. Al públich li faría molta gracia. Pero á mí, molt poca.

***

Y aquí faig punt final no sense que avans giri la vista á bastants anys enrera y 'ls conti un fet, millor dit, uns fets que tenen relació ab l' assumpto del present article.

Los AYGUATS DEL 98
(per *M. Moliné*),

Ab una mica mes... tots granotas.

Jo era molt jove, casi bé un noy, y acompanyat d' un condeixeble qu' era parent d'una tiple d' ópera, vaig conseguir entrar al escenari del *Gran Teatro del Liceo*. La curiositat me vá portar á mirar pel forat del teló... y ¡cóm estava 'l teatre d' espléndit! Las senyoras, escotadas; los senyors, de gran etiqueta; en un palco que per sos adornos se distingía dels demés, hi havía una gran senyora y un senyor als quals molts altres senyors y senyoras anavan á saludar fentlos grans reverencias. La gran senyora y 'l gran senyor contestavan sempre fent "que sí„ ab el cap. ¡N' hi havía d' uniformes! ¡N' hi lluhian de joyas en orellas, petxeras, vestits y armillas! ¡Y llum! ¡Quánta resplandor! Semblava al mitj del día. Era una funció de gala. Era que havían assistit al *Gran Teatro* el Rey y la Reyna.

Un altre día vaig tornar á entrar al escenari del *Gran Teatro;* vaig mirar altra vegada pel forat del teló, y també la sala estava igualment espléndida. També senyors, també senyoras, també tothom vestit d' etiqueta; també vaig veure un palco mes adornat que 'ls altres, y en ell un gran senyor y una gran senyora. Era que havía assistit á la funció 'l President de no se quina República d' América, y 'l Cónsul había conseguit organisar una funció de gala.

Finalment, vaig tornar á las taulas del *Liceo* una tercera vegada. També vaig mirar pel forat del teló, y també 'l teatre estava brillant. Altra vegada senyors encasacats, altre cop senyoras escotadas. També un palco guarnit y també un senyor y una senyora molt tiessos, molt encarcarats, que també contestavan als saludos fent "que sí„ ab el cap, ¡Quánta esplendidés! ¡Quánta animació! Era que havían portat á la funció del *Liceo* al célebre Carnestoltas del Born y la séva *senyora* coneguda per la *Marquesa de las Cabriolas*.

Sento tenir que confessar que las tres vegadas lo teatre vá ferme lo mateix efecte. S' entén: vá ferme lo mateix efecte mirat desde 'L FORAT DEL TELÓ.

JOAN MOLAS Y CASAS.

EN L' ÁLBUM D' UNA BELLESA

Deix que ta hermosura alabi
l'adulador poca sombra
y 't parli d' amor y ditxa
si com un totxo t'adora.
Deix que diga que tas trenas
son fina seda retorta,
que de coral son tos llabis,
de nácar tas dents preciosas,
que tos ulls son dos estrellas,
hont sa llum enlluhernadora
l' atrau al flam del amor,
com ignocent papallona.
Deix que alabi ta hermosura
si com un tonto t' adora!
Pró ja que tú creus vehement
l' amor que ab follia 't mostra,
procura donarli el sí,
no l fassis sufrir, pobre home!
que 't porti prompte al altar,
ja que res mes ambiciona.
A l' endemá de casats
veurás com cambia la cosa.
Ja no enaltirá com antes
ta hermosura encisadora,
y á pesar de que en tos ulls
hi haurá la llum d' una aurora
brillants pe 'l desitj d' amor,
á la següent nit de boda,
sens altre llum, anireu
tots dos al llit á las foscas.

V. Tarrida.

Misticisme (Busto d' *E. Clarassó*).

EPÍGRAMAS

—Vol dirme quína edat té?
—Se m' ha olvidat.
—Qu' es estrany!
—En trenta anys que soch al mon,
¡es molt fácil de olvidars'!

—

Per ordre correlativa,
el mestre senyor Canóns,
ensenyava als seus deixeples
tota la numeració.
Pero eran uns noys tan burros
que 'l mestre 's tornava boig:
(puig cap deixeple podía
endavinarne un tan sols).
—Noys,—deya—ara toco l' hú;
¿y aquest quín es?.... ¿Cap respón? ...
Si es el que segueix, ¿quín toco?
¿Ningú ho sab? ¡¡Donchs, toco 'l dos!!

—

—Dus los mitjóns al garró
y fá estona te 'ls trepitjas.
—No es pas vritat.
—Com, que no?
—M' hi jugo un ral.
—També jo.
—Sí? Donchs paga que son mitjas.

—

Per fé 'l rich deya un xerraire:
—Tinch molta terra, Comellas.—
Y es vritat, com qu' es terrayre
té terra.... pro es d' escudellas.

Antón del Singlot.

CANTARELLAS

T' estimo... y si 't faig petons
lo resultat m' amohina,
puig me deixas, per senyal
los llabis plens de farina.

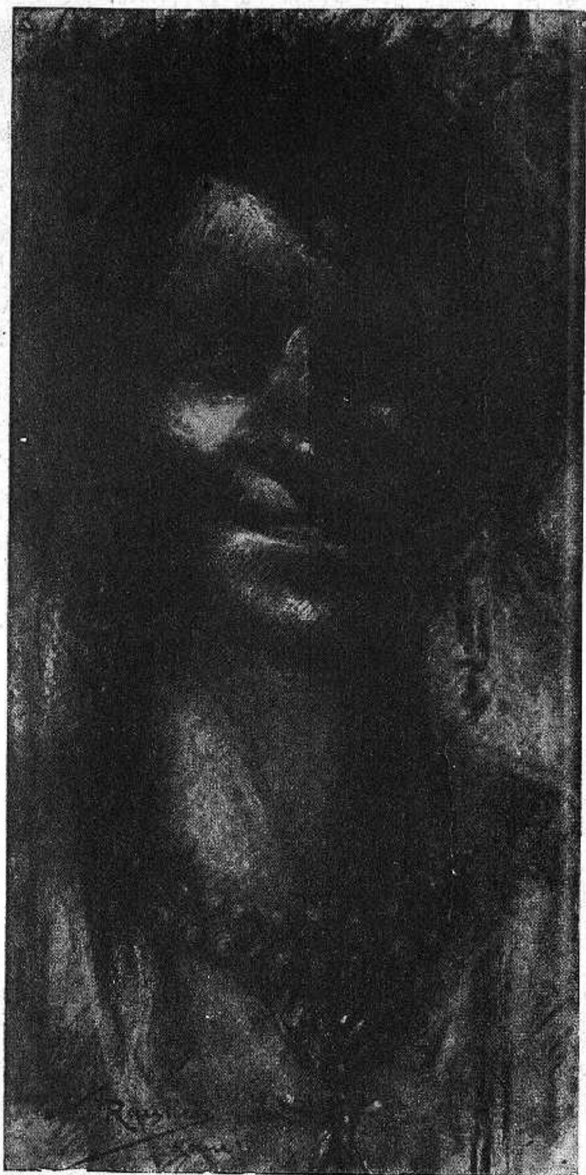
—

Vols ser tan mona y remona
y vas fent tanta monada,
que á una gavia dintre 'l Parque
hi estarías ni pintada.

—

Xifras tota la bellesa
en la farina tan sols;
ves ab molt cuidado, noya,
que ab farina 's fan bunyols.

Jaume Vidal.

Contadina romana (Dibuix al carbó de *N. Raurich*).

HUMORADAS

—Qué preparéu per S. Aleix al vostre barri? Que tan mateix faréu festas?

—No, avuy precisament s' ha decidit no fer res.

—Donchs, veus? Això 'm fa creure que 'n fareu: no fent res es com se fan las festas.

—

—Joan.. Joan.. Au, llévat que ja han tocat las nou.

—Ves.... Ves.... malehit.

—Y ara que tens?

—Animal!... Venirme á despertar quan estava somiant qu' era d' alló més rich... Vésten!

—T' hi tornas á tombar? Y donchs ¿quán pensas llevarte?

—Axís que m' haja arruinat.

—

¿Han observat que quan las donas se besan ellas ab ellas casi sempre aclucan els ulls? ¿Ho farán per forjarse l' ilusió de qu' están petonejant á un home? Bé podría ser.

—

Molt poch Dèu Nostre Senyor devía fiarse de la llengua del home, quan á tan poca distancia d' ella vá posarhi las dents.

L. Escaler.

SENYORA MODERNISTA (per *M. Moliné*).

Ja de modernistas no sols hi ha pintors, no sols hi ha escultors; també hi ha modistas.

LA GARSA

Ilustració de J. Pellicer Monseny.

I.

Enclotada al fons del seu niu esquifit, brut, miserable, agonisava clavant el bech badat á la paret, *la Garsa*, la qu' havía apilotat tants tresors que robá per no gaudirse'n ningú, ni ella mateixa.

. . . .

Quarant' anys endarrera la Sisca era una mossa esprimatxada, petitona, casi raquítica, lletja, molt lletja, pobre, molt pobre y deixada y rondinaire.......

Un día se li acostá en Blay, un jove aixerit, ben plantat, *ribero* d' ofici y mansoy de carácter y li digué:

—Mira, Sisca: jo ja estich cansat de córrela..., desde que vaig pendre mal la última vegada, crech qu' hi posat eneniment... Ara tot sovint penso ab la vellesa y ab que si 'm queya algun' altra saca de blat á las camas y 'm quedés *inútil* per tota la vida, ab el meu modo de fer hauría d' aná á *captar. En demés jo vaig* per ous;... tú ets bona, ets estalviadora, farás casa; no busco res mes. Sisca ¿'m vols?—

—Si es qu' has de fer bondat.... —respongué ella fixantli una mirada de granota, que volía ser apassionada y resultá repugnant.

En Blay girá la cara per fer un escarafall, com el malalt al acostar als llabis la medicina que cura pro que te gust de fel y vinagre.

Y no se 'n parlá més.

Al cap de mitj any llogaren una botigueta, ab hort y pou, per allá als barris d' Hostafranchs y 's casaren.

Ell traballant á la Riba y ella fent de balera portavan á casa de dotze á catorze duros cada senmana y ab prous feynas ne gastavan tres. Pagavan dos duros y mitj de lloguer, menjavan tronxos, peix pudent y perdius de bé taradas, y vestían las prendas que deixavan per vellas uns senyors tronats que tenían per criada á la mare de la Sisca.

En Blay s' havía reposat del tot; de casa á la feyna y de la feyna á casa, passava 'ls días, sense gastar res més que *'l xavo del clar* que feya á la taberna de bon dematí 'ls días de feyna y *'l petricó de la dolsa* que perdía 'ls diumenjes al tuti.

Aixís passaren un any, dos, cinch.... deu. La Sisca anava recullint diners y llensant fills al mon. Als dotze anys de matrimoni, set criaturas s' assentavan á la taula de ca *la Garsa*, com li deyan á la Sisca las donas del vehinat, las que 's cuidavan més de xafardejar que de fer feyna, las bandarras.

Aquells temps foren los mes dolents per la Sisca. ¡Tantas bocas á endrapar y tantas pocas mans á portar vianda!....

Pro els fills se feyan grans de mica en mica y els pares vells, y quan comensaren els dos primers xicots y la noya gran á dur senmanada, la mare deixá la feyna y ja no 's dedicá á altra cosa que á treure d' estudi, l' un darrera l' altre, als bailets qu' encare hi anavan, á buscals'hi feyna y

á ferlos passar á tots menjant sopa de pá de nou florit y cols sens' ull y sens' oli.

Un día en Blay li digué:

—¿Sabs, noya, que crech que 'n fas massa? Ab un xich menos de bona que fossis per casa, serías un bon xich millor pels de casa. ¿Sabs noya, que crech que tú ets avara?

—¿Avara?—feu la Sisca—¿y qué es aixó?.... ¿qué estimo massa als diners? Y, sí; mes que á tú 'ls estimo, mes que tot; y 'ls estimo perque farán la felicitat dels meus fills, dels nostres fills; per ells traballo, per ells vull que traballis, que traballem tots.

—Donchs, ves, no ho sembla que 'ls estimis tant, ¡si casi 'ls matas de fam!

—Mentida!—cridá la *Garsa*—¡mentida! tú mateix m' has dit cent cops que son els mes sapats y rabassuts del barri....

Y era veritat; la constitució del *ribero* feya miracles ab aquellas criaturas.

—Bé, sí, pro... afegí en Blay—¿Veus? els bailets podrían aná á estudi fins á set ó vuit anys, que bé pots ferho.

—¿Y qué 'ls hi ensenyarían á estudi?—contradí la Sisca—A morirse de fam? Deixam fer á mí y tú calla. De burros tants n' hi ha ab lletra com sense, y de morts de gana, també. Que traballin; que aprenguin de guanyar diners; que sápigan lo qu' es patir.

¡Y tant com ho varen saber lo qu' era patir, pobrets! Els xicots després d' arribar als dinou anys, vensuts per la fatiga, tots anaren á serví al Rey, tots menos un, el Nitu, que perque era coixet de naixensa fou declarat inútil. Del Nitu se 'n compadí 'l mestre que li ensenyá las barcerolas y se l' afillá ab el permís de la Sisca que veya que d' aquell poca cosa 'n podría treure. A fé que 'l coixet arribá á ser mestre d' estudi també y llavors digué la Sisca á 'n Blay:

—¿Veus? El que sab mes de lletra es el que 's guanya menos la vida y el que s' atipará mes de fam.

El cas es que dels set fills dos ne moriren al servey del rey, un á la feyna y una noya de malaltía, y sols traspassaren els vinticinch el Nitu, 'l noy y la noya grans. Cap s' havía casat y fora del Nitu tots s' estavan á casa.

A la Sisca se li iniciá una vellesa primerenca; li atacá l' asma primer y després uns dolors reumátichs, que tot sovint estava en perill de mort. Pro may volgué fer testament; may volgué dir á ningú ni á n' en Blay, ahont eran els diners arreconats, ni quants ne tenía. Sempre pensá dirho al Notari si 's veya la mort á sobre, "qu' eran pels fills! ¡no mes que pels fills!„

Una vegada va tenir un disgust que no 'l pogué pahir.

El Nitu 's volía casar y demanava diners; la Sisca no 'ls hi volgué donar. Primer ell els reclamá ab humiltat, després ab fermesa, y al últim ab indignació y rabia, exigintlos casi, ¡tot en va!; sa mare tancá la qüestió dihentli:

—No t' escarrassis; no n' heurás cap ara, ni tú ni cap dels teus germans; quan jo seré morta ja trobareu cada hú lo que 's mereixi, ja trobareu lo que he fet jo per vosaltres.

—Mireu, mare:—li respongué 'l Nitu ab els ulls fora del cap:—Tingueu entés que jo no 'us agrahiré res, allavoras. ¿Ho sentíu?... ¿Qué hi fá que quan sigueu morta, perque ja no podreu fer de garsa, per forsa, torneu als vostres fills tot lo que havíau d' emplear ab la salut del seu cos y de la seva ánima? Jo allavors com ara, 'us demanaré comptes del pá, del abrich y de la instrucció que 'ns haureu robat, comptes que no trobaré ab els que 'm fassi 'l Notari per molt or que 'm dongui y que no saldareu may ab els meus germans que al cel sigan...

II.

Al cap de dos mesos la *Garsa* estava á las portas de la mort; agonisava al fons del seu níu raquítich, brut, miserable.

En Blay va parlarli del Notari, del testament, pro ella li respongué que si tenía por de no serhi á temps per gastarsels, y en Blay callá.

Mentrestant la malalta s' agravava. El Noy gran y el Nitu digueren que potsé 'l Notari mateix n'hi faría fer de testament, perque aquesta gent tenen molt bonas paraulas, y s' enviá á buscar al Notari qu' arribá á cap vespre quan en Blay sortía de la cambra ahont jeya la Sisca, abatut, fixos á terra els ulls negats, sagnosos; els llabis moradenchs, esllanguehits; cubert lo front ab la tristor dels mártirs.

El Notari se li acostá per dirli á cau d' orella:

—¿Qué fem?... ¿Anem'hi?

En Blay no respongué y arrossegant els peus pel passadís y repenjantse per las parets, ab prou feynas arribá al menjador ahont la Gran de cap sobre la taula plorava com una Magdalena.

El Notari 'l seguí caminant sense fer fressa y restá dret frente al pobre *ribero* quan aquest caygué sobre una cadira.

—¿Qué fem?—repetí llavors ab veu afable y resolta com home atrafegat,que s' ha hagut d' avesar á intervenir en las grans desgracias y sab respectarlas y no ferne cas ensemps.

—¡Hem fet tart; ja ha perdut el coneixement!—tartamudejá en Blay al fí y comensá á esbufegar plé de congoixa; s' estirá neguitós el coll de la camisa hasta trencá el botonet de nácar que 'l cordava; 's passá las mans planas per sobre la post del pit alsant la testa colrada y plena d' arrugas, com preparantse tot per afavorir la sortida del cor desfet en singlots y llágrimas per boca y ulls, y arrencá un plor que glassá la paraula als llabis del Notari y segá las camas dels que anavan y venían ab pas lleuger y de puntetas de l' arcoba á la cuyna ó á la porta de la eixida.

La claror d' un llum de petroli clavat á la paret il-luminava aquell quadro de tristesa. Sols se sentían en tota la casa remors sordas, enfonzadas dintre una boira de silenci, de foscor, de mort, fins que un soroll de passos que s' acostavan sinistrament pesats y sechs, com el baixar una escala de grahó en grahó ó 'l caminar feixuch de la mort, feu girar l' esferehit esguart de tots cap al passadís per ahont venía coixejant en Nitu que, malgrat la poca estimació que tingué sempre per sa mare, havía corregut tot aquell sant día de casa á ca'l metje ó á ca'l Notari ó á la farmacia, lleuger com una daina.

El Nitu al ser davant de son pare digué baixant la vista y ab veu plena pro conmosa:

—¡La mare es morta!

—¡Deu t' hagi ben perdonat, Sisca!—cridá en Blay eixint son plor de mare com riuada que empayta altra riuada.

—¡Mare!—xisclá ofegantse la noya.

—¡Tant de bé li ha fet Deu!—digué 'l Notari com resant al seu modo.

—¡Tant de bé 'ns hauría fet á tots cinquant' anys mes aviat!—renegá 'l Nitu com responent al rés del Notari.

III.

Morta la Garsa 's buscaren els tresors que amagá en vida, pro en vá. Regiraren tots els recons y reconets de la casa; escorcollaren totas las escletxas y forats; cavaren l' hort, aixecaren els enrajolats; en lloch trobaren res.

En Blay deya als seus fills:

—Jo no vaig saberho may que se 'n feya dels diners ¡pobre Sisca! tenia por de que jo la robés.—¡Tot ho volía per vosaltres! Me 'n recordo que 'ls diumenjes al dematí sortía de casa y no tornava fins á mitj día. Una vegada li vaig preguntar si anava á depositar las setmanadas á la *caixa d' oros* y 'm va dir que no. Jo 'm penso que las *descambiava* ab or; li agradava molt l' or... Demá dematí aixecarém l' enrajolat de l' arcoba.

Pero d' or no se 'n veya en lloch.

Passaren mesos, anys; comensaren á desesperar de trobar la fortuna per tots tan ben afanyada. Y un día el noy gran marxá cap á América per veure si la trobava allí, pro hi deixá la pell al cap d' un quant temps de serhi; un altre día caygué malalta la noya y á las pocas setmanas morí d' anemia cerebral; y 'l Nitu aburrit y plé de miseria fugí al estranger y may mes se sapigué res d' ell.

Sols en Blay carregat d' anys y de penas, vivía ab la Laya, una vella mitj parenta seva á cala *Garsa*, mantenintse de lo que li pasava *la colla* desde que 'ls sachs de blat pesavan mes que 'ls seus *nyirvis*, com deya devegadas.

Una vesprada tornant de la taberna li digué la Laya:

—M' haurás d' arreglar la pedra del rentador perque m' ha caygut aquesta tarde.

En Blay buydá 'l safreig, saltá á dins, cullí la llosa y probá d' assentarla altra volta sobre un muntant d' obra que li feya de peu, y la barana.

—¡Qu' és estrany!—rumiá en Blay—El muntant es curt; aixís es clar qu' ha caygut, y ¿perqué li van fer de curt?

Pel pensament de 'n Blay crusá una idea estranya, la manía dels seus últims anys, y aguantantse l' alé endinzá 'l bras dret al fons del muntant, quan examinant l' obra á la llum de la lluna vejé que aquell peu era buit.

Los seus dits, enrampats, nerviosos, aviat tocaren diners.... ¡diners!... Comensá á treure'n, á mirársels fit á fit, tremolant de febre, ab dalit de boig. Casi no podía respirar, ¡anava tant depressa y n' hi havía tanta de moneda!...

—¡Ja ho tinch!—crida al fí ennuegantse—¡Nitu! ¡Gran! ¡Noy!... — ¡Ja ho tinch!

Digué y pará de sopte la tasca un moment y agafant dos grapats d' unsas y acostánselas á la vista pera mirarlas millor, murmurá com despertantse:

—Or... or... ¡or!... ¿Y perqué 'l vull ara? Mort el Noy y la Gran y 'l Nitu... ¡morts tots... ¡ y jo casi també... ¿per qué 'l vull l' or ara?

Llavors obrí 'ls brassos irat y alsant el front y mirant 'l punt mes negre de la estrellada volta, cridá petant de dents:

—¡Sisca!... ¡No! *¡Garsa!*... tenían rahó, *¡Garsa!* ¿qué n' has tret d' arreconar aquet or?... ¿qué n' ha tret cap dels teus?... ¡Maliatsiga l' ánima que t' aguantava!...

Y ajuntá las mans boig de rabia, com si volgués esclafar las unsas que dringavan rialleras al caure rodolant per sobre las rajolas del safreig.

E. Martí Giol.

Las milocas del any 57.

HIVERN

"Cayga la néu y enmortalli
á l' esmortuhida terra:
en lo trist alberch del pobre
entri 'l fret per las escletxas....
Valdament la nuvolada
gris, per l' ample espay s' extenga,
amor méu, no ha d' esmortuirse
dels nostres cors la foguera.

—

"Jo 't vull, nina, en esta cambra
arredossada y ben tebia,
lo trespol ple de catifas,
las parets de draps cubertas,
á un cayre llansant espurnas
la llar de mármol encesa,
y al fons per veure al defora
las macissas vidrieras.

—

"Lo gra de blat avuy grilla
cuberta de néu la terra;
en los arbres sense fullas
la sava avuy se desperta....
També aquí enterrats, hermosa,
davant la llar qu' espurneja
com en lo blat y en los arbres
nostre amor veurem extendres.

—

"Sentada sobre ma falda,
en mon coll ton bras de deesa,
tos ulls de foch esvahintse,
saltant la sanch en mas venas,
humitejant nostres llabis
del ví mes pur gotas férvidas,
la néu que aquí 'ns té reclosos
endolceix nostra existencia.

—

"¡Hivern! Trist hivern! Pel pobre
mortalla de sa miseria;
pródiga font de delicia
pel qui pot, bella nineta,
abrich y confort donarse
á redós de sas riquesas,
que aumenta 'l goig dels qui gosan
lo contrast dels quí sufreixen.„

—

Aixís parlava á ma hermosa;
la néu á borrallons queya;
á dintre vida y ventura,
á fora mort y tristesa....
De sopte una ma en los vidres
ab greu tremolor colpeja....
—Caritat!—diu una pobra
—Caritat!—ab veu que gela.

—

—Amor méu—diu ma estimada.
¡Cóm tremola la velleta!
De sos anys ab la néu blanca
la néu que cau s' hi barreja....
¡Qu' esta llar escalf l' hi done!
¡Qu' aquest ví la refrigere!
¡Qu' aquest contrast dels que gosan
no aumenti las sévas penas!—

—

Los llabis de ma estimada
s' obrían com la poncella
de una flor que no 's mustiga
de l' hivern ab la cruesa:
per mí perfums amorosos....
pels pobres, dolsa tendresa....
Al hivern ahont ells s' exhalan
hi esclata la primavera.

J. ROCA Y ROCA.

Á Barcelona (per *M. Urgell.*)

Son ells!

L' OS BERTRÁN

¿Sab perqué capta—lo fill d' en Pau,
sent jove encare—y estant bo y gras?
—Jo crech qu' implora—la caritat,
perqué ara 's troba—sense traball.
—Donchs, s' equivoca:—que va á captar,
perqué ara y sempre—té l' *os Bertrán*.

—

—¿Sab perqué 'n Pere—s' ha fet soldat
deixant fills, dona—mare y germans?
—Jo crech que l' home—tot aixó ho fá,
perqué la patria—vol defensar.
—Donchs s' equivoca;—l' arma ha empunyat
perqué, ¡pobre home!—té l' *os Bertrán*.

—

—¿Sab perqué es monja—fa molt temps ha
la noya xica—de ca 'l Regás?
—Jo crech bé qu' ella—si 's va tancar,
fou per lliurarse—de tot pecat.
—Donchs, s' equivoca;—tancada está
perqué ¡pobreta!—té l' *os Bertrán*.

—

—¿Sab perqué 'n Nasi—va á peu descals
y en una ermita—viu retirat?
—Jo crech y penso—qu' es ermitá,
perquè la vida—vol fer de sant.
—Donchs, s' equivoca;—puig lo sant fa,
perqué com altres...—té l' *os Bertrán*.

—

—¿Sab perqué 'n Nofre—du 'l trajo estrany
y fa bestiesas,—que riure fan?
—Jo crech que un bobo—no fora pas,
si no fos ¡pobre!—tocat del cap.
—Donchs, s' equivoca;—lo ximple fa,
perqué 'l gran trutxa...—té l' *os Bertrán*.

—

—¿Sab perqué 'n Tófol—es criminal,
qu' en un patíbul—potsé 's veurá?
—Jo crech que 'n Tófol—causá tant dany,
perqué un ofici—no li van dar.
—Donchs, s' equivoca:—de son obrar
tota la culpa...—té l' *os Bertrán*.

Francisco Llenas.

COMPTES

Es un bateig. Pel vehinat
las carretelas rodolan.
Burgit. Soroll. Fins tremolan
las llosas del empedrat.
Es un enterro. Quietut.
La gent cap-baix. Res de brega:
Algun cotxe s' arrossega
ploriquejant catxassut.
Prop meu;—Es rich.—Qué s' hi fá?
—Un de menos.—Un de més.
—¡Quinze cotxes!...—Tan sols tres!...
—Un que vé.—Y un que se 'n vá.
Jo pensant: "Res mes, en clar,
del mon vostre seny abrassa?...„
La veu d' un senyor que passa:
"Tot es sumar y restar.„

Joan Pons y Massaveu.

RETORN

He seguit terras y terras:
rius florits, nevadas serras,
grans ciutats he travessat;
pero l' anyoransa
ni un punt m' ha deixat.

—

Beguém ara y abrassémnos
y abrassats embriaguémnos,
qu' en lloch més ha posat Deu
ni vi com el nostre,
ni amor com el teu.

F. Matheu y Fornells.

LA MONARQUÍA DINTRE DE LA FAMILIA (per *F. Gómez Soler*).

El reyet de casa.

D' AQUÍ D' ALLA

Parla un metje:

—De tot aixó que contan sobre aparicións de difunts no se 'n ha de creure res. No diré jo qu' en aquells temps no 'n sortís un que altre. Pero avuy la ciencia médica ha progressat molt, de manera que quan envihém á un malalt al cementiri, ja poden dir qu' está ben llest.

—

Y á propósit dels progressos de la ciencia médica.

Un pobre senyor sufría uns dolors de cap espantosos que ab res se li calmavan. El doctor que li prestava 'ls seus serveys, s' adoná que penjada al sostre, en lo quarto mateix, hi havía per adorno una jardinera ab una begonia.

Ab aquell aire tan expedit que sol caracterisar als metjes, demaná una cadira, s' hi enfilá, despenjá la jardinera, y jardinera y begonia anaren balcó avall.

—Demá—digué—'l malalt estará curat.

Y en efecte, al día següent, ja estava bó.

—¿Veuhen com ha succehit lo que ahir vaig dirlos?—exclamá 'l galeno. —¡Está clar: tenen plantas fins al quarto de dormir!.. ¿Qué no saben que las plantas exhalan una gran cantitat de ácit carbónich?

—Hasta las plantas de drap, senyor Doctor?—preguntá l' ex-malalt.

—¿Qué vol dir?

—Que la begonia que ahir va tirar daltabaix del balcó era artificial.

—

A ca 'n Parés.

Un visitant, després de examinar un retrato exclama:

—¡Qu' es dolent!

L' autor de l' obra, que 's troba darrera seu, s' adelanta y li diu:

—Donchs miri, jo li pintat.

El visitant volent corretjir la planxa que acaba de fer:

—Ja veurá, al dir qu' era dolent no 'm refería á la pintura en sí, si no al tipo de la persona retratada.

El pintor:

—Es el méu pare.

El visitant vá quedarse convertit en una estatua.

—

Sens dupte qu' estarán cansats de llegir la paraula *canard* aplicada á tota mentida periodística ¿no es veritat?

¿Volen saber de que dimana aquesta extranya aplicació? No se á punt fixo de ahont m' ho he tret; pero 'l cas es el següent:

Un periodista belga, que per cert no careixía de imaginació vá relatar un día 'l següent fet:

"Un pagés criava una vintena d' ánechs (en francés *canards*), y per experimentar la voracitat de aquestas bestiolas, vá subjectarlos á la següent proba: Va matarne un, y després de trinxarlo bé, ab plomas y tot, vá ferlo menjar als dinou restants. Seguidament vá matarne un altre, y 'l feu menjar als divuyt que li restavan, y axís de un á un els aná matant y servint als sobrevivents, fins que no li quedá mes que un sol ánech, el qual, en rigor s' havía menjat á sos dinou companys.

UNA GUERRILLERA (per *V. Buil*).

Preparantse per entrar en campanya.

Al llegir aquesta gofia, tothom vá exclamar:—*Oh, quel canard!*
Y vels' hi aquí com desde llavoras, á Bélgica y á Fransa, se 'n diuhen *canards* de lo que aquí 'n dihém *guatllas*.

—

Cassat al vol en un teatro:
—Tu, escolta: ¿coneixes á la senyora de aquell palco?
—Ja ho crech: es la dona de dos amichs meus.

P. K.

Contrast (per *Mariano Foix*).

Aurora y posta.

Á LA AVIA (1)

Estimada avia: he sabut
que anéu dihent pel vehinat
que jo soch un descarat,
un poca vergonya, un brut;
que gasto poca salut,
que soch un burro, un bergant,
que tinch inglesos en gran....
y altres cosas que no explico,
y ¡ay avia, jo us ho suplico,
per Déu, no m' alabéu tant!

Vicens Andrés.

(1) Décima premiada en lo Certámen festíu literari del Cassino Tarrassench.

QÜENTO DE PAGÉS

Vels' hi aquí que 'l Sol, fastidiat de tenir que anar sempre sol pels espays del infinit, vá presentarse un día al deu Júpiter, fentli avinent que havía pensat casarse.

—Molt bé—digué Júpiter.—M' hi pensaré y de aquí á uns quants días et tornaré la resposte.

Y vels' hi aquí que Júpiter, volgué consultar el cas ab personas de diversos estaments, á qual efecte, entre altres convocá als pagesos.

Reunits que 'ls tingué, vá dirlos:—No se si sabeu que 'l Sol m' ha demanat permís per casarse. Per la meva part bé 'm sembla que te rahó; pero de totas maneras desitjaría saber lo que hi diheu vosaltres.

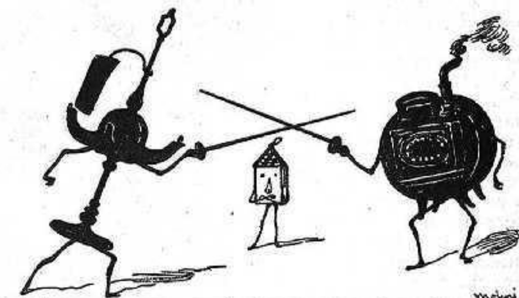
Un gran sí de aprobació sortí d'entre 'ls reunits; pero un d' ells, adelantantse exclamá:

—Voldría que constés que jo no hi estich conforme.

—Per quín motiu? —preguntaren tots.

Y 'l pagés digué:

Aconteixements del any (per *M. Moliné*).

Un desafio á mort.

—Consideréu, companys, que si ara 'l Sol siguent tot sol ens torra de aquesta manera, 'l día que 's casi y comensi á tenir fills, entre tots ens fregirán.

—Té molta rahó 'l pagés—exclamá Júpiter.

Y quan l' Astre 's presentá á cercar la resposta, Júpiter li digué:

—Noy, ho sento molt, pero no 't pots casar. Per lo tant treut'ho del cap. Si buscavas companyía deixarías de ser *Sol*.

MODEST DEL TOSSAL

FANTASÍA (per *Argemí*).

La Quaresma xurriaquejant al Carnaval.

DESVENTATJES DEL FUMAR (*)

Vidáuba, arrels, regalessia...
de tot havía fumat;
no armavam poca fassessia
quatre companys del veynat!
La fornal d' un clavetayre
ens feya á tots de calíu,
y, encenent, pipavam d' ayre,
mes per xó fent el cap víu.
Mes de quatre plantofada s
un descuyt ens va costar;
nostras mares ¡qué vegadas
ens hi varen atrapar!
—No hi tornis pas més!—me deya
la meva, ¡Deu la perdó!

(*) Premiat en lo Certámen d' Olot.

pro jo, al jirarse, ja treya
fum pel nas de bo y milló.
Las butxacas del meu pare
qué cops havía escurat!
Quan faig un cigarro, encare
me sembla que l' he afanat.
No trobant ja á sa butxaca
engrunas que recullir,
á saquejar sa petaca
fins me vareig atrevir.
Pro 'm va anar mala la festa
aquell cop ¡vatuanell!
jo... diuhen qu' era una aresta!
pro 'l meu pare... ¡quín aucell!
—Noy; vina, 'm va dir; ¿que fumas? —
—No, senyor,—vaig fe' esbarat.
—Donchs com es que 'ls dits t' ensumas
y te 'ls fregas d' amagat?
Home, no veus que fan riure
tos dits ab tanta grogor...—
—Es que á estudi 'ns fan escriure
ab tinta d' aquet color.—
—Y 'l *torrat* que com un home
tens al llabi ¿de qué ve?—
—Es que m' hi aixugo la ploma
quan plego y deso 'l tinté.—
—Mira, á mi no me la pinta
ningú ¿enténs? quan tornarás
d' estudi, veurém la tinta...
demá vull el cartipás.—
Abatut, ab cara trista,
¡qué havía de durli; es clar!
mes, va passarme *revista*,
y, sabéu que 'm va trobar?
Llibrets *Bardou, Valadía* (1)
Megateri, paper fí.....
de *Confiansa* no 'n tenía
com ell no 'n tenía ab mí.
Miréu, si 'm fan bufá 'l pebre
no faig més ganyotas, no;
re, 'm va tocar la de rebre,
y després, vinga sermó:
"Com s' entén fumar tabaco
á n' aquesta edat ¡oydá!
á casa ningú fa 'l maco
fins que s' ho puga guanyá....."
Davant de las clatelladas
y tan formal prohibició,
vaig tornar á las *andadas*
¡qué ho sè 'l que fumava jo!
Sols sé qu' anava á la cassa
del papé anch que fos escrit;
pro, no 'n fumava d' estrassa
que fa *dallonsas* al llit.
Y avuy un flato 'm sentía,
demá m' entrava 'l mareig,
la bilis se 'm removía,
y ara tos, ara basqueig.....
Al final d' aquella lluyta,
ab la anémia, 'm va quedá
un color de pera cuyta
que may més se 'n anirá.
....
Ja gran, y alsat l' interdicte
que 'm posava 'l pare meu,
com no era ja cap delicte
cargolarlo al davant seu,
no hi feya poca fatxenda
ab lo cigarro ¡oh y tal!
si jo hagués viscut de renda
per fumarne de mitj ral!
Ab prou feynas picadura
de pobre... ¡anava tan just!
pro, hi trobava una finura....
Tot es bo quan ve de gust.
Vaig abusá en tal manera
allavoras del fumá,
qu' indispensable ja m' era
lo tabaco com el pa.
Y ab l' abús, la molestosa
dispepsia fins vaig patir.....
de bicarbonat de sosa
bon Deu, si 'n vaig consumir!
Veyent que 'm feya la guilla
de tal manera 'l papé,
vaig pensar:—Potsé ab *boquilla*
això t' anirá més be.—
Alló fou la medicina
per mí; al veure aquell canó
ple d' *extret de nicotina*
me vaig fer per reflexió:
"Si aquest engrut que aquí 's posa
també al pulmó 's pot posar,
als pochs anys ets á la fosa
si no 't deixas de fumar...."
No es per xó que ho deixés corre
del tot, fumo 'l més precís;
un mal vici no s' esborra
tampoch aixís com aixís.
Pro, bah; allargant lo judici,
al últim he deduhit
que 'l de fumar, com tot vici,
no reporta cap profit.
Y com ressén la butxaca
y la salut, lo millor
será llensar la petaca
y... prou... no ser fumador.

A. Bori y Fontestá.

(1) *Jaramago.*

LAS ESTACIÓNS (per *M. Moliné*).

HIVERN

TORNANT DE PLASSA (per *Ruiz Picassó).*

Te rahó tothom:
per dirse Narcisa,
tothom li diu Sisa
y ella honra 'l séu nom.

TAL COM SONA

—Vagi á mirá qui ha trucat;—
digué la senyora Antonia,
una vella de mal génit
y un xich massa reganyosa.
Al cap de molt pochs segóns,
torná dihent la minyona:
—Hi ha un senyoret.
—Cóm se diu?—
—No ho sé; s' espera á la porta,
pró deu ser de la familia
ó be amich de la senyora.
—¿Cóm ho sabs?
—Perque m' ha dit,
sens que jo li fes cap broma:
—"Digui noya; ¿que no hi es
aquella poca-vergonya?

LLUÍS SALVADOR.

FLORS DE LA XINA

(Del LLIBRE DELS VERSOS *ó recopilació del Celest Imperi)*

AMOROSA

La lluna, en la nit serena,
munta al cor del firmament;
munta, y allá, com regina,
reposa amorosament.
Damunt l' aygua voluptuosa,
que gronxa blava il-lusió,
passa y traspassa, lleugera,
la brisa, com llarch petó.
¡Qué purs acorts, qué harmonía,
qu' esperansa en l' avenir,
respira l' unió beneyta
de lo qu' es nát per s' unir!
Mes... no es tot conhort la festa;
la ditxa, incerta en l' espay,
y moltas cosas criadas
per juntars' no 's juntan may.

LO MELLOR RETRATO

Ab las cellas frunzidas
cullo esta rama en flor,
per enviarla al home
ausent de mon amor.
Ja sè que quan hi arribi
ben seca arribará,
perqué en llunyanas terras
l' home adorat está.
Mes tal com ella siga
representará, ensemps
la meva trista imatge
á aquell en qui jo pens'.

PENSAMENT

Un rostre enciser captiva
tots los desitjos del hom;
mes lo perfum de la dona,
es solzament lo pudor.

INGENUITAT

Floreixen poemas—del ríu á la vora;
que son mes hermosas—que jo diu tothom;
mes tot passejantme—ahí en la ribera
per mí 'ls esguarts eran—no pas per las flors.

VIRGILI D' ALACSEAL.

ALABANSAS Á UNA NENA

Dedicarte un sonet, nineta, 'm plau
ignorant si pot ser te sabrá greu:
tas gracias vull cantar per tot arreu
segur de que á tothom deixaré blau.
Pigada ets com la pell del galipau,
tan negre com d' un clergue lo manteu,
duptosa, com valor en lo correu
que se sab d' allá ahont surt pero no ahont cau.
Astuta com dragó quan cerca un niu
rabïosa com mestre sense sou,
dolenta com la mina d' argent viu,
més farta que cap draga jamay fou,
més bruta que la crema á n' el istiu,
y callo.... perque crech t' alabo prou.

P. TALLADAS.

SARSUELERÍA (per *J. Lluís Pellicer*).

"La española infantería
por lo brava y lo gentil
en combates y en amores
sabe el triunfo conseguir „
(*El Valle de Andorra*).

L' OBERTURA DEL TESTAMENT

Uns quinze días feya que al Sr. Llorens l' havían enterrat, quan arribá l' hora solemne de l' obertura del seu testament. Lo notari que 'l tenía á n' el seu poder se veya assediat desde 'l día mateix en que D. Llorens havía passat á millor vida, per un mosqué de parents próxims y remots, xichs y grans, richs y pobres, que anavan invadint el seu despaig, tots els quals, en una forma ó altra li dirigían la mateixa pregunta:

—¿Podría enterarme de las últimas disposicións del *tío* Llorens?....

Els que no li deyan *tío*, li deyan *cusí*, ó parent; pero la pregunta era igual, expressant per part de tots ells un mateix desitj.

El Notari 'ls responía:

—No 'n puch dir res: lo Sr. Llorens va fer testament clos; de manera que fins que s' obri pel jutje de primera instancia, ab tots los requisits legals, no se sabrá.

Llavors cada hú volía explicarli 'ls motius que l' induhían á tenir algu -

nas esperansas, pero 'l notari procurava esquivarse'ls, ab millors ó pitjors formas, segóns la pesadés de cada visitant, y acabava dihéntlos'hi:

—Veurá, deixi nota al escribent del seu domicili, y se l' avisará perque puga assistir al acte de l' obertura.

—Ah, sí.... sobre tot no se 'n descuidin, perque 'l *tío* Llorens....

—Sí, sí.... ja m' ho contará un altre día. Deixi l' adressa, y perdi cuidado: se l' avisará.

DEL ESTUDI.... EN VÉ LA

A principi de curs.

***

Aixís va anar desfilant per l' estudi del Notari, tota la parentela del difunt y alguns altres que sense ser parents eran d' ell amichs íntims ó á lo menos molt entrants de la seva casa. Sumavan á lo menos una cinquantena. Cinquanta personas, qu' en los últims anys de la vida del Sr. Llorens, rich *solterón*, home tranquil y alegroy, se dedicaren á donarli tots els gustos. Era alló una competencia desesperada per veure qui 's guanyaría millor sas bonas gracias. De requisidets no 'n vulguin més; de paraulas amables, no se se 'n troban tantas al diccionari; de atencións, es impossible rebre'n en major número ni més escullidas.

Y 'l Sr. Llorens las agrahía, no sense que deixés de compendre 'l móvil que las inspirava, que no era altre que la copdicia, l' interés, el desitj anhelant de que al morir pensés ab ells.

Per la séva part prou els ho donava á compendre que hi pensaría, ab entre-tochs, ab mitjas paraulas, ab insinuacións, ab amables rialletas, ab frases de agrahiment per lo qu' estavan fent per ell.

Al efecte, solía contarlos qüentets de testadors que no tenint fills, varen recordarse de las personas que 'ls hi ha-

UN FULLERO (per *M. Moliné*)

—*¡Quina xicota mes caya!... Jo la pogués convertir!...*

SON (per *Ll. Labarta.*)

A mitjant de curs.

vían endolsit l' existencia, recompensant á cada hú segons els séus serveys y medint els serveys de cada hú per las sévas possibilitats. Sobre aquesta distribució proporcional hi recalcava molt, excitant axís las bonas disposicións de tota aquella colla de captaires, á cada instant mes ben dispostos á sembrar per obtenir millor cullita, 'l día íntimament desitjat de la mort del Sr. Llorens.

***

—¡Ay gracias á Déu!.... —exclamaren tots ells, quan el deixaren amortallat, inmóvil, en disposició de ser conduhit al lloch del etern descans ahont s' acaban totas las maranyas de la vida.

Y 'ls días que transcorregueren desde l' enterro fins á l' obertura del testament sigueren per tots días de impaciencia, de febre, de deliri y de alguna cosa mes. En vida del Sr. Llorens estavan engelosits els uns dels altres; pero després de la seva mort fins se tenían odi, barrinant quíns foran els que atraparían els millors talls.

Arribá per fi 'l moment en que anavan á posarse en clar tots els duptes y á desvaneixers totas las caborias. Puntuals com un rellotje y sense faltarn'hi un havían acudit al despaig del Sr. Jutje.—Quí mes quí menos portava estampada en lo rostre l' ambició y la copdicia entremescladas ab una enveja recóndita disposta á desbotar tan bon punt se vejés que 'l testador havía favorescut á tal ó qual mes de lo que 's mereixía.

Quan lo jutje prengué de mans del notari 'l plech sellat y lacrat, que per cert era bastant voluminós, y després de comprobadas las firmas dels testimonis que havían presenciat l' entrega, 's disposá á obrirlo, una orella fina hauría sentit el trip-trap de aquells cors batent á sotregadas.

Rompé 'l sobre: espectació general. Del sobre 'n sortí una envoltura de periódichs.

—Ay ay ¡qu' es extrany!—digué un dels presents.

LAS QUE TRABALLAN (per *G. Camps*).

Pintadoras de cartas.

La salvació d' Espanya (per *M. Moliné).*

A las ordres del general Tant-se-me'n-dona.

Los periódichs sigueren desembolicats, y 's presentá un altre sobre tancat com el primer.

—Aquest será 'l bó.... —murmurá un dels interessats.

Nova fractura de sobre, y nova envoltura de diaris. Y dessota de l' envoltura un tercer sobre tancat també com els anteriors, y una nova envoltura de periódichs....

El plech anava disminuhint de tamany y al mateix temps se anava encongint el cor dels presents, que ja comensavan á rebullirse en las cadiras, sentint las estrabadas dels nervis irritats.

Y 'l jutje vinga anar obrint sobres y anant desembolicant papers de diari, fins que al últim —totas las fruytas tenen pinyol—quedá al descubert un sobre petit dels que s' emplean per las targetas de visita. L' obrí y 'n tregué un paper, no mes gros que un de fumar.

Tots els presents estavan grochs, espalmats, fita la vista y concentradas totas las potencias en aquell paperet: si 'ls haguessen sangrat no 'ls hi hauría sortit una gota de sanch.

El jutje 's calá las ulleras, llegí per sí mateix lo escrit en aquell trosset de paper, y sense entendreho bé, perque com tots els jutjes de Catalunya no era de la terra, y confegintho ab accent castellá digué:

"*Fe-u-vos re-pi-car*."

Afegint ab tanta extranyesa com ingenuitat:

—¿Qué quiere decir eso?

Prompte ho vejé lo que volía dir. Tots els presents s' alsaren, com moguts per un ressort. —Pillo!.... —Lladre! ... —¡Vaja una manera de rifarse'ns!... —¡Indecent!...—Aixó no es tenir vergonya.

En fí, s' armá un rebombori de imprecacións de cent mil diables.

Y quan el jutje doná l' acte per terminat y feu evacuar el despaig, sortiren tots ab un pam de nas, y aquellas caras poch ans tan esgroguehidas estavan tan irritadas, que s' hi haurían pogut encéndre mistos.

***

Lo Sr. Llorens, avants de aquella burla de testament clós, n' havía otorgat un, que sigué l' únich valeder, deixant tot quant possehía al sol parent que may l' havía importunat, puig feya mes de vint anys que vivía fora de Barcelona.

P. del O.

A EN JOSEPH M. CODOLOSA

La Mort, per tu piadosa, obrí la feble porta
del teu cos miserable, com lo del fanch eixit,
y al penetrarhi altiva, ab estrabada forta,
tement son fret contacte, fugí d' ell ton esprit.
Llavors se feu la fosca per ta brillant mirada;
en ton cor va extingirse lo foch dels sentiments;
ta ploma 's va desprendre de ta ma ja crispada
y en ton cervell quedaren borrats los pensaments.
Dintre una caixa trista, com sempre ho fou ta vida,
posaren las despullas de ton vestit humá,
y allí, en la silenciosa regió que á tots ens crida,
la eternitat ta forma en res convertirá.
Y aquells que 's divertiren, colmante d' alabansas,
ab ta ironía amarga, tindrán per tú l' olvit;
puig ni un pobre epitafi ensenyará ahont descansas
tu que per gloriá 'ls altres n' havias tants escrit.
Cap d' ells ferlo sabría ab l' agre-dols que 'ls feyas:
que 'ls rasgos del teu geni avuy no 'ls te ningú,
puig tu escribint las ánsias dels homens ¡cóm te 'n reyas!
y á voltas fins com Diógenes satirisante á tú.
Tos versos, llohats sempre, á dojo prodigavas
sens donar importancia al teu senyalat do.
¡Quánts n' hi ha que ab menos geni del que tú 'ns demostravas
sa imatje en papers públichs va fent lo seu pregó!
Dintre ta llar incerta mil cops sorprés t' havía
dant terme á un epigrama, de nit y encar dejú...
Tu érats lo proletari més trist de la poesía,
com es l' humil manobra que al art son concurs dú.
Y al fí, massa honrat fores. Ab ton enginy sarcástich.
á molts que á cau d' orella m' havias nomenat,
haurías pogut ferlos lo blanch del públich fástich
destruhint lo llor que enjoya sa indigna nulitat.
Per ells que t' explotaren per alcansá evidencia
millor es que no 's digui hont jaus sense tropells:
passanthi, si ho sabían llegir, tenint conciencia,
creurían veure alsarte irónich rihente d' ells.
Pro no, amich Codolosa, descansa en pau, que l' hora
vinguda es de teixirne lo teu eternal llor;
puig, per quí com tu fores, deu dur, tothom que 't plora,
ton nom en la memoria y 'l dol al fons del cor!

SIMÓN ALSINA Y CLOS.

LA PERLA Y LA LLÁGRIMA

Una perla y una llágrima,
potsé' si que son semblants:
rodonetas, crestallinas...
mes l' una es forta, l' altra es suau.

Una perla y una llágrima,
potsé' si que tot es hu:
l' una surt de la petxina,
y brolla l' altra del fons del ull.

Entre la perla y la llágrima
¡si que hi ha comparació!
totas duas son riquesa:
l' una per joyas, l' altra per cors.

D' una perla y una llágrima
¿qué os estimaríau mes?
La Vanitat diu: "La perla.„
"Donchs jo la llágrima,„ lo Sentiment.

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

FAULA ISÒPICA (*)

El Lleó atracallat

La crin del brau Lleó tornada s' era
de color de gebrada;
ó, en parla més usada,
era vella y decrépita la fera.
Passá un Singlar pel lloch hont se dolía,
y, en compte d' homenatje
al caigut, gran ultratje
li inferí, dentejantlo ab furia impía.
Vingué 'l Toro després, y al contemplarlo
sanguejant sense treva,
esclamá: "¡Ara es la meva!„
y de dret y de tort va cornejarlo.
L' Ase arriva; en el Lleó morint repara,
veu lo inmens de sa pena,
y, girantshi d' esquena,
li enjega un raig de cossas á la cara.
La ignominia al Lleó 'l cor li regira
y clama; "¿Cóm no 'm moro?
Comprench que á Singlá y Toro
per venjarse del Lleó 'ls encenga l' ira;
"Mes á tú, miserable, ¿qué t' altera?...
¡Oh mort, afányat, corra!...„
Diu y á terra s' amorra
per' amagar sa llágrima primera.„

J. Riera y Bertran.

ANTICH RECORT

Es un recort d' infancia
que han respectat els anys.

—

Darrera las montanyas
el sol s' era amagat,
l' estrella del cap-vespre
lluhía á n' el cel blau;
y entre las ombras vagas
extesas sá y enllá
tornava de la serra
darrera del remat.
Al tó de las esquellas
y del belar dels xays,
marxavam silenciosos;
jo, grave y pantejant,
el vell pastor á dreta
y á esquerra 'l rabadá;
tornavam dret al poble,
crusavam l' alzinar,
alzinas al darrera
y alzinas al davant.
De sopte, entre la fosca
de aquella fosquetat,
vegí dos llumanetas
inmóvils, funerals.
"Mireu Janot—vaig dirli—
mireu allá al davant.
—No es res.... el llop que 'ns guayta,
¡no tingas por, brivall!„
Las camas van segarse'm,
pero adressant el cap:
—"No es res!—vaig repetirme—
no tingas por brivall;
que 'l bon Janot ho diga
bé sab per qué ho dirá.„
Y al só de las esquellas
y del belar dels xays,
varem entrar al poble
que 'l cel ja era estrellat.
Y 'l llop aquella vetlla
no vá menjarse'ns pas.

—

¡Quántas vegadas, quántas
els he sorprés mes tart
aquells llumets fatídichs
guaytantme amenassants!
Peró al sentir sorpéndre'm
de sopte he recordat
las mágicas paraulas
del bon pastor d' antany.
"No es res ... el llop que 't mira,
¡no tingas por, brivall!....„
Y he prosseguit ma ruta
seré, sens vacilar,
y el llop—á l' hora d' ara—
may m' ha trabat el pas.

Apeles Mestres.

(*) D' un llibre próxim á publicarse.

